

BIBLIOTEKA
UNIWERSYTETU
LUBELSKIEGO

SPRAWOZDANIE

Z DZIAŁALNOŚCI

FUNDUSZU PRACY

ZA OKRES

OD 1 KWIETNIA 1935 R.
DO 31 MARCA 1936 R.

NAKŁADEM FUNDUSZU PRACY
WARSZAWA MCMXXXVII

SPRAWOZDANIE

Z DZIAŁALNOŚCI

FUNDUSZU PRACY

ZA OKRES

OD 1 KWIETNIA 1935 R.

DO 31 MARCA 1936 R.

NAKŁADEM FUNDUSZU PRACY

WARSZAWA MCMXXXVII

nas. 15133/[2]

W S T Ę P

Rok 1935/36 otwiera nowy okres działalności Funduszu Pracy, opartej na Rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o połączeniu Funduszu Bezrobocia z Funduszem Pracy.

Na podstawie tego Rozporządzenia Fundusz Pracy przejął z dniem 1 kwietnia 1935 r. działalność b. Funduszu Bezrobocia, zaś od dnia 1 grudnia 1935 r. działalność b. Stowarzyszenia Opieki nad Niezatrudnioną Młodzieżą, ich prawa, zobowiązania i majątek.

W związku z likwidacją tych instytucji, ukazały się nakładem Funduszu Pracy:

- 1) Sprawozdanie z działalności Funduszu Bezrobocia za r. 1934 i pierwszy kwartał 1935 r.,
- 2) Sprawozdanie z działalności Stowarzyszenia

Opieki nad Niezatrudnioną Młodzieżą za okres od 17 listopada 1933 r. do 30 listopada 1935 r.

Stanowią one zamknięcie odrębnej działalności tych instytucji w zakresie zabezpieczenia na wypadek bezrobocia, pośrednictwa pracy oraz organizacji zatrudnienia młodzieży na zasadach społeczno-wychowawczych.

Sprawozdanie niniejsze jest kontynuacją tych dwóch sprawozdań, jako też Sprawozdania z działalności Funduszu Pracy za okres od 1 kwietnia 1934 r. do 31 marca 1935 r., której zakres był odpowiednio mniejszy.

Materiały zawarte w niniejszym sprawozdaniu zostały co do swych rozmiarów dostosowane do wagi poszczególnych zagadnień w ramach walki z bezrobociem, do której w szerszych niż poprzednio rozmiarach powołany został Fundusz Pracy.

I. ORGANY FUNDUSZU PRACY I ICH DZIAŁALNOŚĆ

1. ZAKRES DZIAŁALNOŚCI

Od 1 kwietnia 1935 r., a więc z początkiem okresu sprawozdawczego, działalność Funduszu Pracy oparta została na nowych zasadach prawnych, ustalonych w Rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 24 października 1934 r. o połączeniu Funduszu Bezrobocia z Funduszem Pracy (Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 849).

Od tej chwili Fundusz Pracy obok zadań, które re powierzone mu zostały Ustawą z dn. 16 marca 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 22, poz. 163) przejął zakres działania Funduszu Bezrobocia, utworzonego na mocy Ustawy z dn. 18 lipca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr 58, poz. 555), a więc zabezpieczenie pracowników fizycznych na wypadek bezrobocia oraz publiczne pośrednictwo pracy. Ponadto Funduszowi Pracy powierzone zostały sprawy walki z bezrobociem wśród młodzieży oraz poradnictwa i przysposobienia zawodowego bezrobotnych.

W ostatecznym wyniku rozszerzony znacznie zakres działalności Funduszu Pracy objął:

- a) finansowanie gospodarczo uzasadnionych robót publicznych lub robót o publicznym znaczeniu, celem zatrudnienia bezrobotnych,
- b) publiczne pośrednictwo pracy,
- c) zabezpieczenie robotników na wypadek bezrobocia,
- d) doraźną pomoc bezrobotnym, którym nie przysługuje prawo do zasiłku z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia, prowadzoną bezpośrednio lub za pośrednictwem organizacji społecznych,
- e) organizowanie zatrudnienia młodzieży na zasadach społeczno-wychowawczych,
- f) poradnictwo i przysposobienie zawodowe bezrobotnych oraz pomoc w tworzeniu warsztatów pracy,
- g) akcję kulturalno-oświatową wśród bezrobotnych.

Przepisy art. 10 wspomnianego Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej ustaliły, że przejęcie działalności Funduszu Bezrobocia przez Fundusz Pracy nie narusza uprawnień nabytych przez zabezpieczonych na podstawie Ustawy z dn. 18 lipca 1924 r. o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia.

Odpowiednio do zwiększonego zakresu działania instytucji (pkt. e), Fundusz Pracy od dnia 1 grudnia 1935 r. przystąpił do bezpośredniego wykonania ustawowego obowiązku organizowania

zatrudnienia młodzieży na zasadach społeczno-wychowawczych, przejmując działalność Stowarzyszenia Opieki nad Niezatrudnioną Młodzieżą, które z tą chwilą uległo likwidacji.

2. REORGANIZACJA FUNDUSZU PRACY

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 24 października 1934 r. o połączeniu Funduszu Bezrobocia z Funduszem Pracy (Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 849) znosi istniejące dotychczas organy Funduszu Bezrobocia, a mianowicie Zarząd Główny i jego Komisję, Dyрекcję, Zarządy Obwodowe, Biura Obwodowe, Biura Pośrednictwa Pracy oraz Obwodowe Komisje Odwoławcze i przekazuje ich czynności nowym organom Funduszu Pracy, których organizację ustala art. 2 tegoż Rozporządzenia, całkowicie odmiennie niż to czyniły postanowienia art. 7 ustawy z dnia 16 marca 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 22, poz. 163).

Od dnia 1 kwietnia 1935 r. przestały zatem istnieć dotychczasowe organy Funduszu Pracy, a więc Prezes, Dyrekcja, Komitet Naczelny jako też Komitety Wojewódzkie, które były dotąd czynnikiem współpracującym z aparatem administracyjnym Funduszu Pracy w zakresie różnych form pomocy dla bezrobotnych, w szczególności zaś pomocy doraźnej.

Zgodnie z art. 6 Rozporządzenia na czele Funduszu Pracy stoi Minister Opieki Społecznej, z którego ramienia zarząd wykonywa Dyrektor, powołany przez Ministra Opieki Społecznej. Zakres uprawnień Dyrektora określa statut Funduszu Pracy. Rozporządzenie przewiduje powołanie do życia Radę Funduszu Pracy, która zajęła miejsce zniesionego Komitetu Naczelnego Funduszu Pracy. Miejsce Komitetów Wojewódzkich zajęły Wojewódzkie Biura, przy których powołane zostały do życia organy opiniotwórcze, a mianowicie Wojewódzkie Rady Funduszu Pracy pod przewodnictwem wojewodów. Wojewódzkie Biura powołane zostały do wykonywania czynności w zakresie publicznego pośrednictwa pracy; mogą one posiadać Ekspozytury. Nadzór nad działalnością Wojewódzkich Biur sprawują wojewodowie.

3. STATUT FUNDUSZU PRACY

Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 29 marca 1935 r. (Monitor Polski Nr 76, poz. 109), wydane na podstawie art. 2 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 24 października

1934 r., nadało Funduszowi Pracy nowy statut, który wszedł w życie z dniem 1 kwietnia 1935 r. i ustalił szczegółowo nową organizację instytucji. Statut postanawia, że Fundusz Pracy jest osobą prawną, mającą siedzibę w m. st. Warszawie i rozciąga swą działalność na cały obszar Rzeczypospolitej. Może on również popierać działalność organizacji, powołanych zagranicą dla łagodzenia skutków bezrobocia wśród zarobkowej emigracji polskiej. Statut ustalił szczegółowo kompetencje organów Funduszu Pracy.

4. KIEROWNICTWO NACZELNE FUNDUSZU PRACY

Zgodnie ze statutem na czele Funduszu Pracy stoi Minister Opieki Społecznej. W okresie sprawozdawczym stanowisko to należało do dnia 12.X.1935 r. do p. Ministra Jerzego Paciorkowskiego. Od tej zaś chwili do końca okresu sprawozdawczego na czele Funduszu Pracy stał p. Minister Władysław Jaszczółt.

Dyrektorem w okresie sprawozdawczym był magister praw, Mikołaj Dolanowski.

Dnia 7 października 1935 r. na stanowisko Wicedyrektora Funduszu Pracy powołany został przez jego Dyrektora za zgodą Pana Ministra Opieki Społecznej inżynier Marian Ponikiewski, dotychczasowy Szef Wydziału Robót.

5. RADA FUNDUSZU PRACY

Zgodnie ze statutem przy Ministrze Opieki Społecznej istnieje Rada Funduszu Pracy, do której w myśl § 10 statutu należy: ustalanie wytycznych działalności Funduszu Pracy, w szczególności rocznego planu prowadzonych akcji i finansowania przez Fundusz Pracy robót, uchwalanie na wniosek Dyrektora preliminarzy budżetowych, uchwalanie sprawozdań o gospodarce Funduszu Pracy i o jego stanie oraz rozpatrywanie wszelkich spraw, przekazywanych przez Ministra Opieki Społecznej lub przez Dyrektora Funduszu Pracy.

W myśl § 11 statutu Przewodniczącym Rady jest Minister Opieki Społecznej, zastępcą Przewodniczącego Dyrektor Funduszu Pracy. Członkami Rady są przedstawiciele zainteresowanych Ministerstw, przedstawiciele samorządu gospodarczego i terytorialnego, przedstawiciele pracodawców, robotników i pracowników umysłowych oraz osoby, zajmujące się teoretycznie i praktycznie sprawami społecznymi i gospodarczymi.

Radę powołuje Minister na okres trzech lat.

Rada powołana została do życia dnia 5 września 1935 r. w następującym składzie:

1. Jerzy Paciorkowski, a następnie Władysław Jaszczółt — Minister Opieki Społecznej — Przewodniczący,
2. Mikołaj Dolanowski — Dyrektor Funduszu Pracy — Zastępca Przewodniczącego,
3. Władysław Korsak — Podsekretarz Stanu, przedstawiciel Ministra Spraw Wewnętrznych,
4. Tadeusz Lechnicki — Podsekretarz Stanu, przedstawiciel Ministra Skarbu,
5. Dr Stefan Truchim — Wizytator Ministerial-

ny, przedstawiciel Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego,

6. Roger Raczyński — Podsekretarz Stanu, przedstawiciel Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych,
7. Dr Franciszek Doleżał — Podsekretarz Stanu, przedstawiciel Ministra Przemysłu i Handlu,
8. Inż. Julian Piasecki — Podsekretarz Stanu, przedstawiciel Ministra Komunikacji,
9. Mieczysław Biesiekierski — Naczelnik Wydziału, przedstawiciel Ministra Opieki Społecznej,
10. Franciszek Branny — Dyrektor Związku Powiatów Rzeczypospolitej Polskiej,
11. Dr Władysław Dziadosz — Wojewoda Kielecki,
12. Artur Fromm — Dyrektor Państwowego Zakładu Emerytalnego,
13. Dr Michał Grażyński — Wojewoda Śląski,
14. Dr Stefan Hubicki — Prezes Stowarzyszenia Opieki nad Niezatrudnioną Młodzieżą,
15. Mieczysław Jastrzębowski — Kierownik Wydziału Pracy Centralnego Związku Przemysłu Polskiego,
16. Dr. Stanisław Jurkiewicz — b. Minister Opieki Społecznej,
17. Inż. Czesław Klarner — Prezes Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie,
18. Marian Klott de Heidenfeld — Główny Inspektor Pracy i Dyrektor Departamentu Pracy Ministerstwa Opieki Społecznej,
19. Henryk Kołodziejski — Dyrektor Biblioteki Sejmowej,
20. Kazimierz Kornilowicz — Dyrektor Instytutu Spraw Społecznych,
21. Alojzy Kot — Poseł, Sekretarz Związku Górników Zjednoczenia Zawodowego w Polsce,
22. Dr Adam Krzyżanowski — Profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego.
23. Julian Kulski — Wiceprezydent m. st. Warszawy,
24. Dr Edward Lipiński — Profesor Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie,
25. Dr Zbigniew Madeyski — Poseł,
26. Marian Malinowski — Senator,
27. Wiktor Martin — Dyrektor Gabinetu Ministra Skarbu,
28. Kazimierz Mora-Brzeziński — Dziennikarz,
29. Anatol Minkowski — Prezes Unii Związków Pracowników Umysłowych,
30. Bolesław Nakoniecznikoff — Dyrektor Departamentu Opieki Społecznej w Ministerstwie Opieki Społecznej,
31. Dr Melchior Nestorowicz — Profesor Politechniki Warszawskiej,
32. Aleksander Hauke-Nowak — Wojewoda Łódzki,
33. Dr Jerzy Nowak — Dyrektor Banku Polskiego,
34. Dr Stanisław Nowakowski — Profesor Uniwersytetu Poznańskiego,
35. Józef Poniatowski — Dyrektor Biura Ekonomicznego Prezydium Rady Ministrów.
36. Antoni Snopczyński — Poseł, Prezes Zarządu Związku Izb Rzemieślniczych,

37. Inż. Zygmunt Sowiński — Prezes Izby Przemysłowo-Handlowej w Sosnowcu,
38. Stefan Starzyński — Prezydent m. st. Warszawy,
39. Dr Witold Staniewicz — Rektor Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie,
40. Dr Henryk Strassburger — Prezes Centralnego Związku Przemysłu Polskiego,
41. Tadeusz Szturm de Sztrem — Naczelnik Wydziału w Głównym Urzędzie Statystycznym,
42. Pułk. dypl. Aleksander Szychowski — szef działu w Sztabie Głównym,
43. Leopold Tomaszewicz — Poseł,
44. Andrzej Teller — Dziennikarz, Ławnik m. Lwowa,
45. Franciszek Urbański — Poseł, Prezes Chrześcijańskiego Zjednoczenia Zawodowego,
46. Gen. Józef Olszyna-Wilczyński — Dyrektor Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego.

Pierwsze posiedzenie Rady Funduszu Pracy odbyło się dnia 5 września 1935 r. Na posiedzeniu tym Rada uchwaliła swój regulamin i regulamin Wojewódzkich Rad F. P. oraz powołała do życia następujące Komisje:

- a) Zatrudnienia, pod przewodnictwem p. dr M. Grażyńskiego,
- b) Pomocy Społecznej, pod przewodnictwem p. dr Zbigniewa Madeyskiego,
- c) dla Spraw Młodzieży, pod przewodnictwem p. dr St. Hubickiego,
- d) Zabezpieczenia, pod przewodnictwem p. dr S. Jurkiewicza.

Drugie z kolei i ostatnie w okresie sprawozdawczym posiedzenie Rady Funduszu Pracy odbyło się w dniu 13 marca 1936 r.

Prace poszczególnych Komisji przedstawiały się następująco:

Komisja Zatrudnienia odbyła w dn. 11 marca 1936 r. zebranie, na którym uchwaliła wytyczne dla akcji zatrudnienia bezrobotnych i polityki płac oraz wytyczne prowadzenia robót z kredytów na zatrudnienie w roku 1936/37.

Komisja Pomocy Społecznej odbyła posiedzenie w dniu 3 marca 1936 r., na którym opracowane zostały wytyczne pomocy społecznej Funduszu Pracy na rok 1936/37.

Komisja dla Spraw Młodzieży odbyła trzy zebrania. Na posiedzeniu w dniu 10 marca 1936 r. Komisja uchwaliła tezy, dotyczące organizacji i opieki nad młodzieżą.

Komisja Zabezpieczenia na wypadek bezrobocia w okresie sprawozdawczym zebrań nie odbyła.

6. BIURO GŁÓWNE FUNDUSZU PRACY

W myśl przepisu § 7 statutu Dyrektor Funduszu Pracy pełni swe czynności przy pomocy Biura Głównego. Organizację Biura Głównego ustala regulamin, wydany przez Dyrektora i zatwierdzony przez Ministra Opieki Społecznej. Od czasu połączenia Funduszu Bezrobocia z Funduszem Pracy, tj. od 1 kwietnia 1935 r. do końca okresu sprawozdawczego, obowiązywał regulamin wprowadzony w życie zarządzeniem Dyrektora Funduszu Pracy z dnia 1 kwietnia 1935 r. Regu-

lamin ten ustala, że Biuro Główne składa się z pięciu Wydziałów: 1) Administracyjnego, 2) Finansowego, 3) Organizacji Rynku Pracy, 4) Robót, 5) Pomocy Społecznej — oraz trzech Biur: 1) Biura Studiów, 2) Biura Prawnego i 3) Biura Zabezpieczenia na wypadek bezrobocia. Ponadto regulamin ustalił stanowisko Głównego Inspektora Funduszu Pracy, do którego właściwości należy koordynowanie działalności inspektorów fachowych, czynnych przy poszczególnych Wydziałach Biura Głównego oraz uzgadnianie wyników kontroli pod kątem właściwego funkcjonowania wszystkich komórek organizacyjnych Funduszu Pracy.

W wykonaniu ustawowego obowiązku organizowania zatrudnienia młodzieży na zasadach społeczno-wychowawczych Fundusz Pracy przejął od dnia 1 grudnia 1935 r. działalność b. Stowarzyszenia Opieki nad Niezatrudnioną Młodzieżą.

Zakres czynności Biura Głównego uległ zwiększeniu. Zarządzeniem Dyrektora Funduszu Pracy przy Wydziale Administracyjnym utworzone zostało Biuro Zaopatrywania, nadto zakres czynności Wydziału Administracyjnego został zwiększony o sprawy zakwaterowania.

Kompetencje Wydziału Finansowego zostały rozszerzone przez przydzielenie mu całokształtu spraw, związanych z rachunkowością akcji zatrudnienia młodzieży.

Do Wydziału Organizacji Rynku Pracy przydzielony został całokształt spraw związanych z rekrutacją i ewidencją junaków. Przy Wydziale Robót utworzone zostało Biuro Zatrudnienia Młodzieży, którego czynności obejmują całokształt spraw, związanych z akcją organizowania młodzieży na zasadach społeczno-wychowawczych — w zakresie spraw nie przydzielonych innym Wydziałom.

Obsada stanowisk kierowniczych Biura Głównego Funduszu Pracy przedstawiała się następująco:

Szef Wydziału Administracyjnego — Jerzy Modzelewski,

Szef Wydziału Finansowego — Stefan Pachnowski,

Szef Wydziału Organizacji Rynku Pracy — Stefan Szumowski,

Szef Wydziału Robót — inż. Marian Ponikiewski,

Szef Wydziału Pomocy Społecznej — Bernard Łubieński,

Kierownik Biura Studiów — Bolesław Wścicki,

Kierownik Biura Prawnego — Adw. Adam Gadowski,

Kierownik Biura Zabezpieczenia na wypadek bezrobocia — Mirosław Kowalski,

Kierownik Biura Zatrudnienia Młodzieży — inż. Witold Bielski,

Kierownik Biura Zaopatrywania — Stefan Kossecki,

Główny Inspektor — Wincenty Rawa-Grabowski.

W związku z powołaniem Szefa Wydziału Robót na stanowisko Wicedyrektora Funduszu Pra-

cy, pełnienie obowiązków Szefa Wydziału Robót powierzone zostało decyzją Dyrektora Funduszu Pracy z dnia 11 stycznia 1936 r. inż. B. Powierzy.

Personel Biura Głównego liczył w dn. 1 kwietnia 1935 r. — 111 osób, w ciągu zaś roku budżetowego 1935/36 wzrósł odpowiednio do rozszerzonej działalności instytucji, osiągając w dniu 31 marca 1936 r. liczbę 167 osób.

7. WOJEWÓDZKIE BIURA FUNDUSZU PRACY

Wojewódzkie Biura Funduszu Pracy i ich Ekspozytury są organami, przez które Fundusz Pracy wykonywa swe zadania na obszarze poszczególnych województw. Wojewódzkie Biura istnieją w każdym mieście wojewódzkim. W Warszawie istnieją Biura Wojewódzkie na m. st. Warszawę i na województwo warszawskie.

Do zakresu działania Wojewódzkich Biur należy opracowywanie projektów finansowania robót publicznych i zatrudniania bezrobotnych na tych robotach, kwalifikowanie bezrobotnych na roboty publiczne, czynności w zakresie poradnictwa i przysposobienia zawodowego bezrobotnych, pomocy w tworzeniu samodzielnych warsztatów pracy, prowadzenie pomocy doraźnej, czynności publicznego pośrednictwa pracy, orzekanie o obowiązku zabezpieczenia na wypadek bezrobocia oraz przyznawanie, wymierzanie i wypłacanie zasiłków z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia, wymiar i pobór wkładek i opłat w ustalonym zakresie.

W myśl zasad wspomnianego regulaminu Biura Głównego i Wojewódzkich Biur F. P., Wojewódzkie Biura dzielą się na siedem referatów: 1) Administracyjny, 2) Finansowy, 3) Ewidencji, 4) Pośrednictwa Pracy, 5) Robót, 6) Zabezpieczenia i 7) Pomocy Społecznej. Ponadto w regulaminie przewidziane jest stanowisko Inspektora Wojewódzkiego Biura, który sprawuje kontrolę z ramienia Dyrektora Wojewódzkiego Biura Funduszu Pracy.

Nadzór nad działalnością Wojewódzkich Biur Funduszu Pracy sprawują wojewodowie (Komisarz Rządu na m. st. Warszawę), którzy są również instancją odwoławczą od decyzji Wojewódzkich Biur Funduszu Pracy i ich Ekspozytur. Rozporządzeniem Ministra Opieki Społecznej z dnia 23 maja 1935 r., wydanym w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych (Dz. U. R. P. Nr 41, poz. 280) określony został tryb postępowania w sprawach odwołań od decyzji Wojewódzkich Biur i ich Ekspozytur, w szczególności w zakresie spraw zabezpieczeniowych. Rozporządzenie to ustaliło, że do postępowania odwoławczego mają zastosowanie przepisy ogólnego postępowania administracyjnego z niewielkimi zmianami, wyszczególnionymi w tym Rozporządzeniu.

Kierownictwo Wojewódzkiego Biura sprawuje Dyrektor Wojewódzkiego Biura Funduszu Pracy, powołany przez Dyrektora Funduszu Pracy po zasięgnięciu opinii właściwego Wojewody. Czynności Dyrektora Wojewódzkiego Biura obejmują, między innymi, ogólne kierownictwo w sprawach, stanowiących zakres działania Wojewódzkiego Biura, czuwanie nad wykonywaniem po-

szczególnych akcji Funduszu Pracy, jak również występowanie w imieniu Wojewódzkiego Biura przed wszelkimi władzami na terenie województwa i wobec osób trzecich. Podział Wojewódzkiego Biura na referaty wymienione w regulaminie uległ w okresie sprawozdawczym częściowym zmianom. Zarządzeniem Dyrektora Funduszu Pracy z dnia 10 lutego 1936 r. połączono z dniem 1 marca 1936 r. czynności referatów ewidencji i pośrednictwa pracy w jeden referat, nazwany referatem pośrednictwa pracy i ewidencji.

Ogólny stan personelu etatowego Wojewódzkich Biur Funduszu Pracy i ich Ekspozytur wynosił na dzień 1 kwietnia 1935 r. 948 pracowników, zaś w dniu 31 marca 1936 r. 1.008 pracowników.

8. WOJEWÓDZKIE RADY FUNDUSZU PRACY

Wojewódzkie Rady Funduszu Pracy są organami opiniodawczymi Funduszu Pracy na obszarze poszczególnych województw. Do zakresu ich działania w myśl § 16 statutu Funduszu Pracy należy uchwalanie wytycznych działalności instytucji na terenie województwa, rozpatrywanie sprawozdań o gospodarce Funduszu Pracy na tym terenie, opiniowanie o wszystkich sprawach przekazanych przez przewodniczącego oraz współdziałanie z Wojewódzkimi biurami Funduszu Pracy w zakresie pomocy bezrobotnym i ofiarności publicznej na rzecz walki z bezrobociem.

Przewodniczącym Wojewódzkiej Rady Funduszu Pracy jest Wojewoda, a jego zastępcą — Wicewojewoda. Członkami Wojewódzkiej Rady są, oprócz przewodniczącego i jego zastępcy, przedstawiciele samorządu terytorialnego i gospodarczego, robotników, pracowników umysłowych, pracodawców oraz osoby zajmujące się teoretycznie i praktycznie sprawami społecznymi i gospodarczymi. Członków Wojewódzkiej Rady powołuje Wojewoda w trybie ustalonym w statucie Funduszu Pracy. Kadencja Wojewódzkiej Rady Funduszu Pracy trwa trzy lata.

Rady Wojewódzkie powołane zostały we wszystkich województwach oraz w m. st. Warszawie.

Stosownie do swego regulaminu, uchwalonego przez Radę Funduszu Pracy, Rady Wojewódzkie powoływały w miarę potrzeby Komisje, mające na celu badanie i opracowywanie poszczególnych zagadnień Funduszu Pracy na terenie danego województwa.

9. EKSPOZYTURY WOJEWÓDZKICH BIUR FUNDUSZU PRACY

Ekspozytury Wojewódzkich Biur Funduszu Pracy utworzone zostały zarządzeniem Ministra Opieki Społecznej z dnia 26 marca 1935 r. (Monitor Polski Nr 78, poz. 112).

Do zakresu działania Ekspozytur należy publiczne pośrednictwo pracy oraz rejestracja i kontrola bezrobotnych, orzekanie o obowiązku zabezpieczenia na wypadek bezrobocia, przyznawanie i wymiar zasiłków na wypadek bezrobocia, wymiar wkładek z tytułu zabezpieczenia na wypadek

bezrobocia oraz opłat na rzecz Funduszu Pracy, pobór wkładek i opłat oraz wpływów z zaległości podatkowych uiszczanych w naturze, wypłacanie zasiłków z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia i udzielanie innych świadczeń, kontrola działalności związków samorządowych, ubezpieczalni społecznych oraz innych instytucji publicznych w zakresie wymiaru, poboru i przekazywania Funduszowi Pracy opłat na rzecz tej instytucji, jak również załatwianie innych czynności zleconych przez Dyrektora Wojewódzkiego Biura Funduszu Pracy.

Dyrektor Funduszu Pracy w zależności od warunków lokalnych może wyłączyć z zakresu działania Ekspozytury niektóre z wyszczególnionych wyżej czynności.

Ekspozytury działają w imieniu Wojewódzkiego Biura Funduszu Pracy. Na czele Ekspozytury stoi Kierownik, podległy służbowo Dyrektorowi Wojewódzkiego Biura Funduszu Pracy.

Ekspozytury Wojewódzkich Biur Funduszu Pracy w ogólnej liczbie 26 czynne były w okresie sprawozdawczym w następujących miejscowościach, stanowiących większe ośrodki bezrobocia: w woj. warszawskim (3) — Włocławek, Płock, Żyrardów, w woj. łódzkim (5) — Pabianice, Tomaszów Mazowiecki, Piotrków, Kalisz, Radomsko, w woj. kieleckim (4) — Częstochowa, Zawiercie, Sosnowiec, Radom, w woj. lubelskim (1) — Siedlce, w woj. białostockim (1) — Grodno, w woj. wołyńskim (1) — Równe, w woj. poznańskim (3) — Bydgoszcz, Gniezno, Ostrów Wielkopolski, w woj. pomorskim (3) — Gdynia (w mieście tym czynna była nadto odrębna Ekspozytura dla robotników portowych), Tczew, Grudziądz, w woj. krakowskim (3) — Chrzanów, Biała, Nowy Sącz i we lwowskim (2) — Drohobycz (z siedzibą w Borysławiu) i Przemyśl.

Ważne rozmiary bezrobocia istniejące w roku 1935/36 uzasadniały potrzebę powołania do życia większej liczby Ekspozytur. Względny budżetowy stały jednak na przeszkodzie rozszerzenia ich sieci. Czynności ich musiały być zatem powierzone z konieczności instytucjom zastępczym.

W dniu 1 kwietnia 1935 r. pełny zakres czynności, przysługujących Ekspozyturom otrzymało tylko 7 Ekspozytur, utworzonych w siedzibach b. Zarządów Obwodowych Funduszu Bezrobocia, a więc w Częstochowie, Sosnowcu, Radomiu, Bydgoszczy, Gdyni, Chrzanowie i Drohobyczu.

W ciągu roku 1935/36 zakres działania Ekspozytur w Chrzanowie, Drohobyczu, Częstochowie, Bydgoszczy i Radomiu ograniczony został zarządzeniami Dyrektora Funduszu Pracy (wydanymi na podstawie § 7 ust. 2 zarządzenia Ministra Opieki Społecznej z dnia 26.III.1935 r., Monitor Polski Nr 78, poz. 112) tylko do czynności publicznego pośrednictwa pracy, rejestracji i kontroli bezrobotnych oraz załatwiania innych czynności, zleconych przez Dyrektora właściwego Wojewódzkiego Biura Funduszu Pracy.

Tak więc, w wyniku omówionych zmian, jedynie Ekspozytury w Sosnowcu i Gdyni wykonywały do końca okresu sprawozdawczego cały kształt czynności, które należeć mogą do właściwości Ekspozytur.

10. INSTYTUCJE ZASTĘPCZE

Czynności swe Wojewódzkie Biura Funduszu Pracy sprawują bądź bezpośrednio, bądź też za pośrednictwem *instytucji zastępczych*, którymi są bądź Wydziały Powiatowe, bądź Zarządy Miejskie większych miast. Instytucje zastępcze wykonywają te czynności na podstawie właściwych uchwał lub umów. Do zakresu działania instytucji zastępczych należy: rejestracja, ewidencja i kontrola bezrobotnych, uprawnionych lub zgłaszających swe prawa do świadczeń ustawowych, przyjmowanie zgłoszeń o zasiłki oraz wypłata zasiłków ustawowych, stosownie do decyzji i wymiaru donanego przez Wojewódzkie Biuro. Potrzebne na wypłatę zasiłków ustawowych kwoty instytucje zastępcze otrzymują zaliczkowo od Wojewódzkich Biur. Wojewódzkie Biuro sprawuje nadzór nad funkcjonowaniem instytucji zastępczych, przeprowadzając ich lustracje. Lustracje te obejmują również pomocnicze punkty instytucji zastępczych, zwane podinstytucjami zastępczymi. Do właściwości *podinstytucji zastępczych* należy wypłata zasiłków i rejestracja bezrobotnych; są więc one punktami płatniczymi i rejestracyjnymi. Punkty te czynne są przeważnie przy Zarządach gmin wiejskich i działają z polecenia i w imieniu odnośnych Wydziałów Powiatowych. Za dokonywane na rzecz Funduszu Pracy czynności instytucje zastępcze otrzymują wynagrodzenie w wysokości od 0,5% do 3% w stosunku do sum wypłaconych w danym okresie zasiłków w zależności od zakresu wykonywanych czynności.

W ostatnim dniu okresu sprawozdawczego, tj. w dniu 31 marca 1936 r. czynne były na terenie całego Państwa 303 instytucje zastępcze; w liczbie tej mieści się 65 instytucji zastępczych, czynnych w Zarządach Miejskich i 238 w Wydziałach Powiatowych. Ponadto we wskazanym terminie czynnych było na terenie całego Państwa 907 podinstytucji zastępczych w gminach miejskich i wiejskich.

11. KOMITETY LOKALNE FUNDUSZU PRACY

Komitety Lokalne Funduszu Pracy, działające na terenie powiatów i większych miast, powołane są przez wojewodę na podstawie § 20 statutu Funduszu Pracy. Komitety te, nie posiadające osobowości prawnej, oparte są na czynniku społecznym i uzupełniają działalność Funduszu Pracy w zakresie organizowania ofiarności publicznej i pomocy w akcji zwalczania bezrobocia. Komitety działają pod bezpośrednim nadzorem i w myśl instrukcji Wojewódzkiego Biura, w ramach regulaminu wydanego przez wojewodę.

W skład Komitetów wchodzi przedstawiciele samorządów terytorialnego i gospodarczego, pracodawców, pracowników oraz organizacji społecznych ze starostą lub prezydentem miasta na czele.

Z końcem roku 1935/36 czynnych było 266 Komitetów Lokalnych miejskich i powiatowych. W liczbie tej nie są uwzględnione Komitety Lokalne, działające na terenie gmin — tzw. podkomitety lokalne.

12. APARAT ADMINISTRACYJNY FUNDUSZU PRACY

Z dniem 1 kwietnia 1935 r. rozpoczął działalność aparat administracyjny Funduszu Pracy, zorganizowany na podstawie statutu, nadanego mu przez Radę Ministrów stosownie do zadań, przekazanych Funduszowi Pracy Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 27.X.1934 r. Aparat ten zatrudniał w dn. 1.IV.1935 r. 1054 osób, podczas gdy przed połączeniem Funduszu Pracy i Funduszu Bezrobocia zatrudniały około 1.500 osób. W ciągu roku 1935/36 ilość pracowników Funduszu Pracy wzrosła do 1.175 osób. Wzrost ten wywołany został przede wszystkim przejęciem agend Stowarzyszenia Opieki nad Niezatrudnioną Młodzieżą. Poza tym w pewnym stopniu na zwiększenie personelu wpłynął wzrost liczby zabezpieczonych na wypadek bezrobocia oraz uiszczających opłaty od uposażeń. Wzrost personelu był niewspółmiernie mały w stosunku do ilościowego i jakościowego zwiększenia zakresu działania Funduszu Pracy i wskutek tego personel zwłaszcza w pewnych okresach (wiosną przy masowym zapośredniczaniu na roboty publiczne i z początkiem zimy przy rejestracji oraz kwalifikowaniu osób zwalnianych z robót sezonowych do zasłilków i do świadczeń z zakresu pomocy doraźnej) jest przeciążony pracą.

13. OBRONA PRAWNA INTERESÓW FUNDUSZU PRACY

Obrona prawna interesów Funduszu Pracy przedstawia się w roku sprawozdawczym w sposób następujący:

I. Prowadzono spraw sądowych wszczętych przez Fundusz Pracy przeciwko osobom prawnym i fizycznym, z wyjątkiem spraw przeciwko bezrobotnym:

- a) cywilnych 161
- b) karnych 25
- Prawomocnymi wyrokami zakończono spraw cywilnych 82
- Prawomocnymi wyrokami zakończono spraw karnych 12
- W postępowaniu cywilnym zgłoszono powództw na sumę zł 407.290,57, z tego prawomocnymi wyrokami zasądzono powództw na sumę złotych 49.485,26.
- oddalono zaś powództw na sumę zł 18.238,44.
- W postępowaniu karnym zgłoszono powództw na sumę zł 5.561,36.

II. Prowadzono spraw przeciwko zakładom pracy w postępowaniu karno-administracyjnym:

- a) z art. 34 ustawy z dn. 18 lipca 1924 r. o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia (uchylanie się od uiszczania wkładek, odmowa wydania zaświadczenia o rozwiązaniu stosunku najmu pracy, niezawiadamianie o wolnych lub nowoobsadzonych miejscach) . 1841
- b) z artykułu 58 ustawy o wykroczeniach (zatrzymywanie ściągniętych wkładek lub opłat) 1116
- c) z art. 33 ustawy z dnia 16 marca 1933 roku o Funduszu Pracy (uchylanie się od uiszczania opłat) 166
- Zakończono prawomocnymi orzeczeniami administracyjnymi lub z wyrokami sądowymi spraw 1844
- W tym było orzeczeń i wyroków skazujących 791
- orzeczeń i wyroków uniewinniających . 157
- spraw umorzonych na mocy amnestii . 896

III. Prowadzono spraw przeciwko bezrobotnym:

- a) cywilnych 28
- b) karnych 60
- Prawomocnymi wyrokami zakończono spraw cywilnych 20
- Prawomocnymi wyrokami zakończono spraw karnych 33
- W postępowaniu cywilnym zgłoszono powództw na sumę zł 5.645,32.
- Prawomocnymi wyrokami zasądzono powództw na sumę zł 1.252,14.
- Prawomocnymi wyrokami oddalono powództw na sumę zł 789,35.
- W postępowaniu karnym zgłoszono powództw na sumę zł 1199,50.

IV. Prowadzono spraw sądowych wszczętych przeciwko Funduszowi Pracy: . 132

- Prawomocnymi wyrokami zakończono spraw 72
- Zgłoszono powództw na sumę złotych 264.167,85.

Prawomocnymi wyrokami zakończono powództw na sumę zł 16.970,16.

Prawomocnymi wyrokami oddalono powództw na sumę zł 83.316,65.

- V. Prowadzono spraw w Najwyższym Trybunale Administracyjnym (odwołania od orzeczeń władz administracyjnych) 49
- Zakończono prawomocnymi wyrokami spraw 11

II. SPRAWOZDANIE FINANSOWE

A. DOCHODY

1. STRUKTURA DOCHODÓW

Wykonanie preliminarza budżetowego Funduszu Pracy za rok 1935/36 wykazuje:

dochody w wysokości . . .	zł 152.896.699,06
wydatki w wysokości . . .	„ 152.393.972,55
nadwyżka . . .	„ 502.726,51

Strukturę dochodów według ich źródeł przedstawia szczegółowo tablica 1.

Źródła dochodów Funduszu Pracy uległy uszczupleniu w porównaniu z rokiem 1934/35 wobec zniesienia opłat od dochodów samorządu (Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 października 1934 r. o poprawie gospodarki i finansów związków samorządowych, Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 846 z r. 1934), wobec czego napływały z tego tytułu tylko zaległości. Część zadłużenia samorządów w sumie zł 339.560,83 została umorzona decyzją Komisji Oszczędnościowo-Oddłużeniowej dla Samorządów.

Weszły natomiast do budżetu Funduszu Pracy dochody b. Funduszu Bezrobocia, a więc przede wszystkim wpływy z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia oraz z tytułu pośrednictwa pracy.

Na skutek dalszej poprawy koniunktury w porównaniu z okresem 1934/35 wzrosły wpływy niemal ze wszystkich źródeł. Spadek wykazały: 1) opłaty od diet poselskich i senatorskich z powodu zmniejszenia liczby posłów i senatorów, 2) opłaty od totalizatora, piwa i gazu (w granicach 3%), 3) dochody z pośrednictwa pracy z powodu zniesienia odnośnych opłat, wyjąwszy jedynie opłaty od zapośredniczania służby domowej, 4) dochody z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia. W tej grupie dochodów wpływy z wkładek i kar spadły ze zł 24.044.736,46 do zł 23.412.883,23, zaś dopłaty ustawowe Skarbu Państwa ze zł 5.400.000.— na zł 4.322.000.—.

Wpływy faktycznie osiągnięte były wyższe od preliminowanych z wyjątkiem opłat od diet poselskich i senatorskich (25,4% sumy preliminowa-

nej), opłat od wolnych zawodów (98,8% preliminarza), opłat od czynszu dzierżawnego (96,9% preliminarza), wpływów z tytułu zabezpieczenia (wkładki i kary stanowiły 101,8% sumy preliminowanych, zaś dopłaty ustawowe Skarbu Państwa 37,6%) oraz dochodów z tytułu pośrednictwa pracy (16,9% preliminarza).

Zmniejszyły się również wpływy z ofiar. W r. 1934/35 wynosiły one zł 10.489.315,54 (w wykonaniu preliminarza została zamieszczona jedynie suma zł 2.677,88, stanowiącą wartość ofiar wniesionych bezpośrednio do Dyrekcji Funduszu Pracy), w r. 1935/36 — złotych 4.426.258,13. Na pozycję tę składały się wpływy ze sprzedaży znaczków, z ofiar w naturze i w gotówce, z subwencji, z różnych imprez itd. W niektórych miastach wprowadzono na ten cel dopłaty w rzeźni przy uboju bydła, dopłaty do darmowych biletów wstępu do kinoteatrów, dopłaty do rachunków za wodę i elektryczność.

Znaczki były rozprowadzane głównie za pośrednictwem Urzędów Skarbowych oraz zarządów gmin miejskich i wiejskich. Znaczne uszczuplenie wpływów z tego tytułu spowodowało forsowne rozpowszechnienie znaczków innych instytucji (L. O. P. P., T. S. L., P. M. S.). Zbiórki również nie dawały takich wyników, jak w roku poprzednim, co należy przypisać wzmocnieniu organizowaniu zbiorów na inne cele.

Przyczyny spadku ofiar zostały omówione szczegółowo w dziale poświęconym pomocy doraźnej (rozdział p. t. Metody prowadzenia akcji).

Wpływy ze świadczeń z tytułu zaległych podatków wykazały niewielki wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim.

2. SYSTEM ŚCIGAŃIA OPLAT

System ściągania opłat nie uległ w porównaniu z okresem poprzednim żadnym zasadniczym zmianom. Opłaty na rzecz Funduszu Pracy były pobierane przez Urzędy Skarbowe, Urzędy Celne, Ubezpieczalnie Społeczne, Wojewódzkie Biura i Ekspozytury Funduszu Pracy, gazownie, zarzą-

dy gmin miejskich, przez właścicieli przedsiębiorstw widowiskowych, towarzystwa wyścigów konnych oraz właścicieli zakładów gastronomicznych. Wojewódzkie Biura Funduszu Pracy inkasowały te wpływy, które do dnia 31 marca 1935 r. były pobierane przez Fundusz Bezrobocia.

Oplaty od uposażeń były pobierane przez Wojewódzkie Biura Funduszu Pracy, Ubezpieczalnie Społeczne, Urzędy Skarbowe lub też wpływały bezpośrednio na rachunek czekowy Funduszu Pracy w P. K. O. (opłaty od urzędników państwowych). Udział instytucji inkasujących opłaty od uposażeń w ogólnych wpływach z tych opłat posiada załączone zestawienie.

Wojewódzkie Biura i Ekspozytury Funduszu Pracy . . .	zł 41.133.503,79	74,50%
Ubezpieczalnie Społeczne	„ 10.434.764,76	18,90%
Izby i Urzędy Skarbowe	„ 2.736.227,34	4,90%
wpłacone bezpośrednio	„ 915.207,21	1,70%
razem	zł 55.219.703,10	100,00%

W sumach pobranych przez Wojewódzkie Biura i Ubezpieczalnie Społeczne zawarte są również odsetki zwłoki.

Oplaty od diet poselskich i senatorskich, od wolnych zawodów i tantiem były wymierzone i pobierane przez Urzędy Skarbowe, przy czym opłaty od wolnych zawodów były wymierzone raz do roku przy obliczaniu państwowego podatku dochodowego, wobec czego wpływy z tego źródła koncentrują się głównie w miesiącach jesiennych.

Oplaty od biletów wstępu były inkasowane przez właścicieli lub kierowników przedsiębiorstw widowiskowych, którzy wpłacali je do kasy gminnej, potrącając sobie za kosztą inkasa 20%. To samo miało miejsce także przy inkasowaniu opłat od zakładów gastronomicznych przez właścicieli tych zakładów.

Oplaty od totalizatora były inkasowane przez towarzystwa wyścigów konnych i wpłacane następnie do kas gminnych.

Oplaty od cukru, piwa i żarówek pobierały u producentów Urzędy Skarbowe, a w przypadku przywozu z zagranicy — Urzędy Celne.

Oplaty od gazu pobierały gazownie i wpłacały następnie do kas gminnych.

Wkładki z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia pobierały Wojewódzkie Biura Funduszu Pracy.

Wpływy z opłat od biletów wstępu, od totalizatora, od gazu i od zakładów gastronomicznych kontrolowały zarządy gmin, które dokonywały także wymiaru i poboru tych opłat, jeżeli nie zostały one wpłacone w terminie. Za czynności te otrzymywały gminy odszkodowanie w wysokości 10% przy opłatach od totalizatora, 30% przy opłatach od biletów wstępu i 100% przy opłatach od zakładów gastronomicznych.

Kontrola oraz wymiar i pobór pozostałych opłat należały w analogicznych warunkach do Urzędów Skarbowych, Ubezpieczalni Społecznych i Wojewódzkich Biur Funduszu Pracy, za co Ubezpieczalnie otrzymywały odszkodowanie w wysokości rzeczywiście poniesionych kosztów, jednak nie więcej niż 30% od wpływów.

Wzorem poprzedniego okresu przydzielono 120 pracowników umysłowych do kontroli opłat na rzecz Funduszu Pracy w Urzędach Skarbowych większych miast, co spowodowało dalszy wzrost wpływów szczególnie od czynszu dzierżawnego. Stwierdzono jednak, że pracownicy przydzieleni do kontroli byli zatrudniani przez władze lokalne również przy innych czynnościach biurowych, nie mających nic wspólnego z opłatami na Fundusz Pracy.

Sumy pobrane przez Wojewódzkie Biura Funduszu Pracy w roku 1935/36 wynoszą złotych 63.877.926,35, wobec przypisu w wysokości złotych 69.047.722,98. Wpływy stanowią zatem 92,50% przypisu.

Zadłużenie płatników na d. 31 marca 1936 r. wynosi zł 18.150.410,72. Powstało ono w ciągu całego okresu czasu, biegnącego od chwili uruchomienia b. Funduszu Bezrobocia. Sumy te są wobec tego trudno ściągalne, częściowo zaś faktycznie nieściągalne. Zadłużenie płatników na d. 31 marca 1936 r. wynosi 22,10% ogólnej sumy należności, przypadających na r. 1935/36, wahając się w poszczególnych województwach w granicach od 14,20% wpływów rocznych (Śląsk) do 47,70% (woj. tarnopolskie).

Ubezpieczalnie Społeczne pobrały 10.728.616,02 złotych wobec przypisu na r. 1935/36, wynoszącego zł 9.527.113,51 (a więc 112,60% przypisu). Część zadłużenia płatników została zatem spłacona. Zadłużenie to, powstałe od chwili uruchomienia Funduszu Pracy, tj. w ciągu ostatniego trzylecia, obejmuje zatem sumy stosunkowo łatwiej ściągalne, aniżeli wpływające do Biur Wojewódzkich. Na d. 31 marca 1936 r. wynosi ono zł 9.521.572,45, tj. 47,00% ogólnej sumy należności, przypadających na r. 1935/36.

WPLYWY POBIERANE PRZEZ WOJEWÓDZKIE BIURA F. P.

w roku 1935/36

WOJEWÓDZTWO	Przypis	Uiszczenie	Zadłużenie płatników na dzień 31.III. 1936 r.	Należność (uiszczenie + zadłużenie)	Uiszczenie w 0/0 przypisu	Zadłużenie płatników w 0/0 należności
	w t y s i ą c a c h z ł o t y c h					
M. st. Warszawa	12.749	11.351	3.584	14.935	89,0	24,0
Warszawskie	3.116	2.717	1.453	4.170	87,1	34,8
Łódzkie	10.656	9.873	2.704	12.577	92,6	21,5
Kieleckie	7.363	6.693	1.669	8.362	90,9	20,0
Lubelskie	1.120	989	553	1.542	88,2	35,9
Białostockie	1.024	883	444	1.327	86,2	33,5
Wileńskie	813	772	158	930	94,9	17,0
Nowogrodzkie	197	176	96	272	89,0	35,3
Poleskie	342	321	77	398	94,0	19,3
Wołyńskie	785	609	350	959	77,5	36,5
Poznańskie	4.506	4.160	894	5.054	92,3	17,7
Pomorskie	2.562	2.363	651	3.014	92,2	21,6
Śląskie	14.268	14.196	2.351	16.549	99,4	14,2
Krakowskie	5.054	4.652	1.488	6.140	92,0	24,2
Lwowskie	3.387	3.096	1.206	4.302	91,4	28,0
Stanisławowskie	890	825	286	1.111	92,6	25,7
Tarnopolskie	216	202	184	386	93,8	47,7
P O L S K A	69.048	63.878	18.150	82.028	92,5	22,1

WPLYWY POBIERANE PRZEZ UBEZPIECZALNIE SPOŁECZNE

w roku 1935/36

WOJEWÓDZTWO	Przypis	Uiszczenie	Zadłużenie płatników na dzień 31.III. 1936 r.	Należność (uiszcze- nie + za- dłużenie)	Zadłużenie Ubezpie- czalni na dzień 31. III.1936 r.	Uiszczenie w 0/0 przypisu	Zadłużenie płatników w 0/0 należności	Zadłużenie Ubezpie- czalni w 0/0 uiszczenia
	w t y s i ą c a c h z ł o t y c h							
M. st. Warszawa	2.494	2.488	1.987	4.475	229	99,8	44,4	9,2
Warszawskie	320	341	500	841	38	106,6	59,5	11,1
Łódzkie	982	1.523	1.435	2.958	62	155,1	48,5	4,1
Kieleckie	525	750	677	1.427	247	142,9	47,4	32,9
Lubelskie	344	334	342	676	62	93,1	50,7	18,6
Białostockie	275	278	248	526	26	101,1	47,1	9,4
Wileńskie	254	308	199	507	58	121,3	39,3	18,8
Nowogrodzkie	124	124	127	251	25	100,0	50,8	20,2
Poleskie	100	104	98	202	20	104,0	48,5	19,2
Wołyńskie	246	215	293	508	44	87,4	57,7	20,5
Poznańskie	967	1.180	755	1.935	143	122,0	39,0	12,1
Pomorskie	472	491	431	922	53	104,0	46,8	10,8
Śląskie	101	117	96	213	8	115,8	45,1	6,8
Krakowskie	880	1.050	798	1.848	438	119,3	43,2	41,7
Lwowskie	971	972	992	1.964	298	100,1	50,4	30,7
Stanisławowskie	219	222	275	497	39	101,4	55,3	17,6
Tarnopolskie	253	231	269	500	47	91,3	53,8	20,3
P O L S K A	9.527	10.728	9.522	20.250	1.837	112,6	47,0	17,1

Ubezpieczalnie przekazują Funduszowi Pracy pobrane na jego rzecz opłaty naogół z pewnym opóźnieniem. Zadłużenie Ubezpieczalni na rzecz Funduszu Pracy na d. 31 marca 1936 r. wynosiło zł 1.836.601,71, co stanowi 17,1% uiszczenia. Za-
ległości te wahają się silnie w poszczególnych wo-
jewództwach, a mianowicie od 4,1% w woj. łódz-
kim do 41,7% w woj. krakowskim. Poniżej 10%

uiszczenia wyniosły zaległości 24 Ubezpieczalni, od
10% do 20% — 23 Ubezpieczalni, od 20% do
30%—8 Ubezpieczalni, od 30% do 40%—4 Ubez-
pieczalni, od 40% do 50% — 2 Ubezpieczalni i po-
wyżej 50%—3 Ubezpieczalni. Trzy Ubezpieczalnie
nie posiadały zadłużenia wobec Funduszu Pracy.
Znaczna część zaległości znajduje się w egze-
kucji, która nie daje jednak przeważnie pożada-

nych wyników. Chcąc uregulować zaległości za kładów pracy, Wojewódzkie Biura stosowały w wielu wypadkach rozkładanie należności na raty; w razie niespełnienia warunków przez zakład pracy, ulgi były cofane. W wypadku stwierdzonej nieściągalności zaległości były umarzane.

Brak jest dokładnych danych, dotyczących zaległości opłat pobieranych przez gminy miejskie;

są one jednak znaczne, co należy przypisać przede wszystkim niedostatecznej kontroli ze strony miast. Natomiast sumy inkasowane przez zarządy gmin z reguły są niezwłocznie przekazywane Funduszo- wi Pracy. Na 603 miast tylko 93 posiadało zadłu- żenie z tytułu opłat na rzecz Funduszu Pracy, przy czym ogólna suma zadłużenia nie przekraczała 10% rocznych wpływów.

B. W Y D A T K I

Preliminarz pierwotny, ustalający ogólną wy- sokość wydatków na sumę zł 127.000.000.—, zo- stał w ciągu roku powiększony za zgodą Minister- stwa Skarbu w sposób następujący:

§ 2 zatrudnienie bezrobotnych o zł	25.250.000.—
§ 6 koszty poboru opłat . . . o zł	1.172.000.—
§ 7 koszty bankowe . . . o zł	111.000.—
§ 8 różne o zł	254.000.—

Ostateczny preliminarz wydatków zamykał się więc sumą zł 153.787.000.—. Na pokrycie zwięk- szonych wydatków zostały przeznaczone wpływy pozabudżetowe: z 30% Pożyczki Inwestycyjnej, po- życzki Z. U. S. i dotacji Skarbu Państwa na za- trudnienie młodzieży.

Niektóre pozycje wydatków obejmują w wy- konaniu sumy wyższe od prelimitowanych, a mia- nowicie:

§ 3 pomoc społeczna o zł	78.752,80
§ 5 pomoc doraźna o zł	4.458.354,69
§ 6 koszty poboru opłat. . . o zł	314.296,95
§ 8 różne o zł	2.247,48

Fundusz Pracy wystąpił do Ministerstwa Skar- bu o aprobatę tych przekroczeń.

Na innych paragrafach natomiast wydatki były niższe od prelimitowanych tak, że ogólna suma wydatków zł 152.393.972,55 jest niższa od preli- minowanej.

Oprócz wydatków, które figurowały już w po- przednich latach, począwszy od roku budżetowe- go 1935/36 występują także wydatki na zasiłki dla bezrobotnych z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia.

W stosunku do roku 1934/35 zwiększyły się wydatki na roboty publiczne, zatrudnienie młodzie- ży, pomoc doraźną i koszty finansowe; zmniejszy- ły się natomiast wydatki na pomoc społeczną. Wy- datki na administrację w poszczególnych okresach są nieporównalne, ponieważ w latach 1933/34 i 1934/35 były podawane wyłącznie wydatki Biura Głównego, natomiast wydatki wykazane w wyko- naniu preliminarza budżetowego za r. 1935/36 obejmowały całość wydatków administracyjnych. Ponadto w roku 1935/36 zakres działalności Fun- duszu Pracy rozszerzył się na skutek przyłączenia Funduszu Bezrobocia i Stowarzyszenia Opieki nad Niezatrudnioną Młodzieżą, których aparat admi- nistracyjny po dokonaniu niezbędnych zmian zo- stał przejęty przez Fundusz Pracy.

Strukturę wydatków Funduszu Pracy przed- stawia szczegółowo tablica 2.

Wydatki na roboty publiczne (poza zatrudnie- niem młodzieży) obejmują:

z kredytów § 2 zł	85.250.416,24
z kredytów § 5 zł	2.000.000.—
razem	zł 87.350.416,24

Wydatki na pomoc doraźną obejmują:

z § 5 zł	19.858.354,69
z § 3 zł	439.289,03
razem	zł 20.297.643,72

Wydatki na akcje specjalne w kwocie zł 1.639.463,77 dokonane zostały w całości z § 3.

Rozkład terytorialny wydatków przedstawia tablica 5.

C. WYJAŚNIENIA SZCZEGÓŁOWE DO WYKONANIA PRELIMINARZA BUDŻETOWEGO

1. STRONA DOCHODOWA

Wykonanie preliminarza budżetowego wyka- zuje po stronie dochodowej następujące grupy wpływów:

Opłaty (§ 1). Na dochody z § 1 złożyły się wpływy z opłat:

- 1) od uposażeń,
- 2) „ diet poselskich i senatorskich,
- 3) „ wolnych zawodów,

- 4) od tantiem,
- 5) „ biletów wstępu na widowiska,
- 6) „ totalizatora,
- 7) „ cukru,
- 8) „ piwa,
- 9) „ żarówek,
- 10) „ gazu,
- 11) „ zakładów gastronomicznych,
- 12) „ czynszu dzierżawnego.

Niewielkie wpływy z tychże źródeł mogą figurować w § 8 „różne” w sumach do wyjaśnienia. Odsetki pobierane przez Wojewódzkie Biura Funduszu Pracy oraz Ubezpieczalnie Społeczne zostały doliczone do opłat od uposażeń, natomiast odsetki od opłat pobierane przez inne instytucje, zostały zaksięgowane w § 8 „różne” w odsetkach od zaległych opłat.

Przelewy na rzecz Funduszu Pracy (§ 1a) są to sumy przekazywane przez Skarb Państwa z tytułu opłat od uposażeń etatowych pracowników państwowych. Wysokość tej sumy jest ustalana ryczałtowo z góry na każdy rok budżetowy.

Wpływy z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia (§ 2). Pozycja ta obejmuje wkładki uiszczane przez zakłady pracy za robotników, podlegających obowiązкови zabezpieczenia, w kwocie zł 23.412.883,23 oraz dopłaty Skarbu Państwa w wysokości zł 4.322.000.—. Dopłaty ustawowe Skarbu Państwa przypadające na dany okres zgodnie z art. 8 Ustawy o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia wynoszą zł 12.842.069,56, stanowiąc 50% przypisu wkładki. Suma przekazana przez Skarb Państwa jest niższa od przypadającej na ten okres o zł 8.520.069,56, która to kwota została zaliczona na poczet sum wypłaconych przez Skarb Państwa b. Funduszowi Bezrobocia tytułem pokrycia jego deficytu w latach odznaczających się wielkimi wypłatami zasiłków.

Świadczenia z tytułu zaległych podatków (§ 3). Pozycja ta obejmuje wartość świadczeń wniesionych tytułem zaległości za niektóre podatki państwowe. Na świadczenia złożyły się przede wszystkim materiały (kamień, żwir) oraz plody rolne (głównie ziemniaki).

Dochody z majątku (§ 4). Na pozycję tę składają się wpływy następujące:

czynsz z domów własnych . . .	zł 50.669,67
splata rat udzielonych pożyczek .	zł 1.262.546,50
odsetki od udzielonych pożyczek	zł 1.394.787,70
inne	zł 4.201.—
razem	zł 2.712.204,87

Dochody z tytułu pośrednictwa pracy (§ 5). Wpływy z tego § wynosiły zaledwie 16,9% sumy prelimitowanej, wobec zniesienia opłat z tytułu za pośredniczenia (za wyjątkiem służby domowej).

Ofiary (§ 6). Na pozycję tę składają się wpływy ze sprzedaży znaczków Funduszu Pracy, zbiorów, dobrowolnego opodatkowania się itd. W roku ubiegłym w wykonaniu preliminarza budżetowego zostały zamieszczone wyłącznie ofiary wniesione bezpośrednio do Dyrekcji Funduszu Pracy, wobec czego pozycja ta nie jest porównalna z odpowiednią pozycją wykonania preliminarza budżetowego za rok 1935/36.

Lokaty Funduszu Inwestycyjnego (§ 7). Na pozycję tę składają się dwie sumy: dotacja Skarbu Państwa w bonach Funduszu Inwestycyjnego

w wysokości zł 20.000.000.— oraz odsetki 1% rocznie od bonów udzielonych Funduszowi Pracy w latach 1934/35 i 1935/36 w wysokości 297.964,06 złotych.

Różne (§ 8). Na pozycję tę składają się wpływy następujące:

opłaty 1%owe od budżetów miast wydzielonych	zł 443.771,66
opłaty 5%owe od budżetów powiatowych związków samorządowych	zł 1.018.594,55
odsetki i koszty manipulacyjne od przyjętych weksli	zł 788,60
odsetki od zaległych opłat	zł 106.538,54
odsetki od rachunków bankowych	zł 44.065,75
Biuro Zatrudnienia Młodzieży. . .	zł 14.340,62
Wojewódzkie Biura	zł 44.808,60
różne do wyjaśnienia	zł 77.769,62
inne	zł 92.589,86
razem	zł 1.843.267,80

Lokata Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (§ 9). Pozycja ta obejmuje pożyczkę zaciągniętą w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych w wysokości zł 2.000.000.—, nie przewidzianą w preliminarzu na rok 1935/36.

Dotacje ze Skarbu Państwa (§ 10). Pozycja obejmuje wpływy z dotacji:

na zatrudnienie młodzieży . . .	zł 750.000.—
na akcję zatrudnienia z wpływów 3% Premiovej Pożyczki Inwestycyjnej	zł 10.870.000.—
razem	zł 11.620.000.—

Pozycja ta również nie była przewidziana w prelimitarzu budżetowym.

2. STRONA ROZCHODOWA

Po stronie rozchodowej wykonania preliminarza budżetowego figurują następujące grupy wpływów:

Administracja (§ 1). Wykazane w wykonaniu preliminarza budżetowego wydatki obejmują koszty administracyjne Biura Głównego i Wojewódzkich Biur F. P., podczas gdy w latach ubiegłych były wykazywane jedynie wydatki Biura Głównego.

Zatrudnienie bezrobotnych (§ 2). Kredyty przeznaczone na zatrudnienie były udzielane w postaci dotacji, bądź też pożyczek bezprocentowych lub oprocentowanych od 1/2% do 3% w zależności od rentowności finansowanego obiektu.

Kredyty były rozprawdane bezpośrednio przez Fundusz Pracy oraz za pośrednictwem Wojewódzkich Biur Funduszu Pracy, Banku Gospodarstwa Krajowego i Polskiego Banku Komunalnego.

W sumie wydatków na zatrudnienie mieści się kwota zł 2.839.605,65 uzyskana tytułem świadczeń

w naturze na spłatę zaległych podatków państwowych. Kredyty te były przydzielane kredytobiorcom w formie dotacji poza zawieranymi z nimi umowami.

Na wydatki § 2 składały się sumy następujące:

roboty publiczne	zł 85.250.416,24
zatrudnienie młodzieży	zł 7.232.399,50
inne	zł 50.000,—
razem	zł 92.532.815,74

Pomoc społeczna (§ 3). Wydatki z § 3 obejmują następujące sumy:

poradnictwo i przysposobienie za-	
wodowe	zł 199.756,89
ogrody działkowe	zł 408.433,29
akcja kulturalno-oświatowa	zł 615.432,79
pomoc w tworzeniu samodzielnych	
warsztatów pracy	zł 274.840,80
zatrudnienie pracowników umysło-	
wych	zł 141.000,—
dożywianie dzieci i kolonie letnie	zł 439.289,03
razem	zł 2.078.752,80

Zużycie kredytów na dożywianie dzieci w wysokości zł 439.289,03 omówione jest szczegółowo w dziale VII (Pomoc doraźna), natomiast zużycie pozostałych kredytów w ogólnej wysokości zł 1.639.463,77 — w dziale VIII (Akcje specjalne).

Zasiłki ustawowe (§ 4). Pozycja ta obejmuje sumy zasiłków, wypłaconych bezrobotnym z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia.

Pomoc doraźna (§ 5). W wydatkach tych zawarta jest kwota zł 2.100.000.— na ryczałty wojewodów na zatrudnienie bezrobotnych oraz suma zł 212.243,89 ze świadczeń za zaległe podatki.

Koszty poboru opłat (§ 6). Koszty poboru opłat obejmują sumy, wypłacone instytucjom zajmującym się wymiarem i poborem opłat na rzecz Funduszu Pracy oraz uposażenia pracowników zatrudnionych w urzędach skarbowych w związku z wymiarem, poborem i kontrolą tych opłat. Na wydatki te składają się następujące pozycje:

koszty inkasentów	zł 121.527,03
prowinzje i koszty inkasa	zł 1.359.721,86
koszty egzekucyjne	zł 1.453,17
koszty kontroli opłat pobieranych	
przez Urzędy Skarbowe	zł 322.454,33
Wojewódzkie Biura F. P.	zł 30.861,71
różne	zł 278,85
razem	zł 1.836.296,95

Koszty bankowe (§ 7). Na pozycję tę składają się odsetki od lokat Funduszu Inwestycyjnego w wysokości zł 297.964,06 oraz wydatki związane z posiadaniem rachunków otwartych względnie bieżących w szeregu instytucji (P. K. O., P. B. K., KKO m. Warszawy itd.).

Różne (§ 8). Wydatki te stanowiły w przeważnej części zwroty kwot mylnie wpłaconych na rzecz Funduszu Pracy. Została tu zaliczona również rata pożyczki zaciągniętej w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych.

D. OBJAŚNIENIA DO BILANSU FUNDUSZU PRACY

za rok 1935/36

Bilans netto Funduszu Pracy za rok 1935/36 obejmuje wartości majątkowe Biura Głównego Funduszu Pracy łącznie z biurami Wojewódzkimi.

STAN CZYNNY

Nieruchomości

Pozycja ta stanowi wartość nieruchomości Funduszu Pracy w Krakowie, Stanisławowie, Toruniu, Poznaniu i Gdyni.

Papiery wartościowe

Pozycja ta obejmuje akcje Polskiego Banku Komunalnego (zł 5.275.—) oraz obligacje 6% Pożyczki Narodowej, przyjęte od zakładów pracy i związków samorządowych tytułem wkładek i opłat.

Weksle

Na pozycję tę składają się weksle przyjęte przez Fundusz Pracy od zakładów pracy i związków samorządowych na spłatę zaległości.

Dłużnicy

W sumie tej mieści się kwota zł 142.791.907,29 stanowiąca zadłużenie b. Funduszu Bezrobocia w Skarbie Państwa, kwota zł 503.541,18 z tytułu należności Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów za akcję zleconą rozdawnictwa soli oraz kwota zł 270.000.— wypłacona Wojskowej

Wytwórni Konserw Kawowych jako zaliczka na mieszankę cukrowo-kawową.

Lokaty Funduszu Inwestycyjnego

Na sumę tę składają się wpłaty Skarbu Państwa w bonach Funduszu Inwestycyjnego (zł 39.900.000.—) oraz odsetki od tej sumy (zł 421.446,01). Odpowiednikiem tej pozycji w stanie biernym jest pozycja „Fundusz Inwestycyjny“.

Instytucje zastępcze

Pozycja ta obejmuje sumy przekazane instytucjom zastępczym na wypłatę świadczeń ustawowych z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia, z których instytucje te nie wyliczyły się do dnia 31 marca 1936 r.

Pożyczki

Pozycja ta obejmuje łączną sumę pożyczek udzielonych w latach 1933/34, 1934/35 i 1935/36 na zatrudnienie bezrobotnych w wysokości złotych 101.794.806,67 oraz należne odsetki od tych pożyczek w wysokości zł 1.047.446,73. Sumy te są mniejsze od ogólnej sumy wypłat z tytułu pożyczek względnie sumy należnych odsetek, ponieważ część ich została umorzona decyzją Centralnej Komisji Oszczędnościowo-Oddłużeniowej dla Samorządów, część zaś Fundusz Pracy zamienił na dotacje, a mianowicie pożyczki udzielone samorządom na roboty nie

rentujące się, zgodnie z całokształtem polityki oddłużeniowej, prowadzonej w tym okresie przez Państwo.

Sumy umorzone w r. 1935/36 wynoszą:

	Kapitał złoty	Odsetki złoty
umorzone przez Centralną Komisję	498.167.—	7.664,60
umorzone przez Fundusz Pracy	15.726.237.—	1.488,16
razem	16.224.404.—	9.152,76

Udziały

Pozycja ta obejmuje udziały Funduszu Pracy w Towarzystwie Osiedli Robotniczych.

Sumy międzyokresowe

Pozycja ta obejmuje wydatki dokonane w roku 1935/36 na poczet roku budżetowego 1936/37.

Zakłady pracy za przypis wkładek i opłat

Pozycja ta obejmuje należności od zakładów pracy z tytułu wkładek, opłat i kar. Odpowiednikiem tej pozycji w stanie biernym jest pozycja „Należne wkładki”. Pozycja obejmuje wyłącznie należności od zakładów pracy, będących w ewidencji Wojewódzkich Biur Funduszu Pracy, nie obejmuje natomiast należności, których ściąganie nie należy do innych instytucji. Suma ta jest mniejsza od sumy należności z lat poprzednich i należności powstałych w ciągu roku 1935/36, ponieważ część ich została umorzona decyzjami Centralnej Komisji Oszczędnościowo-Oddłużeniowej dla Samorządów oraz decyzjami Funduszu Pracy.

Akcja zlecona

Pozycja ta obejmuje pozostałości sum przekazanych przez Ministerstwo Opieki Społecznej wojewodom na zatrudnienie bezrobotnych, z których wyliczenie nastąpiło po dniu 31 marca 1936 r.

Różni za kaucje i wadia

Pozycja ta obejmuje kaucje i wadia b. Stowarzyszenia Opieki nad Niezatrudnioną Młodzieżą z tytułu dostaw.

Sumy pozabilansowe

W sumach pozabilansowych figurują pozycje: weksle gwarancyjne, różni za wydane gwarancje, depozyty, których odpowiednikami są pozycje: różni za weksle gwarancyjne, wydane gwarancje, różni za depozyty w stanie biernym.

STAN BIERNY

Kapitał

Pozycja ta obejmuje wykazane w stanie czynnym pożyczki na sumę zł 101.794.806,67, papiery wartościowe (akcje Polskiego Banku Komu-

nalnego) na sumę zł 5.275.—, ruchomości na sumę zł 416.219.— oraz udziały na sumę złotych 200.000.—.

Wierzyciele

Pozycja ta obejmuje między innymi zadłużenie w Banku Gospodarstwa Krajowego w wysokości zł 18.028.594.— przejęte po b. Funduszu Bezrobocia.

Ministerstwo Skarbu

Pozycja ta obejmuje zadłużenie w Ministerstwie Skarbu z tytułu niedoborów b. Funduszu Bezrobocia z lat poprzednich i powstała w sposób następujący:

zadłużenie w dniu 1.4.1935 r. zł 131.651.728,44
dopłaty Skarbu Państwa uskutecznione w r. 1935/36 zł 4.322.000,—

razem zł 135.973.728,44

należne dopłaty

Skarbu Państwa

za rok 1935/36 zł 12.842.069,56

należność od Mi-

nisterstwa Skarbu

z b. Funduszu

Bezrobocia zł 3.964.335,34

razem zł 16.806.404,90 zł 16.806.404,90

zadłużenie na dzień 31.3.1936 r. zł 119.167.323,54

Sumy międzyokresowe

Pozycja ta obejmuje wpłaty kredytobiorców i płatników opłat dokonane na poczet roku budżetowego 1936/37.

Papiery wartościowe z tytułu kaucji

Na pozycję tę składają się papiery wartościowe złożone przez dostawców do b. Stowarzyszenia Opieki nad Niezatrudnioną Młodzieżą.

Lokata Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

Suma ta stanowi pozostałość pożyczki zaciągniętej w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych w wysokości zł 2.000.000.— po potrąceniu wpłaconej raty zł 65.700.—.

Instytucje Zastępcze

Pozycja ta obejmuje sumy należne instytucjom zastępczym z tytułu czynności wykonywanych dla Funduszu Pracy.

Wpływy nie przewidziane w budżecie 1935/36

Na pozycję tę składa się nadwyżka z roku budżetowego 1934/35 oraz wpływy pozabudżetowe w roku 1935/36.

Wpływy z 3% Premiowej Pożyczki Inwestycyjnej . . zł 10.870.000.—

dotacja Skarbu Państwa na zatrudnienie młodzieży . . zł 750.000.—
nadwyżki z roku 1934/35:

w Dyrekcji Funduszu Pracy zł 3.250.318,99

w Wojewódzkich Komitetach zł 2.816.247,26 zł 6.066.567,25

wpływy z b. Komitetów Lokalnych Funduszu Pracy . zł 83.233,74

WYKONANIE PRELIMINARZA

DOCHODY

za rok

§	Poz.	WYSZCZEGÓLNIENIE WPŁYWÓW	Preliminowano złotych	Wykonano złotych
		OGÓLNA SUMA DOCHODÓW	127.000.000.—	152.896.699,06
1		Opłaty ustawowe:	53.795.000.—	67.182.344,88
	1	od uposażeń	43.400.000.—	55.219.703,10
	2	„ diet poselskich i senatorskich	60.000.—	15.244,16
	3	„ wolnych zawodów	800.000.—	790.504,99
	4	„ tantiem	150.000.—	208.064,09
	5	„ biletów wstępu na widowiska	2.600.000.—	3.385.954,84
	6	„ totalizatora	360.000.—	420.055,68
	7	„ cukru	1.400.000.—	1.604.990,33
	8	„ piwa	275.000.—	276.809,38
	9	„ żarówek	1.100.000.—	1.419.611.—
	10	„ gazu	700.000.—	823.449,78
	11	„ zakładów gastronomicznych	300.000.—	450.573,26
	12	„ czynszu dzierżawnego	2.650.000.—	2.567.384,27
1a		Przelewy na rzecz Funduszu Pracy ¹⁾	11.578.000.—	12.002.517,88
2		Wpływy z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia:	34.500.000.—	27.734.883,23
	1	wkładki	23.000.000.—	23.412.883,23
	2	50%-wa dopłata Skarbu Państwa	11.500.000.—	4.322.000.—
3		Świadczenia z tytułu zaległych podatków	1.000.000.—	3.051.849,54
4		Dochody z majątku:	1.277.000.—	2.712.204,87
	1	czynsz z domów własnych	77.000.—	50.669,67
	2	spłaty rat udzielonych pożyczek	800.000.—	1.262.546,50
	3	odsetki od udzielonych pożyczek	400.000.—	1.394.787,70
	4	inne	—	4.201.—
5		Dochody z tytułu pośrednictwa pracy: .	150.000.—	25.408,67
	1	opłaty za zapośredniczenie bezrobotnych . .	50.000.—	25.408,67
	2	zwrot kosztów rejestracji pracowników umysłowych	100.000.—	—
6		Ofiary	4.000.000.—	4.426.258,13
7		Lokaty Funduszu Inwestycyjnego: . . .	20.300.000.—	20.297.964,06
	1	dotacja Skarbu Państwa w bonach Funduszu Inwestycyjnego	20.000.000.—	20.000.000.—
	2	odsetki od lokat	300.000.—	297.964,06
8		Różne	400.000.—	1.843.267,80
9		Lokata Zakładu Ubezpieczeń Społecznych	—	2.000.000.—
10		Dotacje Skarbu Państwa:	—	11.620.000.—
	1	na zatrudnienie młodzieży	—	750.000.—
	2	na akcję zatrudnienia z wpływów 3% Premiowej Pożyczki Inwestycyjnej	—	10.870.000.—

¹⁾ Przelewy z tytułu opłat od uposażeń osób, które z tytułu stosunku publiczno-prawnego pobierają wynagrodzenie ze Skarbu Państwa, z przedsiębiorstw i monopolów państwowych (urzędników państwowych).

BUDŻETOWEGO FUNDUSZU PRACY

1935/36

WYDATKI

§	Poz.	WYSZCZEGÓLNIENIE WYDATKÓW	Preliminowano złotych		Wykonano złotych
			pierwotnie	po dokonaniu zmian	
		OGÓLNA SUMA WYDATKÓW	127.000.000.—	153.787.000.—	152.393.972,55
1		Administracja:	7.620.000.—	7.620.000.—	6.706.292,37
	1	Biuro Główne:	990.000.—	990.000.—	1.069.017,76
		płace	700.000.—	700.000.—	699.709,86
		różne świadczenia osobowe. . .	118.000.—	118.000.—	159.810,60
		podróże służbowe	52.000.—	52.000.—	49.238,80
		pomieszczenie	40.000.—	40.000.—	36.820,32
		wydatki biurowe	40.000.—	40.000.—	50.463,33
		inne	40.000.—	40.000.—	72.974,85
	2	Wojewódzkie Biura:	5.580.000.—	5.580.000.—	4.930.629,53
		płace	4.200.000.—	4.200.000.—	3.457.173,47
		różne świadczenia osobowe. . .	630.000.—	630.000.—	522.186,08
		podróże służbowe	200.000.—	200.000.—	269.236,48
		pomieszczenie	300.000.—	300.000.—	326.376,29
		wydatki biurowe	250.000.—	250.000.—	355.381,61
		Wojewódzkie Rady Funduszu Pra- cy i Komisje Doradcze . . .	—	—	275,60
	3	Instytucje Zastępcze	700.000.—	700.000.—	492.564,08
	4	Wydatki organizacyjne	350.000.—	350.000.—	214.081.—
2		Zatrudnienie bezrobotnych. .	68.000.000.—	93.250.000.—	92.532.815,74
3		Pomoc społeczna	2.000.000.—	2.000.000.—	2.078.752,80
4		Zasiłki ustawowe	31.050.000.—	31.050.000.—	26.458.314,50
5		Pomoc doraźna	17.500.000.—	17.500.000.—	21.958.354,69
6		Koszty poboru opłat	350.000.—	1.522.000.—	1.836.296,95
7		Koszty bankowe	390.000.—	501.000.—	476.898,02
8		Różne	90.000.—	344.000.—	346.247,48

BILANS FUN

na dzień

STAN CZYNNY						ZŁOTYCH
1. NIERUCHOMOŚCI	.	.	.	.	.	1.762.990,72
2. RUCHOMOŚCI	.	.	.	.	.	416.219.—
3. KASA	.	.	.	.	.	8.281,60
4. BANKI	.	.	.	.	.	6.684.180,78
5. PAPIERY WARTOŚCIOWE:						
Akcje Polskiego Banku Komunalnego	.	.	.	.	5.275.—	
Inne	.	.	.	.	113.750.—	119.025.—
6. WEKSLE:						
w portfelu	.	.	.	.	47.967,19	
w inkasie	.	.	.	.	7.044,86	55.012,05
7. DŁUŻNICY	.	.	.	.	.	146.439.678,99
8. LOKATY FUNDUSZU INWESTYCYJNEGO	.	.	.	.	.	40.321.446,01
9. INSTYTUCJE ZASTĘPCZE	.	.	.	.	.	437.647,11
10. POŻYCZKI:						
pożyczki	.	.	.	.	101.794.806,67	
procenty	.	.	.	.	1.047.446,73	102.842.253,40
11. UDZIAŁY	.	.	.	.	.	200.000.—
12. TOWARY I PRODUKTY	.	.	.	.	.	150.494,45
13. SUMY MIĘDZYOKRESOWE	.	.	.	.	.	9.149.359,57
14. ZAKŁADY PRACY ZA PRZYPIS WKŁADEK I OPŁAT	.	.	.	.	.	18.150.410,72
15. AKCJA ZLECONA	.	.	.	.	.	44.477,61
16. RÓŻNI ZA KAUCJE I WADIA	.	.	.	.	.	5.875.—
17. NIEDOBÓR ZA ROK BUDŻETOWY 1935/36	.	.	.	.	.	13.117.273,49
						339.904.625,50
Weksle gwarancyjne	.	.	.	.	.	846.200.—
Różni za wydane gwarancje	.	.	.	.	.	85.000.—
Depozyty	.	.	.	.	.	319.276,15
						341.155.101,65
Za Kierownika Rachuby:						
(—) S. Zaborek						

D U S Z U P R A C Y

31 marca 1936 r.

S T A N B I E R N Y		ZŁOTYCH
1. KAPITAŁ FUNDUSZU PRACY		102.416.300,67
2. WIERZYCIELE		30.412.114,11
3. FUNDUSZ INWESTYCYJNY		40.321.446,01
4. MINISTERSTWO SKARBU		119.167.323,54
5. SUMY MIĘDZYOKRESOWE		9.669.659,78
6. PAPIERY WARTOŚCIOWE Z TYTUŁU KAUCJI		5.750.—
7. LOKATA ZAKŁADU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH		1.934.300.—
8. INSTYTUCJE ZASTĘPCZE		50.800,21
9. PRZYPIS WKŁADEK I OPŁAT		18.150.410,72
10. SUMY NIEWYJAŚNIONE		3.144,47
11. RÓŻNI ZA KAUCJE I WADIA		3.575.—
12. WPŁYWY NIEPRZEWIDZIANE W BUDŻECIE 1935/36:		
Wpływy z 3% Premiowej Pożyczki Inwestycyjnej	10.870.000.—	
Dotacja Skarbu Państwa na zatrudnienie młodzieży	750.000.—	
Dotacje z lat ubiegłych	6.066.567,25	
Różne wpływy z b. Komitetów Lokalnych Funduszu		
Pracy	83.233,74	17.769.800,99
		339.904.625,50
Różni za weksle gwarancyjne		846.200.—
Wydane gwarancje		85.000.—
Różni za depozyty		319.276,15
		341.155.101,65
Naczelnik Wydziału Finansowego:		Dyrektor Funduszu Pracy:
(—) St. Pachnowski		(—) M. Dolanowski

III. ROZWÓJ DZIAŁALNOŚCI FUNDUSZU PRACY

1. ZAKRES DZIAŁANIA

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej o połączeniu Funduszu Bezrobocia z Funduszem Pracy rozszerzyło b. znacznie ustawowe ramy działalności Funduszu Pracy. Odpowiednio do zwiększonego zakresu działalności i zmienionych podstaw prawnych, jego aparat organizacyjny uległ znacznemu bardzo rozszerzeniu. Fundusz Pracy przejął aparat administracyjny b. Funduszu Bezrobocia, ponadto Komitety Wojewódzkie dawnego Funduszu Pracy zostały przetworzone na Biura Wojewódzkie. Wreszcie od dnia 1 grudnia 1935 w ramach instytucji znalazł się aparat administracyjny, powołany do organizowania akcji zatrudnienia młodzieży, który przejął działalność Stowarzyszenia Opieki nad Niezatrudnioną Młodzieżą.

Zmiany te wywarły, rzecz prosta, zasadniczy wpływ na stronę finansową działalności Funduszu Pracy. Struktura zarówno dochodów, jak i wydatków instytucji uległa gruntownym zmianom. Tablica 1 i 2 wykazują dochody oraz wydatki Funduszu Pracy w ciągu całkowitego okresu jego istnienia. Rozszerzenie zakresu działalności sprawia, że nie wszystkie dochody i wydatki, dokonane w poszczególnych latach są ze sobą porównalne.

Dochody nieporównalne stanowią wpływy z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia, które w latach poprzednich wpływały do b. Funduszu Bezrobocia oraz ofiary, które wpływały do kas b. Komitetów Wojewódzkich.

Wydatki nieporównalne stanowią zasiłki z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia, wydatki na zatrudnienie młodzieży, jako też na administrację — z uwagi na wymienione już zasadnicze zmiany w zakresie działalności i organizacji instytucji.

Obraz rozwoju walki z bezrobociem w zakresie, jaki został powierzony Funduszowi Pracy w r. 1935/36, daje zestawienie jego dochodów i wydatków, poczynając od r. 1933/34, a więc od chwili jego powstania łącznie z finansową stroną prac prowadzonych w latach poprzednich poza nim — w ramach odrębnych instytucji. Czyni to tablica 4 (A i B).

Tablica 3 przedstawia system finansowania walki z bezrobociem w zakresie, należącym do Funduszu Pracy w r. 1935/36.

2. DOCHODY

Wśród dochodów, które zasilają akcję, objętą w r. 1935/36 przez Fundusz Pracy, rozróżnić trzeba cztery zasadnicze grupy: a) samoistne dochody ustawowe Funduszu Pracy, b) także do-

chody Funduszu Bezrobocia, c) wpływy ze Skarbu Państwa, wreszcie d) inne wpływy, na które składają się: niewielkie z natury rzeczy dochody z działalności (poza wpływami z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia), społeczne źródła dochodowe (ofiary) oraz, nieznaczny jeszcze stosunkowo w r. 1935/36, kredyt (tablica 3).

Na własne dochody ustawowe Funduszu Pracy składają się obciążenia dochodów prywatnych (opłaty od uposażeń pracowników i warsztatów pracy, od diet poselskich i senatorskich, od wolnych zawodów oraz od administracji przedsiębiorstw), obciążenia spożycia, wreszcie obciążenia dochodów samorządu, zniesione Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z końcem poprzedniego okresu budżetowego.

Wszystkie te dochody mają charakter podatków celowych, przeznaczonych wyłącznie na walkę z bezrobociem.

Dochody samoistne b. Funduszu Bezrobocia w latach 1933/34 i 1934/35 stanowią wpływy z tytułu Ustawy o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia (wkładki i 50%owe dopłaty Skarbu Państwa). W r. 1935/36 zostały one przejęte przez Fundusz Pracy. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej o połączeniu Funduszu Bezrobocia z Funduszem Pracy zastrzega w art. 7, że fundusze powstałe z tych wpływów mogą być przeznaczone jedynie na wypłatę zasiłków, przewidzianych w Ustawie o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia, na pokrycie wydatków kosztów przejazdu do miejscowości, w której bezrobotny otrzymał pracę oraz na pokrycie wydatków administracyjnych Funduszu Pracy z zastrzeżeniem, że nie mogą one przekraczać normy procentowej, ustalonej przez Ministra Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Skarbu. W ten sposób w ramach działalności Funduszu Pracy powstał w istocie rzeczy autonomiczny z punktu widzenia finansowego fundusz zabezpieczeniowy.

Pozostawiając na uboczu działalność Funduszu Pracy w dziedzinie zabezpieczenia na wypadek bezrobocia, jako stanowiącą odrębny dział jego gospodarki, stwierdzić należy, że cały pozostały zakres jego działalności związany był w pierwszym rzędzie z samoistnymi dochodami ustawowymi, jako posiadającymi największą stałość wśród całokształtu jego źródeł dochodowych. Rozmiary wpływów z tego źródła zależne były jedynie od zmian, zachodzących w sytuacji gospodarczej kraju, pod których wpływem kształtowała się zdolność płatnicza grup społecznych, obciążonych opłatami na walkę z bezrobociem.

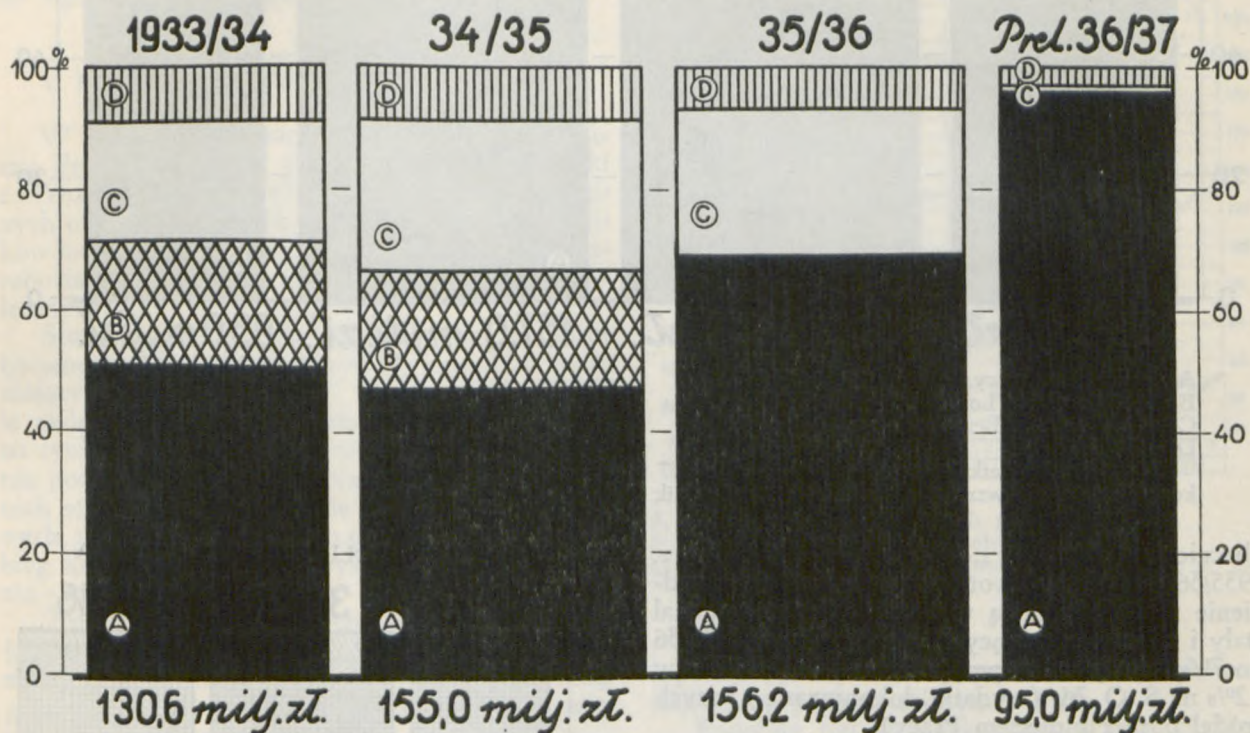
Nie wszystkie wpływy osiągnięte przez Fundusz Pracy w r. 1935/36 były przewidziane w preliminarzu budżetowym. Sumy nieprzewidziane, a mianowicie wpływy z 3% Premiowej Pożyczki Inwestycyjnej, dotacje Skarbu Państwa na zatrudnienie młodzieży, wreszcie lokata Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, stanowiły łącznie złotych 13.620.000, tj. 8,9% ogółu wpływów osiągniętych.

Wpływy ze Skarbu Państwa składają się w pierwszym rzędzie z dotacji przewidzianych w Ustawie o Funduszu Pracy bez ściślejszego określenia

nia 1935 r., tj. do chwili przejęcia przez Fundusz Pracy akcji zatrudnienia młodzieży (tablica 4B). Pozostałe wydatki dokonywane były w latach 1933/34 i 1934/35 przez Komitety Lokalne Funduszu Pracy oraz Fundusz Bezrobocia, zaś w ciągu pierwszego trzylecia (do dn. 1 grudnia 1935 r.) przez S. O. M. — odpowiednio do zakresu działalności każdej z wymienionych formacji.

Jak wskazano wyżej, Fundusz Pracy przejął z początkiem roku 1935/36 od b. Funduszu Bezrobocia jego działalność w zakresie zabezpieczenia na wypadek bezrobocia i pośrednictwa pracy, zaś

DOCHODY

- A — samoistne dochody ustawowe Funduszu Pracy (opłaty),
 B — dochody b. Funduszu Bezrobocia (wkładki i dopłaty ustawowe),
 C — wpływy ze Skarbu Państwa (oprócz dopłat ustawowych),
 D — inne.

ich charakteru oraz wysokości. Wpływy te objęły w latach 1934/35 i 1935/36 lokaty Funduszu Inwestycyjnego, ponadto zaś w r. 1935/36 wpływy z Pożyczki Inwestycyjnej. Poza tym Ustawa o Funduszu Pracy przewidywała dochody Funduszu Pracy w postaci spłaty podatków zaległych w naturze. Ponadto w okresie poprzedzającym połączenie z Funduszem Pracy z dotacji Skarbu Państwa korzystało S. O. M.

Inne dochody miały mniejsze znaczenie.

3. WYDATKI

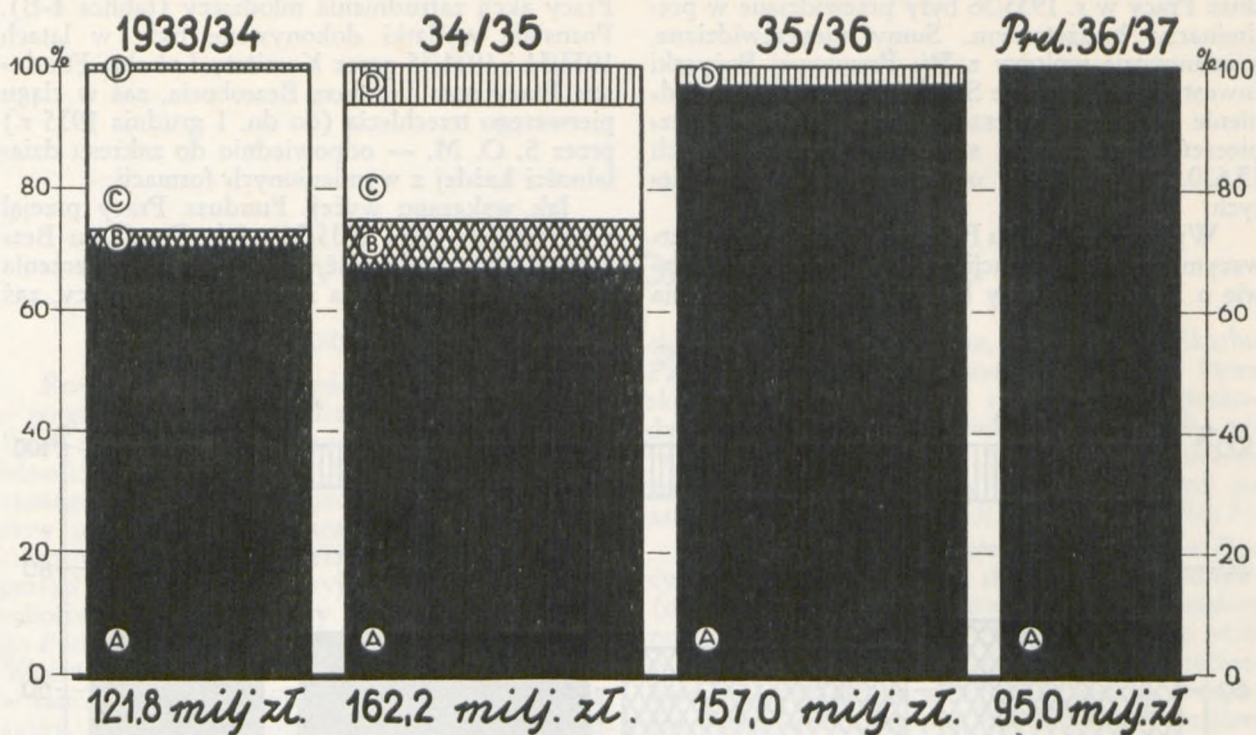
W całokształcie wydatków na akcje obecnie prowadzone przez Fundusz Pracy uczestniczył on: w roku 1933/34-ym w 70,3%, w roku 1934/35-ym w 67,1% i w roku 1935/36-ym w 97,1%, podczas gdy na S. O. M. przypada w tym roku 2,9% z tytułu jego działalności, prowadzonej do dnia 1 grudnia

od 1 grudnia 1935 r. działalność S. O. M. w zakresie zatrudnienia młodzieży. Ponadto akcja pomocy doraźnej, prowadzona poprzednio przez b. Komitety Lokalne Funduszu Pracy, została przejęta przez jego organy administracyjne również z początkiem 1935/36 r.

Wydatki na działalność zewnętrzną Funduszu Pracy w r. 1935/36 obejmowały następujące kierunki prac: roboty publiczne, zatrudnienie młodzieży, pomoc doraźną, zasiłki, jako też różnorodne akcje specjalne. Natomiast pośrednictwo pracy, wypłata zasiłków oraz pobór opłat i wkładek nie wymagały niemal żadnych środków pieniężnych poza utrzymaniem niezbędnego personelu, przejętego niemal całkowicie od b. Funduszu Bezrobocia.

Wśród poszczególnych akcji największe znaczenie miało zatrudnienie bezrobotnych na robotach publicznych. Pochłonęły one łącznie z zatrudnieniem młodzieży w r. 1933/34 — 44,6% ogółu wydatków na działalność zewnętrzną połączonych

WYDATKI

- A — Fundusz Pracy,
- B — b. Komitety Lokalne,
- C — b. Fundusz Bezrobocia,
- D — b. S. O. M.

U w a g a. Wydatki preliminowane na r. 1936/37 w wykończeniu znacznie wzrosły (Por. tablica 2, odnośnik 5).

obecnie instytucji, w r. 1934/35 — 59,1%, w r. 1935/36 — 66,9%. Kwoty przeznaczone na zatrudnienie młodzieży mają w tych wydatkach udział stały i silnie wzrastający, dochodząc w r. 1935/36 do 7%, w czym 5% przypada na Fundusz Pracy i 2% na S. O. M. (wydatki dokonywane z innych źródeł poza Funduszem Pracy).

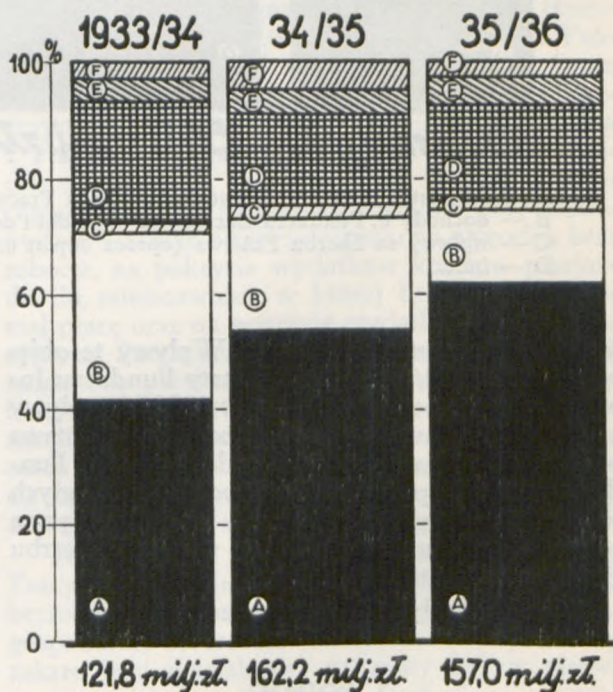
Odpowiednio do tego stale i w bardzo znaczącym stopniu maleją wydatki na pomoc doraźną, którą Fundusz Pracy traktował jako uzupełnienie finansowania robót publicznych. Wynoszą one w r. 1933/34 — 31,7%, w r. 1934/35 — 21,3% i w r. 1935/36 — 13,9%.

Wydatki na akcje specjalne z natury rzeczy nie mają charakteru regularnego. Pochłaniały one stosunkowo mały odsetek sum, jakimi dysponował Fundusz Pracy.

Wydatki na zasiłki stanowiły wśród ogółu wydatków na działalność zewnętrzną połączonych obecnie instytucji: w r. 1933/34 — 22,5%, w r. 1934/35 — 16,7% i w r. 1935/36 — 18,1%.

Wydatki administracyjne w latach poprzedzających r. 1935/36 nie dają się w całej pełni zestawiać wobec niekompletności danych, dotyczących b. Komitetów Lokalnych, jako też b. S. O. M. W r. 1935/36 w związku z przejęciem działalności Funduszu Bezrobocia, a następnie S. O. M. przez Fundusz Pracy, jako też wobec przekazania działalności b. Komitetów Wojewódzkich Wojewódzkiemu Biurom Funduszu Pracy, przeprowadzone zostały daleko idące zmiany organizacyjne, w których wyniku osiągnięto na administracji znaczne

WYDATKI WEDŁUG PRZEZNACZENIA

- A — roboty publiczne,
- B — pomoc doraźna,
- C — akcje specjalne,
- D — zasiłki ustawowe,
- E — administracja (w r. 1933/34 — bez Wojewódzkich Komitetów F. P.),
- F — inne.

oszczędności. Odsetek wydatków administracyjnych w r. 1935/36, a więc po scalkowaniu aparatu walki z bezrobociem, dał się zamknąć w wysokości 4,50% ogółu wydatków.

Inne wydatki w znacznym stopniu były dokonywane jedynie przez S. O. M. (zakup majątków rolnych, budowlę itd.).

Preliminarz na r. 1936/37 wykazuje znaczny spadek w stosunku do dochodów i wydatków preliminowanych na r. 1935/36, jako też w większym jeszcze stopniu w stosunku do wykonania preliminarza budżetowego na ten rok. Dochody Funduszu Pracy były jednak w ciągu roku stopniowo uzupełniane przez Skarb Państwa i odpowiednio do tego działalność jego uległa rozszerzeniu.

4. ROZKŁAD DZIAŁALNOŚCI W CIĄGU ROKU

W r. 1935/36 w ramach działalności Funduszu Pracy znalazł się całokształt środków walki z bezrobociem w stosunku do pracowników fizycznych oraz większość ich w stosunku do pracowników umysłowych (poza ubezpieczeniem od bezrobocia, należącym do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych).

Stosując poszczególne środki walki z bezrobociem, Fundusz Pracy liczyć się musiał ze zmieniającymi się nieustannie, i w znacznym stopniu w związku z porą roku, stosunkami panującymi na rynku pracy, jako też z możliwością prowadzenia poszczególnych akcji. Najważniejsze z pośród nich stanowiły: zatrudnienie na robotach publicznych, pomoc doraźna oraz zasiłki ustawowe. Przebieg każdej z tych akcji wykazuje znaczne wahania sezonowe.

Zatrudnienie na robotach publicznych, spadając do minimum w miesiącach zimowych z uwagi na warunki atmosferyczne, wzrastało w lecie, osiągając najwyższy poziom ku jego końcowi, a mianowicie w sierpniu i wrześniu.

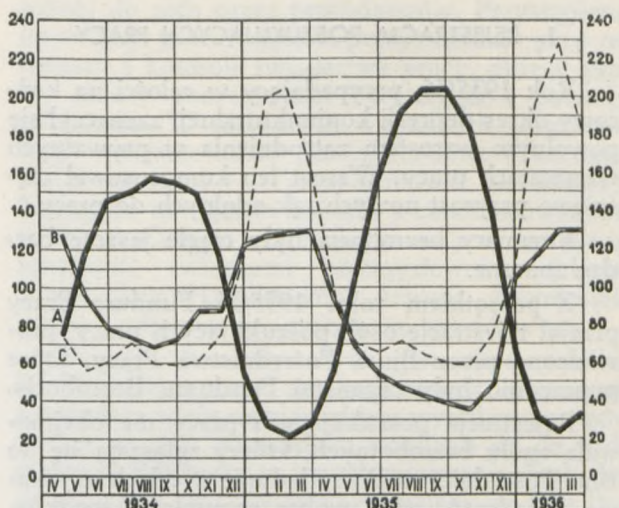
W r. 1935/36 poziom zatrudnienia w początkach roku był bardzo niski wobec późnego uru-

chomienia robót przez kredytobiorców. Odpowiednio do tego, w miesiącach letnich zaznaczył się silny jego wzrost.

Działalność zasiłkowa miała przebieg odwrotny. Spadając silnie w miesiącach znacznych rozmiarów zatrudnienia w przedsiębiorstwach prywatnych i na robotach publicznych, a więc w lecie

ROBOTY PUBLICZNE, POMOC DORAŻNA I ZASIŁKI USTAWOWE

Wskaźniki: przeciętna 1934/35 = 100

- A — zatrudnienie na robotach publicznych,
- B — pomoc doraźna (osoby, objęte akcją),
- C — działalność zasiłkowa (osoby, korzystające z zasiłków).

i podnosząc się z nastaniem zimy, osiągnęła ona najwyższy poziom w lutym r. 1936.

Podobny był kierunek rozwoju akcji zasiłkowej. Wahania sezonowe w tej dziedzinie były jednak stosunkowo słabsze.

IV. POŚREDNICTWO PRACY

1. REJESTRACJA POSZUKUJĄCYCH PRACY

Rok 1935/36, przypadający w całości na końcowy okres depresji koniunkturalnej, zaznaczył się powolnym wzrostem zatrudnienia w prywatnych warsztatach pracy. Wzrost ten kompensował częściowo przyrost nowych rąk zdolnych do pracy.

Rozmiary bezrobocia były ciągle jeszcze bardzo znaczne.

Z początkiem roku 1935/36 Fundusz Pracy przejął rejestrację osób poszukujących pracy, prowadzoną przez Biura Pośrednictwa Pracy, które poprzednio były organami Funduszu Bezrobocia.

Rejestracja poszukujących pracy nie obejmowała ogółu bezrobotnych, którzy zgłaszają się do Biura Pośrednictwa Pracy jedynie w celach uzyskania świadczeń, jakie wobec szczupłości środków finansowych mogły być udzielane tylko istotnie najbardziej potrzebującym. Fundusz Pracy, podobnie jak w latach poprzednich, ograniczał się do udzielania pomocy osobom, które:

a) czerpią środki utrzymania z wykonywanej pracy najemnej w przemyśle, handlu, transporcie, rzemiośle oraz w zakładach użyteczności publicznej,

b) posiadają zdolność fizyczną do wykonywania pracy,

c) pozostają bez pracy i pracy tej poszukują,

d) nie posiadają najskromniej obliczonego minimum środków egzystencji.

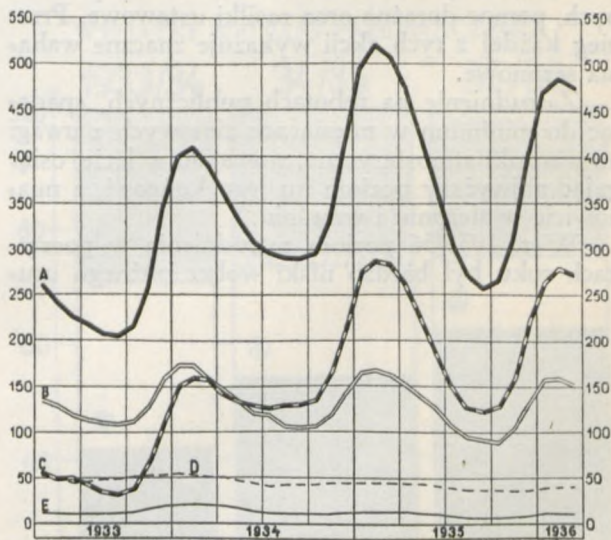
Niekiedy nawet sfera kandydatów do świadczeń Funduszu Pracy, odpowiadających tym wymaganiom, musiała być z konieczności zacieśniana. Ponadto wypłacane były zasiłki na warunkach ściśle określonych ustawą.

Rejestracja w celu uzyskania pracy w zakładach prywatnych odgrywała stosunkowo mniejszą rolę wobec ograniczonego posługiwania się ich pomocą Biur Pośrednictwa Pracy. W wyniku takiego stanu rzeczy robotnicy, w szczególności wykwalifikowani, po wyczerpaniu zasiłków ustawowych nie zgłaszają się do kontroli i po pewnym czasie spadają z ewidencji. Wreszcie na organach samorządowych nie ciąży przymus prawny rejestrowania bezrobotnych poza zgłaszającymi się o zasiłki ustawowe, wobec czego wiele gmin wiejskich oraz miejskich nie przyjmuje zgłoszeń bezrobotnych, nie chcąc przysparzać sobie wydatków.

Maksymalna liczba zarejestrowanych osiągnięta została w lutym 1935 r., (515.555) nieomal przed samym rozpoczęciem okresu sprawozdawczego. W lecie roku 1935 nastąpił spadek, związany ze wzmożonym prowadzeniem robót publicznych, finansowanych przez Fundusz Pracy. Minimalna liczba zarejestrowanych poszukujących pracy osiągnięta została we wrześniu. Wynosiła ona 254.704 osób wobec 289.220 w roku poprzednim. Najwyższa liczba zarejestrowanych poszukujących pracy, przypadająca na luty r. 1936, wynosiła 488.576, a więc o 5% mniej niż rok przedtem.

Spadek ten tylko w pewnej mierze odzwierciedlał wpływ zwiększonych rozmiarów zatrudnienia w prywatnych warsztatach pracy i w większym jeszcze stopniu na robotach publicznych. Wzrost

REJESTRACJA POSZUKUJĄCYCH PRACY

- A — ogółem,
B — wykwalifikowani robotnicy przemysłowi,
C — niewykwalifikowani robotnicy przemysłowi,
D — pracownicy umysłowi,
E — inni.

liczby młodych pracowników, wchodzących w okres zarobkowania musiał bowiem wywrzeć wpływ na rozmiary rejestracji bezrobotnych w Biurach Pośrednictwa Pracy. Natomiast nacisk ludności wiejskiej na rynek pracy zaznaczał się w stopniu niewielkim wobec tego, że szczupłe środki finansowe pozwoliły Funduszowi Pracy jedynie w wyjątkowych wypadkach, podyktowanych lokalnymi

mi warunkami udzielać świadczenia osobom przybyłym do miast w poszukiwaniu pracy, jako też różnych form pomocy.

Wśród rejestrujących się w roku 1935/36 przeważali niewykwalifikowani robotnicy przemysłowi, którzy zgłaszali się w celu znalezienia pracy na robotach publicznych, podczas gdy robotnicy wykwalifikowani decydowali się na nią w ostateczności, w obawie utraty biegłości rąk niezbędnej w ich normalnej pracy zawodowej.

Udział pracowników umysłowych wśród ogółu zarejestrowanych był niewielki. Jeszcze mniejsze znaczenie miała rejestracja młodocianych, służby domowej oraz robotników rolnych.

2. AKCJA POŚREDNICTWA PRACY

Okres sprawozdawczy, podobnie jak poprzedni, cechuje pewien wzrost akcji pośrednictwa pracy.

R o k	Dokonano zapośredniczeń	Wskaźnik 1933/34 = 100
1933/34	432213	100.0
1934/35	454518	105.2
1935/36	484661	112.3

Mimo wzmózonej aktywności Biur Pośrednictwa Pracy, wyrażającej się we wzroście dokonanych zapośredniczeń, rola ich na rynku pracy pozostała dość ograniczona (tablica 8) i sprowadzała się w pierwszym rzędzie do dostarczania robotników do robót publicznych (tablica 9).

Z aparatu rejestracyjnego Funduszu Pracy korzystali w pierwszym rzędzie jego kredytobiorcy zobowiązani do tego umowami. Natomiast na robotach publicznych nie finansowanych przez Fundusz Pracy bezrobotni zatrudniani byli w stopniu niedostatecznym, ustępując częstokroć miejsca ludności wiejskiej, poszukującej na nich zarobków ubocznych. W r. 1935/36 brak było jeszcze dokładnych danych, pozwalających ująć rozmiary zatrudnienia w tej kategorii robót publicznych. Dane z r. 1936/37 wykazują, że w tym okresie w przybliżeniu $\frac{2}{3}$ robotników skierowanych na roboty publiczne zatrudnionych jest przy inwestycjach finansowanych przez Fundusz Pracy, na pozostałych zaś robotach pracuje mniej więcej $\frac{1}{3}$ robotników skierowanych przez Biura. Odpowiada to tylko w małej części możliwościom zatrudnienia na tej kategorii robót. W roku 1935/36, wobec mniejszego zakresu tego rodzaju prac inwestycyjnych, rola robót publicznych dla zatrudnienia bezrobotnych w ścisłym tego słowa znaczeniu była zapewne jeszcze bardziej ograniczona.

Przemysł i to nie tylko prywatny wciąż jeszcze w małym stopniu posługuje się organami publicznego pośrednictwa pracy.

Przed biurami Pośrednictwa Pracy stało trudne zadanie przełamania pewnej nieufności ży-

ZAPOŚREDNICZENIA

Kategoria	L i c z b y	
	absolutne	względne
Roboty publiczne . . .	236.778	48,9
Służba domowa . . .	16.382	3,4
Robotnicy rolni . . .	11.360	2,3
Pozostali	220.141	45,4
R a z e m .	484.661	100,0

wionej do nich przez pracodawców. Przystąpiono do selekcji poszukujących pracy. Badano przy rejestracji i kontroli świadectwa pracy, okresy pracy, okresy pozostawania bez zajęcia i powody zwolnienia. W niektórych wypadkach zorganizowano specjalne kursy przeszkoleniowe (Por. dział VIII, rozdz. 1 — Przystosowanie zawodowe). Następnie nawiązano kontakt z zainteresowanymi stronami. Odbyto szereg konferencji z zarządami miejskimi, związkami przemysłowców, Izbami Przemysłowo-Handlowymi, Izbami Rzemieślniczymi i robotniczymi związkami zawodowymi.

Zabiegi te dały dość pomyślne wyniki. W Warszawie t. zw. zapotrzebowania imienne na robotników stały się zjawiskiem wyjątkowym, gdy jeszcze w roku poprzednim uciekano się do nich masowo. Również i w innych miejscowościach dał się zauważyć przychylniejszy stosunek do Biur Pośrednictwa Pracy, co się przejawiało w częstszym stosunkowo korzystaniu z ich usług.

Należy być jednak z góry przygotowanym, że ustosunkowanie stron do publicznego pośrednictwa pracy nie może ulec gwałtownemu przełomowi z dnia na dzień i że naprawdę pomyślne rezultaty są osiągalne dopiero po dłuższym okresie czasu.

W dziedzinie zapośredniczania robotników rolnych zostały osiągnięte stosunkowo skromne wyniki. Wieś znacznie silniej niż miasto tkwi w przeszłej tradycji i trudniej nagina się do nowych warunków. Odnosi się to również i do sposobów poszukiwania pracy. Znaczna odległość od punktów rejestracyjnych stanowi ponadto poważną przeszkodę techniczną.

Mimo braku danych liczbowych co do ruchu robotników rolnych, stwierdzić można, że liczba 11.360 zapośredniczeń dokonanych przez Biura Pośrednictwa Pracy jest znikoma w stosunku do dokonywanych rok rocznie umów o pracę w rolnictwie.

Rola Funduszu Pracy ograniczyła się do dostarczenia niewielkiej liczby robotników sezonowych do robót wiosennych (kwiecień i maj), znacznie już mniejszej w porze żniw (lipiec), i mniej więcej takiej samej liczby do prac jesiennych przy okopowiznie (październik).

Natomiast dobrze się rozwijał dział zapośredniczania służby domowej, którego działalność ograniczała się tylko do większych miast. Pracodawcy z coraz większą ufnością odnosili się do tej strony działalności Funduszu Pracy, a szczególnie tam, gdzie dokonano selekcji kandydatek i przeprowadzono kurs przeszkoleniowy (Wilno).

Pracowników umysłowych zapośredniczono razem 10.387. Liczba ta rozkłada się dosyć równomiernie na cały rok. Pracowników umysłowych lokowano głównie na robotach publicznych w charakterze płatników, rachmistrzów i techników.

Znalezienie odpowiedniej pracy dla robotników młodocianych natrafiało na wielkie trudności z powodu przepełnienia rynku pracy przez starszych, rutynowanych robotników. Prawo przemysłowe, uzależniając kategorię świadectw przemysłowych od liczby osób zatrudnionych, działała na rzecz ograniczania liczby uczniów w poszczególnych warsztatach rzemieślniczych. Owocniejszą działalność w tej dziedzinie rozwinęło Biuro Pośrednictwa Pracy na m. st. Warszawę. Na nie też przypada 55% ogółu zapośredniczeń, których liczba w całym państwie wynosiła zaledwie 4.045.

Począwszy od listopada 1935 r. duża poprawa zaznaczyła się w województwie łódzkim, dzięki wprowadzeniu specjalnej metody postępowania. Mianowicie młodociani rejestrują się w obecności rodziców lub opiekunów, którzy obowiązani są do składania pisemnych poręczeń za kandydatów.

Mimo braku danych statystycznych można stwierdzić, że migracje wewnętrzne tylko nieznacznie wpłynęły na stan rynku pracy. Pewną rolę odegrały tu restrykcje stosowane przy rejestracji poszukujących pracy pochodzących ze wsi. Główną na jednak przyczyną tkwi w prowadzeniu robót publicznych — zwłaszcza drogowych w okolicach wiejskich, co hamowało wędrowkę do ośrodków przemysłowych. Duży napływ poszukujących pracy z terenu całego państwa odczuwało się mimo to w Warszawie i Gdyni. W Łodzi skonstatowano silny przypływ ludności wiejskiej do drobnych, sezonowych warsztatów pracy. Poza tym w rzadkich wypadkach miały miejsce przesiedlenia się większych grup fachowców do ośrodków, gdzie istniało na nich zapotrzebowanie.

Do zakresu działania Biur Pośrednictwa Pracy należy wyszukiwanie pracy inwalidom wojennym. Zapśredniczanie odbywa się przede wszystkim z tytułu art. 59 ustawy inwalidzkiej, który nakłada na pracodawców obowiązek zatrudniania na każdych 50 co najmniej jednego, a na każdych 100 pracowników — co najmniej trzech inwalidów. Organy Funduszu Pracy czyniły wysiłki dla zna-

lenia pracy inwalidom również poza ramami działania ustawy; zatrudniano ich na robotach publicznych.

Akcja ta musiała się uporać z licznymi przeszkodami. Pracodawcy, w większości odnosili się niechętnie do inwalidów, jako do robotników słabszych fizycznie.

Ogółem w ciągu roku sprawozdawczego zapośredniczono do pracy 3.464 inwalidów, a na dzień 31 marca 1936 r. pozostawało w ewidencji jako poszukujących pracy 2.336. W liczbach tych brak jest zapośredniczonych na terenie województwa śląskiego za okres od 1 kwietnia do 1 sierpnia 1935 r.

3. MIGRACJE ZEWNĘTRZNE I ICH WPŁYW NA RYNEK PRACY

Na pogorszenie sytuacji wpłynęła reemigracja, głównie z Francji. W ciągu roku sprawozdawczego przybyło ogółem 51.257 repatriantów. Najsilniej dało się to odczuć w województwach: poznańskim, śląskim, następnie lwowskim, tarnopolskim i krakowskim (również z Czechosłowacji). Część reemigrantów, zwłaszcza w województwach: kieleckim i białostockim przywiozła ze sobą pewien zasób gotówki. Ci osiedlili się na roli lub założyli samodzielne warsztaty pracy. Pozostałych Biura Pośrednictwa Pracy kierowały w miarę możliwości do pracy. Jednak nie zawsze znajdowało się dla nich zajęcie. Np. na terenie województwa śląskiego zgłosiło się 5.052 reemigrantów, z których 2.577 skierowano do pracy a 2.475 zarejestrowano, jako poszukujących pracy. Większość z pośród tych, których nie zdołano zapośredniczyć, korzystała w całym państwie z zasiłków ustawowych.

Wpływ emigracji na polepszenie stanu rynku dawał się odczuć w minimalnym tylko stopniu¹⁾. Poza emigracją żydowską przeważnie do Palestyny, nie podlegającą zresztą żadnej ingerencji organów Funduszu Pracy, stwierdzono w województwie pomorskim wzrost o 60% emigracji sezonowej robotników rolnych, zwłaszcza kobiet na teren Wolnego Miasta Gdańska. Zanotowano również wyjazdy z województw wschodnich do robót sezonowych na Łotwę.

¹⁾ W roku 1935/36 wyemigrowało z Polski 3632 zawodowców czynnych poza rolnictwem do wszystkich krajów europejskich i pozaeuropejskich bez Palestyny.

V. ROBOTY PUBLICZNE

A. CAŁOKSZTAŁT AKCJI

1. ORGANIZACJA

Organizacja robót, prowadzonych przy pomocy finansowej Funduszu Pracy, nie uległa zmianom w porównaniu z rokiem 1934/35. Podstawą działalności była uchwała Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dnia 28 lutego 1933 r. W myśl tej uchwały techniczne wykonanie robót leży poza zakresem działalności Funduszu Pracy, należąc do właściwych ministerstw, związków samorządowych, instytucji publicznych itd. Fundusz Pracy udziela tym instytucjom pomocy finansowej, na warunkach określonych umowami. Kredyt przyznawany przez Fundusz Pracy winien być w zasadzie spłacany. Odstępstwo od tej zasady może być uwarunkowane wyższą użytecznością publiczną danej inwestycji.

Charakter pomocy Funduszu Pracy został ściślej określony uchwałą Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dn. 18 stycznia 1935 r. Uchwała ta stwierdza, że na roboty bezpośrednio rentujące pomoc będzie udzielana w formie pożyczek, na pozostałe w formie dotacji. Zastrzeżono w uchwale, że „kwota ogólna, na którą zawarte zostaną umowy pożyczkowe, nie może być mniejsza od sumy 20 milionów zł, to znaczy od wpływów z Funduszu Inwestycyjnego“.

Jednocześnie uchwała ta zatwierdziła następujące warunki udzielania kredytów przez Fundusz Pracy w r. 1935/36:

- 1) „Na robotach kredytowanych przez Fundusz Pracy mogą być zatrudnieni wyłącznie bezrobotni zakwalifikowani i zapośredniczeni przez właściwe biura pośrednictwa pracy.
- 2) „Stawki wynagrodzenia pracowników, zatrudnionych na robotach prowadzonych przy pomocy Funduszu Pracy, ustalone będą przez Wojewódzkie Biura Funduszu Pracy stosownie do zaleceń Ministerstwa Opieki Społecznej w ten sposób, że:
 - a) „płace robotników wykwalifikowanych, zatrudnionych w swoim zawodzie, powinny odpowiadać w zasadzie przeciętnej miejscowych plac wykwalifikowanych robotników przemysłowych odpowiedniej kategorii;
 - b) „płace robotników niewykwalifikowanych powinny odpowiadać w zasadzie przeciętnej plac miejscowych niewykwalifikowanych robotników przemysłowych“.

„Ustalone stawki rozumiane są jako płace za 8-godzinny dzień pracy. W razie stosowania stawek akordowych dla robotników niewykwalifikowanych, stawki te winny być ustalone w ten sposób, aby otrzymany na ich podstawie zarobek był wyższy o około 25% od zarobku przewidzianego w punkcie b). Od ustalonej płacy nie mogą być czynione żadne potrącenia z wyjątkiem potrąceń na ustawowo przewidziane świadczenia społeczne oraz innych potrąceń prawem nakazanych. Udział pracodawcy w kosztach ubezpieczeń społecznych, jako też wszelkie urządzenia, mające na celu ochronę pracy i dostarczenie pracownikom należitych warunków pracy, nie może wpływać na zmniejszenie ustalonych stawek plac.

- 3) „Przy zatrudnianiu robotników poza miejscem stałego ich zamieszkania, kredytobiorca winien własnym kosztem zapewnić im właściwe zakwaterowanie i zorganizować przejazd z miejsca zamieszkania do miejsca pracy i z powrotem.
- 4) „W razie konieczności powierzenia wykonania robót przedsiębiorcy, kredytobiorca winien będzie ustalić warunki umowy z przedsiębiorcą w sposób gwarantujący wykonanie przez przedsiębiorcę wszystkich postanowień umowy zawartej między kredytobiorcą a Funduszem Pracy; powierzenie robót przedsiębiorcy nastąpić może jedynie drogą przetargu publicznego (dla robót samorządowych—zgodnie z przepisami b. Ministerstwa Robót Publicznych, względnie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z chwili, gdy przepisy jego zostaną wydane).
- 5) „Zasadniczo przyznawane kredyty Funduszu Pracy winny służyć na pokrycie kosztów robocizny bezpośredniej. W poszczególnych wypadkach Fundusz Pracy może przyznać prawo pokrywania innych kosztów roboty, w granicach nie wyższych niż 30% sumy przyznanego kredytu. W wyjątkowych, uzasadnionych wypadkach, za zgodą Prezesa Funduszu Pracy, procent ten może być podwyższony.
- 6) „Kontrolę stosowania się kredytobiorców do niniejszych wytycznych zleca się Funduszowi Pracy. Stwierdzenie wykroczeń, zwłaszcza odnośnie pkt. 1-go powodować będzie automatyczne zamknięcie wypłat

kredytu i zwrot wypłaconych rat przyznano kredytu, a zawarta umowa uważana będzie za rozwiązana z winy kredytobiorcy.

„Kontrola techniczna robót wykonywanych przez organy państwowe nie wchodzi w zakres działania Funduszu Pracy. W odniesieniu do innych robót kontrolerzy z ramienia Funduszu Pracy stwierdzać będą, czy odnośna kontrola techniczna przez właściwe władze jest prowadzona, względnie o zauważonych w wykonaniu robót usterkach Fundusz Pracy będzie powiadamiał władze właściwe, powołane do kontroli technicznej“.

2. WYTYCZNE DZIAŁALNOŚCI W R. 1935/36

Przy opracowaniu planu robót z normalnego budżetu Funduszu Pracy na rok 1935/36 Fundusz Pracy kierował się wytycznymi ustalonymi na konferencji, odbytej w dniu 10 sierpnia 1934 r. pod przewodnictwem Ministra Opieki Społecznej przy udziale przedstawicieli Funduszu Pracy oraz zainteresowanych ministerstw. Wytyczne te stwierdzały, że:

- 1) „Roboty publiczne obejmą następujące kategorie inwestycji:
 - a) drogi bite,
 - b) drogi wodne,
 - c) melioracje,
 - d) elektryfikacje,
 - e) inwestycje miejskie (przede wszystkim urządzenia techniczno-sanitarne, pomiar i plany zabudowania itd.).

„Program czterech pierwszych kategorii inwestycji zostanie opracowany i zgłoszony przez czynniki centralne, program inwestycji miejskich zgłoszą Wojewódzkie Komitety Funduszu Pracy.

- 2) „W zakresie wszystkich kategorii inwestycji pożądane jest opracowanie programu na okres kilkuletni.
- 3) „Zasadniczą formą kredytowania będzie dla robót ogólnopństwowych — dotacja, dla inwestycji miejskich — pożyczka, której warunki dostosowane będą do spodziewanej opłacalności tych inwestycji.
- 4) „Wnioski w zakresie inwestycji miejskich mogą być zgłaszane tylko w odniesieniu do środowisk objętych bezrobociem przemysłowym.
- 5) „Dla realizacji programu Funduszu Pracy zostanie wypracowany możliwie szczegółowy program rekrutacji i zatrudnienia bezrobotnych, nawiązujący możliwie ściśle do środowisk dotkniętych bezrobociem przemysłowym.
- 6) „Kredyty na roboty miejskie przeznaczone będą w zasadzie na robociznę, z utrzymaniem dotychczasowej marży 30% na materiał; przy robotach ogólnopństwowych zastrzeżenia powyższe z natury rzeczy nie wymagają podkreślenia.

- 7) „Województwa: śląskie, łódzkie, kieleckie i stolica winny dostarczyć możliwie szczegółowe dane, dotyczące regionalnego stanu bezrobocia, które posłużą do przepracowania ogólnopństwowego programu zatrudnienia bezrobotnych“.

W myśl powyższych wytycznych został opracowany plan robót z normalnego budżetu Funduszu Pracy. Plan ten zestawiono na zasadzie programów zgłoszonych przez Ministerstwo Komunikacji w zakresie robót drogowych i wodno-komunikacyjnych, Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych w zakresie obwałowania i melioracji, przez Wojewódzkie Komitety Funduszu Pracy w zakresie inwestycji miejskich oraz Towarzystwo Osiedli Robotniczych w zakresie budowy domów robotniczych.

W planie tym zostały uwzględnione przede wszystkim roboty ogólnopństwowe, tj. drogowe, wodno-komunikacyjne oraz melioracyjne. Inwestycje miejskie sięgały zaledwie 26% ogółu wydatkowanych sum. Ograniczały się one głównie do robót rozpoczętych w latach poprzednich przy pomocy finansowej Funduszu Pracy, których dalsze prowadzenie było konieczne.

Z chwilą przydziału do dyspozycji Funduszu Pracy w sierpniu 1935 r. dodatkowych sum na akcję zatrudnienia z wpływów 3% Premiowej Pożyczki Inwestycyjnej, tak niekorzystny dla inwestycji miejskich podział kredytów został skorygowany.

3. KREDYTY FUNDUSZU PRACY, ICH FORMY ORAZ KREDYTOBIORCY

Przewidziane w preliminarzu na rok 1935/36 wydatki na zatrudnienie zamykały się kwotą zł 68.000.000.— i zawierały następujące pozycje:

roboty publiczne	zł 60.580.000.—
plany, pomiary, projekty	„ 1.420.000.—
zatrudnienie młodzieży	„ 6.000.000.—
razem	zł 68.000.000.—

Wydatki na roboty publiczne miały być pokryte z kredytów Funduszu Pracy w wysokości zł 40.280.000.— oraz z kredytów Funduszu Inwestycyjnego, którym administruje Fundusz Pracy, w wysokości zł 20.300.000.—.

Przed rozpoczęciem roku 1935/36 opracowany został plan robót na sumę 62 milionów zł. Plan ten przewidywał kredyty na następujące rodzaje prac:

plany, pomiary,	
projekty	zł 1.420.000.— czyli 2,3%
komunikacja	„ 36.949.400.— „ 59,6%
melioracje	„ 5.869.000.— „ 9,4%
inwestycje miejskie	„ 12.761.600.— „ 20,6%
budownictwo mieszkaniowe	„ 5.000.000.— „ 8,1%

Ponadto suma 6 milionów zł, przeznaczona na sfinansowanie akcji zatrudnienia młodzieży, miała być rozdysponowana na mocy umów zawartych

przez Fundusz Pracy z S. O. M. z jednej strony i z Ministerstwem Komunikacji oraz Rolnictwa i Reform Rolnych — z drugiej.

Na mocy tych umów młodzież zorganizowana w drużynach roboczych S. O. M. pracowała na robotach wskazanych przez odpowiednie Ministerstwa, za co Fundusz Pracy wypłacał S. O. M. zł 2,50 za każdą dniówkę przepracowaną, zaś zł 2.— za dniówkę straconą na robocie z powodu siły wyższej.

Już w początkach r. 1935/36 jasne było, że sumy, jakimi Fundusz Pracy dysponował na roboty publiczne na mocy preliminarza budżetowego, są niedostateczne w stosunku do bardzo znacznych potrzeb rynku pracy. Wielkie rozmiary bezrobocia, nie ulegające w tym okresie spadkowi, wymagały uruchomienia nowych kredytów. Ponadto plan robót przewidywał w znacznej większości prace, które z natury rzeczy prowadzone są z dala od miast i wobec tego uruchomienie ich nie może wywierać dostatecznego wpływu na rynek pracy, w szczególności w większych ośrodkach miejskich, będących jednocześnie głównymi siedliskami bezrobocia. Wobec tego Fundusz Pracy podjął starania o zwiększenie kredytów na roboty publiczne. W wyniku tych starań Fundusz Pracy otrzymał zł 10.870.000.— z wpływów Pożyczki Inwestycyjnej oraz zł 2.000.000.— jako pożyczkę z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Ponadto sumy przyznane na roboty publiczne zostały uzupełnione przez kwoty przeniesione z § 5 preliminarza budżetowego (pomoc doraźna) w wysokości zł 2.100.000.—.

Obok tego zwiększenie wpływów z własnych źródeł dochodowych w stosunku do sum preliminowanych pozwoliło Funduszowi Pracy rozszerzyć działalność inwestycyjną. Było to szczególnie pilne w początkach roku budżetowego, wobec znacznego opóźnienia robót prowadzonych na podstawie wspomnianego już zasadniczego planu, zamawianego się sumą zł 62.000.000.—. W pierwszych miesiącach r. 1935/36 Fundusz Pracy zawarł umowy na podjęcie robót poza wspomnianym planem robót na prace, które mogły być podjęte natychmiast, łagodząc ciężki stan, panujący na rynku pracy a wytworzony wskutek opóźnienia w uruchomieniu robót przez część kredytobiorców.

Uzupełnienie środków budżetowych Funduszu Pracy pozwoliło mu na opracowanie dodatkowego planu robót i zawarcie szeregu nowych umów na roboty, obejmujące przede wszystkim ośrodki miejskie.

Ogólna suma umów na finansowanie robót w roku 1935/36 z kredytów tego roku wyniosła zł 84.526.828,68. Poza tą sumą kredytobiorcy dysponowali wymienioną już kwotą zł 6.000.000.— z kredytów specjalnych na zatrudnienie młodzieży, jako też kredytami, stanowiącymi pozostałości nie wykorzystane przez nich w poprzednim sezonie robót.

W roku sprawozdawczym Fundusz Pracy wypłacił kredytobiorcom następujące sumy:

Poza kredytami

na akcję zatrudnienia młodzieży:

z umów roku

1935/36 . zł 83.123.011,76

z umów lat

poprzednich „ 1.387.798,83

w postaci świadczeń

w naturze za zaległe

podatki . „ 2.839.605,65

zł 87.350.416,24

Sumy wypłacone z kredytów na

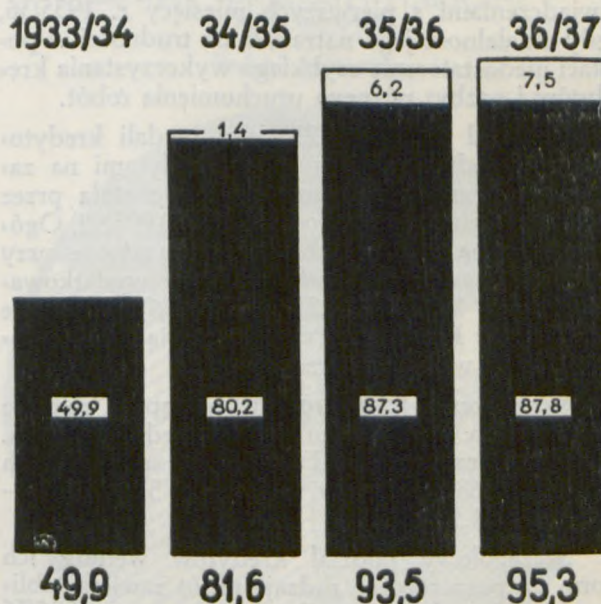
zatrudnienie młodzieży . . . „ 6.157.214,28

Razem zł 93.507.630,52

Wydatki Funduszu Pracy na roboty publiczne (łącznie z zatrudnieniem młodzieży) były w okresie sprawozdawczym w ostatecznym wyniku o 14% wyższe, niż w r. 1934/35 i o 87% wyższe, niż w roku 1933/34.

FINANSOWANIE ROBÓT PUBLICZNYCH

w milionach złotych

Czarne pola — kredyty poza akcją zatrudnienia młodzieży,

Białe pola — kredyty na roboty z akcji zatrudnienia młodzieży.

Rozwój finansowania robót publicznych przez Fundusz Pracy przez cały czas jego działalności przedstawiają szczegółowo tablice 12 (Podział rzeczowy kredytów) i 13 (Podział terytorialny kredytów).

Kredytobiorcy wydali na robotach i uzasadnili sprawozdaniami zamknięcia:

z umów w r. 1935/36	zł 83.064.229,33
z umów lat poprzednich	„ 8.799.231,90
razem	zł 91.863.461,23

Do sumy tej należy dodać kredyty na akcję zatrudnienia młodzieży w wysokości zł 6.157.214,28. Obraz finansowania robót publicznych przez Fundusz Pracy w r. 1935/36 dają tablice 14 (Podział rzeczowy kredytów) i 15 (Podział terytorialny kredytów).

Z końcem r. 1935/36 pozostało w rękach kredytobiorców zł 4.261.922,69, poza tym z kredytów przyznanych, a nie wypłaconych przez Fundusz Pracy do końca roku budżetowego złotych 1.403.816,92, łącznie zatem dysponowali kredytobiorcy nie wykorzystaną na robotach, w głównej mierze skutkiem warunków atmosferycznych, sumą zł 5.665.739,61, stanowiącą podstawę do rozpoczęcia prac w następnym roku budżetowym poza kredytami, które na okres ten przypadają do wypłacenia. Sumy pozostałe w rękach kredytobiorców z końcem roku budżetowego stanowią 4,6% sum w tym okresie wydanych. W r. 1934/35 stosunek ten wynosił 8,4%. Spadek wskazuje na szybszy obrót kredytami w roku sprawozdawczym, który nastąpił w końcu tego okresu pod wpływem nacisku Funduszu Pracy, kierującego się doświadczeniami z pierwszych miesięcy r. 1935/36, gdy działalność jego natrafiała na trudności w postaci niedostatecznie szybkiego wykorzystania kredytów i nazbyt późnego uruchomienia robót.

Suma zł 91.863.461,23, jaką wydali kredytobiorcy Funduszu Pracy (poza kredytami na zatrudnienie młodzieży) uzupełniona została przez wkłady własne w wysokości zł 91.340.005,98. Ogółem więc na roboty publiczne, prowadzone przy pomocy finansowej Funduszu Pracy wydatkowano sumę zł 183.203.467,21 (tablica 16). W sumie tej kredyty Funduszu Pracy stanowią 50,1% wobec 52,7% w roku poprzednim.

W zakresie form kredytu nastąpiły znaczne przesunięcia w stosunku do poprzedniego roku. Fundusz Pracy przyznał dotacji na sumę złotych 50.553.628,68 i pożyczek na sumę zł 33.973.200.— razem zł 84.526.828,68.

Szczegółowy podział kredytów według ich form na poszczególne rodzaje robót zawiera tablica 10. Dotacje stanowiły zatem w r. 1935/36 59,8% wobec 45,9% w roku poprzednim. Zródłem tego zjawiska, wybitnie niepomysłnego z punktu widzenia finansowania akcji zatrudnienia w następnych latach, było zwiększenie udziału robót państwowych, w ogromnej większości dotowanych, jako też wybitnie niepomysłny stan finansowy samorządu terytorialnego, zmuszający Fundusz Pracy do ograniczenia również w stosunku do niego pożyczkowej formy kredytu.

Rozkład kredytów pomiędzy poszczególne grupy kredytobiorców przedstawiał się, jak następuje:

Resorty władzy państwowej:

dotacje	zł 28.464.500.—	33,7%
pożyczki	zł 5.817.400.—	6,9%
	zł 34.281.900.—	40,6%

Instytucje samorządowe:

dotacje	zł 20.118,287,38	23,8%
pożyczki	zł 22.945.800.—	26,6%
	zł 42.614.087,38	50,4%

Inni:

dotacje	zł 1.970.841,30	2,3%
pożyczki	zł 5.660.000.—	6,7%
	zł 7.630.841,30	9,0%

Ogół kredytobiorców:	zł 84.526.828,68	100,0%
w tym: dotacje	„ 50.553.628,68	59,8%
pożyczki	„ 33.973.200.—	40,2%

Udział resortów władzy państwowej wzrasta stale w ciągu pierwszego trzylecia działalności Funduszu Pracy, wynosząc w r. 1933/34-ym — 29,6%, 1934/35-ym — 38,5%, w 1935/36-ym — 40,6%, podczas gdy udział samorządów w tychże latach wynosił kolejno: 64,1%, 49,8% i 50,4%, zaś udział innych instytucji: 6,3%, 11,7% i 9,0%.

Jak wynika z zestawienia, udział pożyczek w kredytach przyznanych instytucjom samorządowym był korzystniejszy dla Funduszu Pracy, aniżeli w kredytach przyznanych resortom władzy państwowej. Najkorzystniej przedstawiał się on w dziale kredytów przyznanych „innym kredytobiorcom“. Na pozycję tę składają się spółki celowe, spółdzielnie, instytucje społeczne oraz instytucje prywatne z udziałem czynnika publicznego.

W grupie tej korzystały z kredytów w roku 1935/36:

Towarzystwo Osiedli Robotniczych	zł 5.000.000.—
Związek Regulacji Rawy	„ 500.000.—
Jaworzyńskie Kopalnie Węgla S. A. „	„ 160.000.—
Kluby sportowe, turystyczne itd. „	„ 493.300.—
Towarzystwo Studium Technologicznego	„ 125.000.—
Wolna Wszechnica Polska. . . .	„ 25.000.—
Inne	„ 1.327.541,30
razem	zł 7.630.841,30

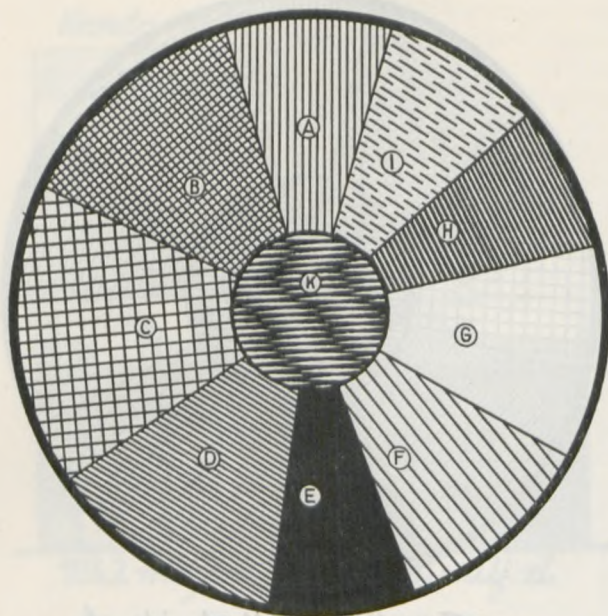
Tablica 11 zawiera podział kredytów Funduszu Pracy według charakteru prawnego korzystających z nich instytucji, jako też form kredytu.

4. PODZIAŁ KREDYTÓW

Opracowanie programu robót przez Fundusz Pracy wymagało planowego podziału kredytów pomiędzy poszczególne tereny i poszczególne rodzaje robót. Do programu Funduszu Pracy wprowadzone były wyłącznie roboty o dostatecznym uzasadnieniu gospodarczym, jakkolwiek wybór robót z punktu widzenia polityki zatrudnienia wymagał niekiedy dania pierwszeństwa robotom

KREDYTY NA ROBOTY PUBLICZNE
w r. 1935/36

Podział terytorialny kredytów

ogółem 93,5 milj. zł.

Poza akcją zatrudnienia młodzieży:

- A — m. st. Warszawa,
- B — woj. warszawskie, lubelskie, białostockie,
- C — „ łódzkie,
- D — „ kieleckie,
- E — „ wileńskie, nowogródzkie, poleskie, wolińskie,
- F — „ poznańskie, pomorskie,
- G — „ śląskie,
- H — „ krakowskie,
- I — „ lwowskie, stanisławowskie, tarnopolskie,

K — z akcji zatrudnienia młodzieży.

mniej pilnym, skoro odpowiadało to potrzebom walki z bezrobociem.

Podobnie, jak w latach poprzednich, rozmieszczenie bezrobocia było zasadniczą podstawą podziału terytorialnego kredytów pomiędzy poszczególne tereny. Fundusz Pracy liczył się jednak ponadto z szeregiem innych warunków, dysponując szczegółowo opracowanymi materiałami, dotyczącymi ukształtowania stosunków społecznych i gospodarczych Rzeczypospolitej. Brano pod uwagę przede wszystkim przeludnienie wsi, jako wywierające nacisk na rynek pracy w miastach. Ponadto musiał również Fundusz Pracy uwzględniać fakt posiadania przez niektóre tereny własnych poważnych środków na walkę z bezrobociem. W ostatecznym wyniku, poza pewnymi odchyleniami, podział kredytów inwestycyjnych, jakimi dysponował Fundusz Pracy, uwzględniał w pierwszym rzędzie zapotrzebowanie terenów silnie uprzemysłowionych, jakkolwiek rozkład potrzeb inwestycyjnych nie odpowiadał zapewne takiemu podziałowi kredytów. Fundusz Pracy dysponował jednak tylko częścią kredytów inwestycyjnych, których podział musiał być dokonywany zgodnie z ustawowym celem instytucji.

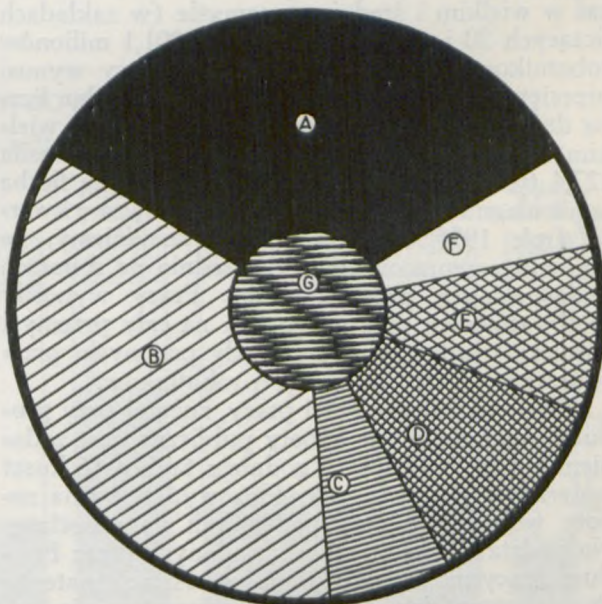
Potrzeby terenów najsłabiej zainwestowanych, w szczególności więc ziem wschodnich, zostały

jednak w pewnym, jakkolwiek niewielkim stopniu, uwzględnione w założeniu, że kredyty przeznaczone na roboty nie są w całości wykorzystywane przez teren, na którym robota jest prowadzona, wpływają one bowiem na zwiększenie zapotrzebowania na materiały, wytwarzane w znacznej części nie na miejscu, lecz w nielicznych ośrodkach przemysłowych. W pewnej również mierze uwzględnione były ponad miarę nasilenia bezrobocia, potrzeby województw południowych z uwagi na przeludnienie wsi, którym tereny te są dotknięte w większym stopniu, niż pozostałe dzielnice Polski.

Podział kredytów pomiędzy poszczególne rodzaje robót ma duże znaczenie z uwagi na to, że niektóre z nich z natury rzeczy związane są w przeważającej liczbie wypadków z terenem miejskim, a więc mogą być prowadzone w ośrodkach bezrobocia (w szczególności inwestycje miejskie), inne zaś prowadzone są z konieczności w mniejszym lub większym oddaleniu od skupień bezrobocia. Wreszcie dobór robót uwzględniać musi różne ich rodzaje, biorąc pod uwagę, że na robotach pracują głównie robotnicy niewykwalifikowani, przy wyrobie zaś materiałów pracują w znacznej części robotnicy wykwalifikowani, skupieni w ośrodkach przemysłowych. Udział robotników wykwalifikowanych, zarówno bezpośrednio zatrudnionych na robotach, jak i pracujących przy wytwarzaniu materiałów, waha się silnie wśród poszczególnych ro-

KREDYTY NA ROBOTY PUBLICZNE
w r. 1935/36

Podział rzeczowy

ogółem 93,5 milj. zł.

Poza akcją zatrudnienia młodzieży:

- A — urządzenia miast i międzymiastowe,
- B — drogi bite,
- C — drogi wodne,
- D — melioracje,
- E — budownictwo mieszkaniowe i publiczne,
- F — inne roboty.

G — z akcji zatrudnienia młodzieży.

dziejów robót. Dobór robót musi być zatem odpowiednio urozmaicony.

Plan robót z kredytów budżetowych, przyjęty przed rozpoczęciem okresu budżetowego, nie zaspakajał w pełni potrzeb rynku pracy. Dopiero z chwilą opracowania i zatwierdzenia dodatkowego programu robót, dobór ich wykazywał dostateczny stopień różnorodności. Podkreślić należy w szczególności wzrost kredytów na urządzenia miejskie z 27,8% w r. 1934/35 do 32,1% w roku 1935/36. Udział kredytów na roboty komunikacyjne pozostał w przybliżeniu niezmienny w porównaniu z rokiem poprzednim. Wśród kredytów tych wzrosło jednak znaczenie sum przeznaczonych na drogi bite kosztem redukcji kredytów na drogi wodne oraz koleje. Zwiększył się również udział kredytów na budownictwo mieszkaniowe, wynosząc 6,0% wobec 4,6% w roku poprzednim.

Ewolucję, jakiej uległ podział terytorialny oraz rzeczowy kredytów Funduszu Pracy, charakteryzują tablice 12 i 13.

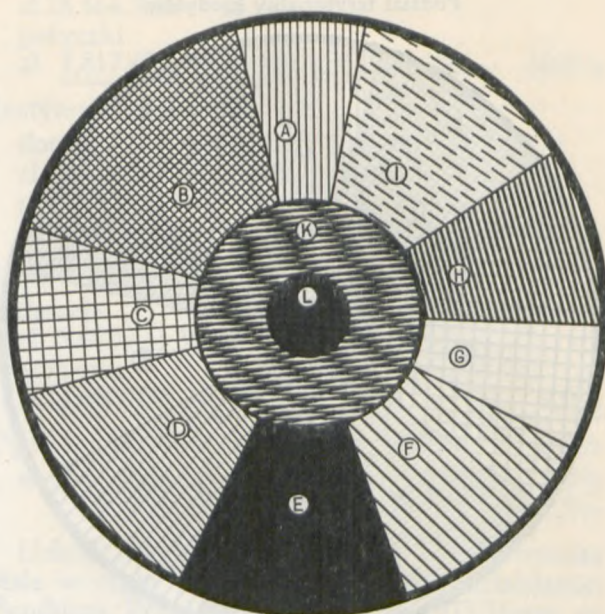
5. ZATRUDNIENIE

Rozmiary zatrudnienia na robotach finansowanych przez Fundusz Pracy osiągnęły liczbę 16.889 tysięcy dniówek, przepracowanych przez robotników, 385 tysięcy dniówek personelu technicznego i administracyjnego oraz 2.365 dniówek junaków. Suma przepracowanych dniówek wyniosła więc łącznie 19.639 tysięcy, wobec 18.138 tysięcy w r. 1934/35 i 9.776 tysięcy w r. 1933/34. Wpływ zatrudnienia na robotach publicznych na rynek pracy wynika z porównania z rozmiarami zatrudnienia w przemyśle. W górnictwie i hutnictwie w r. 1935 przepracowano, zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, 27.330 robotnikodni, zaś w wielkim i średnim przemyśle (w zakładach liczących 20 i więcej robotników) 801,1 milionów robotnikogodzin. Licząc, że dzień pracy wynosi przeciętnie 8 godzin, można ustalić, że ogólna liczba dni pracy w górnictwie i hutnictwie oraz wielkim i średnim przemyśle przetwórczym wynosiła 127,4 tysięcy robotnikodni. Zakładając, że liczba ta nie ulegnie zmianie z chwilą przesunięcia o kwartał (rok 1935/36 zamiast 1935) znajdziemy, że dniówki przepracowane bezpośrednio na robotach finansowanych przez Fundusz Pracy wynosiły 15,4% dniówek przypadających na cały przemysł górniczy i hutniczy oraz zakłady przemysłu przetwórczego, liczące 20 i więcej robotników.

Ścisłe określenie ilości pracy, zużytej przy produkcji materiałów na roboty publiczne, jest zadaniem bardzo trudnym. Zgodnie z tablicą 16 koszt materiałów stanowi około 48% wydatków na roboty wobec 39%, przypadających na robociznę. Na podstawie materiałów posiadanych przez Fundusz Pracy można przyjąć, że w kosztach materiałów na wszystkich stadiach ich przygotowania koszty robocizny wynoszą nie mniej, niż 50%. Biorąc pod uwagę wyższe płace, jakie pobierają robotnicy, zatrudnieni przy wyrobie materiałów jako w znacznej części wykwalifikowani, otrzymujemy, że liczba zatrudnionych przy wyrobie materiałów wynosi w grubym przybliżeniu połowę zatrudnionych bezpośrednio na robotach. Ogólna zatem liczba dniówek, przepracowanych na robo-

ZATRUDNIENIE

w rozkładzie terytorialnym

ogółem 19,6 milj. dniówek

Robotnikodni poza akcją zatrudnienia młodzieży:

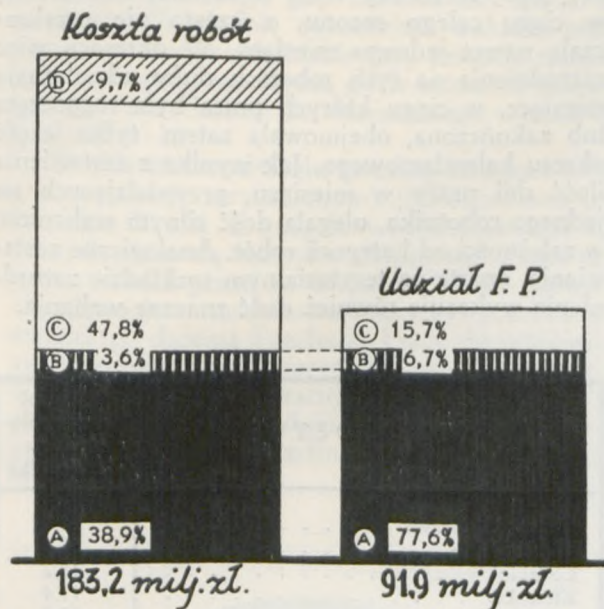
- A — m. st. Warszawa,
- B — woj. warszawskie, lubelskie, białostockie,
- C — „ łódzkie,
- D — „ kieleckie,
- E — „ wileńskie, nowogrodzkie, poleskie, wołyńskie,
- F — „ poznańskie, pomorskie,
- G — „ śląskie,
- H — „ krakowskie,
- I — „ lwowskie, stanisławowskie, tarnopolskie,
- K — dniówki przepracowane przez junaków.
- L — dniówki pracowników umysłowych.

tach finansowanych przez Fundusz Pracy oraz przy wytwarzaniu materiałów dla tych robót, przewyższa 20% dniówek w górnictwie i hutnictwie oraz w większych i średnich zakładach pracy przemysłu przetwórczego. Jest to liczba cokolwiek większa, aniżeli przypadająca na górnictwo węglowe, zaś dwukrotnie większa, aniżeli odnosząca się do hutnictwa żelaznego. Zatrudnienie na robotach Funduszu Pracy ma jednak niewątpliwie większe znaczenie dla robotników niewykwalifikowanych (duży udział zatrudnienia bezpośrednio na robotach), podczas gdy zatrudnienie w przemyśle obejmuje większy odsetek pracowników wykwalifikowanych. Natomiast względnie krótki sezon pracy na robotach publicznych oraz stosowane w miarę możliwości zatrudnienie kolejne (turnusy) sprawia, że liczba robotników zatrudnionych na robotach publicznych, finansowanych przez Fundusz Pracy, ma na rynku pracy większą wagę, aniżeli wynikałoby z liczby dniówek przepracowanych na tych robotach.

Pracochłonność poszczególnych typów robót wykazuje znaczne wahania. Tablica 16 ilustruje udział robocizny oraz innych pozycji w wydatkach na roboty. Wynika z niej, że największy odsetek wydatków na robociznę bezpośrednio na robocie

STRUKTURA KOSZTÓW

na robotach finansowanych przez Fundusz Pracy

Koszta robót:

- A — robocizna,
- B — wynagrodzenie personelu technicznego i administracyjnego,
- C — koszt materiałów,
- D — inne wydatki.

Udział Funduszu Pracy:

- A — robocizna,
- B — wynagrodzenie personelu technicznego i administracyjnego,
- C — pozostałe wydatki.

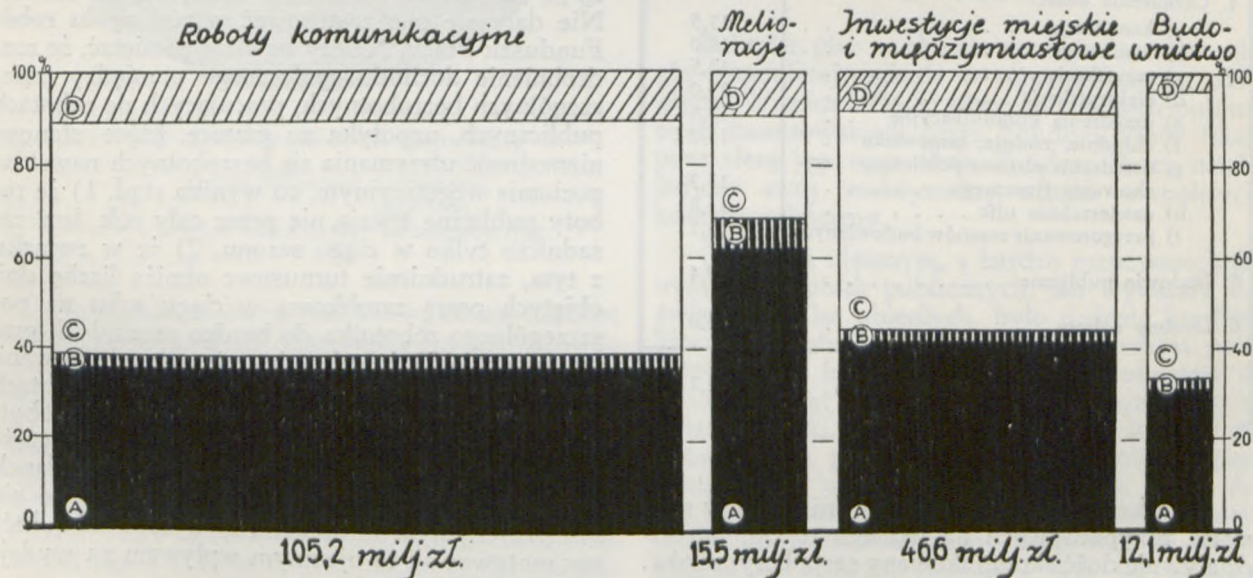
wyłożoną, a mianowicie 61%, dają melioracje. Natomiast robocizna bezpośrednia na robotach kolejowych i elektryfikacyjnych stanowi 28%, na robotach gazyfikacyjnych około 23%. W tych granicach wahają się odsetki, przypadające na inne kategorie robót.

Zagadnienie udziału robocizny w kosztach wytwarzania materiałów oraz wpływu poszczególnych rodzajów robót na zatrudnienie w związku z produkcją materiałów ma doniosłe znaczenie dla opracowania programu robót. Materiały, jakimi dysponuje Fundusz Pracy w tym zakresie, nie dają do chwili obecnej szczegółowego obrazu dotyczącego tych stosunków. Toteż prowadzone są badania, zmierzające do możliwie planowego i dokładnego oświetlenia tego zagadnienia. Posiadane materiały wskazują jednak na konieczność możliwie urozmaiconego doboru robót celem zatrudnienia z jednej strony robotników niewykwalifikowanych, z drugiej zaś różnorodnych kategorii robotników wykwalifikowanych, bądź bezpośrednio na tych robotach (specjalne typy robót), bądź też w większym jeszcze stopniu przy produkcji różnorodnych materiałów używanych na roboty.

Tablica 19 podaje liczbę pracowników fizycznych i umysłowych, zatrudnionych na poszczególnych rodzajach robót. Liczby te nie obrazują stanu zatrudnienia w określonym dniu miesiąca, lecz obejmują pracowników, którzy w ciągu danego miesiąca przeszli przez listy płacy. Liczby te są więc wyższe od stanu zatrudnienia w określonym dniu miesiąca. Ażeby otrzymać stan zatrudnienia w poszczególnym dniu miesiąca, należałoby wyeliminować ruch pracowników, który przypada na ten okres czasu. W ruchu osób zatrudnionych

KOSZTA BUDOWY

w poszczególnych rodzajach robót

- A — robocizna,
- B — wynagrodzenie personelu technicznego i administracyjnego,
- C — koszt materiałów,
- D — inne pozycje.

w ciągu miesiąca należy odróżnić obrót pracowników na skutek nowych przyjęć i zwolnień oraz zatrudnienie kolejne (tzw. turnusowe). Przy tym ostatnim systemie zmieniają się partie robotników w ciągu tygodnia bądź też w ciągu miesiąca.

Na robotach Funduszu Pracy stosowano w r. 1935/36 stosunkowo szerzej niż w latach ubiegłych zatrudnienie kolejne przy podziale zasadniczo na dwa turnusy. Podział na trzy turnusy stosowany był jako bardzo rzadki wyjątek.

Stosowanie zatrudnienia turnusowego, jako też intensywny obrót robotników (zwolnionych i nowo przyjętych na ich miejsce) powoduje, że liczba robotników, którzy przeszli przez listy plac, wrażliwa przy niezmienniej ilości przepracowanych dniów w roku. Odpowiednio do tego spada ilość dniówek przepracowanych na jednego robotnika. Przy utrzymaniu niezmienniej załogi robotniczej i jednostajnej pracy przypadłoby na jednego robotnika około 25 dniówek w miesiącu. Ograniczając się do samych tylko robotników, jako elementu stanowiącego 97% ogółu osób zatrudnionych, otrzymamy następujące zestawienie, wskazujące na ilość dni pracy, jakie przypadają w ciągu miesiąca na jednego robotnika na poszczególnych kategoriach robót:

RODZAJ ROBOTY	Ilość dni pracy w miesiącu na 1 robotnika
1. Komunikacja:	
a) koleje	19,8
b) drogi wodne	15,6
c) drogi bite	12,3
2. Melioracje	17,1
3. Urządzenia międzymiastowe	19,1
4. Urządzenia miast:	
a) kanalizacja	17,5
b) wodociągi	18,0
c) gazyfikacja	12,5
d) elektryfikacja	21,0
e) urządzenia komunikacyjne	12,8
f) chłodnie, rzeźnie, targowiska	11,0
g) urządzenia zdrowia publicznego i wychowania fizycznego	13,3
h) nawierzchnie ulic	13,8
i) przygotowanie terenów budowlanych	13,5
5. Budowle publiczne	19,4
6. Drobne roboty	14,0
Ogółem	14,2

Na ukształtowanie się liczby dni pracy w miesiącu, przypadających na jednego robotnika, oddziałuje dość skomplikowany zespół czynników. Przede wszystkim, jak wyżej wskazano, wpływa na nie stosowanie zatrudnienia kolejnego, obok niego zaś mniejsza lub większa zmienność załogi (obrotu robotników). Ponadto należy wziąć pod

uwagę, że im roboty są drobniejsze, tym mniejsza ilość dni pracy przypada na jednego robotnika wobec tego, że roboty takie najczęściej nie trwają w ciągu całego sezonu, a często nie przekraczają nawet jednego miesiąca. W okresach więc zatrudnienia na tych robotach duży udział mają miesiące, w ciągu których praca była rozpoczęta lub zakończona, obejmowała zatem tylko część okresu kalendarzowego. Jak wynika z zestawienia ilości dni pracy w miesiącu, przypadających na jednego robotnika, ulegała dość silnym wahaniom w zależności od kategorii robót. Analogiczne zestawienie, oparte na terytorialnym rozkładzie zatrudnienia wykazuje również dość znaczne wahania.

W O J E W Ó D Z T W O	Ilość dni pracy w miesiącu na 1 robotnika
M. st. Warszawa	20,2
Warszawskie	16,9
Łódzkie	17,2
Kieleckie	17,4
Lubelskie	12,0
Białostockie	13,1
Wileńskie	13,8
Nowogródzkie	10,7
Poleskie	13,2
Wołyńskie	12,9
Poznańskie	11,2
Pomorskie	15,7
Śląskie	17,5
Krakowskie	11,7
Lwowskie	13,0
Stanisławowskie	12,1
Tarnopolskie	12,9
Polska	14,2

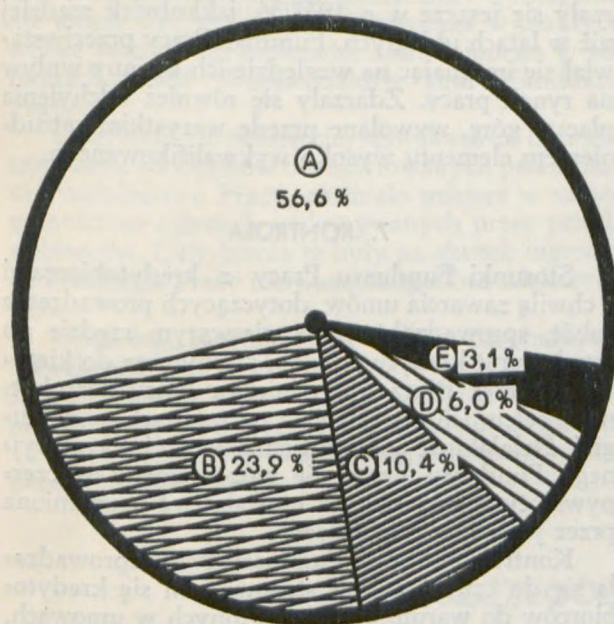
Stosowanie turnusów było znacznie utrudnione. Było ono podyktowane koniecznością, wynikającą ze szczupłych rozmiarów kredytów na roboty. Nie dały się one zastosować wśród ogółu robót Funduszu Pracy. Należy bowiem pamiętać, że rozdrobnienie dochodu społecznego pomiędzy poszczególnych bezrobotnych, pracujących na robotach publicznych, napotyka na granice, które stanowi niemożność utrzymania się bezrobotnych nawet na poziomie wegetacyjnym, co wynika stąd, 1) że roboty publiczne trwają nie przez cały rok, lecz zasadniczo tylko w ciągu sezonu, 2) że w związku z tym, zatrudnienie turnusowe obniża liczbę dni, objętych pracą zarobkową w ciągu roku na poszczególnego robotnika do bardzo szczupłych granic, wreszcie 3) że robotnicy niewykwalifikowani, stanowiący gros masy zatrudnionych na robotach publicznych, są naogół gorzej płatni, aniżeli robotnicy wykwalifikowani stanowiący znaczną część załóg w przemyśle. Niezależnie od tych przesłanek logicznych, zatrudnienie turnusowe spotykało się z nieprzychylnym stosunkiem kredytobiorców, którzy motywowali to ujemnym wpływem na wydajność pracy.

Tablica 18 obrazuje sezonowość zatrudnienia na robotach finansowanych przez Fundusz Pracy. Wahania sezonowe są bardzo znaczne. Wrzesień,

będący okresem najintensywniejszych prac, ma w całokształcie robót poziom zatrudnienia 8,5 raza wyższy, aniżeli luty, gdy zatrudnienie spada do minimum. Względnie najmniejsze wahania sezonowe wykazuje zatrudnienie przy pracach, związanych z drogami wodnymi, gdzie stosunek maksymalnego zatrudnienia do minimalnego wyraża się liczbami 5 : 1.

Struktura zatrudnienia (według kategorii robót i w rozkładzie terytorialnym) przedstawiona jest w tablicy 20 i 21. Z górą 80% robotników zatrudnionych stanowią niewykwalifikowani. Przeważają wśród nich płatni za dniówkę. Udział płatnych akordowo jest stosunkowo mniejszy, pomimo zasadniczego dążenia Funduszu Pracy do podniesienia rozmiarów stosowania akordu. Robotników wykwalifikowanych pracuje na robotach 16,4%; płatni są w większości dniówkowo. Pozostałe 3,1% przypada na personel techniczny i administracyjny oraz dozór.

STRUKTURA ZATRUDNIENIA

- A — robotnicy niewykwalifikowani dniówkowi,
- B — „ „ akordowi,
- C — „ „ wykwalifikowani dniówkowi,
- D — „ „ akordowi,
- E — dozór, personel techniczny i administracyjny.

Poszczególne województwa wykazują znaczne różnice w rozmiarach stosowania akordu, zarówno w stosunku do robotników niewykwalifikowanych, jak i wykwalifikowanych.

Wśród poszczególnych rodzajów robót odsetek robotników niewykwalifikowanych waha się silnie, wynosząc około 87% na drogach wodnych, zaś około 86% na robotach melioracyjnych oraz kolejowych i 82% przy budowie nawierzchni ulic. Najwięcej pracowników wykwalifikowanych pochłaniają prace przy budowach publicznych (41%), przy budowie urządzeń aprowizacyjnych (40%), urządzeń międzymiastowych (37%) oraz wodociągów (36%).

Udział personelu technicznego i administracyjnego oraz dozoru waha się w granicach od 5,7% przy budowie urządzeń międzymiastowych i wodociągów oraz 5,6% przy budowach publicznych do 2,2% przy pracach na drogach bitych.

Fundusz Pracy dążył do możliwie pełnego zatrudnienia bezrobotnych, zapośredniczonych przy pomocy swego aparatu rekrutacyjnego (Biura Pośrednictwa Pracy). Pod tym względem nastąpiła znaczna poprawa stosunków wobec włączenia do instytucji tego aparatu, którym w latach poprzednich dysponowała instytucja odrębna, mianowicie Fundusz Bezrobocia. Dążenia te napotykały bardzo często na sprzeciw ze strony kredytobiorców, zmierzających do zatrudnienia tańszej siły roboczej, pochodzącej ze wsi i poszukującej zarobków ubocznych w miastach, z pominięciem bezrobotnych kierowanych przez Biura Pośrednictwa Pracy.

Działalność Funduszu Pracy w zakresie dostarczenia pracy zarobkowej, podobnie jak i w dziedzinie zagospodarowania terenu (które to zagadnienie wykracza poza granice omawianych tutaj spraw), wywarła silny wpływ na sytuację wsi. Na niektórych robotach, prowadzonych z dala od miast, z konieczności musiał być zatrudniony w pewnym stopniu element wiejski, co było dopuszczalne w szczególności na terenach silnie przeludnionych i wywierających wobec tego niekorzystny wpływ na rynek pracy. Znaczne możliwości pracy zarobkowej dawały również przewozy kołowe materiałów, mające szczególnie doniosłe znaczenie przy pracach na drogach bitych. Występują one również w mniejszym lub większym stopniu niemal przy wszystkich rodzajach robót. Ponadto część materiałów, jak kamień, żwir, piasek, drewno, faszyna itd. pochodziła ze wsi, wpływając na zwiększenie zarobków ludności wiejskiej.

6. PŁACE

Polityka płac w okresie sprawozdawczym uległa zasadniczej zmianie w stosunku do lat ubiegłych. W roku 1934/35 płace na robotach publicznych finansowanych przez Fundusz Pracy leżały poza sferą jego ingerencji. Fundusz Pracy ustalał jedynie swój maksymalny udział w pokryciu kosztów robocizny.

Objawem ujemnym, a bardzo rozpowszechnionym na robotach publicznych, jak wykazały doświadczenia lat ubiegłych, było dążenie kredytobiorców do obniżania płac, z którym szło w parze zatrudnianie ludności rolniczej, poszukującej na robotach zajęć dodatkowych i zgadzającej się na niższe zarobki, aniżeli osiągnęte przez ludność robotniczą, nie posiadającą innych zarobków poza dochodami z pracy najemnej. Fundusz Pracy, dążąc do zapewnienia minimalnych warunków egzystencji masie bezrobotnych, zatrudnionych na robotach publicznych, zmuszony był do ingerencji w kierunku niezbędnego usztywnienia dolnej granicy płac. Środkami, które służyły do tego celu, były: 1) ograniczenie dopływu elementu wiejskiego, oddziałującego zniżkowo na

kształtowanie się poziomu płac, 2) ustalenie minimalnych stawek płac, dostosowanych do warunków panujących na poszczególnych terenach i na różnorodnych rodzajach robót.

W r. 1935/36 sprawa płac została zasadniczo rozstrzygnięta wymienioną już uchwałą Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dnia 18 stycznia 1935 roku, powziętą z inicjatywy Funduszu Pracy. Uchwała ta określiła szczegółowo system ustalania płac zarówno dniówkowych jak i akordowych na robotach Funduszu Pracy. Stawki płac winny w zasadzie odpowiadać przeciętnym płacom odnosnych kategorii robotników zatrudnionych w przemyśle prywatnym danej miejscowości. Stawki akordowe dla robotników niewykwalifikowanych winny być tak obliczane aby przewyższały stawki dniówkowe do 25%.

Opierając się na materiałach Głównego Urzędu Statystycznego, Fundusz Pracy przeprowadził szczegółowe badania wysokości płac w poszczególnych województwach, co posłużyło jako materiał wyjściowy przy ustalaniu norm płac.

Samo ustalanie stawek należało do Biur Wojewódzkich i odbywało się przy udziale Inspektorów Pracy, przedstawicieli Urzędów Wojewódzkich, samorządów, pracodawców i pracowników. Stawki płac ulegały zatwierdzeniu przez Wojewodów, na skutek czego w systemie płac następowały niejednokrotnie znaczne odchylenia od ich układu opracowanego przez Fundusz Pracy.

Trudne niewątpliwie zagadnienie właściwego unormowania i skoordynowania płac, stosowanych na poszczególnych terenach odpowiednio do warunków lokalnych, wymagać będzie w przyszłości pozostawienia ostatecznej decyzji w tej sprawie czynnikom centralnym.

Fundusz Pracy zwracał specjalną uwagę na kontrolę przestrzegania norm płac na robotach. Poza tym zapewnione było w tym zakresie współ-

działanie ze strony Inspekcji Pracy, której funkcjonariusze zawiadamiali o wszystkich stwierdzonych przez siebie odstępstwach właściwe Wojewódzkie Biura Funduszu Pracy.

W wielu wypadkach na robotach stosowano obok siebie system płac akordowych oraz dniówkowych, rzadziej natomiast ograniczano się do jednego z nich.

W niektórych województwach dało się zaobserwować stosowanie płac akordowych przy większych robotach, dniówkowych — przy mniejszych.

W celu zwiększenia wydajności pracy stosowano przydział pracy tzw. akord w czasie (norma pracy dziennej, po której wykonaniu robotnik kończy pracę bez względu na porę dnia). Naogół dawało to pomyślne wyniki.

Tablica 22 podaje szereg rozdzielnicy płac robotników w poszczególnych kategoriach robót. Z tablicy tej wynika, że płace przeważnej części robotników wahały się w granicach od 2 do 4 złotych.

Usiłowania obniżenia poziomu płac poniżej norm ustalonych dla poszczególnych terenów zdarzały się jeszcze w r. 1935/36, jakkolwiek rzadziej niż w latach ubiegłych. Fundusz Pracy przeciwstawił się im, mając na względzie ich ujemny wpływ na rynek pracy. Zdarzały się również odchylenia płac w górę, wywołane przede wszystkim zatrudnieniem elementu wysoko wykwalifikowanego.

7. KONTROLA

Stosunki Funduszu Pracy z kredytobiorcami z chwilą zawarcia umów, dotyczących prowadzenia robót, sprowadzały się w pierwszym rzędzie do wypłaty rat kredytu z jednej strony oraz do kierowania przez Biura Pośrednictwa Pracy bezrobotnych celem ich zatrudnienia na robotach — z drugiej. Działalność aparatu finansowego i rekrutacyjnego Funduszu Pracy nie mogła jednak wyczerpywać tych stosunków i musiała być uzupełniona przez jego aparat nadzorczy.

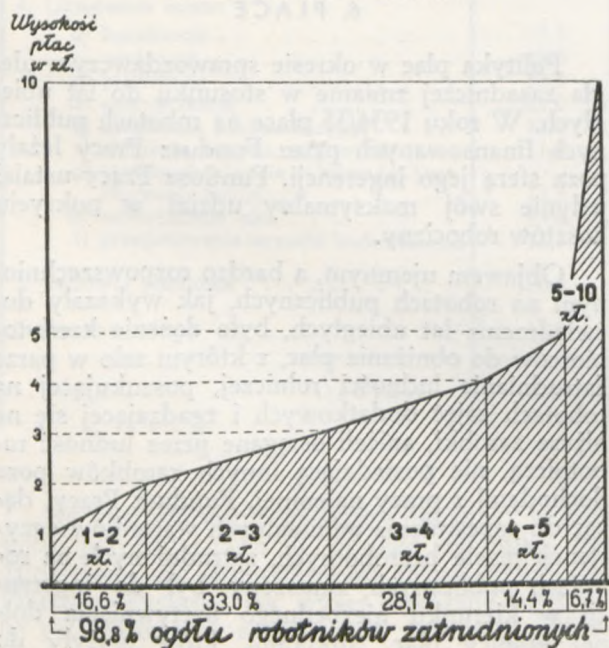
Kontrola ze strony Funduszu Pracy sprowadzała się do czuwania nad stosowaniem się kredytobiorców do warunków zastrzeżonych w umowach, w szczególności zaś:

- 1) przestrzegania terminu uruchomienia robót i nie opóźniania ich przebiegu odpowiednio do wypłat poszczególnych rat kredytu przez Fundusz Pracy,
- 2) obowiązku zatrudniania bezrobotnych skierowanych przez Biura Pośrednictwa Pracy,
- 3) stosowania płac w granicach, ustalonych przez właściwe Biura Wojewódzkie i zaakceptowanych przez Wojewodów,
- 4) wydatkowania kredytów Funduszu Pracy zgodnie z ich przeznaczeniem i przy zachowaniu 30% marży, zastrzeżonej dla wydatków na materiały.

Strona techniczna prowadzenia robót była zatem wyłączona z zakresu ingerencji Funduszu Pracy.

Kontrola prowadzona była przy pomocy sprawozdań miesięcznych oraz sprawozdań zamknięcia, nadsyłanych przez kredytobiorców i sprawdzanych przez organy Funduszu Pracy oraz za pomocą lu-

PLACE NA ROBOTACH

Robotnicy według wysokości zarobków dziennych w odsetkach ogólnej ich liczby w sierpniu 1935 r.

stracji robót. Kontrola na miejscu obejmowała w pierwszym rzędzie sprawdzanie listy plac celem ustalenia poziomu plac i stwierdzenia, czy robotnicy figurujący na listach są skierowani przez właściwe Biura Pośrednictwa Pracy. Ponadto sprawdzana była księgowość celem ustalenia, czy wkład własny kredytobiorcy, umownie przewidziany, był wydatkowany na roboty.

Sprawozdania kredytobiorców zawierały często dość znaczne uchybienia. W wielu wypadkach były one zestawiane niedbale i nadsyłane niepunktualnie. Pomimo pewnej poprawy wiele braków w tej dziedzinie zaznaczało się do końca okresu sprawozdawczego. Sprawozdania zamknięcia, zawierające ostateczny rozrachunek z Funduszem Pracy, niejednokrotnie musiały być zestawiane przez pracowników Funduszu.

Niewątpliwie najlepsze rezultaty dawała bezpośrednia kontrola robót, pozwalająca omówić skostatowane braki, przyczyniając się do ich usunięcia. Lustracja robót nie mogła być jednak zbyt częsta. Jako zasadę przyjęto jedno- lub dwukrotne kontrolowanie jednej roboty w ciągu roku, jednak i te, niewątpliwie niedostateczne, wymagania nie mogły być w całej pełni stosowane w praktyce wobec szczupłości personelu, zatrudnionego w referatach robót Wojewódzkich Biur Funduszu Pracy.

Uchybieniem, najczęściej spotykanym, było zatrudnianie robotników nie skierowanych przez Biura Pośrednictwa Pracy, co miało miejsce w szczególności na robotach wykonywanych przez przedsiębiorców. Uchybienia te były na skutek ingerencji Funduszu Pracy usuwane naogół bez większych tarć.

Obok tego zaznaczyły się dążenia do obniżania stawek plac poniżej dolnej granicy, ustalonej przez Biura Wojewódzkie. Odwrotnie, przy placach akordowych przekraczano niekiedy górną granicę (25% powyżej płacy dniówkowej), zaakceptowaną przez Fundusz Pracy.

Poważniejsze uchybienia natury finansowej były stosunkowo rzadsze. W jednym wypadku stwierdzono fałszywe zestawienie list plac z fikcyjnymi nazwiskami robotników. W wyniku kontroli kredyt został cofnięty, kredytobiorca zaś zmuszony do zwrotu pobranych sum. Poza tym w znacznej liczbie wypadków miało miejsce dążenie do pokrywania z kredytów Funduszu Pracy uposażeń stałych pracowników poszczególnych kredytobiorców, a więc przerzucanie na niego swych wydatków administracyjnych.

Spotykające się w poszczególnych wypadkach usiłowania użycia kredytów Funduszu Pracy na cele nie związane z pracami inwestycyjnymi spotkało się ze stanowczym przeciwdziałaniem Funduszu Pracy.

Kontrola prowadzona przez Fundusz Pracy pozwoliła na usuwanie uchybień z korzyścią dla kredytobiorców, przestrzegających lojalnie i rzetelnie warunków umowy. Konsekwencją uchybień tego rodzaju było oczywiście ograniczenie stosunków kredytowych z instytucjami, dopuszczającymi się ich.

Dotychczasowe doświadczenia wykazują, że kontrola jest niezbędnym elementem działalności Funduszu Pracy, bez którego rozmiary zatrudnienia bezrobotnych były by niewątpliwie znacznie uszczuplone, sumy zaś przeznaczone na walkę z bezrobociem były by używane często na cele, nie związane ani z działalnością inwestycyjną ani z zatrudnieniem bezrobotnych. Mimo to Fundusz Pracy spotykał się niejednokrotnie z głosami usiłującymi wykazać, że działalność kontrolną w zakresie warunków nakładanych umowami na kredytobiorców, przede wszystkim na samorządy, należy zostawić ich własnym władzom nadzorczym. Fundusz Pracy nie mógł zaakceptować takich postulatów, których realizacja przynosić by musiała niewątpliwie znaczne szkody z punktu widzenia interesu publicznego.

B. POSZCZEGÓLNE RODZAJE ROBÓT

1. STUDIA I PROJEKTY TECHNICZNE

Prace w zakresie studiów i projektów technicznych, jakkolwiek niewielkie co do rozmiarów, mają podstawowe znaczenie dla racjonalnego prowadzenia akcji inwestycyjnej.

W dziedzinie inwestycji miejskich niezbędne jest opracowywanie szczegółowych planów zabudowy miast i regionów podmiejskich oraz projektów technicznych inwestycji. Pomimo wielkiego niedostatku środków finansowych przeznaczonych na inwestycje, istniejące nawet środki nie mogą być częstokroć celowo użyte wobec braku odpowiednich planów. Podobnie koniecznym było opracowanie planów w zakresie prac melioracyjnych i innych.

Ogółem Fundusz Pracy przyznał w okresie sprawozdawczym na studia i projekty zł 1.102.102,24. Rozdział tej sumy na poszczególne rodzaje robót przedstawia się, jak następuje:

plany regionalne	zł 270.000.—
pomiary i plany zabudowania miast	„ 748.102,24
studia i projekty melioracyjne	„ 21.000.—
drobne studia, projekty techniczne oraz studia geofizyczne	„ 63.000.—
razem	zł 1.102.102,24

Suma umów zawartych spadła nieco w porównaniu z poprzednim rokiem. Udział tej pozycji w ogólnej sumie umów wyniósł 1,3%, gdy w roku 1934/35 — 1,8%.

Fundusz Pracy wypłacił ogółem zł 1.222.102,24, w czym zł 145.000.— z kredytów przeniesionych z roku ubiegłego. Kredytobiorcy wydali na prowadzone prace zł 1.709.445,47, w czym zł 915.159,07 z kredytów Funduszu Pracy.

Socjalne znaczenie tych robót polegało na znacznym stosunkowo zatrudnieniu pracowników umysłowych, których liczba przekraczała 400 osób.

Finansowane były Biura Planów Regionalnych w Warszawie, Łodzi, Poznaniu, regionów: Węglowego, Morskiego, Podhala, Beskidu Zachodniego oraz Huculszczyzny i Pokucia. Na pomiary i plany udzielono kredytów 68 miastom. Poza tym akcją Funduszu Pracy objęto studia w zakresie dróg i mostów, projekty regulacji rzek oraz odwodnienia.

2. ROBOTY KOMUNIKACYJNE

Roboty komunikacyjne pochłonęły największą sumę kredytów ze wszystkich rodzajów robót finansowanych przez Fundusz Pracy. Umowy zawarte przez Fundusz Pracy (poza kredytami na zatrudnienie młodzieży) obejmowały roboty na sumę zł 35.224.561,30. Ponadto kredyty przeniesione z poprzedniego roku wyniosły zł 4.336.186,54.

Fundusz Pracy wypłacił kredytobiorcom na prowadzenie robót komunikacyjnych:

Poza zatrudnieniem młodzieży:

z umów zawartych	zł 35.315.364,62	
ze świadczeń w naturze za zaległe podatki . . .	zł 2.839.605,65	zł 38.154.970,27
Z kredytów na akcję zatrudnienia młodzieży	zł 4.543.847,05	
razem	zł 42.698.817,32	

Suma ta o 20% przewyższa analogiczną kwotę z roku 1934/35 i o 145% kredyty z r. 1933/34, stanowiąc w roku sprawozdawczym 45,7% ogółu wydatków Funduszu Pracy na roboty publiczne. Wydatki kredytobiorców na roboty komunikacyjne, poza kredytami na zatrudnienie młodzieży, stanowiły ogółem zł 105.167.790,87, udział Funduszu Pracy wyniósł 38,9%.

Wydatki Funduszu Pracy rozkładały się, jak następuje:

na roboty kolejowe	zł 1.330.000.—
na drogi wodne	„ 5.839.996,10
na drogi bite (łącznie ze świadczeniami za zaległe podatki) „	30.984.974,17

Udział Funduszu Pracy w robotach kolejowych był nieznaczny, wynosząc 17,0% przy ogólnym koszcie robót zł 13.701.858,24. Koszty budowy dróg wodnych stanowiły wraz z wkładem kredytobiorców zł 9.505.646,63 przy 63,6%ym udziale Funduszu Pracy), wreszcie koszt dróg bitych — zł 81.960.286.— przy 39,7%ym udziale.

Udział robocizny wynosił przy budowie dróg wodnych 45,8%, na drogach bitych 35,8%, przy budowie kolei 28,0%.

W dziale inwestycji kolejowych prowadzone były roboty wykończeniowe na linii Warszawa — Radom, Kraków — Miechów oraz dalsze roboty na rozpoczętych w poprzednich latach liniach Rybnik — Żory — Pszczyna, Szczakowa — Bukowno i Poręba — Zawiercie — Siewierz.

Wybudowano 14,2 km toru kolejowego oraz prowadzono roboty wykończeniowe na długości 126 km.

Liczba dniówek opłaconych z kredytów Funduszu Pracy wyniosła 472.481 dla robotników i 11.259 dla personelu technicznego i administracyjnego.

Roboty wodno-komunikacyjne obejmowały regulację Wisły, Czarnej Przemszy, Brynicy, Prutu, Czeremoszu, potoków górskich na Huculszczyźnie, budowę zbiornika na Brynicy. Poza tym prowadzono roboty zachowawcze na Kanale Augustowskim, Szczarze, Prypeci i Sanie; kontynuowano rozbudowę portów rzecznych w Warszawie, Płocku (Radziwiu), Krakowie oraz budowę zapory wodnej na Sole w Porąbce.

Ogółem wybudowano tam regulacyjnych 14,7 km, rzek spławnych uregulowano 6,4 km, wałów — 2,7 km, koryta i brzegów ubezpieczono 10,1 km, nadbrzeży w portach wybudowano 0,2 km. Robotnicy przepracowali 1.397.453 dniówki, personel techniczny i administracyjny — 41.671.

Przy budowie dróg bitych robotnicy przepracowali 7.291.546 dniówek, personel — 124.927.

Roboty konserwacyjne prowadzono na wszystkich prawie traktach państwowych, budowę ulepszonych nawierzchni na odcinkach traktów: krakowskiego, brzeskiego, poznańskiego, kowieńskiego i dróg państwowych o nawierzchni ciężkiej i średniej: Warszawa — Modlin, Warszawa — Michałów — Zegrze, Warszawa — Wyszaków, Miłosna — Mińsk Mazowiecki, Miłosna — Rudka, Warszawa — Grójec, Warszawa — Sochaczew — Łowicz, Łódź — Piotrków, Łódź — Pabianice — Zduńska Wola — Kalisz, Lubochnia — Piotrków, Jedlińsk — Radom, Kielce — Chęciny, Częstochowa — Będzin, Będzin — Strzemieszyce, Kielce — Busk, Lublin — Kurów, między Lublinem — Zamościem i Tomaszowem, Mosty — Różanka, Wilno — Kobylnik — Wierenki, Wilno — Lida, Lida — Biełakonie, Kobryn — Pińsk, Włodzimierz — Styr, Poznań — Środa, pod Tczewem, Gdynia, Czorzów — Starogard — Chojnice, Chwaszczyno — Gdynia, Kraków — Modrzejów, Kraków — Wieliczka — Niepołomice, Lwów — Kulików, Kosów — Zabie — Worochta; budowę nowych lub gruntowną przebudowę dróg samorządowych Lubochnia — Spała, Miłosna — Sulejówek, Żyrardów — Grodzisk, Łódź — Stryków, Łódź — Tomaszów, Wilno — Szumsk — Soły, Postawy — Wierenki, Poznań — Buk, Nowa Karczma — Egierstowo, Czersk — Tleń, Katowice — Lubliniec, Żory — Pawłowice, Rybnik — Dębicz — granica Państwa, Katowice — Michałów, Mysłowice — Giszowiec, Piwniczna — Żegiestów oraz arterii wylotowych ze wszystkich prawie miast wojewódzkich.

Ogółem wybudowano 508 km nowych dróg, przebudowano 1.169 km. Konserwację istniejących dróg prowadzono na ogólnej długości 6.518 km. W związku z robotami drogowymi wykonano budowę 8.384 metrów nowych mostów i przepustów różnej rozpiętości oraz przeprowadzono gruntowny remont takichże obiektów na długości 12.474

metrów. W związku z budową i przebudową dróg przeprowadzono pomiary i studia drogowe na długości 174 km.

3. ROBOTY MELIORACYJNE

Przy rozpatrywaniu robót melioracyjnych należy mieć na uwadze, że kredyty na ten cel były wydatkowane z ogólnych środków przeznaczonych na roboty publiczne, a poza tym z sum przeznaczonych na zatrudnienie młodzieży.

Fundusz Pracy zawarł umów na finansowanie robót melioracyjnych na sumę zł 10.052.748,32, poza tym kredyt przeniesiony z roku ubiegłego wynosił zł 369.530,78, wreszcie Fundusz Pracy otworzył kredyt Stowarzyszeniu Opieki nad Niezatrudnioną Młodzieżą w wysokości złotych 2.450.000.— na zatrudnienie junaków na robotach melioracyjnych wskazanych przez Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych. Z tytułu umów zawartych Fundusz Pracy wypłacił kredytobiorcom zł 9.835.921,16, w formie dniówek pracy junaków zł 1.557.838,73, łącznie więc sumy wypłacone na roboty melioracyjne wyniosły zł 11.393.759,89, co przewyższa o 34,5% kredyty wypłacone w roku 1934/35 i o 41,7% kredyty wypłacone w roku 1933/34.

Ponadto kredytobiorcy dysponowali sumami wypłaconymi w poprzednim okresie, które jednak nie mogły być wykorzystane wobec nastania chłódów.

Z kredytów wypłaconych w formie gotówkowej (poza zatrudnieniem junaków) kredytobiorcy wydali na robotach zł 15.479.060,86, w czym udział Funduszu Pracy wynosił zł 10.206.667,68.

Roboty melioracyjne, wykonywane przez Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych z udziałem zainteresowanych mieszkańców danych okolic, zorganizowanych w tzw. spółki wodne lub wałowe, objęły: regulację 70 rzek niespławnych i potoków oraz obwałowanie większych rzek, osuszanie terenów za pomocą kanałów i rowów odwadniających.

Prowadzono regulację rzek: Utraty, Pisi, Łydyni, Mławki, Ochni, Bzury, Sierpienicy, Słudwi, Przylepnicy, Beniaminówki, Warty, Pysznicy, Strawy, Prosnicy, Neru, Dobrzyńki, Jasienicy, Białki, Krzyny, Huczwy, Gdoli, Bystrzycy w obrębie Lublina, Białej, Szkwy, Rozogi, Nurca, Drujki, Lisdziei, Hrywdy, Turii w obrębie miasta Kowla, górnej Orli, Strugi Toruńskiej, Drwęcy, Rawy, Pełtewi, Tyśmienicy, a poza tym kanałów: Prypeć — Kamień Koszyński, Książki oraz Mosińskiego. Ogółem przeprowadzono regulację i ubezpieczenia rzek i kanałów na długości 522 km.

W dziedzinie obwałowań wykonano przede wszystkim obwałowanie większych rzek, jak Wisła, Warta, Kamienna, Wilia, Dunajec i inne na długości 93 km.

Odnośnie robót odwadniających wykonano 71 km kanałów i rowów, konserwacji podlegało 81,8 km, osuszeniu — 11,5 km² bagien i gruntów.

Ze wszystkich prac finansowanych przez Fundusz Pracy roboty melioracyjne posiadają naj-

większą pracochłonność bezpośrednią. Udział wydatków na robociznę wynosi tu 61,1%, na wynagrodzenie wyższego personelu 6,7%. Nieznaczny jest stosunkowo koszt materiałów, wynoszący 22,0%.

Ogółem na robotach melioracyjnych robotnicy przepracowali 2.496.844 dniówek, personel techniczny i administracyjny — 69.229 dniówek.

4. URZĄDZENIA MIĘDZYMIASTOWE

Z urzędzeń międzymiastowych finansował Fundusz Pracy w okresie sprawozdawczym tylko roboty elektryfikacyjne, wykonywane przez Związek Elektryfikacyjny Międzykomunalny Województwa Warszawskiego, na terenie powiatów: skierniewickiego, kutnowskiego, gostynińskiego i m. Płocka; przez Związek Samorządowy powiatu trembowelskiego przy elektryfikacji powiatu oraz przez gminę m. Brody przy budowie sieci wysokiego napięcia łączącej Brody z Radziwiłłowem.

W ciągu roku 1935/36 Fundusz Pracy wypłacił na te roboty zł 543.500.—. Kredytobiorcy wydali zł 1.034.113,47, w czym 672.165,08 z kredytu Funduszu Pracy częściowo uzyskanego w roku 1934/35.

Przy pracach tych robotnicy przepracowali 76.535 dniówek, zaś personel techniczny i administracyjny 2.266.

Wykonano ogółem 99,6 km sieci wysokiego napięcia, 10 km sieci niskiego napięcia, 2 km sieci rozdzielczej oraz postawiono budynek o kubaturze 680 m³.

Znaczenie socjalne tych robót tkwi w znacznym udziale robocizny pośredniej, zawartej w materiałach, znaczenie ekonomiczne — przede wszystkim w stworzeniu warunków dla elektryfikacji drobnego przemysłu i chałupnictwa.

5. INWESTYCJE MIEJSKIE

Inwestycje miejskie stanowią ten typ robót, który dla działalności Funduszu Pracy posiada znaczenie szczególnie doniosłe. Przede wszystkim najłatwiej i najdogodniej zatrudnić na robotach tych bezrobotnych miejskich, którzy stanowią specjalny przedmiot zainteresowania Funduszu Pracy. Ze względu na swą różnorodność roboty te przyczyniają się do zwiększenia zatrudnienia w całym szeregu przemysłów, jak metalurgiczny, metalowy i mineralny. Znaczna ilość urzędzeń miejskich, jak to urzędzenia gazyfikacyjne, elektryfikacyjne, komunikacyjne, aprowizacyjne itd., daje dość wysoką rentowność bezpośrednią włożonego kapitału, co ułatwia spłacalność kredytów Funduszu Pracy przyznawanych przeważnie w postaci pożyczek. Inwestycje te podnoszą stopień zagospodarowania miast, podnoszą ich poziom sanitarny, kulturalny i gospodarczy i wzmagają ich siłę atrakcyjną. Dotyczy to zwłaszcza chronicznie niedoinwestowanych miast na ziemiach wschodnich. Kredyty Funduszu Pracy przyczyniły się niewątpliwie do wykończenia wielu prac, podjętych w latach ubiegłych, które nie mogły być zakończone

z braku środków własnych w samorządzie miejskim, zamrażając bezużytecznie znaczne nieraz kapitały.

Ogólna suma kredytów wypłaconych poza zatrudnieniem młodzieży w okresie sprawozdawczym na urzędzenia miejskie wyniosła złotych 28.080.260,04, zaś z kredytów na zatrudnienie młodzieży zł 55.528,50, co stanowi wzrost o 25,90% w porównaniu z r. 1934/35 i o 59,00% w porównaniu z rokiem 1933/34.

Kredytobiorcy wydali na robotach ogółem zł 45.520.129,47, w czym zł 29.369.283,34 z kredytów Funduszu Pracy, częściowo z pozostałości z poprzedniego roku. Udział Funduszu Pracy stanowił 64,50% całkowitych kosztów robót. 42,10% ogólnej sumy wydatków pochłonęła robocizna, 2,30% wynagrodzenie personelu, 48,20% materiały i 7,40% inne wydatki.

Na robotach miejskich robotnicy przepracowali ogółem 4.246 tysięcy dniówek, zaś pracownicy umysłowi 113 tysięcy dniówek.

Z punktu widzenia gospodarki miejskiej pierwsze bodaj miejsce wypada przyznać budowie wodociągów i kanalizacji. Fundusz Pracy przyznał w r. 1935/36 kredyt zł 15.936.228,40, wypłacił z kredytów tegorocznych i przeniesionych z lat poprzednich zł 15.961.119,87. Kredytobiorcy wydali na robotach z kredytów Funduszu Pracy (łącznie z sumami posiadanymi przez kredytobiorców z lat ubiegłych) zł 16.510.678,78. Całkowity koszt robót wyniósł zł 23.374.712,89.

W okresie sprawozdawczym finansowano dalszą budowę urządzeń rozpoczętych w r. 1934/35 w Łodzi, Kruszwicy, Cieszynie, Białymstoku, Brześciu n/B, Łucku, Krakowie, Chrzanowie, Łowiczu, Sochaczewie, Pułtusk, Druskienikach, Grodnie, Trzebini, Przemyśle, Boryslawiu, Sanoku; dalszą rozbudowę i przebudowę istniejących urządzeń wodociagowych i kanalizacyjnych w Warszawie, Łodzi, Sosnowcu, Będzinie, Dąbrowie Górniczej, Radomiu, Kielcach, Zawierciu, Częstochowie, Lublinie, Wilnie, Równem, Poznaniu, Kruszwicy, Toruniu, Grudziądzu, Starogardzie, Nowym Mieście, Chorzowie, Tarnowskich Górach, Szczakowej, Trzebini, Stanisławowie, Brzeżanach i wielu innych, oraz rozpoczęcie budowy wodociągów w Kaliszu, Włocławku i kanalizacji w Wieliczce, Zakopanem, Jaworznie i Oświęcimiu.

Ogółem wybudowano sieci kanalizacyjnej 118,7 km, sieci wodociagowej 143,6 km, przyłączy domowych do sieci wodociagowej 77 oraz wykonano 4.985 m³ różnych budowli, jak stacje pomp, wieże ciśnienia itd.

Na robotach tych robotnicy przepracowali 1.902.271 dniówek, pracownicy umysłowi—51.511. Udział kosztu robocizny i wynagrodzenia personelu w pracach kanalizacyjnych wynosił łącznie 45,90%, w wodociagowych zaś 34,00%. Wysoki był tu udział kosztów materiałów, wynosząc przy pierwszych 38,50%, przy drugich zaś 60,40%. Zaspotrzebowanie na materiały używane przy pracach wodociagowych i kanalizacyjnych wpłynęło na wzrost zatrudnienia w hutach żelaznych, odlewniach i cementowniach.

W dziedzinie gazyfikacji Fundusz Pracy ograniczył się do sfinansowania rozbudowy gazociągu w Tarnowie na sumę zł 50.000.—, która to suma została całkowicie wpłacona oraz do wypłaty zł 75.000.— na poczet kredytów przewidzianych z r. 1934/35 w wysokości zł 86.384.— w Warszawie i Łodzi. Kredytobiorcy wydali na roboty zł 133.884.— z kredytów Funduszu Pracy, częściowo z pozostałości z roku poprzedniego. Całkowite wydatki kredytobiorców wyniosły zł 731.481,83. Kredyt Funduszu Pracy pokrył więc zaledwie powyżej 18,20% kosztu roboty, a nawet wypłaty na robociznę okazały się o 24,10% wyższe od kredytu F. P. W ogóle w robotach tych dominującą pozycję, bo 72,90% całkowitego kosztu robót, stanowi koszt materiałów.

Ogółem na robotach tych ułożono 7,1 km gazociągu wysokiego ciśnienia oraz 19,8 km gazociągu niskiego ciśnienia.

Rozbudowę miejskich urządzeń elektrycznych Fundusz Pracy finansował w Kołomyi, Buczacu, którym przyznał na te cele w okresie sprawozdawczym zł 60.000.—. Kredyt ten został całkowicie wypłacony. Poza tym Fundusz Pracy wypłacił zł 10.000.— z tytułu przeniesionych z roku ubiegłego zł 16.673,17 na prace w Worochcie, Brodach i Złoczowie. Gminy te wydały na robotach zł 127.859,36, w czym zł 76.673,17 z kredytu Funduszu Pracy.

Udział Funduszu Pracy wyniósł więc 60,10% ogółu kosztów, pokrywając z nadwyżką robociznę, stanowiącą 39,80% ogółu kosztów oraz wynagrodzenie personelu, które pochłonęło 3,10% kosztów.

W robotach tych, podobnie jak w gazyfikacji, znaczny jest udział robocizny pośredniej w przemyśle metalowym, elektrotechnicznym i w metalurgii.

Wykonano ogółem 5,8 km sieci wysokiego napięcia oraz 8,7 km sieci niskiego napięcia.

W dziedzinie urządzeń komunikacyjnych Fundusz Pracy finansował jedynie drobne roboty, na które wypłacił zł 27.800.—.

Poważne znaczenie w polityce inwestycyjnej Funduszu Pracy posiada budowa chłodni, rzeźni i targowisk. Pomimo, że Fundusz Pracy przyznaje stale niewielkie jeszcze kwoty na te cele, rosną one jednak z roku na rok. Udział tej pozycji w ogólnej sumie wypłaconych kredytów wynosił w r. 1933/34 — 0,80%, w r. 1934/35 — 1,30%, w r. 1935/36 — 1,40%, na rok 1936/37 przewidziane jest 2,80%.

Urządzenia aprowizacyjne pozwalają na zorganizowanie zbytu produktów wiejskich, co jest rzeczą pierwszorzędną wagi przy organizacji rynku produktów hodowlanych. Udział robocizny jest tu niewielki, bo wynosi — 30,50%. Jest to zato przeważnie robocizna wykwalifikowana. Poza tym przy budowie zwłaszcza chłodni i rzeźni znaczny jest udział robocizny pośredniej zawartej w maszynach, żelaznych konstrukcjach, cementcie, ceglach itd.

Fundusz Pracy w roku sprawozdawczym przyznał ogółem złotych 1.285.350.—. Z roku ubiegłego został przeniesiony kredyt zł 90.592,96. Ogółem Fundusz Pracy wypłacił zł 1.212.554,05. Kredytobiorcy wydali na robotach zł 1.327.792,45, w czym zł 1.155.359,49 z kredytów Funduszu Pracy.

Wobec złego stanu finansowego miast polskich Fundusz Pracy finansował przede wszystkim te obiekty, których doprowadzenie do stanu używalności powodowało, że przestawały być bezużytecznym ciężarem dla budżetów miast, a nawet rozpoczynały rentować. Chłodnie i rzeźnie budowano w Puławach, Pławach, Kaliszu, Piotrkowie, Skarżysku, Mołodecznie, Oszmianie, Wilejce, Trokach, Postawach, Nowogródku, Baranowiczach, Drohiczyźnie, Łunińcu, Chorzowie, Sieniawie, Zambrowie, Brodach i Zaleszczykach; budowę hal targowych wykonano w Lesku, Wysokiem Mazowieckim i wielu pomniejszych miastach, głównie w województwie białostockim.

Ogółem wykonano 45.261 m³ budynków rzeźni i hal targowych; targowisk zabrukowano 53.599 m².

Na urządzenia zdrowia publicznego i wychowania fizycznego Fundusz Pracy przyznał zł 770.700.—; wypłacił łącznie z pokryciem kredytów przeniesionych zł 858.700.—, poza tym zł 55.528,50 w formie pracy junaków.

Kredytobiorcy wydali poza pracami junackimi zł 2.033.448,09. Udział Funduszu Pracy wyniósł (łącznie z sumami posiadanymi przez kredytobiorców z kredytów lat ubiegłych) zł 1.125.551,35.

Wykonano stadiony sportowe i boiska w Warszawie, Zegrzu, Puławach, Łodzi, Lublinie, Białymstoku, Drohobyczu, Tlumaczu i Stryju; kąpielnie i kąpieliska w Warszawie, Radzynie Podlaskim, Hrubieszowie, Białymstoku, Łucku, Dubnie, Andrychowie, Rawiczu, Horodence, Zaleszczykach; domy sportowe w Łodzi, Kosowie, Stanisławowie; strzelnice w Brześciu n/Bugiem, Włodzimierzu, Nadwórnej, park w Żelazowej Woli, skocznię narciarską w Zakopanem, wreszcie schroniska turystyczne i domy wypoczynkowe w Dolinie Chochołowskiej, Siankach i na Kostrycy.

Wyniki techniczne przedstawiają się, jak następuje: 69.806 m³ — budowy budynków; 43.446 m² kąpielisk, 91 ha regulacji parków. Ogółem przepracowano 176.393 robotnikodni, 3.587 dniówek personelu.

Duży nacisk został położony na budowę nawierzchni ulic. Kredyty przyznane na ten dział inwestycji stanowią 11,3% ogółu przyznanych w okresie sprawozdawczym kredytów. Instytucjom prowadzącym te roboty Fundusz Pracy przyznał w roku sprawozdawczym zł 9.580.612,12. Kredyt przeniesiony z roku ubiegłego wynosił zł 108.424,33. Wypłacono zł 9.272.086,12. Kredytobiorcy wydali na robotach ogółem zł 16.720.601,34, w czym zł 9.563.347,24 z kredytów Funduszu Pracy. Odsetek uruchomienia kredytów z innych źródeł poza Funduszem Pracy wyniósł więc 42,8%.

Roboty uliczne nadawały się do uruchomienia zwłaszcza wtedy, gdy w związku z nagłymi zmia-

nami na rynku pracy powstawała doraźna potrzeba uruchomienia w jakimś okręgu robót na większą skalę. Z robót miejskich roboty uliczne odznaczały się obok przygotowania terenów budowlanych największym odsetkiem robocizny bezpośredniej, który wynosił tu 48,2%. Poza tym 2,0% wynosiło wynagrodzenie personelu technicznego i administracyjnego.

Roboty tej kategorii prowadzone były w całym szeregu większych miast, a więc między innymi w Warszawie, Pławach, Włocławku, Kutnie, Łowiczu, Żyrardowie, Łodzi, Pabianicach, Tomaszowie, Sosnowcu, Dąbrowie Górniczej, Częstochowie, Zawierciu, Kielcach, Lublinie, Białymstoku, Wilnie, Katowicach, Krakowie, Poznaniu, Grudziądzu, Tczewie, Lwowie, Stanisławowie i w wielu mniejszych miastach.

Ogółem wykonano nowych nawierzchni 114,7 km, przebudowano i wyremontowano ulic 130,5 km, konserwacji podlegało 93,4 km, mostów i przepustów wybudowano 65 metrów.

Robotnicy przepracowali ogółem 1.879.024 dniówki, personel techniczny i administracyjny — 50.493 dniówki.

Przygotowanie terenów budowlanych ma miejsce wszędzie tam, gdzie w sposób planowy rozbudowuje się nowe dzielnice, lub zakłada się nowe osiedla. W zakres prac tego rodzaju wchodzi rozplanowanie i wykonanie niezbędnych inwestycji terenowych, a więc przeprowadzenie ulic oraz zaopatrzenie w niezbędne instalacje, jak: kanalizacja, wodociągi, światło, gaz itd.

Fundusz Pracy wydał na te inwestycje złotych 553.000.—. Ogólny koszt robót wyniósł tu złotych 1.156.225,11, w czym udział Funduszu Pracy — 67,1%.

Prace te były wykonywane w Lublinie, Krakowie, Chrzanowie, Grudziądzu i Toruniu. Wykonano doprowadzeń sieci elektrycznej 2 km, sieci kanalizacyjnej 7,1 km, wodociągowej 0,9 km i robót ziemnych 75.603 m³.

Robotnicy przepracowali 129.899 dniówek, personel techniczny i administracyjny — 4.311.

6. BUDOWLE PUBLICZNE

Na finansowanie budownictwa publicznego Fundusz Pracy dał w okresie sprawozdawczym zł 2.868.950,23, czyli 3,3% ogółu sum wypłaconych na roboty. W dziale tym obserwujemy spadek kredytów. W r. 1934/35 kredyty wypłacone wynosiły 7,8% ogółu kredytów, w roku 1933/34 — 9,0%.

Kredytobiorcy wydali na tych robotach ogółem zł 5.945.880,40, w czym udział Funduszu Pracy wyniósł 53,5%.

W okresie sprawozdawczym wybudowano lub ukończono około 30 budynków szkolnych na obszarze całego Państwa, przeważnie szkół powszechnych na wsi, o kubaturze nowych budynków 43.086 m³, ukończonych zaś 133.346 m³. Szpitali i ośrodków zdrowia wybudowano 30, o kubaturze 9.140 m³ budynków nowych i 79.592 m³ ukończonych. Innych budynków publicznych wybudowano 124.509 m³, ukończono 83.700 m³.

Przy pracach związanych z budownictwem publicznym przepracowali robotnicy 393.068 dniówk, personel — 11.098 dniówek.

7. BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE

Punktem wyjścia akcji budownictwa mieszkaniowego była uchwała Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dnia 1 lutego 1934 r., powołująca do życia spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością pod nazwą Towarzystwo Osiedli Robotniczych (T. O. R.) o kapitale zakładowym 500.000.—. Zadaniem spółki było budowanie, eksploataowanie i sprzedaż tanich domów, względnie pobudzenie inicjatywy budowy tanich domów i pomocy dla instytucji takie domy budujących. Nowo budowane mieszkania mają być przeznaczone dla robotników oraz rzemieślników i pracowników umysłowych, których dochód miesięczny nie przekracza zł 250.—.

Opierając się na tej uchwale, Fundusz Pracy już w roku 1934/35 przystąpił do finansowania akcji budowy tanich mieszkań. W okresie tym wypłacono ogółem Towarzystwu Osiedli Robotniczych i innym instytucjom zł 3.697.195.—.

Uchwałami z dn. 14 listopada 1934 r. i 18 stycznia 1935 r. Komitet Ekonomiczny Ministrów ustalił wysokość kredytów dla Towarzystwa Osiedli Robotniczych.

Na tej podstawie Fundusz Pracy przyznał T. O. R. kredyt w wysokości złotych 5.017.000.—; kredyt przeniesiony z roku ubiegłego wynosił zł 2.033.267,03. Stanowiło to łącznie zł 7.050.267,03.

Fundusz Pracy wypłacił w okresie sprawozdawczym zł 5.257.000.—. T. O. R. uruchomił roboty na sumę zł 6.186.668,09, w czym udział Funduszu Pracy (częściowo pochodzący z kredytu wypłaconego i niewykorzystanego w roku ubiegłym) wyniósł zł 5.310.872,85. Sumy pochodzące z innych źródeł były więc stosunkowo niewielkie.

Z kredytów Funduszu Pracy kontynuowano rozpoczętą w roku 1934/35 budowę mieszkań w Warszawie, Toruniu, Grudziądzu, Katowicach, poza tym rozpoczęto nowe budowy w Radomiu, Gdyni, Mysłowicach, Poznaniu, Krakowie, Tarnowie, Borysławiu oraz Hajnówce.

Ponadto celem rozpoczęcia robót przy budowie domów robotniczych na Kole Fundusz Pracy udzielił T. O. R. kredytów na sumę zł 2.300.000.— à conto budżetu 1936/37.

W okresie sprawozdawczym wybudowano 255.371 m³ budynków.

Robotnicy przepracowali 250.921 dniówek, personel 5.183.

Wysoki odsetek robotników wykwalifikowanych, zatrudnionych w budownictwie, pociąga za sobą znaczny, bo wynoszący zł 7,57, koszt dniówek. Naogół udział wydatków na robociznę jest niewielki, wynosząc 30,7%.

8. DROBNE ROBOTY

Dział ten obejmuje najrozmaitsze prace o mniejszych stosunkowo rozmiarach, które nie podpadają pod opisane powyżej kategorie. Należą tu w szczególności prace prowadzone z ryczałtów wojewodów.

Ryczałty udzielane były wojewodom dla umożliwienia bezpośredniej akcji zatrudnienia w wypadkach chwilowego, szczególnie ostrego nasilenia bezrobocia oraz finansowania pewnych drobnych robót, mających duże znaczenie lokalne, gospodarcze lub społeczne, a które w ogólnym programie robót nie zostały uwzględnione z powodu ich niewielkiego zakresu.

Na prace te Fundusz Pracy wydał w okresie sprawozdawczym zł 1.387.712,30. Wydatki kredytobiorców wyniosły zł 2.160.378,58, w czym 61,6% z kredytu Funduszu Pracy.

Robotnicy przepracowali 265.102, personel techniczny i administracyjny — 7.558 dniówek.

VI. AKCJA ZATRUDNIENIA MŁODZIEŻY

A. OKRES POPRZEDZAJĄCY PRZEJĘCIE PRZEZ FUNDUSZ PRACY

Geneza akcji. Początki akcji zatrudnienia młodzieży, opartej na zasadach społeczno-wychowawczych, sięgają w Polsce roku 1932. — Na wiosnę tego roku z inicjatywy Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego zostały utworzone z bezrobotnej młodzieży ochotnicze drużyny robocze (O. D. R.). — W lecie tegoż roku przy poparciu finansowym Ministerstwa Opieki Społecznej przystąpił do analogicznej akcji Związek Strzelecki, tworząc ochotnicze obozy pracy, zatrudniające młodzież przy robotach budowlanych, wykonywanych na rzecz Związku oraz we własnych warsztatach szewskich i stolarskich.

Liczba skupionej w ten sposób bezrobotnej młodzieży przewyższała nieco tysiąc osób, co oczywiście nie mogło mieć poważniejszego wpływu na rynek pracy.

Zupełnie nowe podstawy uzyskała akcja na jesieni 1933 r., gdy Ministerstwo Opieki Społecznej, doceniając wagę zagadnienia, przystąpiło do rozbudowy akcji oraz ustalania jej ram organizacyjnych.

Akcja w ramach S. O. M. Następnym powołaniem w październiku 1933 r. przez p. Ministra Opieki Społecznej — Komisji dla zbadania możliwości i metod zespołowego zatrudnienia młodzieży było powstanie i zarejestrowanie w dniu 17 listopada 1933 r. Stowarzyszenia Opieki nad Niezatrudnioną Młodzieżą (S. O. M.).

To Stowarzyszenie o charakterze prywatnoprawnym miało na celu zatrudnienie młodzieży w ośrodkach i zespołach pracy, wychowanie fizyczne i przysposobienie wojskowe, organizowanie i sprawowanie opieki nad niezatrudnioną młodzieżą oraz działalność kulturalno-oświatową wśród uczestników ośrodków i zespołów pracy.

W pierwszym okresie swej działalności Stowarzyszenie Opieki nad Niezatrudnioną Młodzieżą korzystało z pomocy finansowej Ministerstwa Opieki Społecznej. — W roku 1934/35 ciężar finansowania akcji wziął na siebie częściowo Fundusz Pracy.

W drugiej połowie 1934 r. nastąpiła likwidacja Ochotniczych Obozów Pracy Związku Strzeleckiego i przekazanie działalności S. O. M. Organizacja O. D. R. śląskich funkcjonowała przez cały rok 1934 równolegle i formalnie od S.O.M.'u niezależnie. Dopiero w preliminarzu na rok 1935/36

potraktowano O.D.R.-y śląskie jako agendę S.O.M.'u i z dniem 1 kwietnia 1935 r. nastąpiło faktyczne włączenie.

Likwidacja S. O. M. Stowarzyszenie Opieki nad Niezatrudnioną Młodzieżą od początku swego istnienia musiało być traktowane raczej jako forma przejściowa akcji. W miarę rozwoju akcji ramy organizacyjne stawały się coraz bardziej ciasne i coraz silniej występowała konieczność reorganizacji.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24.X.1934 r. o połączeniu Funduszu Bezrobocia z Funduszem Pracy powierzyło temu ostatniemu organizację zatrudnienia młodzieży na zasadach społeczno-wychowawczych.

W związku z tym Walne Zgromadzenie S. O. M. powzięło w dniu 15.VII.35 r. uchwałę o likwidacji Stowarzyszenia.

Od 15.VII.1935 r. do chwili przekazania akcji Funduszowi Pracy tj. do dnia 1.XII.1935 r. działała wybrana przez Walne Zgromadzenie Komisja Likwidacyjna, mająca uprawnienia Zarządu S.O.M.'u.

Ministerstwo Opieki Społecznej zredukowało począwszy od września 1935 r. dotacje dla S.O.M.'u do połowy poprzednio przekazywanych sum oraz zapowiedziało całkowite przerwanie subsydiowania od chwili przejścia akcji przez Fundusz Pracy.

Z drugiej strony Fundusz Pracy nie dysponując w tym okresie odpowiednimi kredytami do utrzymania akcji na poprzednim poziomie i biorąc pod uwagę, że element ludzki przedstawiający dla niego największe znaczenie, a mianowicie młodzież miejska poniżej pełnoletności, znajduje się w drużynach w znakomitej mniejszości, zażądał przeprowadzenia demobilizacji pod kątem pozostawienia w drużynach młodzieży poniżej 21 lat i to przede wszystkim tej, dla której pobyt w drużynie jest jedynym źródłem utrzymania.

Ze stanu drużyn, wynoszącego na dzień 15.VII. 1935 r. — 19.071 osób, zdemobilizowano do dnia 1.XII.1935 r. tj. do przejścia akcji przez Fundusz Pracy — 12.921 osób, czyli około 68% stanu. Pomimo to, Fundusz Pracy zastał jeszcze w drużynach ponad 15% junaków w wieku przekraczającym 24 lata, co zmusiło go do przeprowadzenia dalszej demobilizacji.

B. AKCJA W RAMACH FUNDUSZU PRACY (I.XII.1935 r. — 31.III.1936 r.)

1. ORGANIZACJA I STRONA WYCHOWAWCZA

Wytyczne. Fundusz Pracy przejmując akcję zatrudnienia młodzieży postawił jej następujące cele:

- 1) walkę z bezrobociem wśród młodzieży,
- 2) najszerzej pojęte uświadczenie obywatelskie uczestników,
- 3) przygotowanie uczestników do obrony Państwa,
- 4) niwelowanie antagonizmów klasowych narastających wśród młodzieży,
- 5) inwestowanie zaniedbanych gospodarczo dzielnic Państwa,
- 6) częściowe przysposobienie zawodowe uczestników.

Rozmiary bezrobocia wśród młodzieży są tak wielkie, że oczywiście nie może być mowy o zatrudnieniu wszystkich pozostających bez pracy. Biorąc pod uwagę wysokość możliwych do użycia kredytów, ustalono przewidzianą liczebność objętej akcją młodzieży w przybliżeniu na 12.000 osób, które miały rekrutować się z ośrodków miejskich, ze szczególnym uwzględnieniem ośrodków dużego bezrobocia.

Trudną sprawą było ustalenie granic wieku przyjmowanej młodzieży. Z jednej strony trzeba było zdecydować się na pracę wśród młodzieży zbliżonej do wieku dojrzewania jako okresu najbardziej nadającego się do oddziaływania wychowawczego, a z drugiej strony wiek ten musiał łączyć się z rozwojem fizycznym, umożliwiającym pracę na robotach Funduszu Pracy. Z tych względów ustalono wiek młodzieży w granicach 16 — 19 lat.

Czas służby ustalono na dwa lata.

Przysposobienie zawodowe musiano przede wszystkim ograniczyć do warsztatów produkujących na potrzeby akcji, przy których uruchomione zostały odpowiednie kursy dokształcające zawodowo. Poza tym przewidziano umieszczanie młodzieży na kursach zawodowych prowadzonych przez różne instytucje przy pomocy finansowej Funduszu Pracy.

Roboty warsztatowe wchodziły w grę jako zatrudnienie głównie dla młodzieży żeńskiej, obsługującej akcję w zakresie umundurowania. Liczba pracujących mogła tu osiągnąć 5% ogółu zatrudnionych w akcji.

Podstawowym wymaganiem stawianym w stosunku do robót publicznych, na których mogli pracować junacy, była możliwość zatrudnienia jak największej liczby pracujących na jednym miejscu oraz położenie zdala od miast i skupisk bezrobocia. Poza tym brano pod uwagę bezpieczeństwo

i zdrowotność danej roboty. Wreszcie należało liczyć się z faktem, że resorty państwowe, występujące jako kredytobiorcy Funduszu Pracy, niechętnie godzą się na wykonywanie prac przez młodzież ze względu na niższą, rzecz prosta, wydajność pracy. Przydzielenie tym resortom drużyn junackich do wykonania pewnych robót, pociągało za sobą bardzo silny nacisk w kierunku osiągnięcia maksymalnej wydajności. Nie odpowiadało to celom akcji, której nie można traktować jedynie pod kątem widzenia osiągniętych wyników technicznych.

Reorganizacja drużyn i kadry. W chwili przejęcia akcji Fundusz Pracy zastał 56 drużyn męskich i żeńskich z ogólnym stanem 6.150 osób, poza tym w centrali było zatrudnionych 132 osób, w terenie 180 osób, w czym na kursie przeszkoleniowym w Jasieńcu pozostawało 50 kierowników drużyn.

Mimo znacznego zredukowania stanu liczbowego drużyn, wysoki odsetek junaków w wieku ponad 24 lat zmuszał Fundusz Pracy do przeprowadzania ponownej demobilizacji.

Ruch junaków w okresie sprawozdawczym charakteryzują następujące dane:

D A T A	DRUŻYNY MĘSKIE		DRUŻYNY ŻEŃSKIE		R A Z E M	
	Liczba drużyn	Stan liczbo- wy	Liczba drużyn	Stan liczbo- wy	Liczba drużyn	Stan liczbo- wy
30.XI. 1935 r.	50	5621	6	529	56	6150
31.XII.1935 r.	50	5600	6	502	56	6102
31.I. 1936 r.	49	5125	6	579	55	5704
29.II. 1936 r.	51	5172	6	560	57	5732
31.III. 1936 r.	50	4553	6	611	56	5164

Jak wynika z powyższego zestawienia, tempo demobilizacji starszych roczników było dość powolne. Nieznaczne zwiększenie stanu o 28 osób w marcu 1936 r. tłumaczy się przyjęciem na kurs instruktorów wyszkoleniowych kandydatów z zewnątrz.

Przy przejęciu akcji zatrudnienia młodzieży przez Fundusz Pracy, agendy Biura Zarządu byłego S.O.M. zostały przejęte przez utworzone w tym celu Biura Zatrudnienia Młodzieży i Zaopatrywania w Biurze Głównym Funduszu Pracy, a częściowo (jak sprawy finansowe) zlecone odnośnym organom Funduszu Pracy. Dokonana reorganizacja pozwoliła zmniejszyć liczebność zatrudnionego personelu. Podobne posunięcia przeprowadzono pośród pracowników terenowych, jak to wynika z poniższego zestawienia określającego stan liczbowy pracowników akcji:

D A T A	Biuro Zatrud- nienia Młodzieży	Biuro Zaopatrywa- nia ²⁾	PRACOWNICY TERENOWI		OGÓ- ŁEM
			W Woje- wódzkich Biurach F. P.	inni ³⁾	
30.XI. 1935 r. ¹⁾		132		180	312
31.XII. 1935 r.		80		124	204
31.I. 1936 r.	26	14	28	117	185
29.II. 1936 r.	26	14	28	118	186
31.III. 1936 r.	25	14	28	116	183

Wobec przewidywanego rozszerzenia akcji w r. 1936/37, specjalny nacisk położono na sprawę wyszkolenia kadry dla obsadzenia przewidzianych 120 drużyn. Szkolenie to objęło kierowników drużyn, drużynowych, zastępowych, instruktorów wyszkoleniowych, magazynierów, kucharzy i sanitariuszy.

Ogółem odbyły się 2 kursy dla kierowników drużyn i drużynowych, które ukończyło 142 kierowników drużyn i 152 drużynowych; 4 kursy dla zastępowych, na których przeszkolono 563 osoby; 1 kurs dla instruktorów wyszkoleniowych, który ukończyło 64 osoby; 1 kurs dla przeszkolenia 51 kucharzy; 1 kurs dla 70 magazynierów i 1 kurs dla 62 sanitariuszy. Szkolenie objęło za równo kadrę drużyn męskich, jak i żeńskich. Ogółem przeszkolono 1.104 osoby.

Organizacja całej akcji zatrudnienia młodzieży, a więc sprawy dotyczące przepisów i stopni służbowych oraz wynagrodzenie członków kadry Akcji Zatrudnienia Młodzieży, stopni junackich, porządku wewnętrznego drużyn, wewnętrznych form służbowych, zaciągu i ewidencji junaków itd. zostały unormowane odpowiednimi regulaminami.

Regulaminy te ustaliły Akcję Zatrudnienia Młodzieży jako odrębną jednostkę organizacyjną w ramach Funduszu Pracy, zależną od Naczelnika Akcji, bezpośrednio podległego Dyrektorowi Funduszu Pracy.

Przewidziano stopnie junackie z wynagrodzeniem dziennym: 30 gr dla kandydata, 40 gr dla młodszego junaka, 50 gr dla junaka, 60 gr dla starszego junaka. Poza tym ustalono składanie 25 gr dziennie na wkład oszczędnościowy junaków.

Zakwaterowanie, zaopatrzenie i wyżywienie. W okresie sprawozdawczym było zakwaterowanych 50 drużyn męskich z przeciętnym stanem 5.298 junaków, 6 drużyn żeńskich o przeciętnym

stanie 552 junacek. Razem 56 drużyn o przeciętnym stanie 5.850 osób.

Rozmieszczone były te drużyny jak następuje: w m. st. Warszawa — 3 drużyny, w województwie warszawskim — 8, łódzkim — 1, kieleckim — 15, białostockim — 1, wołyńskim — 3. pomorskim — 2, śląskim — 11, krakowskim — 12.

W każdym z obiektów kwaterunkowych drużyna junacka posiadała: sypialnię, sale jadalne, świetlice, salę wykładową i czytelnię, kuchnię, izbę chorych, kancelarię, magazyny, umywalnię, łazienkę i ustępy.

Zaopatrywanie drużyn w potrzebny sprzęt i wszelkie artykuły, kontrola i nadzór nad gospodarką materiałową, należało do Biura Zaopatrywania Funduszu Pracy. W związku z przejęciem przekazanego przez b. S. O. M. majątku ruchomego nastąpiło jego szczegółowe skontrolowanie i zewidencjonowanie.

Zgodnie z tymczasową instrukcją z dnia 21.XII. 1935 r. regulującą tok gospodarki materiałowej przewidziano dwojaki sposób zaopatrywania drużyn: 1) w naturze, 2) w formie ryczałtów pieniężnych.

W naturze drużyny otrzymywały: kompletne umundurowanie, sprzęt kwaterunkowy, świetlicowy i sportowy oraz narzędzia pracy; w formie ryczałtów pieniężnych — ryczałt żywnościowy, kwaterunkowy, mundurowy, kancelaryjny.

Koszt pełnego wyekwipowania junaka wynosił ca. zł 170.—, junaczki — ca. zł 195.—.

Z działalnością w zakresie zaopatrywania wiązała się administracja majątkami rolnymi przejętymi od S. O. M. o wartości inwentarzowej na dzień 1.XII.1935 r. — zł 572.785,11.

S. O. M. nosił się z zamiarem tworzenia samodzielnych gospodarstw rolnych o charakterze spółdzielczym. Doświadczenia Funduszu Pracy wykazały, że majątki te są bardzo drogim środkiem kształcenia zawodowego zatrudnionej młodzieży. Postanowiono przeprowadzić likwidację tego działu.

Baczną uwagę zwracano na sprawę wyżywienia i warunki sanitarne.

Dzienną rację żywnościową ustalono, biorąc pod uwagę niezbędne wskazania higieniczne. Wyżywienie junaka, mające za podstawę 1 kg chleba, 250 gr mięsa i 50 gr tłuszczu dziennie, składało się ze śniadania, obiadu z dwóch dań i gorącej kąpieli.

W tych drużynach, gdzie praca wykonywana była w znaczniejszej odległości od miejsca zakwaterowania, dowożono junakom drugie śniadanie, składające się z kawałka chleba z kiebasą, masłem, smalcem lub marmeladą.

We wszystkich drużynach, niezwłocznie po ich zainstalowaniu się w terenie, poddawano badaniu wodę do picia. W wypadkach stwierdzenia nieprzydatności na skutek zanieczyszczenia, unieściepniano źródło wody i wiercono studnię typu abisyńskiego. Wiele drużyn zaopatrzone w zbiorniki do chlorowania wody.

Duży nacisk był położony na przestrzeganie higieny osobistej, na czystość zakwaterowania i higienę pracy.

¹⁾ Przy przejęciu akcji.

²⁾ Biuro to poza pracami związanymi z akcją zatrudnienia wykonywało również i inne czynności, podobnie jak pewne czynności związane z akcją, wykonywały inne Wydziały Funduszu Pracy, np. rachuba, pośrednictwo pracy itd.

³⁾ Podinspektorzy, instruktorzy wyszkolenia, lekarze, kierownicy składnic, kierownicy i instruktorzy warsztatowi, technicy budowlani, buchalterki i intendenci ODR żeńskich, pracownicy osiedli rolnych.

Pomoc lekarska została w miarę możliwości zorganizowana pomimo szczupłości kredytów przeznaczonych na ten cel. 37 lekarzy przychodni było opłacanych ryczałtowo. Do pomocy lekarzom byli przydzieleni wyszkoleni sanitariusze. Lżej chorzy leczeni byli na izbach chorych, dla ciężiej chorych uzyskano prawo leczenia w szpitalach okręgowych i garnizonowych izbach chorych.

Działalność wychowawcza. W okresie sprawozdawczym opracowano wytyczne pracy wychowawczej oraz ogólne zasady systemu wychowawczego.

Jako cel wychowawczy akcji zatrudnienia młodzieży Fundusz Pracy postawił: „wychowanie jednostki o wysokim poziomie moralnym, umiejącej współżyć w ramach społeczeństwa, należycie wyposażonej do czynnego udziału w walce o byt.

Będzie to jednostka zdrowa fizycznie, o rozwiniętych zdolnościach i określonych umiejętnościach zawodowych, o dostatecznie rozwiniętej samowiedzy obywatelskiej, wysokim poczuciu obowiązku w stosunku do Państwa, posiadająca w pełni godność narodową oraz rozumiejąca istotę pracy i jej rolę w życiu jednostki i zbiorowości”.

W celach wychowawczych posługiwano się w stosunku do junaka systemem samorządu.

Samorząd w drużynie miał charakter szkolny i jako taki był wprowadzony po doprowadzeniu drużyny do odpowiedniego stopnia zdyscyplinowania, karności i posłuszeństwa służbowego. Zakres samorządu ograniczał się do zagadnień kulturalno-oświatowych, prowadzenia placówek spółdzielczych oraz pomocy kierownikowi w sprawach administracyjnych i gospodarczych.

Obowiązkowemu doksztalcaniu w Ochotniczych Drużynach Roboczych podlegali junacy i junaczki, którzy nie mieli umiejętności poprawnego czytania i pisania.

W okresie sprawozdawczym obowiązkowemu doksztalcaniu podlegało 950 osób, co stanowi 14% przeciętnego stanu liczbowego junaków. Liczba ta składa się z 162 analfabetów, 194 półanalfabetów oraz 594 słabo czytających i piszących.

Doksztalcenie było prowadzone na poziomie niższym dla analfabetów i na poziomie wyższym dla słabo czytających i piszących.

Praca oświatowa była prowadzona w formie wykładów, zebrań dyskusyjnych oraz zajęć świetlicowych o charakterze kształcącym, uroczystego obchodzenia świąt narodowych, prowadzenie gazetki ściennej itd.

Biblioteka poza centralą obsługiwała drużyny przez sieć bibliotek instrukcyjnych i ruchomych.

Biuro Zatrudnienia Młodzieży wydawało popularny tygodnik „Ośrodku Pracy” przeznaczony dla junaków oraz miesięcznik instrukcyjno-programowy „Biuletyn Pracy Wewnętrznej” przeznaczony dla kadry drużyny.

Organizowanie i prowadzenie spółdzielni miało na celu przysposobienie do zbiorowej zaradności

na polu gospodarczym i praktyczne wyszkolenie do pracy w ruchu spółdzielczym.

Spółdzielnie junackie o typie szkolnym dzieliły się na spółdzielnie spożywców i wytwórców.

Fundusze spółdzielni składały się z funduszy udziałowych, społecznych i kulturalno-oświatowych.

Z początkiem roku 1936 wprowadzono planowe przysposobienie spółdzielcze junaków, teoretyczne przez wykłady, pogadanki, referaty, lekturę spółdzielczą, naukę rachunkowości spółdzielczej i zasad organizacyjnych spółdzielni i praktyczne przez udział w zebraniach, posiedzeniach władz spółdzielni, pracę w placówkach spółdzielczych.

Z ogólnej liczby 54 istniejących spółdzielni, było 46 sklepów spółdzielczych, 3 fryzjerie, 1 zespół spółdzielczy introligatorski, 2 zespoły spółdzielcze ogrodnicze, 1 zespół spółdzielczy budowlany i 1 zespół spółdzielczy krawiecki.

Przysposobienie zawodowe. W okresie sprawozdawczym odbył się szereg kursów przysposobienia zawodowego.

W r. 1935/36 zorganizowano kursy:

hotelarski	35	sluchaczów
okrętowy	35	„
betoniarski	40	„
melioracyjny	30	„
gospodarstwa domowego	50	sluchaczek
szewski	50	sluchaczów
ślusarsko-mechaniczny	50	„
kamieniarski	55	„
razem 8 kursów		345 sluchaczów

Absolwenci kursów okrętowych i hotelarskich otrzymali zatrudnienie na okrętach „Piłsudski” i „Batory” oraz w hotelach.

Absolwenci innych kursów otrzymali praktykę lub pracę w warsztatach Ochotniczych Drużyn Roboczych.

Spośród wymienionych kursów: betoniarski, kamieniarski, ślusarsko-mechaniczny, szewski i gospodarstwa domowego były prowadzone we własnym zarządzie Funduszu Pracy, pozostałe trzy przez odpowiednie instytucje przy finansowej pomocy Funduszu Pracy.

Poza tym w warsztatach ślusarsko-ciesielskich, krawieckich i bielizniarskich, kamieniołomach oraz w ośrodkach rolnych szkolone były junaczki w liczbie 552 osób i junacy w liczbie 361 osób.

Uruchomiono wreszcie trzeci jeszcze sposób szkolenia zawodowego, mianowicie stypendia dla junaków i junaczek pragnących uzyskać względnie dopełnić wykształcenie zawodowe, czy nawet ogólne. W okresie sprawozdawczym korzystało z nich 121 junaków i junaczek.

Ogółem pełnemu lub częściowemu przysposobieniu zawodowemu podlegało 1.379 osób, tj. 24% stanu liczbowego drużyn.

W okresie sprawozdawczym opracowano plan przysposobienia zawodowego na rok następny, w którym postanowiono uruchomić nowe: kursy mechaników lotniczych, samochodowo-uzbrojenio-
wy i żegluga śródlądowej.

2. ZATRUDNIENIE

Czteromiesięczny okres od 1.XII.35 r. do 31.III.36, w którym Fundusz Pracy prowadził w roku sprawozdawczym akcję zatrudnienia młodzieży we własnym zakresie był ze względu na sezonowych okresie zastoju na robotach. Dlatego też akcję młodzieżową należy w tym okresie oceniać raczej z punktu widzenia rezultatów szkoleniowych i organizacyjnych, niż z punktu widzenia wyników prac na robotach publicznych. Prace te, w zmniejszonej zresztą skali, mogły być tylko kontynuacją i wykończeniem robót rozpoczętych w okresie letnim.

W dziale V omówione zostały prace junaków na robotach publicznych z punktu widzenia ogólnej polityki zatrudnienia i inwestycyjnej. Pozostaje omówić na tym miejscu prace na tle całości akcji zatrudnienia młodzieży.

Poza robotami terenowymi wykonywanymi dla Ministerstwa Komunikacji, Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych oraz dla samorządu i instytucji społecznych, prowadzono roboty we własnym zakresie przy remontach i inwestycjach budowlanych (Wolbórz, Jasieniec, Bieniewice), roboty porządkowe i inwentaryzacyjne w składnicach (Kraków, Rogóźno, Zajezerze, Grodno, Warszawa), w gospodarstwach rolnych (Raszyn, Bieniewice, Jasieniec, Rogóźno, Gołbiowo), w warsztatach ślusarskich, stolarskich i szewskich (Wolbórz, Grodno, Zajezerze, Katowice—Ligota), krawiecko-trykotarskich (Warszawa, Raszyn, Bieniewice, Dąbrowa-Górnica, Siemianowice) oraz na kursach melioracyjnych (Jasieniec pod Warszawą).

Z ogólnej liczby 50 drużyn męskich oraz 6 żeńskich przeciętnie zatrudnionych było:

na robotach wykonywanych dla Ministerstwa Komunikacji	26	drużyn
na robotach wykonywanych dla Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych	5	„
na robotach samorządowo-społecznych w warsztatach Funduszu Pracy	3	„
na robotach własnych tzn. na robotach rolnych, remontowych i budowlanych, w składnicach, na kursach itd. 13	9	„
razem 56 drużyn		

Poza tym, w początku lutego utworzono eksperymentalną drużynę tkacką w Królowej Woli koło Spały.

W okresie poprzedzającym przejęcie akcji junackiej Fundusz Pracy przyznał Ministerstwu Komunikacji oraz Rolnictwa i Reform Rolnych kredyt w wysokości zł 6 milionów z warunkiem, że będzie on wypłacony w formie dniówek pracy junaków, licząc po zł 2,50 za każdą dniówkę przepracowaną, zł 2.— za dniówkę

straconą na robotach z powodu siły wyższej. Odpowiednie sumy były na podstawie potwierdzonych przez kredytobiorców zestawień wypłacone S. O. M.

Poniższe zestawienie wykazuje ilość dniówek przepracowanych i straconych w ramach finansowanej przez Fundusz Pracy akcji zatrudnienia młodzieży S. O. M.:

Roboty wykonywane

dla Ministerstwa Komunikacji —

Ilość dniówek:

przepracowanych 1.556.657

straconych na robocie 67.124

razem 1.623.781 zł 4.035.796,80¹⁾

Roboty wykonywane

dla Ministerstwa

Rolnictwa i Reform

Rolnych —

Ilość dniówek:

przepracowanych 582.720

straconych na robocie 27.991

razem 610.711 zł 1.512.781,73¹⁾

Ogółem dniówek 2.234.492 zł 5.548.578,53

Zestawienie to odnosi się do robót prowadzonych aż do dnia 30 listopada 1935 r. Od chwili przejęcia przez Fundusz Pracy akcji junackiej tj. od 1 grudnia 1935 r. należy do niego rozrachunek za wszystkie roboty prowadzone przez drużyny junackie.

Wysokość kredytu udzielonego na roboty publiczne odpowiada wartości dniówek przepracowanych i straconych na robotach Ministerstwa Komunikacji, Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych oraz samorządowo-społecznych. Liczba tych dniówek wyniosła:

przepracowanych

225.436,7 à zł 2,50 — zł 563.591,75

straconych

na robocie

22.522 à zł 2,00 — zł 45.044,00

razem 247.958,7 zł 608.635,75

W ciągu więc całego r. 1935/36 z kredytów na akcję zatrudnienia młodzieży wypłacono kredytobiorcom w formie dniówek pracy junaków:

do dn. 1.XII.35 r. zł 5.548.578,53

od dn. 1.XII.35 r. do dn. 31.III.36r. zł 608.635,75

razem zł 6.157.214,28

Na robotach własnych przepracowano 145.649 dniówek.

Należyte wykorzystanie pracy junaków zależało od zorganizowania prac przez odnośne kierownictwa techniczne robót z ramienia odnośnych resortów. Długość dnia roboczego junaków wynosiła 6 godzin. W porozumieniu z kierowni-

¹⁾ Rozrachunek z O. D. R. śląskimi, aż do objęcia całej akcji przez S. O. M. oparty był na cokolwiek innych zasadach, wskutek czego podane sumy pieniężne nie dadzą się ściśle wyrachować z pomnożenia dniówek przepracowanych przez zł 2,50, straconych przez zł 2.—.

kami technicznymi robót ustalone były normy wydajności pracy; normy te naogół były osiągnięte, a w poszczególnych wypadkach nawet przekraczane.

3. STRONA FINANSOWA

Fundusz Pracy przystąpił do finansowania akcji zatrudnienia młodzieży w roku 1934/35. W tym okresie główny ciężar akcji zatrudnienia młodzieży ponosiło Ministerstwo Opieki Społecznej. Pomoc finansowa Funduszu Pracy miała charakter raczej uzupełniający.

Wydatki Funduszu Pracy składały się z następujących pozycji:

dotacja dla S. O. M. na pokrycie kosztów organizacyjnych . . .	zł 600.000.—
koszt dniówek S. O. M.	„ 1.066.735,25
koszt dniówek O. D. R. śląskich „	368.780,77
razem	zł 2.035.516,02

Co się tyczy ostatniej pozycji odnoszącej się do O. D. R. śląskich, pomoc finansowa miała charakter pośredni, ponieważ prace O. D. R. opłacały bezpośrednio instytucje prowadzące roboty i korzystające z kredytów Funduszu Pracy.

W preliminarzu budżetowym Funduszu Pracy na r. 1935/36 przewidziany był dla S. O. M. kredyt w wysokości 6 milionów złotych, dla którego podstawą były powołane wyżej umowy Funduszu Pracy z Ministerstwem Komunikacji, Ministerstwem Rolnictwa i Reform Rolnych oraz z S. O. M.

W ciągu roku 1935/36 Fundusz Pracy wypłacał S. O. M. sumy na rachunek kredytów przewidzianych za dniówki przepracowane i stracone na robocie. Poza tym pewne sumy zostały wypłacone O. D. R. śląskim przed przyjęciem ich przez S. O. M. W końcu wreszcie Fundusz Pracy przyznał specjalną dotację na prowadzenie warsztatów mechanicznych w Wolborzu i przy przejmowaniu akcji musiał pokrywać bieżące wydatki S. O. M-u. Ogół wydatków na akcję zatrudnienia młodzieży w roku 1935/36 do chwili przejścia tej akcji przedstawiał się jak następuje:

sumy wypłacone S. O. M. . . .	zł 5.450.000.—
„ „ O. D. R. śląskim . . .	„ 109.300.—
subwencja na prowadzenie warsztatów mechanicznych S.O.M.	
w Wolborzu	„ 10.000.—
razem	zł 5.569.300.—

Wydatki od chwili przejścia akcji przez Fundusz Pracy do końca roku budżetowego 1935/36 przedstawiają się jak następuje:

koszty ogólne	zł 230.767,80
transporty	„ 43.373,88
zakwaterowanie	„ 112.931,36
utrzymanie junaków	„ 978.482,59
odnowienie materiałów	„ 105.743,19
utrzymanie składnic	„ 8.856,26

warsztaty	„ 10.408,77
opieka lekarska	„ 60.813,03
oświata i wychowanie	„ 106.156,40
inwestycje stałego kwaterunku . . .	„ 26.335,33
rolnictwo	„ 29.230,89
razem	zł 1.713.099,50

Suma ta została pokryta z następujących źródeł:

z pozostałości kredytów prelimitowanych na akcję zatrudnienia młodzieży w r. 1935/36 . . .	zł 430.700.—
z subwencji Skarbu Państwa . . .	„ 750.000.—
z budżetu Wydziału Robót Funduszu Pracy na rok 1935/36 . . .	„ 532.399,50
razem	zł 1.713.099,50

Ogółem więc wydatki na akcję zatrudnienia młodzieży wyniosły w roku sprawozdawczym: przed przejściem akcji przez Fundusz Pracy	zł 5.569.300.—
po przejściu akcji przez Fundusz Pracy	„ 1.713.099,50
razem	zł 7.282.399,50

Wydatki w okresie prowadzenia akcji przez Fundusz Pracy były obciążone akcją przygotowawczą do okresu letniego (sezon robót publicznych).

Chcąc obliczyć dzienny koszt utrzymania junaka w okresie od grudnia 1935 r. do marca 1936 r. należy od ogólnej sumy wydatków na akcję zatrudnienia młodzieży odjąć kwoty wydatkowane w związku z przejściem akcji przez S. O. M. oraz w związku z przygotowaniem do akcji letniej. Wydatki te dają się ustalić w przybliżeniu. Wynoszą one:

w kosztach ogólnych (odszkodowania za niewykorzystane urlopy, koszty remontów i utrzymania otrzymanych od S. O. M-u środków lokomocji itd.) około	zł 60.000.—
w transportach (przewozy w związku z przejściem akcji i przygotowaniem do okresu letniego) przeszło	„ 15.000.—
w zakwaterowaniu (nowe baraki i remonty) około	„ 75.000.—
w odnowieniu materiałów (drelichy)	„ 72.000.—
w opiece lekarskiej (rachunki szpitalne S. O. M.)	„ 25.000.—
w oświacie i wychowaniu (kurs, roczna prenumerata pism, książki, papier na wydawnictwa) . . .	„ 97.000.—
w inwestycjach stałego zakwaterowania (budowa osiedla)	„ 25.000.—
w rolnictwie (nasiona, inwestycje rolne i inwentarze)	„ 25.000.—
razem	zł 394.000.—

Wydatki na utrzymanie junaków w ścisłym sensie wyniosły więc około złotych 1.319.100,— Przyjmując przeciętny stan 5850 junaków przez 122 dni, otrzymamy dzienny koszt utrzymania zł 1,85.

VII. P O M O C D O R A Ź N A

1. ROZMIARY AKCJI I METODY JEJ FINANSOWANIA

Charakter akcji. Pomoc doraźna polegała na dostarczaniu bezrobotnym żywności, opału jako też w wyjątkowych wypadkach odzieży oraz — na prowadzonym w większych rozmiarach niż w latach poprzednich — dożywianiu dzieci bezrobotnych i organizowaniu dla nich kolonii i półkolonii letnich. Akcja ta ma charakter uzupełniający w stosunku do zasadniczego kierunku działalności Funduszu Pracy, jakim jest zatrudnienie bezrobotnych na robotach publicznych. Toteż podniesienie w pewnej mierze wydatków na roboty publiczne pozwoliło na jednoczesne ograniczenie rozmiarów akcji pomocy doraźnej.

Drugim czynnikiem, który pozwolił Funduszu Pracy zamknąć się w mniejszej sumie wydatków niż w roku poprzednim, było ograniczenie do minimum akcji pomocy doraźnej na terenach, nie posiadających większych skupień bezrobotnych. Czynnikiem, który zmuszał Fundusz Pracy do ograniczenia akcji pomocy doraźnej w rozmiarach większych, niżby to odpowiadało jego zamiarom, było znaczne skurczenie się dochodów pochodzących ze źródeł społecznych.

Fundusze, jakimi organy terytorialne instytucji dysponowały na cele akcji pomocy doraźnej (tablica 24), składały się z następujących sum:

kredyty udzielone przez Biuro	
Główne Biurom Wojewódz-	
kim	zł 14.689.366,89
świadczenia otrzymane przez	
Biura Wojewódzkie z tytułu	
zaległych podatków.	„ 212.243,89
dochody własne Biur Woje-	
wódzkich	„ 4.408.009,24
razem zł	19.309.620,02

Dochody własne Biur Wojewódzkich stanowiły więc 23% ogólnej sumy wpływów na cele pomocy doraźnej, wobec 36% w roku ubiegłym. Spadek dochodów własnych Biur Wojewódzkich był zatem silniejszy, aniżeli redukcja kredytów udzielonych przez Biuro Główne Funduszu Pracy.

Ponadto organy terytorialne Funduszu Pracy dysponowały na akcję pomocy doraźnej pozostałościami z roku 1934/35. W wyniku ostatecznym wydatki na akcję pomocy doraźnej wraz z dożywianiem dzieci i organizowaniem kolonii letnich wyniosły zł 20.297.643,72, w czym: zł 19.858.354,69 z § 5 i zł 439.289,03 z § 3 (na dożywienie dzieci

i Kolonie letnie). Suma ta jest o 35% niższa od wydanej w roku poprzednim.

Zmiany w organizacji Funduszu Pracy i ich konsekwencje. Z początkiem roku 1935/36 Fundusz Pracy uległ zasadniczej reorganizacji zgodnie z ustawą o połączeniu Funduszu Bezrobocia z Funduszem Pracy. Zmiany organizacyjne wywarły doniosły wpływ na rozmiary i charakter akcji pomocy doraźnej. Przemianowanie Komitetów Wojewódzkich Funduszu Pracy istniejących do końca r. 1934/35 na Biura Wojewódzkie sprawiło, że w terenie pozostały jedynie Komitety Lokalne w mniejszych okręgach administracyjnych, mianowicie w powiatach i miastach. Pozwoliło to na wzmoczenie kontroli nad akcją pomocy doraźnej prowadzoną w terenie, która w dotychczasowym stanie organizacyjnym natrafiała na nie dające się usunąć trudności. Jednocześnie jednak działalność społeczeństwa w ośrodkach wojewódzkich w zakresie zbierania ofiar uległa pewnemu osłabieniu. Czynnikiem, który w większym jeszcze stopniu wpłynął na skurczenie się dochodów własnych organów terytorialnych Funduszu Pracy (Biur Wojewódzkich i Komitetów Lokalnych) był fakt, że w latach ubiegłych Komitety Wojewódzkie korzystały w znacznej mierze z subwencji państwowych i samorządowych, które przestały dopływać z chwilą, gdy miejsce organizacji społecznych zajęły organy terytorialne instytucji państwowej. Fundusz Pracy zmuszony został siłą rzeczy do rozwinięcia szerokiej akcji społecznej, zmierzającej w kierunku pozyskania ofiar od społeczeństwa w trudniejszych niż poprzednio warunkach. Akcja ta nie dała jednak dostatecznych wyników. (Zorganizowana akcja społeczna w niezbędnych rozmiarach przysła dopiero w r. 1936/37 w postaci akcji pomocy zimowej).

Komitety Lokalne powiatowe i miejskie, grupujące się około organów administracji lokalnej, miały za zadanie zbieranie ofiar na rzecz akcji pomocy doraźnej oraz udzielanie pomocy bezrobotnym. Tę ostatnią akcję prowadziły również organizacje społeczne; na niektórych terenach — w zależności od warunków lokalnych — pomocy udzielały bezpośrednio Biura Wojewódzkie i ich Ekspozytury.

System zakupu towarów. Jak wynika z zamieszczonego powyżej zestawienia, głównym źródłem wpływów, jakimi Biura Wojewódzkie dysponowały na akcję pomocy doraźnej, były kredyty udzielone przez Biuro Główne Funduszu Pracy. Kredyty te w przeważającej większości udzie-

lane były w gotówce. Zakup towarów pozostawiony był zatem organom terytorialnym, które miały możliwość jak najlepszego wykorzystania odpowiedniej chwili dla zakupu po najniższych cenach i osiągnięcia warunków dostawy korzystniejszych, niż przy zakupach lokalnych. Zakup odbywał się zasadniczo drogą przetargu ofertowego. Kredyty, udzielone Biurom Wojewódzkim w naturze, były niewielkie. Zakup scentralizowany, dokonywany przez Biuro Główne, obejmował przede wszystkim towary skartelizowane, jak węgiel i cukier, co pozwoliło wobec koncentracji zakupów osiągnąć poważną obniżkę cen, która byłaby niedostępna przy zakupach rozproszonych. Ponadto w pierwszych miesiącach prowadzenia akcji Biuro Główne zakupowało mąkę w Państwowych Zakładach Przemysłowo-Zbożowych podobnie jak w roku poprzednim, gdy system zakupu uregulowany został zgodnie z uchwałą Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dnia 22.VI.1934, zobowiązującą Fundusz Pracy do zakupu mąki przez P. Ż. P. Ż.

2. ŚRODKI PIENIĘŻNE I MATERIAŁOWE

Zgodnie z zestawieniem powyżej zamieszczonym Biura Wojewódzkie dysponowały na cele pomocy doraźnej kredytami, udzielonymi im przez Biuro Główne w gotówce i naturze, świadczeniami w naturze z tytułu zaległych podatków oraz dochodami własnymi w gotówce i w naturze. Biuro Główne dostarczało następujących naturaliiów: mąki żytniej, cukru, mieszanki cukrowo-kawowej i węgla.

Kredyty Biura Głównego wyniosły:		
w gotówce	zł 12.318.494,64	
w naturze (równowartość):		
mąka	zł 1.193.592,86	
cukier „	92.340,51	
mieszanka cukrowo-kawowa	424.849,40	
węgiel „	660.089,48	zł 2.370.872,25
		zł 14.689.366,89

W zestawieniu niniejszym wartość mąki zawiera koszt zakupu ziarna, przewozu do młynów, przemiału i workowania. Wartość cukru obliczona jest loco cukrownia, mieszanki cukrowo-kawowej — loco zakład przetwórczy, węgla — loco kopalnia.

Mąka i chleb. W r. 1935/36 zakupiło Biuro Główne 6.284 ton mąki żytniej, wobec 25.655 ton w r. 1934/35 i 38.600 w r. 1933/34. Większą część mąki zużytej na akcję zakupiły Biura Wojewódzkie i Komitety Lokalne.

Cukier i mieszanka cukrowo-kawowa. Biuro Główne dostarczyło ogółem Biurom Wojewódzkim 450 ton cukru oraz 1.234 ton mieszanki cukrowo-kawowej. Cukier ten zwolniony został przez Ministerstwo Skarbu od podatku spożywczego. Cena zakupu cukru wynosiła zł 204,48 za tonę. Aby uniemożliwić powrót cukru na rynek drogą sprzedawania go przez bezrobotnych, był on do-

starczany im w postaci mieszanki cukrowo-kawowej, zawierającej 60% cukru i 36% palonej kawy zbożowej. Ponadto był on używany do słodzenia potraw i napojów.

Węgiel. Biuro Główne rozdzieliło w roku sprawozdawczym 38.750 ton węgla. Biuro Główne nie przydzieliło węgla na województwo śląskie, ponieważ Biuro Wojewódzkie otrzymało poważne ilości tego towaru w postaci ofiar. Węgiel był w większości województw zasadniczym artykułem, przy pomocy którego prowadzona była akcja opałowa. Jedynie w województwach wschodnich rozdawnictwo węgla było zastępowane przez dostarczanie drewna, które kalkulowało się lepiej z uwagi na koszt transportu, jako też z uwagi na to, że piece na tym terenie nie są przystosowane do palenia węglem.

3. PRODUKTY ROZDZIELONE MIĘDZY BEZROBOTNYCH

Świadczenia z tytułu pomocy doraźnej były udzielane zasadniczo w naturze; pomoc w gotówce stosowana była w wyjątkowych wypadkach. Obok rozdawania bezrobotnym produktów w stałym suchym, w niektórych miejscowościach prowadzono akcję dożywiania bezrobotnych dorosłych. Dożywianie zarówno dorosłych, jak i dzieci prowadziły instytucje społeczne, pozostające pod kontrolą Wojewódzkich Biur Funduszu Pracy.

Wojewódzkie Biura oraz Komitety Lokalne rozdały następujące ilości produktów, zarówno pochodzących z kredytów Biura Głównego jako też i dochodów własnych:

PRODUKTY	Ilość	PRODUKTY	Ilość
Mąka żytnia.	19.279 ton	Mleko.	125.310 ltr.
„ pszena	1.389 „	Makaron	6 ton
Chleb	7.190 „	Strucle	100 „
Ziemniaki	36.036 „	Ryż.	5 „
Cukier.	431 „	Jarzyny	6 „
Mieszanka cukrowo-kawowa	987 „	Maggi	4 „
Węgiel	62.945 „	Mydło	71 „
Sól	187 „	Torf	2.426 „
Kasza	464 „	Nafta	1.418 ltr.
Mięso	98 „	Bielizna	40.197 szt.
Ślonina i tłuszcze	346 „	Buty	7.620 par
Różne zboża.	427 „	Skóra	6 ton
Groch i fasola	290 „	Ubrania	11.764 szt.
Marchew	14 „	Bony apteczne	248 „

4. BEZROBOTNI OBJĘCI AKCJĄ POMOCY DORAŻNEJ

Liczebność i struktura. Liczba bezrobotnych, objętych akcją, wahając się silnie w ciągu roku i dochodząc w miesiącach zimowych do 260 tysięcy, wynosiła przeciętnie 152.041 osób, wobec 200.108 w roku poprzednim (tablica 25). Spadek osiągnął zatem 24%. Wobec większego jeszcze ograniczenia środków pieniężnych, jakimi dysponował Fundusz Pracy na cele pomocy doraźnej, przeciętny koszt pomocy udzielonej rodzinie w ciągu roku obniżył się o 14,8%, wynosząc 133,50 zł wobec 156,75 zł w r. 1934/35.

Wielkość pomocy, jaką otrzymywali bezrobotni, zależna była od wielkości rodziny. Struktura rodzin, korzystających z akcji pomocy doraźnej, pod względem liczebności przedstawiała się następująco:

osób samotnych	21,0%
rodzin małych (2—3 osób) . . .	37,8%
„ średnich (4—5 osób) . . .	31,7%
„ dużych (6 i więcej osób) . . .	9,5%
Razem	100,0%

Normy pomocy doraźnej nie były jednakowe w całej Polsce; zależały one od warunków lokalnych.

Kwalifikowanie kandydatów do pomocy doraźnej. Kwalifikacja do pomocy doraźnej nie odbywała się na terenie całej Polski według ściśle jednolitych zasad. W ośrodkach silniejszego sku-

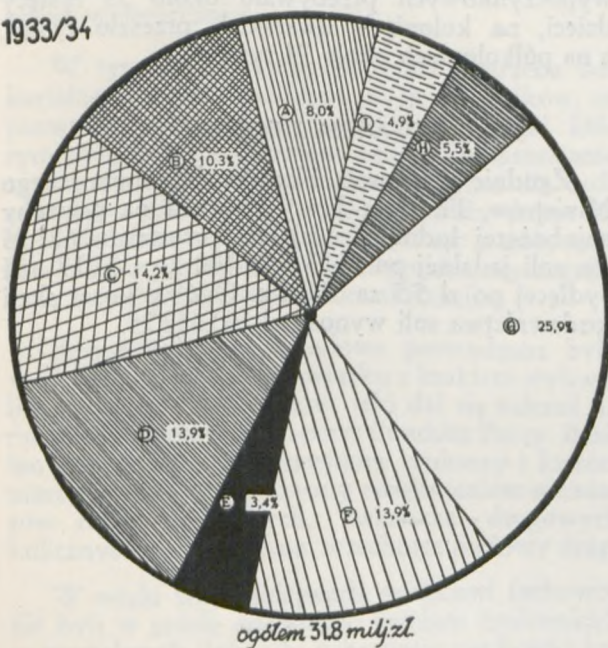
pienia bezrobotnych uprawniało wszystkich bezrobotnych do świadczeń, nie stawiając przy kwalifikacji surowych wymagań ze względu na ograniczone możliwości doraźnego zarobku. Na wielu terenach, wskutek szczupłych środków, wypadło ograniczyć liczbę korzystających z akcji; w tym wypadku poza zasięgiem akcji pozostawały w pierwszym rzędzie osoby samotne.

W województwach wschodnich akcja pomocy doraźnej, wobec specyficznych warunków lokalnych, objąć musiała z konieczności również ludność wiejską. Takie rozszerzenie działalności miało miejsce również w poszczególnych rejonach innych dzielnic kraju, w tych mianowicie miejscowościach, gdzie szczególnie dotkliwie dawało się odczuć przeludnienie i związane z tym trudności zarabkowania. Normy pomocy w tych wszystkich wypadkach były jednak z konieczności jeszcze bardziej ograniczone niż w ośrodkach miejskich.

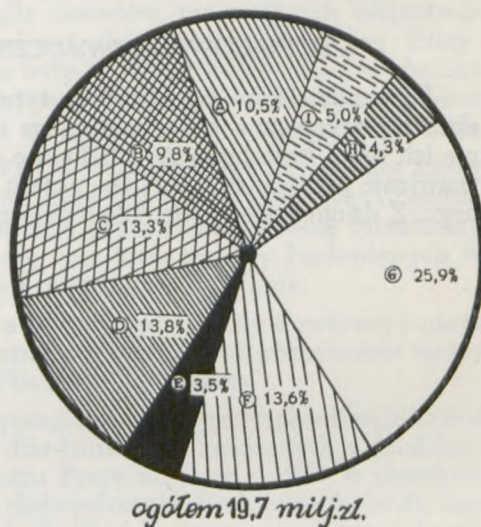
POMOC DORAŻNA DLA BEZROBOTNYCH

Podział terytorialny kredytów

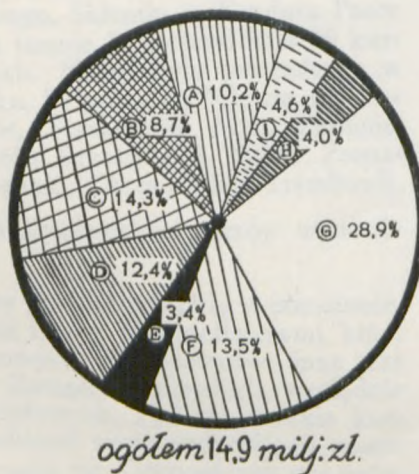
1933/34

1934/35

1935/36

Podział terytorialny dotyczy kredytów udzielonych Biurom Wojewódzkim oraz świadczeń w naturze z tytułu zaległych podatków a więc bez uwzględnienia wydatków z dochodów własnych Komitetów Lokalnych.

- A — m. st. Warszawa,
- B — woj. warszawskie, lubelskie i białostockie,
- C — „ łódzkie,
- D — „ kieleckie,
- E — „ wileńskie, nowogródzkie, poleskie i wołyńskie,
- F — „ poznańskie i pomorskie,
- G — „ śląskie,
- H — „ krakowskie,
- I — „ lwowskie, stanisławowskie i tarnopolskie.

Jak z tego widać, akcja pomocy doraźnej nie była poddana tak ścisłym rygorom kwalifikacyjnym, jak akcja zatrudnienia na robotach publicznych. Zasięg jej, odpowiednio do odmiennych jej zadań, miał granice wybitnie elastyczne, przekraczając niejednokrotnie sferę bezrobotnych, w ścisłym znaczeniu tego słowa.

Jednocześnie z tym niezbędnym rozszerzeniem akcji pomocy doraźnej na osoby, nie będące w istocie bezrobotnymi, istniała w terenie silna tendencja do łączenia akcji pomocy doraźnej z akcją opieki społecznej, która stanowi ustawowy obowiązek organów samorządowych. Tendencje, zmierzające do przerzucania kosztów opieki społecznej na Fundusz Pracy, wpłynęły ograniczając na zakres akcji pomocy prowadzonej wśród bezrobotnych, a stanowiącej obowiązek ustawowy Funduszu Pracy.

Kontrola. Aby uniemożliwić osobom niepowołanym korzystanie z pomocy doraźnej, Biura Wojewódzkie, Ekspozytury i Komitety Lokalne wysyłały do bezrobotnych, ubiegających się o świadczenia, kontrolerów domowych, którzy mieli za zadanie stwierdzić, czy stan materialny kandydata uprawnia do korzystania z akcji. Kontrola bezrobotnych prowadzona była zasadniczo dwa razy w roku (w związku z akcją letnią i zimową) oraz w miarę potrzeby w krótszych odstępach czasu.

5. ODPRACOWANIE ŚWIADCZEŃ

Przy udzielaniu świadczeń z tytułu pomocy doraźnej wymagane było w zasadzie odpracowanie ich przez bezrobotnego. Miało ono na celu pozbawienie pomocy doraźnej charakteru filantropijnego. Z drugiej strony chodziło o połączenie pomo-

cy z produkowaniem pewnych wartości gospodarczych.

Dla zwiększenia atrakcyjności odpracowania świadczeń stosowano obok pomocy w naturze — dopłaty w gotówce w wysokości zł 0.50 do 1.00 za dniówkę.

Ogólna ilość odpracowanych dniówek wyniosła 2,4 miliony.

Wartość odpracowanych świadczeń stanowiła około 45% wartości świadczeń udzielonych, wobec 30% w roku 1934/35.

6. DOŻYWIANIE DZIECI I KOLONIE LETNIE

Fundusz Pracy nie prowadził samodzielnie kolonii letnich i akcji dożywiania dzieci, ograniczając się jedynie do finansowania akcji, prowadzonej przez instytucje społeczne. Dożywianie dzieci obejmowało bądź wydawanie ciepłej strawy w szkołach, bądź też wydawanie obiadów. Z akcji kolonii i półkolonii letnich korzystało ogółem 215.721 dzieci, z których około 130.000 rekrutowało się z rodzin bezrobotnych. Z liczby tej na koloniach wypoczynkowych przebywało około 55 tysięcy dzieci, na koloniach lekarskich przeszło tysięcy, a na półkoloniach około 74 tysięcy.

7. AKCJA ZLECONA

Zgodnie z uchwałą Komitetu Ekonomicznego Ministrów, Fundusz Pracy dokonał na potrzeby najuboższej ludności wiejskiej przydziału 621,25 ton soli jadalnej po zł 23,5 za 100 kg i 320,7 soli bydlęcej po zł 5,5 za 100 kg. Ogólny koszt akcji rozdawnictwa soli wynosił zł 163.632,25.

VIII. AKCJE SPECJALNE

1. PRZYSPOSOBIENIE ZAWODOWE

Z nadmiarem sił roboczych na rynku pracy w ostatnich latach szło w parze, zwłaszcza w końcowym stadium kryzysu, do jakiego należał rok 1935/36, zjawisko braku wykwalifikowanych sił roboczych w poszczególnych działach pracy. Dotyczy to w pierwszej linii zawodów, wymagających wysokich kwalifikacji. Ponadto dawał się odczuć brak robotników na skutek powstawania nowych gałęzi wytwórczości.

W tym stanie rzeczy powstała potrzeba do kształtowania niewykwalifikowanych robotników, co pozwoliłoby im nabyć kwalifikacje, dzięki którym mogliby oni otrzymać pracę. Dokształcanie zawodowe mogło być prowadzone tylko dla tych zawodów, gdzie istniał względnie duży popyt na nowych pracowników. Należało więc z góry wykluczyć przysposobienie do zawodów, wymagających wyjątkowo wysokich kwalifikacji.

Przysposobienie zawodowe prowadzone było w pierwszym rzędzie w związku z brakiem wykwalifikowanych pracowników, jaki dał się odczuć na robotach finansowanych przez Fundusz Pracy. Brak ten dotyczył przede wszystkim brukarzy i kamieniarzy i został spowodowany zwiększeniem rozmiarów robót publicznych, zwłaszcza drogowych i ulicznych oraz zmianami w technice budowy dróg.

W wielu województwach miejscowi fachowcy nie byli w stanie dostarczyć kamieni brukarskich w potrzebnych ilościach, nabywanie zaś kostki kamiennej w odległych kamieniołomach kalkulowało się często zbyt drogo. Skłoniło to Fundusz Pracy do urzędzenia na terenie 11 województw 36 kursów kamieniarskich. Kursy były prowadzone w Warszawie, Płocku, Włocławku, Mławie, Ciechanowie, Piotrkowie, Tomaszowie Maz., Lublinie, Augustowie, Sokółce, Brześciu n/B, Wilnie, Poznaniu, Rawiczu, Toruniu, Chrzanowie i Trembowli.

Ogólna liczba absolwentów kursów wynosiła 1.319 osób.

Niektóre kursy prowadzone były w porozumieniu z miejscowymi Izbami Rzemieślniczymi, które dostarczały fachowych wykładowców; inne zaś przy współpracy Zarządów Miejskich, względnie Wydziałów Powiatowych. Podczas trwania kursów uczestnicy pobierali wynagrodzenie, co umożliwiał im utrzymanie się. Otrzymywali oni świad-

ectwa z ukończenia kursów, uprawniające ich do samodzielnego wykonywania zawodu.

Poza kursami kamieniarskimi organizowane były inne kursy, związane z działalnością Funduszu Pracy, posiadające jednak mniejsze znaczenie. Należą tu: kurs dla dozorców drogowych w Łodzi, organizowany przez Instytut Przemysłowo-Rzemieślniczy, kurs dla dozorców robót wodno-melioracyjnych, prowadzony przez Muzeum Przemysłu i Rolnictwa oraz kurs drogowo-wodny w Krakowie, organizowany przez Instytut Rzemieślniczo-Przemysłowy, wreszcie kursy budownictwa drogowego i betoniarstwa.

Kursy dla zawodów, nie mających bezpośredniego związku z działalnością Funduszu Pracy, prowadzone były w roku 1935/36 raczej w charakterze eksperymentu, którego wyniki będzie można zużytkować na szerszą skalę w następnych latach.

W r. 1935/36 zorganizowano następujące kursy tego rodzaju: kurs dla służby hotelowej i okrętowej, prowadzony przez Niższą Szkołę Hotelarską w Warszawie oraz kurs stolarzy budowlanych w Łucku i kurs rogożniczy w Wilnie.

Potrzeba wyszkolenia służby hotelowej i okrętowej powstała w związku z uruchomieniem motorowców „Piłsudski” i „Batory”.

Jak wspomniano, akcja przysposobienia zawodowego w dziedzinach nie związanych z działalnością Funduszu Pracy miała w r. 1935/36 charakter wstępnego doświadczenia. Brak jakichkolwiek materiałów z tych dziedzin uniemożliwił planowe zakładanie kursów przysposobienia zawodowego. Aby uzyskać potrzebne materiały, Fundusz Pracy rozpiął w lutym 1936 roku ankietę, skierowaną do odpowiednich resortów władz państwowych, jak również do organów samorządu gospodarczego oraz do różnych instytucji społecznych. Ankietą dotyczyła zawodów, gdzie występuje brak wykwalifikowanych pracowników. Stanowiła ona wstęp do bardziej szczegółowych badań nad zapotrzebowaniem pracowników w poszczególnych zawodach. Materiały uzyskane w ten sposób umożliwią niewątpliwie racjonalne zorganizowanie akcji przysposobienia zawodowego w tych zawodach, z którymi Fundusz Pracy nie styka się bezpośrednio.

Wydatki Funduszu Pracy na akcję przysposobienia zawodowego wynosiły w roku 1935/36 — 199.756,89 zł, z czego większość pochłonęło sfinansowanie kursów kamieniarskich.

2. AKCJA OGRODÓW DZIAŁKOWYCH

Akcja ogrodów działkowych ma na celu stworzenie zastępczych warsztatów pracy dla bezrobotnych, dostarczających im, drogą osobistej pracy własnej oraz rodziny, najniezbędniejszych z pośród roślinnych środków żywności. Ogrody działkowe pozwalają zatem przy stosunkowo niewielkich nakładach osiągnąć dość znaczne wyniki, ułatwiając wyżywienie części bezrobotnych.

Z drugiej strony ogrody działkowe wywierają duży wpływ na stan psychiczny bezrobotnego, wyrывая go z demoralizującego stanu długotrwałej bezczynności. Całodzienna praca w ogrodzie, praca, dająca widoczne rezultaty, pozwala bezrobotnemu przełamać wewnętrzne przeświadczenie, że jest tylko ciężarem dla społeczeństwa. Ogródki działkowe, przyzwyczajając bezrobotnego do pracy samodzielnej, ułatwiają mu podejmowanie różnorodnych zastępczych zajęć zarobkowych.

Fundusz Pracy nie prowadził samodzielnie akcji ogrodów działkowych, lecz ograniczał się do finansowania instytucji, których zadaniem jest ich organizowanie, jako też do inicjowania prac i nadzoru nad ich przebiegiem. W tych województwach, gdzie zorganizowano Okręgowe Związki Towarzystw Ogrodów Działkowych (Lwów, Kraków, Wilno, Toruń), Fundusz Pracy współpracował z tymi związkami; tam natomiast, gdzie Okręgowe Związki jeszcze nie powstały, prowadził akcję przy pomocy miejscowych T. O. D., jako też Zarządów Miejskich i instytucji społecznych o szerszym zakresie zadań.

Akcja prowadzona była w 16 województwach (za wyjątkiem tarnopolskiego); istniały w nich ogółem 233 kolonie, bądź całkowicie, bądź częściowo złożone z działek zajętych przez bezrobotnych. Z działek tych korzystało 22.740 rodzin bezrobotnych. Przyrost w stosunku do roku poprzedniego stanowił 5.617 działek, a więc 32,8%.

Kredyty udzielone na ten cel przez Fundusz Pracy wynosiły zł 408.433,29. Instytucje prowadzące akcję posiadały również inne źródła dochodowe, z których wydały zł 377.864,34, a więc razem zł 786.297,63 (tablica 26).

Fundusz Pracy finansował w pierwszym rzędzie zakładanie nowych oraz podnoszenie na wyższy poziom istniejących kolonii działkowych, pokrywając w głównej mierze wydatki na inwestycje (ogrodzenie, doprowadzenie wody, roboty niwelacyjne), jako też na narzędzia, wreszcie nasiona, rozsady i nawozy. Znaczny udział wydatków inwestycyjnych wśród ogółu nakładów pieniężnych sprawia, że wydatki bieżące istniejących już i zagospodarowanych kolonii są stosunkowo niskie. Nawiasem należy zaznaczyć, że niwelację terenów pod ogrody działkowe wykonały częściowo osoby, odpracowujące świadczenia z tytułu pomocy dożnej.

Tereny pod ogrody działkowe uzyskiwano zazwyczaj na gruntach państwowych, lub samorządowych — rzadziej dzierżawiono grunty prywatne, gdyż połączone to było z większymi kosztami. Wielkość działek różniła się między sobą w poszczególnych częściach kraju. Największe działki istniały w województwie pomorskim, najmniejsze

zaś w śląskim. Wielkość działek zależała od gatunku ziemi, łatwości uzyskania odpowiednich terenów i innych czynników.

Dążeniem Funduszu Pracy była możliwie daleko posunięta intensyfikacja uprawy, pozwalająca na uzyskanie różnorodnych warzyw, w szczególności cenniejszych, posiadających dużą wartość odżywczą. Wysiłki te niezawsze jednak osiągały sukces wobec przyzwyczajenia bezrobotnych, hołdujących szczególnie uprawie ziemniaków. Specjalnie na terenie województw wschodnich, jak również województw warszawskiego, krakowskiego i stańsławowskiego działki uprawiane były w sposób prymitywny z bardzo znacznym udziałem, a często nawet z przewagą upraw ziemniaczanych.

W celu podniesienia wartości produkcji Fundusz Pracy przystąpił w r. 1935/36 do organizowania nadzoru instruktorskiego, złożonego z fachowców, posiadających co najmniej średnie wykształcenie ogrodnicze. Przed objęciem swych stanowisk wszyscy instruktorzy przeszli dwumiesięczny kurs specjalny, zorganizowany przez Poznańską Szkołę Ogrodniczą i Związek Towarzystw Ogrodów Działkowych. Dzięki pracy instruktorów poziom uprawy w ogrodach działkowych znacznie się podniósł. Niemal z reguły w dzielnicach gospodarczo mniej zaawansowanych działkowcy w pierwszym roku stosowali uprawę ekstensywną, faworyzując ziemniaki, dopiero w latach następnych nauczyli się racjonalnej uprawy roślin cenniejszych. Liczba instruktorów, wynosząca w r. 1935/36 6 osób, była ciągle jeszcze zbyt mała. W celu podniesienia wiedzy ogrodniczej Fundusz Pracy zorganizował również 8 nowych popularnych bibliotek fachowych dla użytku działkowców, obok istniejących już poprzednio 23.

Dane, posiadane przez Wojewódzkie Biura Funduszu Pracy, pozwalają oszacować ogólną wartość plonów na 910 tysięcy złotych. Przeciętny zatem dochód z działki wynosił około 40 zł.

Fundusz Pracy podejmował wysiłki, zmierzające do zorganizowania zarobków ubocznych dla właścicieli ogrodów działkowych. Z przeprowadzonych prób pomyślne wyniki dały: hodowla królików (Poznań) oraz jedwabników (Poznań). Inne próby, jak hodowla ślimaków-winniczek na eksport i uprawa ziół leczniczych, nie dały na razie konkretnych wyników.

3. ORGANIZOWANIE PODSTAW SAMODZIELNEJ EGZYSTENCJI

Organizowanie podstaw samodzielnej egzystencji ma w pierwszym rzędzie na celu przeniesienie bezrobotnego z klasy pracowników najemnych do sfery drobnych przedsiębiorców, bądź występujących na rynku samodzielnie, bądź zorganizowanych w spółdzielnie. Wiąże się ono w pewnej mierze z akcją ogrodów działkowych, która stanowi dogodną podstawę dla zupełnego, lub przynajmniej częściowego usamodzielnienia zawodowego. Do tego celu zmierzały podejmowane dotąd z pewnym powodzeniem próby wprowadzenia wśród działkowców takich zajęć, jak hodowla królików, jedwabników itd.

Akcja organizacji podstaw samodzielnej egzy-

stencji ma jednak z natury rzeczy znaczenie szersze. Polega ona na tworzeniu nowych i popieraniu istniejących warsztatów pracy oraz na organizowaniu zarobków ubocznych dla ludności, której praca zawodowa nie zapewnia niekiedy nawet możliwości vegetacji. Akcja ta, wymagając wykorzystania indywidualnych zdolności i umiejętności zawodowych poszczególnych jednostek, może być rozwijana jedynie stopniowo.

Ważniejsze jej formy stanowiły: pomoc w zakładaniu warsztatów rzemieślniczych, popieranie przemysłu domowego, zarówno pracującego systemem nakładczym, jak i nie posługującego się nim, oraz podnoszenie dochodowości drobnych gospodarstw wiejskich. Akcja ta nie zawsze obejmowała samych tylko bezrobotnych. Niekiedy ułatwiała ona najbardziej potrzebującej ludności pracującej lepsze zorganizowanie ich pracy zawodowej, jako też stwarzała dla niej nowe możliwości zarobkowe.

Akcja podnoszenia dochodowości drobnych gospodarstw rolnych była prowadzona przy pomocy Izby Rolniczych. Polegała ona na organizowaniu kadr instruktorów rolnych, których zadaniem była pomoc fachowa w racjonalnym prowadzeniu specjalnych działów gospodarki wiejskiej.

W roku 1935/36 kredyty na akcję tworzenia podstaw samodzielnej egzystencji wyniosły zł 274.840,80. W porównaniu z rokiem poprzednim uległy one zmniejszeniu, w pierwszym rzędzie skutkiem stwierdzonego w toku ich prowadzenia niedostatecznego przygotowania organizacji instytucji społecznych do jej podjęcia.

Akcja organizacji podstaw samodzielnej egzystencji ma duże znaczenie z punktu widzenia walki z bezrobociem i deklasowaniem się ludności, powstającym w głównej mierze na gruncie przeludnienia, czemu nie mogą zapobiec roboty publiczne. Próby jej, podejmowane w ubiegłym okresie, będą musiały stopniowo rozwinąć się w systematyczną działalność, mającą na celu podźwignięcie zdeklasowanych i deklasujących się elementów ludności, wśród których najliczniejszą grupę stanowią chłupnicy wiejscy i miejscy.

4. ZATRUDNIENIE PRACOWNIKÓW UMYSŁOWYCH

W r. 1935/36 Fundusz Pracy nie posiadał w swym budżecie specjalnych kredytów na zatrudnienie pracowników umysłowych. Akcja w tym zakresie, podobnie jak w ubiegłych latach, prowadzona była w pierwszym rzędzie w ramach robót publicznych, na których zatrudnieni byli pracownicy umysłowi w charakterze personelu technicznego i administracyjnego, jako też dozoru. Ponadto w związku z robotami publicznymi prowadzone były studia i projekty techniczne, które dały możliwość pracy znacznej liczbie bezrobotnych pracowników umysłowych. Rozmiary tej akcji zostały szczegółowo przedstawione w dziale V (Roboty publiczne).

Poza tym w ramach akcji organizacji podstaw samodzielnej egzystencji, przysposobienia zawodowego i ogrodów działkowych pracowało szereg wykwalifikowanych sił spośród bezrobotnych pracowników umysłowych, zatrudnionych w głównej

mierze w charakterze instruktorów w zakresie różnorodnych dziedzin życia gospodarczego. Wszystkie te akcje pozwoliły zatrudnić w pierwszym rzędzie pracowników wykwalifikowanych, pozbawionych możliwości zarobkowania.

Zagadnienie zatrudnienia niewykwalifikowanych pracowników umysłowych natrafiało na szczególne trudności. Fundusz Pracy finansował jednak szereg prac, przy których zatrudnieni byli pracownicy umysłowi, niemal wyłącznie pozbawieni kwalifikacji specjalnych. Należały do nich przede wszystkim badania w zakresie zagadnień rynku pracy ze szczególnym uwzględnieniem spraw bezrobocia i walki z nim oraz badania możliwości przysposobienia zawodowego. Prace te prowadzone były przez szereg instytucji, jak Instytut Spraw Społecznych, Komisja Naukowych Badań Ziemi Wschodnich, Związek Izby i Organizacji Rolniczych, Wydział Ekonomiki Drobnych Gospodarstw Wiejskich i inne.

Osoby, angażowane przez instytucje prowadzące badania z kredytów Funduszu Pracy, rekrutowały się z bezrobotnych pracowników umysłowych, nie posiadających innych środków do życia i nie otrzymujących zasiłków z instytucji ubezpieczeń społecznych. Jedynie personel kierowniczy, wybitnie wyspecjalizowany, z konieczności nie odpowiadał wymaganiom, stawianym przez Fundusz Pracy dla osób zatrudnionych z jego kredytów.

Akcja ta prowadzona była w rozmiarach bardzo ograniczonych. Z kredytów r. 1935/36 wydano na nią zł 141.000. — z § 3 (Pomoc społeczna). Ponadto prace tego rodzaju były prowadzone z kredytów r. 1934/35, stanowiąc kontynuację akcji, prowadzonej przez szereg instytucji w r. 1935/36 kosztem zł 92.200. —.

5. AKCJA KULTURALNO-OŚWIATOWA

Celem akcji kulturalno-oświatowej jest przeciwdziałanie nastrojom depresji psychicznej wśród bezrobotnych, podniesienie poziomu kulturalnego w rzeszach pozostających bez pracy, udostępnienie im w miarę możliwości różnorodnych umiejętności praktycznych oraz przygotowanie do pracy zarobkowej.

Fundusz Pracy nie prowadził tej akcji bezpośrednio, lecz jedynie przy pomocy organizacji społecznych, które posiadały niezbędne do tego celu placówki, jak świetlice, czytelnie, biblioteki, kursy dokształcające, ogniska pracy, stacje porad oświatowych, wychowawczych, higieny itd. Fundusz Pracy ograniczał się jedynie do koordynowania działalności tych instytucji, inicjowania poszczególnych akcji, finansowania ich, jako też kontroli. Ze względu na duże znaczenie wychowawcze pracy oświatowej wśród młodego pokolenia, położony został silny nacisk na organizowanie jej w większych skupieniach młodzieży bezrobotnej. Najżywszą działalność w tej dziedzinie wykazały, obok stolicy, województwa łódzkie, śląskie, poznańskie i pomorskie.

Wydatki Funduszu Pracy na akcję kulturalno-oświatową wyniosły w r. 1935/36 zł 615.432,79.

IX. ZABEZPIECZENIE NA WYPADEK BEZROBOCIA

1. ZAKRES AKCJI

Zgodnie z Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 roku o połączeniu Funduszu Bezrobocia z Funduszem Pracy, ten ostatni przejął akcję zabezpieczenia na wypadek bezrobocia, prowadzoną poprzednio przez Fundusz Bezrobocia na mocy Ustawy z dnia 18 lipca 1924 r. o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia.

Ustawowy zakres akcji zabezpieczeniowej (warunki, którym odpowiadają osoby podlegające zabezpieczeniu oraz warunki uprawniające do korzystania z zasiłków), jako też wysokość zasiłków dla bezrobotnych nie uległy zmianie. W ramach jednakże tych samych warunków ustawowych uległ dość znacznemu rozszerzeniu zasięg akcji zabezpieczeniowej pod wpływem zmieniających się w tym czasie warunków ekonomicznych. Końcowy okres depresji koniunkturalnej, jaką przeżywał kraj w r. 1935/36, zaznaczył się uruchomieniem nowych warsztatów pracy oraz zwiększeniem zatrudnienia w warsztatach istniejących, wobec czego znaczna ilość małych zakładów osiągnęła wymagane minimum pięciu pracowników, które nakłada na nie obowiązki zabezpieczenia na wypadek bezrobocia robotników, zatrudnionych w zakładach. Liczba zakładów pracy, podlegających przymusowi zabezpieczenia, która w r. 1934/35 wynosiła 26.117, wzrosła w roku 1935/36 do 31.559, a więc o 21% (tablica 28).

Obok czynników koniunkturalnych pewien wpływ na zwiększenie liczby zakładów objętych akcją zabezpieczeniową wywarła wzmocniona kontrola, która np. w województwie warszawskim wykryła 64 zakłady, uchylające się od obowiązku zabezpieczenia swych robotników. Akcja kontrolna prowadzona zresztą z mniejszym lub większym skutkiem na terenie całego kraju miała jednak tylko wpływ uboczny na rozszerzenie działalności zabezpieczeniowej na nowe warsztaty pracy.

Liczba zabezpieczonych robotników podniosła się w tymże czasie z 784.679 do 837.782 (tabl. 29), a więc o niespełna 7%, tj. w stosunku słabszym od wzrostu liczby zarejestrowanych zakładów pracy. Ta dysproporcja wynika z objęcia działalnością zabezpieczeniową wielkiej liczby małych warsztatów pracy, pozostających dotąd poza jej zasięgiem. W konsekwencji liczba

osób przypadających przeciętnie na jeden zakład spadła z 30 w r. 1934/35 do 26 w r. 1935/36.

Wkładki należne od zakładów pracy zwiększyły się ze zł 23.791.319,53 do 25.648.207,28, a więc również o 7% podobnie jak liczba osób zabezpieczonych (tablica 32).

Jednakowe tempo wzrostu liczby osób zabezpieczonych oraz sumy wkładek należnych wskazuje, że płace robotników objętych akcją zabezpieczeniową utrzymywały się przeciętnie na poziomie z roku ubiegłego. Objęcie akcją zasiłkową osób zatrudnionych w małych warsztatach pracy, w których płace są niższe aniżeli w przemyśle średnim i wielkim, (nie obowiązują bowiem w nich naogół umowy zbiorowe) zostało zatem zapewne skompensowane przez pewien wzrost płac wśród osób objętych dawniej akcją zasiłkową.

Ogólna suma wkładek wpłaconych pozostała w tym okresie niemal ściśle na poziomie z roku ubiegłego (wzrost wynosił zł 33.349,14, tj. 0,15%, nie odpowiadając wzrostowi wkładek należnych). W konsekwencji zadłużenie zakładów, wynoszące w końcu poprzedniego roku budżetowego zł 13.053.248,48 wzrosło do złotych 15.663.843,58. Jest to wynik zmian, jakie zaszły w strukturze masy warsztatów pracy, objętej akcją zabezpieczeniową pod względem ich wielkości. Objęcie akcją w ciągu roku bez mała pięciu i pół tysiąca niemal wyłącznie drobnych warsztatów pracy utrudniło w ogromnym stopniu wykonywanie kontroli nad należytych wywiązywaniem się zakładów z obowiązków wynikających z ustawy o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia. Koszt akcji kontrolnej, przedsiębranej wobec drobnych warsztatów pracy, jest stosunkowo znaczny w porównaniu z wynikami, jakie akcja ta może osiągnąć. Wobec trudności kontroli uchylają się one częściej niż większe warsztaty od obowiązku zabezpieczenia robotników, jako też od wpłacania należności z tego tytułu. Wiele drobnych zakładów przemysłowych istnieje jedynie przez krótki okres czasu, znikając częstokroć po upływie jednego sezonu, wobec czego faktyczna możliwość ściągnięcia należności przestaje istnieć. W szczególności ma to miejsce w odniesieniu do przedsiębiorstw budowlanych, powstających niejednokrotnie dla wykonania pewnej określonej roboty i znikających równie szybko, jak powstały. Wkładki deklarowane, jako też wpłacane, są bardzo często niższe od fak-

tycznie należnych (np. w jednym tylko województwie warszawskim, liczącym stosunkowo znaczną liczbę drobnych przedsiębiorstw, 25% skontrolowanych zakładów deklarowało składki nieściśle na niekorzyść Funduszu Pracy.

Trudności ściągnięcia należnych Funduszowi Pracy wkładek zwiększyły się znacznie w ciągu roku. Miarą ich jest spadek przypisu wkładek, przypadających na jeden zakład (w wyniku silniejszego zwiększenia liczby zakładów pracy objętych akcją zabezpieczenia, aniżeli sum należnych) ze zł 917,83 na zł 812,71, a więc z górą o 11%. Działalność zabezpieczeniowa Funduszu Pracy uległa rozdrobnieniu. Suma wkładek wpłaconych, przypadających na jeden zakład, obniżyła się jeszcze bardziej, bo ze zł 902,58 spadła do zł 741,87, a więc prawie o 16%.

Miarą mniejszej wydajności akcji poborczej Funduszu Pracy jest spadek przeciętnej wkładki, przypadającej na jednego robotnika zabezpieczonego, wpłaconej do kasy Funduszu Pracy ze zł 29,79 do zł 27,95, a więc o przeszło 6%. Zmniejszona skuteczność działalności aparatu finansowego Funduszu Pracy w dziedzinie zabezpieczenia była zatem spowodowana znacznym wzrostem potrzeb w zakresie kontroli zakładów pracy, podczas gdy odpowiedniemu zwiększeniu personelu instytucji stały na przeszkodzie względy budżetowe.

2. WYPŁATA ZASIŁKÓW

Ustawowy zakres akcji zasiłkowej nie uległ zmianie w ciągu roku 1935/36. Ciężka w dalszym ciągu sytuacja na rynku pracy wymagała specjalnej interwencji na rzecz robotników sezonowych, których okres zatrudnienia w latach kryzysowych kurczy się, nie dając im możliwości przetrzymania miesięcy martwego sezonu.

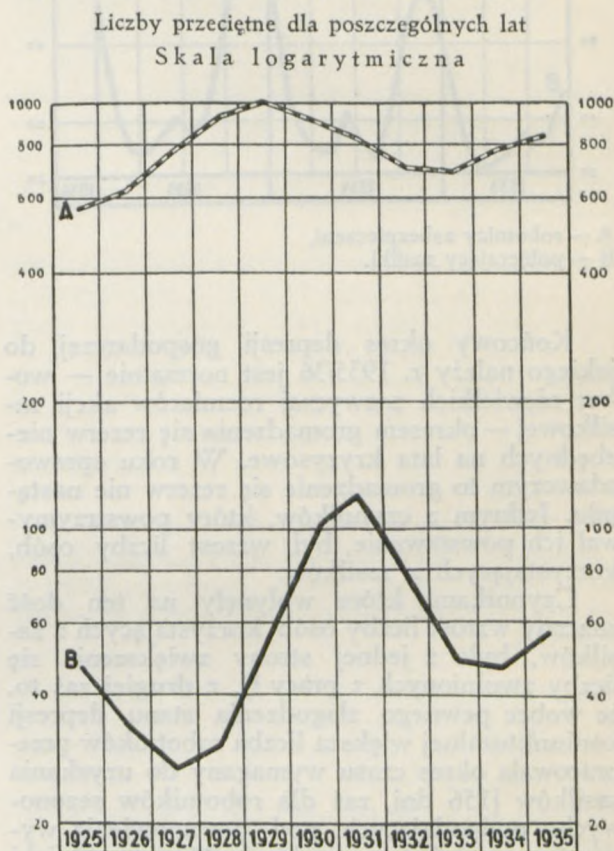
Artykuł 2 ustawy o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia przewiduje, że w razie niekorzystnego stanu rynku pracy Minister Opieki Społecznej może wydać rozporządzenie o zmniejszeniu liczby dni uważanych za tydzień podlegania obowiązkowi zabezpieczenia na wypadek bezrobocia.

Minister Opieki Społecznej podobnie jak w latach poprzednich skorzystał z tego przepisu, wydając rozporządzenie z dn. 7 listopada 1935 r., które dało możliwość uzyskania prawa do zasiłków tym robotnikom sezonowym, którzy zamiast wymaganych co najmniej 156 dni podlegania obowiązkowi zabezpieczenia na wypadek bezrobocia, mogli wykazać się 104 dniami w ciągu co najmniej 26 tygodni podlegania temu obowiązkowi i którzy zgłosili swe prawo do zasiłków w okresie od dnia 18 grudnia 1935 r. do 31 marca 1936 r. Ten stan rzeczy był zatem dodatkowym obciążeniem funduszu zabezpieczeniowego, który w latach kryzysowych wpływa ujemnie na stosunek, jaki zachodzi między jego wpływami a wydatkami.

Prawo do zasiłków zgłosiło ogółem 361.970 osób, z pośród których przyznano zasiłki 334.502. Nieuprawnionych do pobierania zasiłków było zatem prawie 8% ogólnej liczby osób, które zgłosiły się o zasiłek. Przeciętnie pobierało zasiłki 60.959 osób wobec 57.372 w roku poprzednim (tablica 30). Wzrost wynosi zatem z górą 6%. Wśród pobierających zasiłki było 2.706 osób (tablica 31), którym przysługiwały one na mocy rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej z dn. 7 listopada 1935 r., skracającego okres pracy, wymagany do uzyskania zasiłków dla robotników sezonowych, wobec 1935 w roku 1934/35. Wzrost tej kategorii wynosi zatem bez mała 40%.

ROBOTNICZY ZABEZPIECZENI I POBIERAJĄCY ZASIŁKI

w tysiącach

A — robotnicy zabezpieczeni,

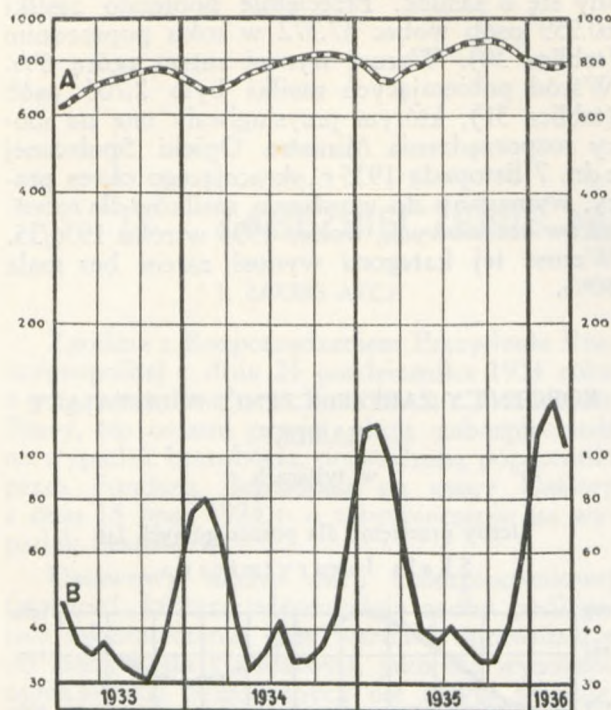
B — pobierający zasiłki.

Liczba osób pobierających zasiłki podlega zasadniczo znacznie silniejszym wahaniom aniżeli liczba zabezpieczonych — zarówno w dłuższych okresach czasu (cyklach koniunkturalnych) — pod wpływem zmian zachodzących w sytuacji gospodarczej kraju, jak i w ciągu roku — pod wpływem zmian atmosferycznych (wahania sezonowe),

ROBOTNICY ZABEZPIECZENI I POBIERAJĄCY ZASIŁKI

W tysiącach na koniec każdego miesiąca

Skala logarytmiczna

A — robotnicy zabezpieczeni,
B — pobierający zasiłki.

Końcowy okres depresji gospodarczej, do jakiego należy r. 1935/36 jest normalnie — wobec niewielkich zazwyczaj rozmiarów akcji zasiłkowej — okresem gromadzenia się rezerw niezbędnych na lata kryzysowe. W roku sprawozdawczym to gromadzenie się rezerw nie nastąpiło. Jednym z czynników, który powstrzymywał ich powstawanie, był wzrost liczby osób, korzystających z zasiłków.

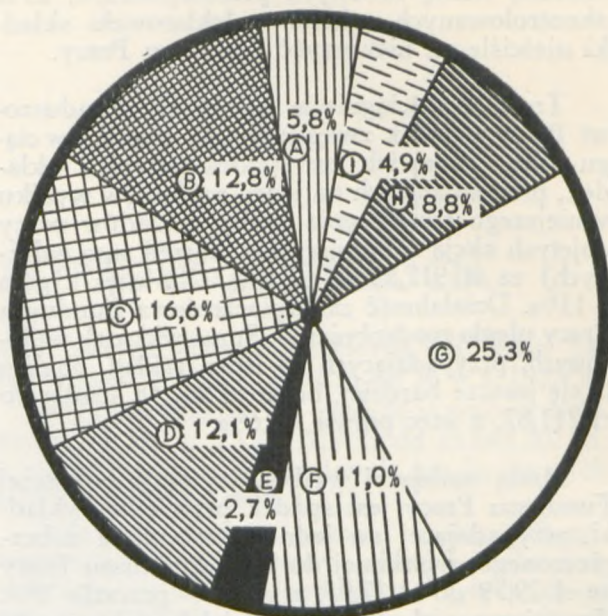
Czynnikami, które wpłynęły na ten dość znaczny wzrost liczby osób korzystających z zasiłków, było z jednej strony zwiększenie się liczby zwolnionych z pracy¹⁾, z drugiej zaś to, że wobec pewnego złagodzenia stanu depresji koniunkturalnej większa liczba robotników przepracowała okres czasu wymagany do uzyskania zasiłków [156 dni, zaś dla robotników sezonowych, podpadających pod postanowienia wymienionego już rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej, 104 dni²⁾].

¹⁾ Danych, odnoszących się do ogółu robotników zabezpieczonych, nie posiadamy. Wśród robotników wielkiego i średniego przemysłu przetwórczego (w zakładach liczących 20 i więcej robotników) liczba zwolnień z pracy w r. 1935 wzrosła w stosunku do r. 1934 z górą o 40%. Jednocześnie wzrosła silnie liczba nowoprzyjętych. Obrót robotników był zatem wyższy niż w poprzednim roku.

²⁾ Przeciętna liczba godzin pracy, przypadających w ciągu roku na jednego robotnika wielkiego i średniego przemysłu przetwórczego, wzrosła o 2,5%. Jak wynika z danych, odnoszących się do pobierania zasiłków przez robotników sezonowych, czasokres przepracowany przez jednego robotnika wzrósł szczególnie silnie w warsztatach pracy o charakterze sezonowym.

ZASIŁKI WYPŁACONE

w rozkładzie terytorialnym

ogółem 26,5 mil. zł.

A — m. st. Warszawa,
B — woj. warszawskie, lubelskie, białostockie,
C — „ łódzkie,
D — „ kieleckie,
E — „ wileńskie, nowogródzkie, poleskie i wołyńskie,
F — „ poznańskie, pomorskie,
G — „ śląskie,
H — „ krakowskie,
I — „ lwowskie, stanisławowskie i tarnopolskie.

Suma zasiłków wypłaconych wzrosła ze zł 24.628.771,24 w r. 1934/35 do zł 26.458.314,50, a więc bez mała o 11%.

3. KONTROLA

Zabezpieczenie podlegało stałej kontroli, która szła w dwóch kierunkach: kontroli zakładów pracy oraz kontroli zgłaszających uprawnienia jako też pobierających zasiłki.

Zakłady pracy były wizytowane przez specjalnych kontrolerów według planów z góry ustalonych przez Wojewódzkie Biura.

Zadanie tych kontroli polegało na sprawdzeniu, czy deklarowane wkładki odpowiadają rzeczywistej należności.

Poddawano również kontroli dorocznej i te przedsiębiorstwa, które poprzednio podlegały zabezpieczeniu, a obecnie mu nie podlegają, a to w celu sprawdzenia, czy nie powstały nowe okoliczności, dzięki którym zakład podpadł ponownie pod obowiązek zabezpieczenia robotników na wypadek bezrobocia. W niektórych wypadkach, gdy nasuwało się uzasadnione przypuszczenie, że zakład uchyla się od obowiązku zabezpieczenia, dokonywano w nim kontroli, nawet gdy dotąd nigdy jeszcze nie podlegał rejestracji. Dla tych celów posługiwano się materiałami, zawartymi w kartotekach Ubezpieczalni Społecznych.

Bezrobotni, ubiegający się o zasiłki, podlegali kontroli wstępnej, która polegała na sprawdzeniu, czy bezrobotny należy do kategorii osób, objętych przepisami ustawy o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia, czy podane okoliczności oraz przedłożone zaświadczenia odpowiadają istotnemu stanowi rzeczy, jako też czy nie istnieją przyczyny, wykluczające bezrobotnego całkowicie lub częściowo od tego prawa oraz na sprawdzeniu dowodów, wymaganych przy zgłoszeniu prawa do zasiłku. Kontrolę wstępną uzupełniała w miarę potrzeby kontrola dodatkowa, zarządzana zarówno przed przyznaniem zasiłku, jak i podczas jego pobierania.

Następną formę kontroli stanowi osobiste zgłaszanie się bezrobotnych, pobierających zasiłki, raz na tydzień do rejestracji, celem stwier-

dzenia, że pozostają nadal bez pracy i gotowi są przyjąć każdą odpowiednią pracę.

Szczególnym rodzajem kontroli, mającej na celu badanie i stwierdzenie uprawnień do zasiłków oraz sprawdzenie prawidłowości jego wymiaru, były kontrole doraźne.

W okresie sprawozdawczym kontrolę doraźną przeprowadzono jedynie na terenie m. st. Warszawy, która objęła 30% uprawnionych do pobierania zasiłków i wykazała, że odsetek pobierających bezprawnie zasiłki był nieznaczny (1%).

Odmienny rodzaj kontroli polega na porównywaniu danych, zawartych w przedstawianych przez bezrobotnych zaświadczeniach z danymi, zawartymi w odpisach list płacy, co pozwoliło wykryć liczne niedokładności.

N A J W A Ż N I E J S Z E A K T Y P R A W N E

ODNOSZĄCE SIĘ DO DZIAŁALNOŚCI FUNDUSZU PRACY

A. WYDANE W R. 1934/35, A WPROWADZONE W ŻYCIE W R. 1935/36

1. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o połączeniu Funduszu Bezrobocia z Funduszem Pracy (Dz.U.R.P. Nr 94 z r. 1934, poz. 849).

(Rozporządzenie weszło w życie z dniem 1 kwietnia 1935 r. z wyjątkiem przepisów art. 8, dotyczących powołania komisarza do przeprowadzenia czynności związanych z połączeniem obu instytucji, które obowiązywały od dnia 28 października 1934 r.).

2. Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dnia 26 marca 1935 r. o wykonywaniu przez Fundusz Pracy pośrednictwa pracy (Dz. U. R. P. Nr 23 z r. 1935, poz. 152).
3. Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dnia 27 marca 1935 r. o Biurze Pośrednictwa Pracy dla robotników portowych w Gdyni (Dz. U. R. P. Nr 23 z r. 1935, poz. 153).

(Rozporządzenia wymienione pod 2 i 3 są związane z przejściem czynności Funduszu Bezrobocia przez Fundusz Pracy i nie wnoszą żadnych istotnych zmian do obowiązujących przepisów materialnych).

4. Zarządzenie Ministra Opieki Społecznej z dnia 26 marca 1935 r. o utworzeniu ekspozytur wojewódzkich biur Funduszu Pracy (Monitor Polski Nr 78 z r. 1935, poz. 112).

(Zarządzenie to powołuje do życia sieć ekspozytur przewidzianą w Rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o połączeniu Funduszu Bezrobocia z Funduszem Pracy).

5. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 marca 1935 r. o nadaniu statutu Funduszu Pracy (Monitor Polski Nr 76 z r. 1935, poz. 109).

B. WYDANE W CZASIE OD 1.IV.1935 R. DO 31.III.1936 R.

6. Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dnia 23 maja 1935 r. wydane w porozu-

mieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych o postępowaniu odwoławczym od decyzji wojewódzkich biur Funduszu Pracy i ich ekspozytur (Dz. U. R. P. Nr 41 z r. 1935, poz. 280).

(Rozporządzenie to przewiduje, że do postępowania odwoławczego mają zastosowanie przepisy ogólnego postępowania administracyjnego ze zmianami art. 86 i 87).

7. Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dnia 18 czerwca 1935 r. w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu o zmianie Rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej z dnia 9 stycznia 1933 r. w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu w sprawie uprawnień robotników, zatrudnionych za granicą do zasiłków na wypadek bezrobocia (Dz.U.R.P. Nr 45 z r. 1935, poz. 310).

(Rozporządzenie to przedłuża termin do przedstawienia przez bezrobotnych, którzy byli zatrudnieni za granicą, dowodów o wysokości zarobku z 6 tygodni do 6 miesięcy).

8. Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dnia 7 listopada 1935 r. o czasowym zmniejszeniu liczby dni pracy uważanych za tydzień podlegania obowiązkom ubezpieczenia na wypadek bezrobocia w odniesieniu do niektórych kategorii robotników sezonowych (Dz. U. R. P. Nr 92 z r. 1935, poz. 585).

(Rozporządzenie to wprowadza wzorem lat ubiegłych skrócenie dla robotników sezonowych liczby dni pracy, uważanych za tydzień podlegania ubezpieczeniu, do 4 w okresie zimowym 1936/37).

9. Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 stycznia 1936 r. o zmianie art. 36 Ustawy z dnia 18 lipca 1924 r. o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia (Dz. U. R. P. Nr 3 z r. 1936, poz. 25).

(Dekret obniża odsetki zwłoki od wkładek z tytułu zabezpieczenia z 2% do 0,75% miesięcznie, przewidując jednocześnie możliwość stosowania przez Dyrektora Funduszu Pracy ulg w postaci rozłożenia zaległości na raty, odroczenia zapłaty lub obniżenia odsetek zwłoki do 0,5%).

TABLICA 1. DOCHODY FUNDUSZU PRACY

w tysiącach złotych

Ź R Ó D Ł O	O S I A G N I Ę T E			PRELIMI- NOWANE
	1933/34	1934/35	1935/36	1936/37
A. OBCIĄŻENIA DOCHODÓW PRYWATNYCH:				
pracowników i warsztatów pracy	51.132	57.618	67.222	58.100
poselskich i senatorskich	43	61	12	40
wolnych zawodów	487	779	791	750
administracji przedsiębiorstw	126	173	208	180
Razem	51.788	58.631	68.233	59.070
B. OBCIĄŻENIA DOCHODÓW SAMORZĄDU ¹⁾	5.706	5.351	1.462	—
C. OBCIĄŻENIA SPOŻYCIA:				
cukru	1.366	1.451	1.605	1.450
piwa	273	281	277	250
żarówek	1.221	1.407	1.420	1.100
gazu	983	841	823	540
w zakładach gastronomicznych	302	380	451	250
czynszu	1.232	2.253	2.567	2.400
biletów wstępu na widowiska	2.935	3.151	3.386	2.600
totalizatora	356	427	420	240
Razem	8.668	10.191	10.944	8.830
D. FUNDUSZ INWESTYCYJNY:				
wpłaty Skarbu Państwa w bonach	—	19.900	20.000	—
odsetki	—	123	298	200
Razem	—	20.023	20.298	200
E. SPŁATA PODATKÓW ZALEGŁYCH W NATURZE	912	2.870	3.052	100
F. DOTACJE SKARBU PAŃSTWA	19.172	10.000	750 ²⁾	—
G. WPŁYWY Z POŻYCZKI INWESTYCYJNEJ	—	—	10.870	—
H. LOKATY ZAKŁADU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH	—	—	2.000	—
I. SPŁATA KREDYTÓW:				
kapitał	182	924	1.263	1.000
odsetki	15	1.074	1.395	600
Razem	197	1.998	2.658	1.600
J. OFIARY	— ³⁾	34 ⁴⁾	4.426	750
K. DOCHODY Z TYTUŁU ZABEZPIECZENIA NA WYPADK BEZROBOCIA:				
wkładki zakładów pracy	—	—	23.413	23.000
50% dopłata Skarbu Państwa	—	—	4.322	1.000
Razem	—	—	27.735	24.000
L. Inne	1.895 ⁵⁾	179	469	450
OGÓŁEM	88.338	109.246	152.897 ⁶⁾	95.000 ⁷⁾

1) Zniesione rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 października 1934 r. o naprawie gospodarki i finansów związków samorządowych.

2) Dotacja specjalna na akcję zatrudnienia młodzieży.

3) Ofiary zebrane przez Komitety Lokalne Funduszu Pracy wyniosły w tym czasie 8.994 tysięcy złotych.

4) Ponadto 10.487 tysięcy złotych ofiar zebranych przez Komitety Lokalne.

5) W tym 530 tysięcy złotych pozostałości po b. Funduszu Pomocy Bezrobotnym.

6) W r. 1935/36 zakres zadań, którym służy Fundusz Pracy, został zasadniczo rozszerzony. — Od początku roku budżetowego Fundusz Pracy przejął czynności, należące w poprzednich latach do b. Funduszu Bezrobocia (zabezpieczenie ustawowe pracowników fizycznych na wypadek braku pracy oraz pośrednictwo pracy). — Od 1 grudnia r. 1935 Fundusz Pracy przejął od b. Stowarzyszenia Opieki nad Niezatrudnioną Młodzieżą akcję walki z bezrobociem wśród młodzieży, którą w latach poprzednich jedynie częściowo finansował. — Wraz z rozszerzeniem zakresu działalności Fundusz Pracy przejął źródła dochodowe b. Funduszu Bezrobocia i jego zobowiązania do czynienia wydatków, jako też wydatki b. S.O.M.'u, nie przejmując natomiast jego źródeł dochodowych, leżących poza Funduszem Pracy.

7) Poza preliminarzem wpłynęło w roku 1936/37 (do dnia 1 grudnia 1936 r.) 38 milionów złotych z operacji kredytowych.

TABLICA 2. WYDATKI FUNDUSZU PRACY

w tysiącach złotych

P R Z E Z N A C Z E N I E	D O K O N A N E			PRELIMI- NOWANE
	1933/34	1934/35	1935/36	1936/37
A. ROBOTY PUBLICZNE	49.891	80.202	87.350	25.000
B. ZATRUDNIENIE MŁODZIEŻY:				
na robotach publicznych	—	1.436	6.157	10.000
poza robotami publicznymi	—	600	1.075	10.000
Razem	—	2.036	7.232	10.000
C. POMOC DORAŻNA	32,088 ¹⁾	19.664 ¹⁾	20.298	19.000
D. AKCJE SPECJALNE:				
przysposobienie zawodowe	689	—	200	1.352
ogrody działkowe		978	408	
akcja kulturalno-oświatowa		563	616	
organizacja podstaw samodzielnej egzystencji		1.803	275	
zatrudnienie pracowników umysłowych	724	1.010	141	
Razem	1.413	4.354	1.640	1.352
E. KOSZTY FINANSOWE:				
odsetki	280	250	477	630
koszty poboru opłat	1.181	1.459	1.836	350
Razem	1.461	1.709	2.313	980
F. ZASIŁKI Z TYTUŁU ZABEZPIECZENIA	—	—	26.458	31.050
G. ADMINISTRACJA	279 ²⁾	448 ²⁾	6.706 ³⁾	7.373 ³⁾
H. INNE ⁶⁾	522	261	397	245
OGÓŁEM	85.654	108.674	152.394 ⁴⁾	95.000 ⁵⁾

¹⁾ Liczby te nie obejmują wydatków na pomoc doraźną, dokonanych przez Komitety Lokalne Funduszu Pracy: w r. 1933/34 — 3.735 tys. zł, w r. 1934/35 — 11.702 tys. zł.

²⁾ Tablica niniejsza nie obejmuje wydatków administracyjnych Komitetów Lokalnych, dokonanych w latach 1933/34 i 1934/35.

³⁾ Z początkiem roku 1935/36 Fundusz Pracy przejął administrację b. Funduszu Bezrobocia, zaś od grudnia 1935 r. — administrację S.O.M. Ponadto od początku roku budżetowego Komitety Wojewódzkie Funduszu Pracy zostały przemianowane na Wojewódzkie Biura Funduszu Pracy. W związku z tym administracja Komitetów Lokalnych, istniejąca w latach poprzednich, została przejęta przez Fundusz Pracy.

W wykonaniu budżetu na r. 1936/37 w dziale administracji poczynione zostały znaczne oszczędności, których rozmiary ustalone zostaną dokładnie z chwilą zamknięcia roku budżetowego.

⁴⁾ Por. Tablica 1, odnośnik 6.

⁵⁾ Preliminarzem nie zostały objęte wydatki dokonywane z wpływów pochodzących z operacji kredytowych (Por. Tablica 1, odnośnik 7).

⁶⁾ Koszty finansowe, zwroty kwot mylnie wpłaconych itp.

TABLICA 3. ROZWÓJ FINANSOWANIA WALKI Z BEZROBOCIEM
Źródła dochodów Funduszu Pracy oraz b. Funduszu Bezrobocia i b. Stowarzyszenia Opieki nad
Niezatrudnioną Młodzieżą (S. O. M.) w czteroletnim okresie 1933/34 — 1936/37

Ź R Ó D Ł O DOCHODÓW	INSTYTUCJA ADMINI- STRUJĄCA	O S I A G N I Ę T E						PRELIMINOWANE	
		1933/34		1934/35		1935/36		1936/37	
		tys. zł	‰	tys. zł	‰	tys. zł	‰	tys. zł	‰
I. SAMOISTNE DOCHODY USTAWOWE:									
1. Obciążenia dochodów prywatnych	Fundusz Pracy ¹⁾	51.788	39,7	58.631	37,7	68.233	43,6	59.070	62,1
2. Obciążenia dochodów samorządu ²⁾	„	5.706	4,4	5.351	3,5	1.462	0,9	—	—
3. Obciążenia spożycia	„	8.668	6,6	10.191	6,6	10.944	7,1	8.830	9,3
4. Wpływy z tytułu ustawy o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia:	Fundusz Bezrobocia ³⁾								
a) wkładki		21.310	16,3	24.045	15,5	—	—	—	—
b) 50‰ owa ustawowa dopłata Skarbu Państwa		6.314	4,8	5.400	3,5	—	—	—	—
4. Wpływy z tytułu ustawy o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia:	Fundusz Pracy ⁴⁾								
a) wkładki		—	—	—	—	23.413	15,0	23.000	24,2
b) 50‰ owa ustawowa dopłata Skarbu Państwa		—	—	—	—	4.322	2,8	1.000	1,1
Razem (I)		93.786	71,8	103.618	66,8	108.374	69,4	91.900	96,7
II. DOCHODY Z DZIAŁALNOŚCI:									
5. Spłata kredytów	Fundusz Pracy ¹⁾	197	0,2	1.998	1,2	2.658	1,7	1.600	1,7
6. Inne	„	1.895 ⁵⁾	1,4	179	0,1	469	0,3	450	0,5
6. „	Fundusz Bezrobocia ³⁾	120	0,1	240	0,2	—	—	—	—
6. „	S.O.M.	—	—	124	0,1	42 ⁶⁾	0,0	—	—
Razem (II)		2.212	1,7	2.541	1,6	3.169	2,0	2.050	2,2
III. WPŁYWY ZE SKARBU PAŃSTWA:									
7. Dotacje	Fundusz Pracy	19.172	14,7	10.000	6,5	750	0,5	—	—
7. „	S.O.M.	5.500	4,2	5.483	3,5	3.300 ⁶⁾	2,1	—	—
8. Fundusz Inwestycyjny	Fundusz Pracy	—	—	20.023	12,9	20.298	13,0	200	0,2
9. Pożyczka Inwestycyjna	„	—	—	—	—	10.870	7,0	—	—
10. Spłata podatków należących w naturze	Fundusz Pracy ¹⁾	912	0,7	2.870	1,9	3.052	1,9	100	0,1
Razem (III)		25.584	19,6	38.376	24,8	38.270	24,5	300	0,3
IV. SPOŁECZNE:									
11. Ofiary	Fundusz Pracy ¹⁾	—	—	3	0,0	18	0,0	750	0,8
11. „	Komitety Lokalne F. P.	8.994	6,9	10.487	6,8	4.408	2,8		
Razem (IV)		8.994	6,9	10.490	6,8	4.426	2,8	750	0,8
V. KREDYT:									
12. Lokaty Z.U.S.	Fundusz Pracy	—	—	—	—	2.000	1,3	—	—
Razem (V)		—	—	—	—	2.000	1,3	—	—
OGÓŁEM		130.576	100,0	155.025	100,0	156.239	100,0	95.000⁷⁾	100,0

1) Ustawa o Funduszu Pracy z dnia 16 marca 1933 r.

2) Zniesione rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 października 1934 r. o naprawie gospodarki i finansów związków samorządowych.

3) Ustawa o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia z dnia 18 lipca 1924 r.

4) Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o połączeniu Funduszu Bezrobocia z Funduszem Pracy.

5) W tym 530 tysięcy złotych pozostałości po b. Funduszu Pomocy Bezrobotnym.

6) Wpływy do 31 listopada 1935 r.

7) Por. Tablica 1, odnośnik 7.

TABLICA 4. DOCHODY I WYDATKI FUNDUSZU PRACY

oraz b. Funduszu Bezrobocia i b. Stowarzyszenia Opieki nad Niezatrudnioną Młodzieżą (S. O. M.)
w czteroletnim okresie 1933/34 — 1936/37

(Zestawienie ogólne)

A. D O C H O D Y

I N S T Y T U C J A	O S I A G N I Ę T E						PRELIMINOWANE	
	1933/34		1934/35		1935/36		1936/37	
	tys. zł	‰	tys. zł	‰	tys. zł	‰	tys. zł	‰
Fundusz Pracy	88.338	67,7	109.246	70,4	152.897	97,9	95.000	100,0
Komitety Lokalne F. P.	8.994	6,9	10.487	6,8	—	—	—	—
Fundusz Bezrobocia	27.744	21,2	29.685	19,2	—	—	—	—
S. O. M. ¹⁾	5.500	4,2	5.607	3,6	3.342	2,1	—	—
Razem .	130.576	100,0	155.025	100,0	156.239	100,0	95.000 ²⁾	100,0

B. W Y D A T K I

I N S T Y T U C J A	D O K O N A N E						PRELIMINOWANE	
	1933/34		1934/35		1935/36		1936/37	
	tys. zł	‰	tys. zł	‰	tys. zł	‰	tys. zł	‰
Fundusz Pracy	85.654	70,3	108.674	67,1	152.394	97,1	95.000	100,0
Komitety Lokalne F. P.	3.735	3,1	12.930	7,9	—	—	—	—
Fundusz Bezrobocia	31.744	26,1	30.945	19,1	—	—	—	—
S. O. M. ³⁾	656	0,5	9.646	5,9	4.593	2,9	—	—
Razem .	121.789	100,0	162.195	100,0	156.987	100,0	95.000 ²⁾	100,0

¹⁾ Poza dotacjami Funduszu Pracy.

²⁾ Wykonanie preliminarza budżetowego za r. 1936/37 zamknie się sumą znacznie wyższą wobec wzrostu normalnych dochodów instytucji oraz wpływów ze źródeł nie przewidzianych w preliminarzu (Por. tablica 1, odnośnik 7).

³⁾ Poza wydatkami dokonanymi z dotacji Funduszu Pracy.

TABLICA 5. WYDATKI FUNDUSZU PRACY W ROKU 1935/36 ¹⁾

w rozkładzie terytorialnym

WOJE- WÓDZTWO	Roboty publiczne		Pomoc doraźna		Akcje specjalne		Z a s i ł k i		Administracja		R A Z E M	
	tys. zł	0/0	tys. zł	0/0	tys. zł	0/0	tys. zł	0/0	tys. zł	0/0	tys. zł	0/0
M.st. Warszawa	8.061	9,2	1.841	9,1	276	20,1	1.543	5,8	694	12,8	12.415	8,8
Warszawskie .	6.328	7,2	840	4,1	72	5,2	1.941	7,3	499	9,2	9.680	6,9
Łódzkie . . .	14.691	16,8	2.117	10,5	111	8,1	4.389	16,6	812	15,0	22.120	15,7
Kieleckie . .	11.251	12,9	1.843	9,1	104	7,5	3.204	12,1	479	8,8	16.881	12,0
Lubelskie . .	2.430	2,8	332	1,7	21	1,5	585	2,2	170	3,1	3.538	2,5
Białostockie .	2.736	3,1	407	2,0	20	1,5	865	3,3	202	3,7	4.230	3,0
Wileńskie . .	2.330	2,7	281	1,4	103	7,5	283	1,1	143	2,6	3.140	2,2
Nowogródzkie	1.220	1,4	70	0,4	32	2,3	94	0,4	79	1,5	1.495	1,1
Poleskie . . .	1.154	1,3	125	0,6	8	0,6	119	0,5	88	1,6	1.494	1,1
Wołyńskie . .	2.210	2,5	150	0,7	20	1,5	231	0,9	118	2,2	2.729	1,9
Poznańskie . .	5.255	6,0	2.643	13,1	196	14,2	1.736	6,6	479	8,8	10.309	7,3
Pomorskie . .	4.499	5,2	958	4,8	31	2,3	1.171	4,4	368	6,8	7.027	5,0
Śląskie . . .	10.272	11,8	6.373	31,5	324	23,6	6.685	25,2	506	9,4	24.160	17,1
Krakowskie . .	7.229	8,3	866	4,3	40	2,9	2.311	8,7	344	6,3	10.790	7,7
Lwowskie . . .	4.193	4,8	1.147	5,7	8	0,6	1.004	3,8	247	4,6	6.599	4,7
Stanisławowskie	1.659	1,9	87	0,4	3	0,2	210	0,8	121	2,2	2.080	1,5
Tarnopolskie .	1.832	2,1	119	0,6	6	0,4	87	0,3	74	1,4	2.118	1,5
Razem	87.350	100,0	20.199	100,0	1.375	100,0	26.458	100,0	5.423	100,0	140.805	100,0
Nierozdzielone	—	—	99	0,4	265	19,3	—	—	1.283 ²⁾	23,7	1.647	1,2
P O L S K A .	87.350	100,0	20.298	100,4	1.640	119,3	26.458	100,0	6.706	123,7	142.452	101,2

¹⁾ Nie zostały zamieszczone w tablicy następujące wydatki:
 walka z bezrobociem wśród młodzieży . 7.232 tys. zł.
 koszty poboru opłat 1.836 „ „
 koszty bankowe 477 „ „
 różne 397 „ „

²⁾ Wydatki administracyjne Biura Głównego Funduszu Pracy oraz wydatki organizacyjne.

TABLICA 6. REJESTRACJA POSZUKUJĄCYCH PRACY I POŚREDNICTWO PRACY

O K R E S	POSZUKUJĄCY PRACY zarejestrowani w Biurach Pośrednictwa Pracy					ZAPOŚREDNICZENI DO PRACY w Biurach Pośrednictwa Pracy		
	Ogółem	Robotnicy przemysłowi		Pracowni- cy umysłowi	Inni ¹⁾	Ogółem	W tym do robót publicznych	
		Wykwalifi- kowani	Niewykwa- lifikowani					
	Dane na koniec okresu (miesiąca, względnie roku)							
1925 rok	252.326	134.176	89.899	14.324	13.927	przeciętnie miesięcznie 15.417	przeciętnie miesięcznie	
1926 „	190.140	81.847	74.636	21.429	12.228	„ 18.508	„ .	
1927 „	165.268	68.075	72.059	15.497	9.637	„ 17.575	„ .	
1928 „	126.427	45.243	65.372	9.918	5.894	„ 20.655	„ .	
1929 „	185.314	72.714	93.526	13.445	5.629	„ 22.544	„ .	
1930 „	299.797	121.789	150.309	21.309	6.390	„ 20.756	„ .	
1931 „	312.487	151.889	109.946	41.071	9.581	„ 21.728	„ .	
1932 „	220.245	134.023	35.492	42.730	8.000	„ 22.527	„ .	
1933 „	342.622	160.023	113.581	52.333	16.685	„ 34.551	„ .	
1934 „	413.703	143.540	214.704	43.465	11.994	„ 37.273	„ .	
1934/5 r. —	506.241	162.598	285.425	44.988	13.230	„ 37.876	„ .	
1935/6 r. —	475.498	153.727	272.917	38.839	10.015	„ 40.388	„ 19.082	
1934 r. — kwiecień	358.056	147.713	143.318	49.694	17.331	51.722	„ .	
— maj	329.035	135.161	132.734	46.563	14.577	48.962	„ .	
— czerwiec	306.387	121.179	129.990	42.904	12.314	44.354	„ .	
— lipiec	295.149	117.770	126.783	40.640	9.956	38.174	„ .	
— sierpień	289.388	107.326	131.369	40.789	9.904	43.278	„ .	
— wrzesień	289.220	104.943	132.313	41.596	10.368	39.265	„ .	
— październ.	294.874	106.970	135.402	42.259	10.243	48.263	„ .	
— listopad	333.425	118.369	161.599	42.670	10.787	34.567	„ .	
— grudzień	413.703	143.540	214.704	43.465	11.994	19.414	„ .	
1935 r. — styczeń	498.806	164.951	276.155	45.047	12.653	24.604	„ .	
— luty	515.555	168.295	289.211	44.802	13.247	26.547	„ .	
— marzec	506.241	162.598	285.425	44.988	13.230	35.368	„ .	
1935 r. — kwiecień	473.249	152.644	262.863	45.026	12.716	49.995	23.593	
— maj	419.151	137.837	226.261	43.656	11.397	63.454	35.445	
— czerwiec	364.856	126.244	186.931	41.675	10.006	51.052	32.201	
— lipiec	305.560	107.734	150.819	39.228	7.779	54.139	30.052	
— sierpień	270.158	96.697	129.697	36.874	6.890	53.642	27.800	
— wrzesień	254.704	88.291	123.772	36.748	5.893	41.873	20.934	
— październik	263.211	90.837	129.294	37.058	6.022	45.614	16.392	
— listopad	311.170	104.266	162.337	37.560	7.007	25.545	9.208	
— grudzień	402.814	135.227	222.707	37.149	7.731	15.668	5.717	
1936 r. — styczeń	472.004	158.428	264.406	38.035	11.135	22.741	6.509	
— luty	488.576	160.374	279.613	38.690	9.899	24.873	7.171	
— marzec	475.498	153.727	272.917	38.839	10.015	36.065	13.963	

1) Robotnicy rolni, młodociani i służba domowa.

1) Robotnicy rolni, młodociani i służba domowa.

TABLICA 7. POSZUKUJĄCY PRACY

zarejestrowani w Biurach Pośrednictwa Pracy

WOJE- WÓDZTWO	1934/5	1935/6	1 9 3 5									1 9 3 6		
	przeciętnie		IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
M. st. War- szawa .	29.708	25.665	33.663	29.269	25.885	22.965	19.106	17.986	18.195	20.102	27.127	31.215	31.573	30.890
Warszawskie	21.295	22.124	29.567	22.665	16.890	11.531	8.865	7.962	9.818	14.025	27.811	37.759	40.098	38.492
Łódzkie .	46.656	50.143	57.808	54.863	48.145	36.813	32.762	30.264	33.331	44.975	59.015	69.159	68.139	66.441
Kieleckie	39.573	44.798	58.306	48.829	39.145	31.222	27.683	28.417	34.075	43.506	51.314	58.565	59.164	57.355
Lubelskie	7.168	6.880	9.904	7.027	5.957	4.660	2.620	2.484	2.940	5.115	7.101	10.882	12.125	11.753
Białostockie	12.604	10.783	15.297	12.830	11.221	9.419	7.711	7.383	7.480	7.939	11.072	12.877	13.195	12.975
Wileńskie	7.402	6.830	8.432	6.473	5.271	4.868	4.462	4.623	5.091	6.119	7.675	9.342	9.684	9.919
Nowogródz- kie . .	2.841	2.263	3.635	3.691	2.793	1.466	686	538	716	1.493	2.421	3.091	3.396	3.232
Poleskie .	2.456	2.306	2.700	1.966	1.927	1.472	1.129	1.195	1.351	2.266	3.526	3.345	3.449	3.344
Wołyńskie	2.418	2.332	3.196	2.805	2.386	1.481	1.236	1.157	1.452	2.046	2.439	2.842	3.583	3.366
Poznańskie	40.856	45.041	56.652	51.865	45.523	36.835	33.536	34.345	32.003	36.671	46.961	54.345	56.175	55.580
Pomorskie	11.102	11.279	15.653	12.486	10.780	7.299	6.185	5.495	6.354	8.066	11.972	15.968	17.937	17.155
Śląskie .	102.252	107.124	125.461	121.691	116.419	112.991	104.269	93.506	88.843	89.797	101.813	108.727	112.146	109.824
Krakowskie	21.705	18.880	28.639	22.582	15.794	9.378	7.925	7.406	9.010	12.823	22.899	28.986	31.596	29.518
Lwowskie	17.455	15.029	18.868	15.744	13.783	10.412	9.943	9.781	10.444	13.740	16.314	19.898	20.863	20.552
Stanisła- wowskie	2.587	2.853	4.242	3.619	2.590	2.340	1.604	1.546	1.527	1.733	2.540	3.930	4.448	4.122
Tarnopol- skie . .	1.075	749	1.226	746	347	408	436	616	581	754	814	1.073	1.005	980
POLSKA	369.153	375.079	473.249	419.151	364.856	305.560	270.158	254.704	263.211	311.170	402.814	472.004	488.576	475.498

TABLICA 8. POŚREDNICTWO PRACY

Robotnicy i pracownicy zapośredniczeni przez Biura Pośrednictwa Pracy (liczby ogólne)

WOJEWÓDZTWO	1934/5	1935/6	1 9 3 5									1 9 3 6		
	przeciętnie miesięcznie		IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
M. st. Warszawa .	2.953	1.897	2.500	2.405	1.914	2.002	3.178	2.570	2.168	1.446	895	1.174	896	1.610
Warszawskie . . .	1.855	3.039	3.770	4.285	5.601	4.276	4.842	3.496	3.764	1.151	1.086	574	717	2.909
Łódzkie	5.303	5.221	7.368	7.860	4.649	5.744	9.329	4.740	3.388	1.821	1.274	5.868	5.839	4.774
Kieleckie	3.225	3.198	4.712	7.466	4.972	4.719	4.112	2.142	1.971	828	715	1.348	2.450	2.946
Lubelskie	852	766	1.094	2.083	663	1.319	977	733	1.125	324	373	268	60	167
Białostockie . . .	1.719	1.811	901	2.643	1.990	4.212	2.792	2.725	1.573	1.565	672	830	714	1.115
Wileńskie	740	699	689	1.671	1.219	1.043	956	843	755	534	187	74	211	206
Nowogródzkie . .	158	331	123	507	759	528	434	592	586	108	100	52	55	130
Poleskie	167	462	445	567	762	949	664	419	708	366	95	157	121	291
Wołyńskie	331	486	452	1.225	885	609	522	390	834	288	59	119	165	281
Poznańskie	6.544	6.047	6.491	7.157	6.596	6.985	6.342	5.549	10.791	4.528	2.528	4.183	4.632	6.757
Pomorskie	2.471	2.541	4.922	4.718	3.712	2.665	2.829	2.139	2.054	1.500	850	1.088	1.106	2.902
Śląskie	7.324	8.999	9.275	12.762	9.639	10.642	11.669	10.999	11.520	8.240	5.321	4.756	4.921	8.250
Krakowskie	2.670	3.044	4.533	5.705	4.987	5.561	2.995	2.686	2.181	1.398	971	1.665	1.506	2.340
Lwowskie	1.153	1.211	2.220	1.362	2.059	2.104	884	1.149	1.379	594	342	384	1.159	928
Stanisławowskie .	272	345	131	310	352	761	511	297	615	440	129	152	117	323
Tarnopolskie . .	139	291	369	728	293	20	606	404	202	414	71	49	204	136
POLSKA	37.876	40.388	49.995	63.454	51.052	54.139	53.642	41.873	45.614	25.545	15.668	22.741	24.873	36.065

TABLICA 9. POŚREDNICTWO PRACY

Robotnicy i pracownicy zapośredniczeni do robót publicznych

WOJEWÓDZTWO	1935/6	1 9 3 5										1 9 3 6		
	przebieg nie mie- sieczne	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	
M. st. Warszawa	688	927	1.347	1.030	1.192	1.657	1.083	391	176	185	74	78	122	
Warszawskie	2.577	3.159	3.442	5.487	4.116	4.789	3.188	1.542	900	544	530	589	2.635	
Łódzkie	1.209	3.231	3.610	2.050	818	2.623	1.261	362	134	23	52	116	226	
Kieleckie	1.141	1.564	4.929	2.831	1.851	1.337	560	248	49	20	41	31	237	
Lubelskie	520	937	1.877	531	1.178	470	380	226	128	231	165	19	93	
Białostockie	1.428	804	1.860	1.630	3.756	2.241	2.429	1.411	1.127	562	337	214	761	
Wileńskie	602	650	1.600	1.138	953	806	647	542	423	162	—	162	141	
Nowogródzkie	316	93	507	756	499	434	590	586	99	75	52	39	68	
Poleskie	415	383	462	589	926	596	416	701	341	78	151	112	212	
Wołyńskie	391	429	1.162	859	536	456	318	408	157	—	70	84	209	
Poznańskie	3.568	3.976	4.153	4.052	4.553	4.049	3.198	2.915	2.048	1.992	3.226	3.718	4.931	
Pomorskie	1.156	1.199	1.932	2.580	721	922	1.312	1.096	853	597	552	561	1.547	
Śląskie	1.643	1.626	1.925	2.121	2.572	3.614	2.685	2.754	922	440	197	41	823	
Krakowskie	2.189	3.721	4.816	4.360	4.292	2.117	1.405	1.436	677	523	839	660	1.429	
Lwowskie	763	868	944	1.594	1.926	710	820	1.009	335	164	141	521	127	
Stanisławowskie	226	—	161	316	163	378	242	568	437	55	82	32	276	
Tarnopolskie	250	26	718	277	—	601	400	197	402	66	—	194	126	
P O L S K A	19.082	23.593	35.445	32.201	30.052	27.800	20.934	16.392	9.208	5.717	6.509	7.171	13.963	

TABLICA 10. FORMY KREDYTÓW NA ROBOTY PUBLICZNE

Umowy zawarte w r. 1935/6

RODZAJ ROBÓT	D O T A C J E				P O Ż Y C Z K I				R A Z E M			
	Resorty władzy państwowej	Samorząd	Inni kredy- tobiorcy	Suma ogólna	Resorty władzy państwowej	Samorząd	Inni kredy- tobiorcy	Suma ogólna	Resorty władzy państwowej	Samorząd	Inni kredy- tobiorcy	Ogólna suma kredytów
	w t y s i ą c a c h z ł o t y c h											
1. STUDIA I PROJEKTY TECH- NICZNE	42	401	10	453	—	649	—	649	42	1.050	10	1.102
2. KOMUNIKACJA:												
a) koleje	—	420	—	420	—	750	160	910	—	1.170	160	1.330
b) drogi wodne	5.405	342	—	5.747	—	—	—	—	5.405	342	—	5.747
c) drogi bite	17.295	4.033	—	21.328	4.368	2.452	—	6.820	21.663	6.485	—	28.148
3. MELIORACJE	4.670	2.926	—	7.596	541	1.416	500	2.457	5.211	4.342	500	10.053
4. URZĄDZENIA MIĘDZY- MIASTOWE	—	15	—	15	—	531	—	531	—	546	—	546
5. URZĄDZENIA MIAST . .	39	10.782	493	11.314	858	16.098	—	16.956	897	26.880	493	28.270
6. BUDOWLE PUBLICZNE .	746	789	1.225	2.760	50	120	—	170	796	909	1.225	2.930
7. BUDOWNICTWO MIESZ- KANIOWE	—	12	5	17	—	—	5.000	5.000	—	12	5.005	5.017
8. DROBNE ROBOTY . . .	268	398	238	904	—	480	—	480	268	878	238	1.384
OGÓŁEM	28.465	20.118	1.971	50.554	5.817	22.496	5.660	33.973	34.282	42.614	7.631	84.527

RODZAJ ROBÓT	W O D S E T K A C H O G Ó Ł U											
	D O T A C J I				P O Ż Y C Z E K				K R E D Y T Ó W			
1. STUDIA I PROJEKTY TECH- NICZNE	9,3	88,7	2,2	100,0	—	100,0	—	100,0	3,8	95,3	0,9	100,0
2. KOMUNIKACJA:												
a) koleje	—	100,0	—	100,0	—	82,4	17,6	100,0	—	88,0	12,0	100,0
b) drogi wodne	94,0	6,0	—	100,0	—	—	—	—	94,0	6,0	—	100,0
c) drogi bite	81,1	18,9	—	100,0	64,0	36,0	—	100,0	77,0	23,0	—	100,0
3. MELIORACJE	61,5	38,5	—	100,0	22,0	57,6	20,4	100,0	51,8	43,2	5,0	100,0
4. URZĄDZENIA MIĘDZY- MIASTOWE	—	100,0	—	100,0	—	100,0	—	100,0	—	100,0	—	100,0
5. URZĄDZENIA MIAST . .	0,3	95,3	4,4	100,0	5,1	94,9	—	100,0	3,2	95,1	1,7	100,0
6. BUDOWLE PUBLICZNE .	27,0	28,6	44,4	100,0	29,4	70,6	—	100,0	27,2	31,0	41,8	100,0
7. BUDOWNICTWO MIESZ- KANIOWE	—	70,6	29,4	100,0	—	—	100,0	100,0	—	0,2	99,8	100,0
8. DROBNE ROBOTY . . .	29,7	44,0	26,3	100,0	—	100,0	—	100,0	19,4	63,4	17,2	100,0
OGÓŁEM	56,3	39,8	3,9	100,0	17,1	66,2	16,7	100,0	40,6	50,4	9,0	100,0

TABLICA 11. KREDYTOBIORCY FUN

Umowy zawarte w ty

RODZAJ ROBÓT	RESORTY WŁADZY PAŃSTWOWEJ			S A M O								
				Skarb Śląski			Związki samorządowe					
							wojewódzkie			powiatowe		
	dota- cje	poży- czki	razem	dota- cje	poży- czki	razem	dota- cje	poży- czki	razem	dota- cje	poży- czki	razem
1. STUDIA I PROJEKTY TECHNICZNE	42	—	42	—	—	—	77	—	77	—	30	30
2. KOMUNIKACJA:												
a) koleje	—	—	—	—	750	750	—	—	—	—	—	—
b) drogi wodne	5.405	—	5.405	—	—	—	170	—	170	7	—	7
c) drogi bite	17.295	4.368	21.663	—	1.779	1.779	270	—	270	3.364	330	3.694
Razem	22.700	4.368	27.068	—	2.529	2.529	440	—	440	3.371	330	3.701
3. MELIORACJE	4.670	541	5.211	—	552	552	44	—	44	123	—	123
4. URZĄDZENIA MIĘDZY- MIASTOWE												
elektryfikacja	—	—	—	—	—	—	—	350	350	—	181	181
5. URZĄDZENIA MIAST:												
a) kanalizacja	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
b) wodociągi	—	850	850	727	200	927	60	—	60	—	70	70
c) gazyfikacja	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
d) elektryfikacja	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
e) urządzenia komunika- cyjne	15	—	15	—	—	—	13	—	13	—	—	—
f) chłodnie, rzeźnie, tar- gowiska	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
g) urządzenia zdrowia pu- blicznego i wychowania fizycznego	24	8	32	—	—	—	11	—	11	54	—	54
h) nawierzchnie ulic . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	67	—	67
i) przygotowanie terenów budowlanych	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Razem	39	858	897	727	200	927	84	—	84	121	70	191
6. BUDOWLE PUBLICZNE:												
a) szkoły	431	50	481	—	—	—	—	—	—	20	—	20
b) szpitale	—	—	—	—	—	—	—	—	—	281	—	281
c) inne	315	—	315	—	—	—	55	—	55	24	120	144
Razem	746	50	796	—	—	—	55	—	55	325	120	445
7. BUDOWNICTWO MIESZ- KANIOWE	—	—	—	—	—	—	12	—	12	—	—	—
8. DROBNE ROBOTY . . .	268	—	268	—	—	—	45	—	45	37	270	307
OGÓŁEM tys. złotych	28.465	5.817	34.282	727	3.281	4.008	757	350	1.107	3.977	1.001	4.978
OGÓŁEM (w 0/0/0 ogól- nej sumy kredytów).	33,7	6,9	40,6	0,8	3,9	4,7	0,9	0,4	1,3	4,7	1,2	5,9

DUSZU PRACY W ROKU 1935/36

sięcach złotych

R Z A D									I N N I			OGÓŁ KREDYTOBIOR- CÓW			L. P.
G m i n y						R a z e m									
miejskie			wiejskie												
dota- cje	poży- czki	razem	dota- cje	poży- czki	razem	dota- cje	poży- czki	razem	dota- cje	poży- czki	razem	dota- cje	poży- czki	razem	
324	602	926	—	17	17	401	649	1.050	10	—	10	453	649	1.102	1.
															2.
420	—	420	—	—	—	420	750	1.170	—	160	160	420	910	1.330	a)
165	—	165	—	—	—	342	—	342	—	—	—	5.747	—	5.747	b)
370	343	713	29	—	29	4.033	2.452	6.485	—	—	—	21.328	6.820	28.148	c)
955	343	1.298	29	—	29	4.795	3.202	7.997	—	160	160	27.495	7.730	35.225	R a z e m
2.759	864	3.623	—	—	—	2.926	1.416	4.342	—	500	500	7.596	2.457	10.053	3.
															4.
15	—	15	—	—	—	15	531	546	—	—	—	15	531	546	
															5.
279	8.227	8.506	—	—	—	279	8.227	8.506	—	—	—	279	8.227	8.506	a)
130	5.393	5.523	—	—	—	917	5.663	6.580	—	—	—	917	6.513	7.430	b)
—	50	50	—	—	—	—	50	50	—	—	—	—	50	50	c)
—	60	60	—	—	—	—	60	60	—	—	—	—	60	60	d)
—	—	—	—	—	—	13	—	13	—	—	—	28	—	28	e)
141	1.144	1.285	—	—	—	141	1.144	1.285	—	—	—	141	1.144	1.285	f)
181	—	181	—	—	—	246	—	246	493	—	493	763	8	771	g)
9.098	394	9.492	21	—	21	9.186	394	9.580	—	—	—	9.186	394	9.580	h)
—	560	560	—	—	—	—	560	560	—	—	—	—	560	560	i)
9.829	15.828	25.657	21	—	21	10.782	16.098	26.880	493	—	493	11.314	16.956	28.270	R a z e m
															6.
150	—	150	50	—	50	220	—	220	223	—	223	874	50	924	a)
180	—	180	—	—	—	461	—	461	75	—	75	536	—	536	b)
15	—	15	14	—	14	108	120	228	927	—	927	1.350	120	1.470	c)
345	—	345	64	—	64	789	120	909	1.225	—	1.225	2.760	170	2.930	R a z e m
—	—	—	—	—	—	12	—	12	5	5.000	5.005	17	5.000	5.017	7.
283	210	493	33	—	33	398	480	878	238	—	238	904	480	1.384	8.
14.510	17.847	32.357	147	17	164	20.118	22.496	42.614	1.971	5.660	7.631	50.554	33.973	84.527	OGÓŁEM
17,2	21,1	38,3	0,2	0,0	0,2	23,8	26,6	50,4	2,3	6,7	9,0	59,8	40,2	100,0	OGÓŁEM%

TABLICA 12. ROZWÓJ FINANSOWANIA ROBÓT PUBLICZNYCH

Podział rzeczowy kredytów

RODZAJ ROBÓT	WYPŁACONO KREDYTOBIORCOM						Z A W A R T O U M Ó W ¹⁾							
							z budżetu normalnego		z kredytu dodatkowego		z kredytu materialowego		r a z e m	
	1933/34		1934/35		1935/36		1 9 3 6 / 3 7							
	tys. zł	0/0	tys. zł	0/0	tys. zł	0/0	tys. zł	0/0	tys. zł	0/0	tys. zł	0/0	tys. zł	0/0
A. POZA KREDYTAMI NA ZATRUDNIENIE MŁODZIEŻY:														
1. STUDIA I PROJEKTY TECHNICZNE	84	0,2	1.240	1,5	1.222	1,4	637	1,7	100	0,2	—	—	737	0,8
2. KOMUNIKACJA:														
a) koleje	3.632	7,3	4.348	5,4	1.330	1,5	1.060	2,9	300	0,7	—	—	1.360	1,5
b) drogi wodne	2.355	4,7	5.512	6,9	5.840	6,7	350	0,9	1.395	3,3	—	—	1.745	2,0
c) drogi bite oraz mosty	11.469	23,0	25.015	31,2	30.985	35,5	2.148	5,8	13.906	33,4	287	3,2	16.341	18,6
Razem	17.456	35,0	34.875	43,5	38.155	43,7	3.558	9,6	15.601	37,4	287	3,2	19.446	22,1
3. MELIORACJE:														
a) regulacja rzek niespławnych	4.786	9,6	4.174	5,2	6.190	7,1	2.633	7,1	6.530	15,7	—	—	9.163	10,4
b) obwałowanie rzek	2.636	5,3	2.492	3,1	2.299	2,6								
c) kanały i rowy	625	1,2	1.152	1,5	1.346	1,6								
Razem	8.047	16,1	7.818	9,8	9.835	11,3	2.633	7,1	6.530	15,7	—	—	9.163	10,4
4. URZĄDZENIA MIĘDZY-MIASTOWE:														
a) elektryfikacja	720	1,4	2.547	3,2	543	0,6	257	0,7	20	0,0	—	—	277	0,3
b) gazyfikacja	600	1,2	800	1,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Razem	1.320	2,6	3.347	4,2	543	0,6	257	0,7	20	0,0	—	—	277	0,3
5. URZĄDZENIA MIAST:														
a) kanalizacja	9.611	19,2	5.340	6,7	8.431	9,7	5.769	15,5	999	2,4	744	8,1	7.512	8,6
b) wodociągi			4.453	5,6	7.530	8,6	5.329	14,4	1.793	4,3	4.355	47,7	11.477	13,1
c) gazyfikacja			505	0,6	125	0,1	60	0,2	3	0,0	63	0,7	126	0,1
d) elektryfikacja			392	0,5	70	0,1	168	0,4	128	0,3	84	0,9	380	0,4
e) urządzenia komunikacyjne	989	2,0	266	0,3	28	0,0	160	0,4	5	0,0	850	9,3	1.015	1,2
f) chłodnie, rzeźnie, targowiska	406	0,8	1.064	1,3	1.213	1,4	1.658	4,5	827	2,0	—	—	2.485	2,8
g) urządzenia zdrowia publicznego i wychowania fizycznego	731	1,5	1.770	2,2	859	1,0	175	0,5	530	1,3	5	0,1	710	0,8
h) nawierzchnie ulic	3.937	7,9	6.342	7,9	9.272	10,6	10.260	27,7	12.579	30,2	2.609	28,5	25.448	29,0
i) przygotowanie terenów budowlanych	2.014	4,0	2.151	2,7	553	0,6	290	0,8	—	—	—	—	290	0,3
Razem	17.688	35,4	22.283	27,8	28.081	32,1	23.869	64,4	16.864	40,5	8.710	95,3	49.443	56,3
6. BUDOWLE PUBLICZNE:														
a) szkoły	4.486	9,0	3.243	4,0	815	0,9	176	0,5	513	1,2	4	0,0	693	0,8
b) szpitale			1.114	1,4	576	0,7	373	1,0	237	0,6	135	1,5	745	0,9
c) inne			1.928	2,4	1.478	1,7	294	0,8	407	1,0	—	—	701	0,8
Razem	4.486	9,0	6.285	7,8	2.869	3,3	843	2,3	1.157	2,8	139	1,5	2.139	2,5
7. BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE	622	1,3	3.697	4,6	5.257	6,0	5.000	13,5	360	0,9	—	—	5.360	6,1
8. DROBNE ROBOTY	188	0,4	657	0,8	1.388	1,6	240	0,7	1.047	2,5	—	—	1.287	1,5
OGÓŁEM (A)	49.891	100,0	80.202	100,0	87.350	100,0	37.037	100,0	41.679	100,0	9.136	100,0	87.852	100,0
B. KREDYTY NA ZATRUDNIENIE MŁODZIEŻY:														
1. Komunikacja	—	—	696	0,9	4.544	5,2	5.777	15,5	—	—	—	—	5.777	6,6
2. Melioracje	—	—	652	0,8	1.558	1,8	1.394	3,8	—	—	—	—	1.394	1,6
3. Urządzenia miast	—	—	71	0,1	55	0,0	290	0,8	—	—	—	—	290	0,3
4. Drobne roboty	—	—	17	0,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
OGÓŁEM (B)	—	—	1.436	1,8	6.157	7,0	7.461	20,1	—	—	—	—	7.461	8,5
OGÓŁEM (A+B):	49.891	100,0	81.638	101,8	93.507	107,0	44.498	120,1	41.679	100,0	9.136	100,0	95.313	108,5

¹⁾ Stan na dzień 1 grudnia 1936 roku.

¹⁾ Stan na dzień 1 grudnia 1936 roku.

TABLICA 13. ROZWÓJ FINANSOWANIA ROBÓT PUBLICZNYCH

Podział terytorialny kredytów

WOJEWÓDZTWO	WYPŁACONO KREDYTOBIORCOM						ZAWARTO UMÓW		OGÓLNA SUMA KREDYTÓW W CZTEROLECIU 1933/34 — 1936/37	
	1933/34		1934/35		1935/36		1936/7 1)		tys. zł	0/0
	tys. zł	0/0	tys. zł	0/0	tys. zł	0/0	tys. zł	0/0		
A. POZA KREDYTAMI NA ZA- TRUDNIENIE MŁODZIEŻY:										
M. st. Warszawa	4.065	8,2	6.881	8,6	8.061	9,2	6.982	8,0	25.989	8,5
Warszawskie	4.633	9,3	7.745	9,7	6.328	7,2	5.739	6,5	24.445	8,0
Łódzkie	7.073	14,2	9.967	12,4	14.691	16,8	13.167	15,0	44.898	14,7
Kieleckie	6.687	13,4	12.834	16,0	11.251	12,9	10.156	11,6	40.928	13,4
Lubelskie	1.332	2,7	3.051	3,8	2.430	2,8	2.484	2,8	9.297	3,0
Białostockie	668	1,3	2.590	3,2	2.736	3,1	2.114	2,4	8.108	2,7
Wileńskie	691	1,4	2.183	2,7	2.330	2,7	2.304	2,6	7.508	2,5
Nowogródzkie	282	0,6	556	0,7	1.220	1,4	1.062	1,2	3.120	1,0
Poleskie	645	1,3	1.268	1,6	1.154	1,3	1.702	1,9	4.769	1,6
Wołyńskie	739	1,5	2.763	3,4	2.210	2,5	1.942	2,2	7.654	2,5
Poznańskie	3.066	6,1	3.924	4,9	5.255	6,0	6.786	7,8	19.031	6,2
Pomorskie	3.067	6,1	4.068	5,1	4.499	5,2	6.730	7,7	18.364	6,0
Śląskie	7.928	15,9	8.505	10,6	10.272	11,8	9.580	10,9	36.285	11,9
Krakowskie	6.033	12,0	7.237	9,0	7.229	8,3	7.888	9,0	28.387	9,3
Lwowskie	1.999	4,0	3.806	4,8	4.193	4,8	6.044	6,9	16.042	5,3
Stanisławowskie	886	1,8	1.780	2,2	1.659	1,9	1.781	2,0	6.106	2,0
Tarnopolskie	97	0,2	1.044	1,3	1.832	2,1	1.263	1,4	4.236	1,4
Nierozdzielone	—	—	—	—	—	—	128 ²⁾	0,1	128 ¹⁾	0,0
P O L S K A	49.891	100,0	80.202	100,0	87.350	100,0	87.852	100,0	305.295	100,0
B. KREDYTY NA ZATRUD- NIENIE MŁODZIEŻY . . .	—	—	1.436	1,8	6.157	7,0	7.461	8,5	15.054	4,9
OGÓŁEM (A+B):	49.891	100,0	81.638	101,8	93.507	107,0	95.313	108,5	320.349	104,9

¹⁾ Stan na 1 grudnia 1936 roku.²⁾ Nierozdysponowana suma zł 127.700.— przeznaczona na studia i projekty techniczne.

TABLICA 14. FINANSOWANIE ROBÓT PUBLICZNYCH

w roku 1935/36

Podział rzeczowy kredytów

R O D Z A J R O B Ó T	Z A W A R T O U M Ó W		W Y P Ł A C O N O K R E D Y T O B I O R C O M		K R E D Y T O B I O R C Y W Y - D A L I N A R O B O T Y Z K R E D Y T Ó W F U N D U S Z U P R A C Y	
	na sumę tys. zł	0/0	tys. zł	0/0	tys. zł	0/0
1. STUDIA I PROJEKTY TECHNICZNE	1.102	1,3	1.222	1,4	915	1,0
2. KOMUNIKACJA:						
a) koleje	1.330	1,6	1.330	1,5	2.328	2,5
b) drogi wodne	5.747	6,8	5.840	6,7	6.042	6,6
c) drogi bite oraz mosty	28.148	33,3	30.985 ¹⁾	35,5	32.507	35,4
Razem	35.225	41,7	38.155	43,7	40.877	44,5
3. MELIORACJE:						
a) regulacja rzek niespławnych	6.219	7,4	6.190	7,1	6.292	6,8
b) obwałowanie rzek	2.304	2,7	2.299	2,6	2.346	2,6
c) kanały, rowy	1.530	1,8	1.346	1,6	1.569	1,7
Razem	10.053	11,9	9.835	11,3	10.207	11,1
4. URZĄDZENIA MIĘDZYMIASTOWE:						
elektryfikacja	546	0,6	543	0,6	672	0,7
5. URZĄDZENIA MIAST:						
a) kanalizacja	8.506	10,1	8.431	9,7	8.775	9,6
b) wodociągi	7.430	8,8	7.530	8,6	7.736	8,4
c) gazyfikacja	50	0,1	125	0,1	134	0,2
d) elektryfikacja	60	0,1	70	0,1	77	0,1
e) urządzenia komunikacyjne	28	0,0	28	0,0	28	0,0
f) chłodnie, rzeźnie, targowiska	1.285	1,5	1.213	1,4	1.155	1,3
g) urządzenia zdrowia publicznego i wychowania fizycznego	771	0,9	859	1,0	1.125	1,2
h) nawierzchnie ulic	9.580	11,3	9.272	10,6	9.563	10,4
i) przygotowanie terenów budowlanych	560	0,7	553	0,6	776	0,8
Razem	28.270	33,5	28.081	32,1	29.369	32,0
6. BUDOWLE PUBLICZNE:						
a) szkoły	924	1,1	815	0,9	1.055	1,2
b) szpitale	536	0,6	576	0,7	575	0,6
c) inne	1.470	1,8	1.478	1,7	1.551	1,7
Razem	2.930	3,5	2.869	3,3	3.181	3,5
7. BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE	5.017	5,9	5.257	6,0	5.311	5,8
8. DROBNE ROBOTY	1.384	1,6	1.388	1,6	1.331	1,4
OGÓŁEM	84.527	100,0	87.350 ¹⁾	100,0	91.863	100,0

¹⁾ W tym zł 2.839 tys. z tytułu świadczeń w naturze za zaległe podatki.

U W A G A: Zestawienie niniejsze, podobnie jak następne tablice (od 15 do 23), nie obejmuje prac wykonywanych z kredytów na zatrudnienie junaków na robotach publicznych w wysokości zł 6.157 tys.

TABLICA 15. FINANSOWANIE ROBÓT PUBLICZNYCH

w roku 1935/36

Podział terytorialny kredytów.

W O J E W Ó D Z T W O	ZAWARTO UMÓW		WYPŁACONO KREDYTOBIORCOM						KREDYTOBIOR- CY WYDALI NA ROBOTY Z KRE- DYTÓW FUN- DUSZU PRACY	
			z tytułu zawar- tych umów		w postaci świad- czeń w naturze		R a z e m.			
	na sumę tys. zł	0/0	tys. zł	0/0	tys. zł	0/0	tys. zł	0/0	tys. zł	0/0
M. st. Warszawa	8.371	9,9	8.061	9,5	—	—	8.061	9,2	8.797	9,6
Warszawskie	6.057	7,2	6.090	7,2	238	8,4	6.328	7,2	7.441	8,1
Łódzkie	14.565	17,2	14.594	17,3	97	3,4	14.691	16,8	15.052	16,4
Kieleckie	11.054	13,1	10.975	13,0	276	9,7	11.251	12,9	12.453	13,6
Lubelskie	2.158	2,5	2.144	2,5	286	10,1	2.430	2,8	2.482	2,7
Białostockie	2.749	3,2	2.728	3,2	8	0,3	2.736	3,1	2.952	3,2
Wileńskie	1.980	2,3	2.007	2,4	323	11,4	2.330	2,7	2.308	2,5
Nowogródzkie	1.150	1,4	1.138	1,3	82	2,9	1.220	1,4	1.173	1,3
Poleskie	1.160	1,4	1.145	1,4	9	0,3	1.154	1,3	1.164	1,2
Wołyńskie	1.925	2,3	1.914	2,3	296	10,4	2.210	2,5	2.380	2,6
Poznańskie	4.956	5,9	5.129	6,1	126	4,4	5.255	6,0	5.236	5,7
Pomorskie	4.453	5,3	4.480	5,3	19	0,7	4.499	5,2	4.852	5,3
Śląskie	10.160	12,0	10.270	12,2	2	0,1	10.272	11,8	10.259	11,2
Krakowskie	7.081	8,4	7.081	8,4	148	5,2	7.229	8,3	7.470	8,1
Lwowskie	3.909	4,6	3.919	4,6	274	9,7	4.193	4,8	4.191	4,6
Stanisławowskie	1.548	1,8	1.553	1,8	106	3,7	1.659	1,9	1.890	2,0
Tarnopolskie	1.251	1,5	1.283	1,5	549	19,3	1.832	2,1	1.763	1,9
P O L S K A	84.527	100,0	84.511	100,0	2.839	100,0	87.350	100,0	91.863	100,0

TABLICA 16. WYKONANIE ROBÓT, PROWADZONYCH PRZY POMOCY FUNDUSZU PRACY

w roku 1935/36

RODZAJ ROBÓT	ROBOCIZNA		WYNAGRODZENIE PERSONEŁU TECHNICZNEGO I ADMINISTRACYJNEGO		KOSZT MATERIAŁÓW		INNE WYDATKI ¹⁾		RAZEM KOSZT ROBÓT		UDZIAŁ FUNDUSZU PRACY	
	w tysiącach złotych	w % ogółu kosztów	w tysiącach złotych	w % ogółu kosztów	w tysiącach złotych	w % ogółu kosztów	w tysiącach złotych	w % ogółu kosztów	w tysiącach złotych	w % ogółu kosztów	w tysiącach złotych	w % ogółu kosztów
1. STUDIA I PROJEKTY TECHNICZNE . . .	220	12,9	1.107	64,8	—	—	382	22,3	1.709	100,0	915	53,5
2. KOMUNIKACJA:												
a) koleje	3.835	28,0	235	1,7	6.604	48,2	3.028	22,1	13.702	100,0	2.328	17,0
b) drogi wodne . . .	4.351	45,8	379	4,0	2.559	26,9	2.217	23,3	9.506	100,0	6.042	63,6
c) drogi bite i mosty	29.367	35,8	2.319	2,8	43.877	53,6	6.397	7,8	81.960	100,0	32.507	39,7
Razem	37.553	35,7	2.933	2,8	53.040	50,4	11.642	11,1	105.168	100,0	40.877	38,5
3. MELIORACJE:												
a) regulacja rzek niespławnych	5.151	57,6	521	5,8	2.363	26,4	908	10,2	8.943	100,0	6.292	7,04
b) obwałowanie rzek . . .	2.803	69,2	258	6,4	461	11,3	531	13,1	4.053	100,0	2.346	57,9
c) kanały i rowy	1.508	60,7	253	10,2	578	23,3	145	5,8	2.484	100,0	1.569	63,2
Razem	9.462	61,1	1.032	6,7	3.402	22,0	1.584	10,2	15.480	100,0	10.207	65,9
4. URZĄDZENIA MIĘDZYMIASTOWE:												
elektryfikacja	289	27,9	39	3,8	642	62,1	64	6,2	1.034	100,0	672	65,0
5. URZĄDZENIA MIAST:												
a) kanalizacja	6.033	43,8	289	2,1	5.310	38,5	2.151	15,6	13.783	100,0	8.775	63,7
b) wodociągi	2.960	30,9	294	3,1	5.798	60,4	540	5,6	9.592	100,0	7.736	80,6
c) gazyfikacja	165	22,6	15	2,1	533	72,9	18	2,4	731	100,0	134	18,2
d) elektryfikacja	51	39,8	4	3,1	71	55,5	2	1,6	128	100,0	77	60,1
e) urządzenia komunikacyjne	25	52,1	0	0,0	16	33,3	7	14,6	48	100,0	28	58,3
f) chłodnie rzeźnie, targowiska	405	30,5	30	2,3	768	57,9	124	9,3	1.327	100,0	1.155	87,0
g) urządzenia zdrowia publicznego i wychowania fizycznego . . .	893	43,9	50	2,5	1.045	51,4	45	2,2	2.033	100,0	1.125	55,4
h) nawierzchnie ulic . . .	8.052	48,2	333	2,0	7.917	47,3	419	2,5	16.721	100,0	9.563	57,2
i) przygotowanie terenów budowlanych .	570	49,3	47	4,1	485	42,0	54	4,6	1.156	100,0	776	67,1
Razem	19.154	42,1	1.062	2,3	21.943	48,2	3.360	7,4	45.519	100,0	29.369	64,5
6. BUDOWLE PUBLICZNE:												
a) szkoły	589	28,8	53	2,6	1.357	66,4	45	2,2	2.044	100,0	1.055	51,6
b) szpitale	289	32,5	15	1,7	578	64,9	8	0,9	890	100,0	575	64,6
c) inne	1.033	34,3	80	2,7	1.705	56,6	194	6,4	3.012	100,0	1.551	51,5
Razem	1.911	32,1	148	2,5	3.640	61,2	247	4,2	5.946	100,0	3.181	53,5
7. BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE . .	1.899	30,7	147	2,4	3.951	63,9	190	3,0	6.187	100,0	5.311	85,8
8. DROBNE ROBOTY .	802	37,1	50	2,3	997	46,2	311	14,4	2.160	100,0	1.331	61,6
OGÓŁEM	71.290	38,9	6.518	3,6	87.615	47,8	17.780	9,7	183.203	100,0	91.863	50,1

¹⁾ Wydatki na inwentarz, rozjazdy, część świadczeń opłacanych przez pracodawcę, oprocentowanie kapitału, podatki itp.

TABLICA 17. ZATRUDNIENIE NA ROBOTACH FINANSOWANYCH PRZEZ FUNDUSZ PRACY
w roku 1935/36

Robotniko-dni przepracowane w ciągu roku w tysiącach

WOJE- WÓDZTWO	KOMUNIKACJA				Melio- racje	Urzą- dzenia między mia- stowe	URZĄDZENIA MIAST				Budo- wle pu- bliczne	Budo- wnic- two mie- szka- niowe	Drob- ne ro- boty	OGÓ- ŁEM
	koleje	drogi wodne	drogi bite	razem			kanali- zacja i wodo- ciągi	na- wierz- chnie ulic	inne	razem				
M. st. Warszawa	—	91	—	91	176	—	357	394	51	802	68	37	30	1.204
Warszawskie .	53	47	1.082	1.182	229	33	46	94	30	170	17	8	4	1.643
Łódzkie . . .	—	—	543	543	321	—	287	253	73	613	43	7	5	1.532
Kieleckie . . .	280	78	1.070	1.430	165	—	150	448	15	613	24	—	—	2.232
Lubelskie . .	—	20	256	276	121	—	10	—	34	44	16	6	3	466
Białostockie .	—	19	213	232	141	—	114	81	6	201	33	17	6	630
Wileńskie . .	—	110	514	624	90	—	57	27	10	94	1	—	12	821
Nowogródzkie .	—	51	188	239	71	—	1	39	12	52	1	—	—	363
Poleskie . . .	—	146	342	488	29	—	51	34	11	96	14	—	—	627
Wołyńskie . .	—	—	156	156	62	—	52	23	1	76	24	9	29	356
Poznańskie . .	—	47	297	344	173	—	163	138	21	322	36	26	2	903
Pomorskie . .	—	220	423	643	177	—	128	53	47	228	22	74	27	1.171
Śląskie	139	192	243	574	258	—	194	78	37	309	—	39	—	1.180
Krakowskie .	—	298	752	1.050	216	17	136	119	48	303	36	23	6	1.651
Lwowskie . .	—	26	639	665	211	3	121	78	15	214	7	5	15	1.120
Stanisławowskie	—	51	292	343	16	—	21	20	25	66	33	—	22	480
Tarnopolskie .	—	—	280	280	41	24	14	—	29	43	18	—	104	510
POLSKA	472	1.397	7.291	9.160	2.497	77	1.903	1.879	465	4.249	392	250	265	16.889 ¹⁾

¹⁾ Ponadto pracownicy umysłowi przepracowali na robotach finansowanych przez Fundusz Pracy 385 tysięcy dniówek, zaś junacy 2.365 tysięcy dniówek. Łącznie zatem przepracowano 19.639 tysięcy pracowniko-dni.

TABLICA 18. ZATRUDNIENIE NA ROBOTACH FINANSOWANYCH PRZEZ FUNDUSZ PRACY
w roku 1935/36

Wahania zatrudnienia robotników i pracowników umysłowych

RODZAJ ROBÓT	1935/36	1 9 3 5										1936		
	Przeciętna liczba zatrudnio- nych	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	
		Wskaźniki: przeciętna zatrudnienia w r. 1935/36 = 100,0												
1. KOMUNIKACJA:	60.195	52,4	97,7	144,2	169,0	175,6	172,9	149,8	109,4	50,5	24,9	21,6	32,0	
a) koleje	2.073	103,1	115,8	134,9	150,0	176,4	183,9	169,2	104,1	53,8	4,4	4,1	0,3	
b) drogi wodne . .	7.733	50,2	80,1	118,2	144,4	155,1	174,8	139,5	120,7	99,2	47,3	35,5	35,0	
c) drogi bite . . .	50.389	50,7	99,6	148,6	173,4	178,6	172,2	150,7	107,9	42,9	22,3	20,2	32,9	
2. MELIORACJE . .	12.560	50,7	120,9	162,3	185,6	189,4	170,7	143,1	98,2	46,5	15,7	7,1	9,8	
3. URZĄDZENIA MIĘ- DZYMIASTOWE	353	97,4	99,1	184,0	84,3	119,7	123,7	115,5	123,5	101,6	142,2	6,5	2,5	
4. URZĄDZENIA MIAST:	24.366	37,3	70,0	106,5	142,5	165,2	182,0	183,1	146,2	78,0	38,3	23,4	27,5	
a) kanalizacja . . .	6.073	58,2	69,3	108,3	133,7	146,8	155,3	174,2	150,9	95,2	46,1	30,2	31,8	
b) wodociągi	3.373	32,6	74,2	93,9	124,4	157,2	187,4	173,5	157,8	92,0	49,2	28,5	29,3	
c) gazyfikacja . . .	185	83,3	67,1	101,7	280,8	230,0	216,4	107,1	52,5	29,2	2,7	—	29,2	
d) elektryfikacja . .	86	35,9	48,6	34,7	40,6	231,7	240,9	185,3	119,3	45,2	86,9	20,9	110,0	
e) urządzenia komu- nikacyjne	48	26,9	10,3	4,1	—	—	136,6	217,2	372,4	409,7	12,4	10,4	—	
f) chłodnie, rzeźnie, targowiska	813	8,2	13,7	26,9	40,0	67,5	219,3	261,3	184,9	131,7	104,8	65,8	75,9	
g) urządzenia zdro- wia publicznego i wychowania fi- zycznego	1.149	63,5	98,5	166,5	158,4	158,9	176,5	126,0	142,2	57,7	16,4	15,7	19,7	
h) nawierzchnie ulic	11.799	26,8	69,5	111,9	157,2	186,0	192,1	192,6	137,5	59,1	25,4	18,3	23,6	
i) przygotowanie te- renów budowlan- nych	840	37,4	86,2	76,8	137,2	133,0	170,4	168,2	166,5	133,8	89,7	0,8	—	
5. BUDOWLE PUBLICZ- NE	1.794	48,7	88,1	111,1	145,9	155,0	163,8	170,8	135,4	76,7	32,3	24,0	48,2	
6. DROBNE ROBOTY	1.647	35,5	84,7	129,2	130,7	130,4	160,8	190,5	159,1	62,2	48,4	32,9	35,6	
O G Ó Ł E M	100.915	48,4	93,5	136,6	163,3	173,6	174,3	157,9	118,2	57,5	27,9	20,4	28,4	

UWAGA: Obliczenia zawarte w niniejszym zestawieniu oparte są na danych o ogóle zatrudnionych w ciągu każdego miesiąca, wykazanych w listach płac bez względu na długość okresu zatrudnienia. Stan zatrudnienia na robotach, przypadający na określony dzień miesiąca, był zatem mniejszy, aniżeli wykazany w niniejszym zestawieniu z uwagi na stosowanie zatrudnienia kolejnego (tzw. turnusy) oraz na obrót zatrudnionych (przyjęcia nowych pracowników i zwolnienia pracujących). Ogólne liczby zatrudnionych nie zawierają danych o zatrudnieniu przy pracach związanych ze studiami i projektami technicznymi na skutek odmiennego charakteru robót oraz w budownictwie mieszkaniowym na skutek niedostarczenia odpowiednich danych przez T. O. R. Liczba dniówek przepracowanych w budownictwie mieszkaniowym wynosiła około 1,50/0 ogółu dniówek.

TABLICA 19. ZATRUDNIENIE NA ROBOTACH FINANSOWANYCH PRZEZ FUNDUSZ PRACY
w r. 1935/36

Liczby zatrudnionych robotników i pracowników umysłowych

WOJEWÓDZTWO	1935/36	1 9 3 5										1 9 3 6		
	prze- ciętnie	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	
M. st. Warszawa .	5.096	1.845	4.126	5.397	6.516	7.524	8.520	8.655	8.071	5.631	2.142	1.499	1.223	
Warszawskie . . .	8.356	4.372	10.249	11.630	13.501	15.061	13.554	12.913	9.019	4.782	1.614	1.815	1.763	
Łódzkie	9.166	4.980	9.033	12.278	14.145	15.890	16.876	15.232	13.011	4.484	1.339	791	1.935	
Kieleckie	11.063	5.920	12.506	17.258	18.674	20.309	19.325	17.743	11.552	3.558	1.898	1.447	2.564	
Lubelskie	3.868	2.868	4.426	5.786	6.700	6.982	7.394	5.990	3.806	1.198	718	401	147	
Białostockie . . .	4.031	1.348	3.351	4.265	6.115	6.608	7.190	6.547	4.701	2.896	1.834	1.107	2.416	
Wileńskie	5.295	1.493	5.800	8.599	10.134	10.164	8.391	9.276	5.324	2.061	960	764	577	
Nowogródzkie . .	2.905	889	3.270	6.361	5.587	4.732	4.267	3.724	1.461	1.562	1.267	881	859	
Poleskie	4.016	2.335	2.681	3.296	4.461	7.798	9.345	7.930	5.466	2.002	1.007	1.025	846	
Wołyńskie	2.805	1.150	1.752	4.733	7.953	4.631	3.814	4.704	3.146	721	240	500	312	
Poznańskie	6.656	2.509	6.127	10.685	14.131	12.857	11.895	7.614	5.355	3.654	1.666	1.424	1.957	
Pomorskie	5.972	5.053	6.126	7.632	7.952	9.026	8.779	7.335	5.776	4.670	3.547	2.800	2.967	
Śląskie	5.666	1.800	4.191	6.097	7.379	9.209	9.165	9.590	9.263	5.262	2.575	1.429	2.030	
Krakowskie	11.952	6.129	10.608	16.856	20.081	19.835	20.971	18.314	15.841	7.905	2.748	1.644	2.487	
Lwowskie	7.290	2.482	5.329	8.718	12.835	14.284	14.060	12.825	8.399	3.419	2.149	1.488	1.496	
Stanisławowskie .	3.419	2.115	2.216	3.679	4.520	5.114	6.106	5.893	5.038	2.270	1.268	555	2.258	
Tarnopolskie . . .	3.359	1.549	2.556	4.630	4.069	5.043	6.258	5.096	4.090	1.957	1.225	1.010	2.823	
P O L S K A	100.915	48.837	94.347	137.900	164.753	175.067	175.910	159.381	119.319	58.032	28.197	20.580	28.660	

UWAGA: Liczby zawarte w niniejszym zestawieniu obejmują ogół zatrudnionych w ciągu każdego miesiąca, wykazanych w listach płac bez względu na długość okresu zatrudnienia. Stan zatrudnienia na robotach, przypadający na określony dzień miesiąca, był zatem mniejszy aniżeli wykazany w niniejszym zestawieniu z uwagi na stosowanie zatrudnienia kolejnego (tzw. turnusy) oraz na obrót zatrudnionych (przyjęcia nowych pracowników i zwolnienia pracujących).

Ogólne liczby zatrudnionych nie zawierają danych o zatrudnieniu przy pracach związanych ze studiami i projektami technicznymi na skutek odmiennego charakteru robót oraz w budownictwie mieszkaniowym na skutek niedostarczenia odpowiednich danych przez T.O.R. Liczba dniówek przepracowanych w budownictwie mieszkaniowym wynosiła około 1,5% ogółu dniówek.

TABLICA 20. STRUKTURA ZATRUDNIENIA
NA ROBOTACH FINANSOWANYCH PRZEZ FUNDUSZ PRACY
w r. 1935/36
według rodzajów robót

R O D Z A J R O B Ó T	R O B O T N I C Y				DOZÓR	PERSONEL		OGÓŁEM
	niewykwalifikowani		wykwalifikowani			techniczny	administracyjny	
	dniówkowi	akordowi	dniówkowi	akordowi				
	w o d s e t k a c h							
1. KOMUNIKACJA:	58,7	24,8	7,2	6,8	1,4	0,6	0,5	100,0
a) koleje	73,9	11,6	6,0	4,3	2,2	1,7	0,3	100,0
b) drogi wodne	73,4	13,4	7,5	2,0	1,6	0,8	1,3	100,0
c) drogi bite i mosty	55,8	27,1	7,2	7,7	1,4	0,5	0,3	100,0
2. MELIORACJE	32,3	53,6	8,1	2,8	1,5	1,0	0,7	100,0
3. URZĄDZENIA MIĘDZYMIASTOWE	45,7	11,1	35,2	2,3	3,2	2,1	0,4	100,0
4. URZĄDZENIA MIAST:	64,7	8,4	17,6	5,0	2,3	0,8	1,2	100,0
a) kanalizacja	55,4	3,6	34,7	1,6	2,7	1,1	0,9	100,0
b) wodociągi	58,8	12,8	15,0	7,7	3,1	1,6	1,0	100,0
c) gazyfikacja	66,4	—	28,0	—	2,0	3,0	0,6	100,0
d) elektryfikacja	30,9	32,1	18,1	15,6	1,9	—	1,4	100,0
e) urządzenia komunikacyjne	47,2	35,4	9,8	5,0	1,9	0,7	—	100,0
f) chłodnie, rzeźnie i targowiska	35,7	20,0	14,3	26,2	2,2	1,2	0,4	100,0
g) urządzenia zdrowia publicznego i wychowania fizycznego	60,8	6,9	23,4	4,8	2,8	0,8	0,5	100,0
h) nawierzchnie ulic	73,5	9,0	9,2	4,6	1,7	0,4	1,6	100,0
i) przygotowanie terenów budowlanych	68,0	7,2	14,4	6,0	2,1	1,1	1,2	100,0
5. BUDOWLE PUBLICZNE	46,5	6,9	30,7	10,3	3,1	1,4	1,1	100,0
6. DROBNE ROBOTY	61,8	11,2	12,7	10,4	1,9	1,3	0,7	100,0
OGÓŁEM:	56,6	23,9	10,4	6,0	1,7	0,7	0,7	100,0

UWAGA: Udział pracowników danej kategorii w ogólnej masie zatrudnionych obliczono na podstawie przeciętnych liczb zatrudnionych w ciągu roku.

**TABLICA 21. STRUKTURA ZATRUDNIENIA
NA ROBOTACH FINANSOWANYCH PRZEZ FUNDUSZ PRACY**

w roku 1935/36

w rozkładzie terytorialnym

W O J E W Ó D Z T W O	R O B O T N I C Y				DOZÓR	PERSONEL		OGÓ- ŁEM
	niewykwalifikowani		wykwalifikowani			technicz- ny	admini- stracyjny	
	dniów- kowi	akordowi	dniów- kowi	akordowi				
	w o d s e t k a c h							
M. st. Warszawa	55,4	6,2	29,9	2,9	1,9	0,8	2,9	100,0
Warszawskie	45,0	31,7	11,6	8,6	1,5	0,9	0,7	100,0
Łódzkie	45,3	25,5	19,9	5,9	2,2	0,7	0,5	100,0
Kieleckie	62,3	21,4	7,2	5,7	2,0	0,7	0,7	100,0
Lubelskie	28,7	46,8	8,4	11,7	2,5	0,9	1,0	100,0
Białostockie	53,1	24,9	10,1	8,6	1,9	0,8	0,6	100,0
Wileńskie	28,1	46,2	4,7	17,7	1,8	0,9	0,6	100,0
Nowogródzkie	58,2	24,6	3,2	11,8	1,4	0,5	0,3	100,0
Poleskie	68,0	11,6	11,5	7,2	0,8	0,2	0,7	100,0
Wołyńskie	53,9	28,9	6,3	7,2	1,7	1,4	0,6	100,0
Poznańskie	61,9	24,2	8,5	3,2	1,5	0,4	0,3	100,0
Pomorskie	71,0	12,6	6,0	7,9	1,3	0,6	0,6	100,0
Śląskie	64,6	12,8	14,5	3,9	2,2	1,3	0,7	100,0
Krakowskie	64,5	22,9	7,8	1,6	1,5	0,8	0,9	100,0
Lwowskie	63,3	26,4	6,1	2,2	1,3	0,4	0,3	100,0
Stanisławowskie	67,1	18,6	8,9	2,3	1,9	0,9	0,3	100,0
Tarnopolskie	66,9	19,9	7,3	4,3	1,0	0,5	0,1	100,0
P O L S K A	56,6	23,9	10,4	6,0	1,7	0,7	0,7	100,0

U W A G A: Udział pracowników danej kategorii w ogólnej masie zatrudnionych obliczono na podstawie przeciętnych liczb zatrudnionych w ciągu roku.

TABLICA 22. PŁACE ROBOTNIKÓW NA ROBOTACH FINANSOWANYCH PRZEZ FUNDUSZ PRACY
z roku 1935/36

RODZAJ ROBÓT KATEGORIA ROBOTNIKÓW	ODSETEK ROBOTNIKÓW, KTÓRYCH PŁACA DZIENNA WYNOŚI ŻŁOTYCH								RAZEM
	do 0,99	1,—do 1,99	2,—do 2,99	3,—do 3,99	4,—do 4,99	5,—do 9,99	10,—do 14,99	15,—i więcej	
	Według rodzajów robót								
1. KOMUNIKACJA:	0,7	21,2	34,7	28,0	10,0	5,1	0,2	0,1	100,0
a) koleje	—	—	31,7	50,9	15,9	1,5	—	—	100,0
b) drogi wodne . .	—	6,8	40,5	30,1	19,5	3,0	0,1	—	100,0
c) drogi bite	0,8	22,9	34,5	27,0	9,1	5,4	0,2	0,1	100,0
2. MELIORACJE . . .	0,2	15,8	29,6	30,5	17,5	6,4	—	—	100,0
3. URZĄDZENIA MIĘDZYMIASTOWE . .	—	32,0	19,1	30,1	18,8	—	—	—	100,0
4. URZĄDZENIA MIAST:	—	3,6	33,6	29,0	23,9	9,4	0,5	—	100,0
a) kanalizacja . . .	—	1,1	21,0	26,8	34,8	16,1	—	0,2	100,0
b) wodociągi	—	3,2	18,8	46,2	22,4	9,2	0,2	—	100,0
c) gazyfikacja . . .	—	0,5	54,0	36,9	1,7	5,8	1,1	—	100,0
d) elektryfikacja . . .	—	29,3	49,8	8,0	12,9	—	—	—	100,0
e) urządzenia komunikacyjne	—	—	68,3	31,7	—	—	—	—	100,0
f) chłodnie, rzeźnie, targowiska	—	11,6	43,4	19,1	12,6	13,2	0,1	—	100,0
g) urządzenia zdrowia publicznego i wychowania fizycznego	—	3,0	28,6	30,2	20,9	14,8	2,5	—	100,0
h) nawierzchnie ulic .	—	4,2	41,1	26,3	21,6	6,3	0,5	—	100,0
i) przygotowanie terenów budowlanych	—	—	19,3	25,6	37,2	17,9	—	—	100,0
5. BUDOWLE PUBLICZNE	8,8	18,4	9,4	30,5	12,2	17,4	3,2	0,1	100,0
6. DROBNE ROBOTY	4,0	40,9	36,3	13,2	3,7	1,7	0,2	—	100,0
OGÓŁEM	0,8	16,6	33,0	28,1	14,4	6,7	0,3	0,1	100,0
	Według kategorii robotników								
ROBOTNICZY NIEWYKWA- LIFIKOWANI:									
dniówkowi . . .	1,4	22,9	38,1	25,6	11,5	0,5	—	—	100,0
akordowi	0,2	11,4	34,9	33,1	16,2	4,2	—	—	100,0
ROBOTNICZY WYKWA- LIFIKOWANI:									
dniówkowi . . .	0,2	2,2	10,4	25,3	23,3	37,4	1,0	0,2	100,0
akordowi	—	1,8	14,3	35,7	20,2	24,6	2,9	0,5	100,0
OGÓŁ ROBOTNIKÓW	0,8	16,6	33,0	28,1	14,4	6,7	0,3	0,1	100,0

U W A G A: Dane zawarte w niniejszym zestawieniu opierają się na płacach z sierpnia 1935 r.

TABLICA 23. WYNIKI TECHNICZNE ROBÓT FINANSOWANYCH PRZEZ FUNDUSZ PRACY

w roku 1935/36

RODZAJ ROBÓT	WYNIKI TECHNICZNE	UDZIAŁ % WYFUNDUSZU PRACY W KOSZTACH BUDOWY
1. STUDIA I PROJEKTY TECHNICZNE	Pomiary i plany zabudowania w 68 miastach, prace 7 Biur Planów Regionalnych, studia drogowe i melioracyjne. Wykonano szczegółowych zdjęć w terenie na obszarze około 14.870 ha; niwelacji na długości około 900 km, zdjęć tachymetrycznych na obszarze około 21.815 ha, lotniczych na obszarze około 6.000 ha, odrysów szkicowych na obszarze około 5.000 ha.	53,5
2. KOMUNIKACJA:		
a) koleje	Wykończono linii 126,0 km, w robocie linii 14,2 km	17,0
b) drogi wodne	Wyregulowano rzek 6,4 km, wykończono tam regulacyjnych 14,7 km, ubezpieczono koryt i brzegów 10,1 km, wybudowano nadbrzeży portu 0,2 km	63,6
c) drogi bite oraz mosty	Nowych dróg 508,3 km, przebudowano 1.169,1 km, w konserwacji 6.518,2 km, nowych mostów i przepustów 8,4 km, naprawa i remont 12,5 km, roboty pomiarowe 174,1 km	39,7
3. MELIORACJE:		
a) regulacja rzek niespławn.	Wyregulowano rzek 386,0 km, konserwacja regulacji 42,7 km, ubezpieczenie brzegów 136,4 km	70,4
b) obwałowanie rzek	Nowych wałów 93,1 km, konserwacja wałów 7,0 km, ubezpieczenie brzegów 1,6 km	57,9
c) kanały, rowy, dreny	Kanałów i rowów 71,4 km, w konserwacji 81,8 km	63,2
4. URZĄDZENIA MIĘDZY- MIASTOWE:		
elektryfikacja	Sieci 111,6 km	65,0
5. URZĄDZENIA MIAST:		
a) kanalizacja	Sieci kanalizacyjnej 118,7 km	63,7
b) wodociągi	Rurociągów 143,6 km, połączeń domowych 77, wieży ciśnień i budynków 5,0 tys. m ³	80,6
c) gazyfikacja	Przewodów 26,9 km	18,2
d) elektryfikacja	Sieci elektrycznej 14,5 km	60,1
e) chłodnie, rzeźnie, targowiska	Budowli 45,3 tys. m ³ , targowisk 53,6 tys. m ²	87,0
f) urządzenia zdrowia publicznego i wychowania fiz.	Budowli 69,8 tys. m ³ , kąpielisk 43,4 m ² , regulacja parków 91 ha	55,4
g) nawierzchnie ulic	Nowych ulic i jezdni 114,7 km, przebudowa i remont ulic 130,5 km, konserwacja 93,4 km, mostów i przepustów 65 m.b.	57,2
h) przygotowanie terenów budowlanych	Doprowadzono sieci elektrycznej 2,0 km, kanalizacyjnej 7,1 km, wodociągowej 0,9 km, wykonano robót ziemnych 756 tys. m ³	67,1
6. BUDOWLE PUBLICZNE:		
a) szkoły	Nowych budynków 43,1 tys. m ³ , roboty wykończeniowe 133,3 tys. m ³	51,6
b) szpitale	Nowych budynków 9,1 tys. m ³ , roboty wykończeniowe 79,6 tys. m ³	64,6
c) inne	Nowych budynków 124,5 tys. m ³ , roboty wykończeniowe 83,7 tys. m ³	51,5
7. BUDOWNICTWO MIESZ- KANIOWE	Budynków mieszkalnych 255,4 tys. m ³	85,8

TABLICA 24. POMOC DORAŻNA DLA BEZROBOTNYCH

w roku 1935/1936

WOJE- WÓDZTWO	DOCHODY BIUR WOJEWÓDZKICH PRZEZNACZONE NA AKCJĘ POMOCY DORAŻNEJ										Ogółem wydatki na akcję pomocy dorażnej	Liczba rodzin objętych akcją pomocy dorażnej (przeciętnie miesięcznie)	Kredyty udzielone przez Biuro Główne	Wydatki na akcję pomocy dorażnej (ogółem)	Liczba rodzin objętych akcją pomocy dorażnej																		
	Kredyty udzielone przez Biuro Główne							Świadczenia w na- turze z tytułu za- ległych podatków	Dochody własne Biur Wojewódzkich	O g ó ł e m																							
	mąka	cukier	mieszanka cu- krowo-kawowa	węgiel	Wartość produktów	W gotówce	R a z e m																										
																w	t	o	n	a	c	h	w	t	y	s	i	ą	c	a	c	h	z
M. st. Warszawa	620	60	94	3.910	238	1.279	1.517	—	181	1.698	1.841	7.488	10,3	9,1	4,9																		
Warszawskie .	470	35	69	2.600	162	492	654	56	53	763	840	7.089	4,5	4,1	4,7																		
Łódzkie	1.000	34	191	4.645	325	1.807	2.132	1	64	2.197	2.117	12.526	14,5	10,4	8,2																		
Kieleckie	675	40	193	6.555	314	1.531	1.845	—	9	1.854	1.843	16.946	12,6	9,1	11,1																		
Lubelskie	—	10	42	1.525	41	201	242	—	79	321	332	1.594	1,6	1,6	1,0																		
Białostockie	365	17	27	770	91	240	331	3	9	343	407	2.823	2,3	2,0	1,9																		
Wileńskie	—	2	12	—	5	259	264	—	43	307	281	1.892	1,8	1,4	1,2																		
Nowogródzkie	—	2	9	—	4	53	57	3	11	71	70	367	0,4	0,4	0,2																		
Poleskie	—	4	21	—	5	84	89	—	66	155	125	615	0,6	0,6	0,4																		
Wołyńskie	—	2	23	—	8	82	90	—	57	147	150	310	0,6	0,7	0,2																		
Poznańskie	1.175	53	78	11.320	468	955	1.423	41	826	2.290	2.643	22.432	9,7	13,0	14,8																		
Pomorskie	20	28	43	4.200	100	439	539	9	404	952	958	7.044	3,7	4,7	4,6																		
Śląskie	746	104	294	—	272	4.033	4.305	—	1.780	6.085	6.373	53.168	29,3	31,4	35,0																		
Krakowskie	563	21	73	—	135	442	577	13	289	879	866	4.531	3,9	4,3	3,0																		
Lwowskie	650	26	45	2.605	184	323	507	4	511	1.022	1.147	10.264	3,4	5,7	6,8																		
Stanisławowskie	—	6	10	305	9	39	48	2	16	66	87	699	0,3	0,4	0,5																		
Tarnopolskie	—	6	10	315	10	26	36	80	10	126	119	2.253	0,3	0,6	1,5																		
Nierozdzielone	—	—	—	—	—	34	34	—	—	34	99	—	0,2	0,5	—																		
P O L S K A	6.284	450	1.234	38.750	2.371	12.319	14.690	212	4.408	19.310	20.298	152.041	100,0	100,0	100,0																		

TABLICA 25. BEZROBOTNI OBJĘCI AKCJĄ POMOCY DORAŻNEJ

(Liczba rodzin)

WOJEWÓDZTWO	1934/35	1935/36	1 9 3 5									1 9 3 6		
	przeciętnie		IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
M. st. Warszawa	16.134	7.488	13.835	12.452	10.262	9.027	7.919	5.974	3.510	3.151	3.581	5.731	5.756	8.654
Warszawskie .	8.841	7.089	16.333	5.355	—	37	—	—	—	—	10.648	16.993	16.526	19.181
Łódzkie . . .	17.584	12.526	13.764	9.472	6.405	4.839	3.767	3.470	4.581	8.473	30.312	18.411	25.439	21.384
Kieleckie . .	31.426	16.946	27.398	13.063	4.235	2.910	6.776	3.300	928	15.677	29.591	32.359	34.865	32.248
Lubelskie . .	1.601	1.594	3.346	—	—	—	—	—	—	—	2.880	4.771	3.837	4.297
Białostockie .	3.062	2.823	3.283	3.041	210	762	902	865	923	1.375	5.622	6.332	5.382	5.173
Wileńskie . .	2.705	1.892	3.610	1.362	421	339	325	406	421	544	2.477	3.877	4.277	4.646
Nowogródzkie	922	367	—	—	—	265	20	—	—	—	534	776	1.085	1.719
Poleskie . . .	1.752	615	1.089	9	31	—	—	32	—	41	769	1.358	1.667	2.386
Wołyńskie . .	1.650	310	—	—	—	—	28	507	—	65	856	726	774	765
Poznańskie .	25.137	22.432	16.303	13.223	9.499	7.740	7.434	6.975	7.156	7.579	39.805	40.818	56.286	56.366
Pomorskie . .	8.558	7.044	8.096	4.709	5.790	2.777	3.115	3.500	2.085	3.448	10.015	13.743	13.885	13.368
Śląskie . . .	60.044	53.168	62.627	59.008	56.848	53.179	47.370	45.079	45.315	46.522	50.050	60.954	54.583	56.481
Krakowskie .	4.473	4.531	977	903	—	316	168	550	1.351	796	9.911	12.034	13.269	14.091
Lwowskie . .	13.251	10.264	14.045	13.720	12.648	8.294	6.364	5.972	6.043	8.766	11.360	11.846	11.893	12.215
Stanisławow- skie	1.030	699	172	125	78	278	—	—	—	28	285	1.304	3.701	2.413
Tarnopolskie .	1.938	2.253	2.668	429	768	2.931	2.662	295	118	992	1.143	2.552	7.509	4.973
P O L S K A	200.108	152.041	187.546	136.871	107.195	93.694	86.850	76.925	72.431	97.457	209.839	234.585	260.734	260.360
WSKAŹNIK: przeciętna 1934/35 = 100	100,0	76,0	93,7	68,4	53,6	46,8	43,4	38,5	36,2	48,7	104,9	117,3	130,4	130,1

TABLICA 26. OGRODY DZIAŁKOWE DLA BEZROBOTNYCH

w roku 1935/36

WOJEWÓDZTWO	Liczba kolonii	Liczba działek zajętych przez bezrobotnych	Obszar w ha	Przeciętny obszar działki w metrach kwadratowych	W Y D A T K I							Kredyty Funduszu Pracy ²⁾	
					Dzierżawa terenów	Inwestycje tereny ¹⁾	Narzędzia	Nasiona, rozsady i nawozy	Administracja	Inne	Ogółem		
					w odsetkach ogółu wydatków							w tys. zł	w tys. zł
M. st. Warszawa	16	3.173	237	750	2,2	61,8	1,7	24,9	9,4	—	100,0	127	53
Warszawskie	9	719	34	470	10,7	63,8	—	18,0	7,3	0,2	100,0	16	19
Łódzkie	8	637	45	710	5,7	62,8	2,2	12,7	7,8	8,8	100,0	45	20
Kieleckie	34	3.555	203	570	5,4	60,2	0,8	22,0	8,7	2,9	100,0	81	87
Lubelskie	15	836	41	490	3,8	60,6	22,7	1,5	5,7	5,7	100,0	39	1
Białostockie	3	129	11	850	—	86,9	0,2	9,8	3,1	—	100,0	12	12
Wileńskie	4	632	25	400	22,9	23,3	1,1	43,5	9,2	—	100,0	11	—
Nowogródzkie	4	162	13	800	16,5	2,9	6,9	51,3	5,9	16,5	100,0	2	3
Poleskie	9	699	27	390	2,1	23,4	0,3	56,3	17,9	—	100,0	7	—
Wołyńskie	15	1.286	104	810	2,5	78,2	0,9	11,9	4,2	2,3	100,0	40	15
Poznańskie	18	1.740	114	660	3,4	62,5	4,4	28,3	1,4	—	100,0	52	25
Pomorskie	35	2.595	269	1.040	8,6	63,1	1,8	21,6	1,9	3,0	100,0	84	10
Śląskie	27	4.624	175	380	4,4	64,9	6,9	9,8	14,0	—	100,0	174	133
Krakowskie	13	898	35	390	0,2	87,1	2,0	4,3	3,5	2,9	100,0	36	27
Lwowskie	22	980	51	520	0,5	61,1	6,4	8,7	10,1	13,2	100,0	55	3
Stanisławowskie	1	75	3	400	0,1	68,2	—	16,7	15,0	—	100,0	5	—
Tarnopolskie	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
P O L S K A	233	22.740	1.387	610	4,3	63,9	4,3	16,7	8,2	2,6	100,0	786	408

¹⁾ Niwelacja terenu, doprowadzenie wody, ogrodzenie itp.²⁾ Sumy wypłacone przez Fundusz Pracy instytucjom, prowadzącym akcję ogrodów działkowych w roku 1935/36.

TABLICA 27. ZABEZPIECZENIE NA WYPADEK BEZROBOCIA

Zakłady pracy zarejestrowane. Robotnicy zabezpieczeni i pobierający zasiłki

O K R E S	Liczba zarejestro- wanych zakładów pracy	LICZBA ROBOTNIKÓW			W S K A Ź N I K I : 1928 = 100		
		zabezpie- czonych	pobierają- cych zasiłki	pobierają- cych zasiłki na 100 zabez- czonych	zarejestro- wane zakłady pracy	zabezpie- czeni	pobierający zasiłki
Dane na koniec miesiąca							
1925 —przeciętnie	10.118	595.136	46.787	7,9	37,8	63,1	158,5
1926 — „	14.863	632.184	33.691	5,3	55,6	67,0	114,1
1927 — „	21.760	788.253	26.726	3,4	81,4	83,5	90,5
1928 — „	26.732	943.810	29.526	3,1	100,0	100,0	100,0
1929 — „	25.097	1.001.951	58.902	5,9	93,9	106,2	199,5
1930 — „	26.543	923.884	103.316	11,2	99,3	97,9	349,9
1931 — „	26.852	815.925	122.423	15,0	100,4	86,5	414,6
1932 — „	26.257	708.920	79.740	11,2	98,2	75,1	270,1
1933 — „	24.860	698.561	49.192	7,0	93,0	74,0	166,6
1934 — „	25.557	774.808	48.468	6,3	95,6	82,1	164,2
1934/5 „	26.117	784.679	57.372	7,3	98,5	83,1	194,3
1935/6 „	31.559	837.782	60.959	7,3	118,1	88,8	206,5
1934 r. — kwiecień	24.803	741.023	42.185	5,7	92,8	78,5	142,9
— maj	25.222	765.576	32.334	4,2	93,6	81,1	109,5
— czerwiec	25.457	791.278	35.185	4,4	95,2	83,8	119,2
— lipiec	26.012	809.712	40.541	5,0	97,3	85,8	137,3
— sierpień	26.267	821.942	34.376	4,2	98,3	87,1	116,4
— wrzesień	26.718	837.258	33.655	4,0	99,9	88,7	114,0
— październik	26.990	836.871	35.559	4,2	101,0	88,7	120,4
— listopad	27.034	824.962	43.172	5,2	101,1	87,4	146,2
— grudzień	26.515	789.297	67.050	8,5	99,2	83,6	227,1
1935 r. — styczeń	26.124	739.668	114.090	15,4	97,7	78,4	386,4
— luty	25.555	724.785	117.704	16,2	95,6	76,8	398,6
— marzec	26.718	733.783	92.616	12,6	99,9	77,7	313,7
1935 r. — kwiecień	28.635	765.879	54.255	7,1	107,1	81,1	183,8
— maj	29.464	792.959	40.222	5,1	110,2	84,0	136,2
— czerwiec	30.272	834.387	37.852	4,5	113,2	88,4	128,2
— lipiec	30.806	858.881	41.447	4,8	115,2	91,0	140,4
— sierpień	31.574	894.796	36.955	4,1	118,1	94,8	125,2
— wrzesień	32.126	897.855	34.335	3,8	122,0	95,1	116,3
— październik	32.430	901.504	34.021	3,8	121,3	95,5	115,2
— listopad	32.561	884.763	42.226	4,8	121,8	93,7	143,0
— grudzień	32.266	832.678	61.289	7,4	120,7	88,2	207,6
1936 r. — styczeń	33.044	803.298	112.461	14,0	123,6	85,1	380,9
— luty	32.814	792.683	131.669	16,6	122,8	84,0	445,9
— marzec	32.716	793.698	104.775	13,2	122,4	84,1	354,9

TABLICA 28. ZAREJESTROWANE ZAKŁADY PRACY ¹⁾

WOJEWÓDZTWO	1934/5	1935/6	1 9 3 5									1 9 3 6		
	przeciętnie		IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
M. st. Warszawa .	4.482	5.456	4.891	4.974	5.078	5.261	5.467	5.475	5.526	5.592	5.672	5.732	5.844	5.962
Warszawskie . . .	1.592	2.043	2.046	2.033	2.066	2.009	2.041	1.953	2.005	2.030	2.045	2.068	2.106	2.118
Łódzkie	3.300	3.801	3.451	3.602	3.685	3.752	3.797	3.866	3.904	3.891	3.827	3.899	3.995	3.946
Kieleckie	1.705	1.929	1.780	1.839	1.918	1.891	1.929	1.981	1.998	2.033	1.994	1.942	1.903	1.943
Lubelskie	820	1.052	914	941	974	1.004	1.033	1.059	1.147	1.175	1.200	1.079	1.090	1.004
Białostockie	610	732	631	657	679	687	751	759	777	779	797	786	760	725
Wileńskie	503	582	535	535	533	535	573	592	613	614	612	604	618	617
Nowogródzkie . . .	239	278	274	270	277	278	279	279	270	273	284	280	284	285
Poleskie	358	433	397	448	433	402	441	452	450	456	431	409	428	449
Wołyńskie	605	857	640	703	766	801	771	747	761	771	784	1.166	1.181	1.188
Poznańskie	3.051	3.537	3.321	3.336	3.402	3.461	3.536	3.627	3.684	3.714	3.681	3.619	3.573	3.491
Pomorskie	1.537	1.761	1.584	1.588	1.648	1.701	1.767	1.840	1.863	1.906	1.845	1.784	1.823	1.787
Śląskie	2.178	2.513	2.323	2.373	2.430	2.553	2.646	2.716	2.562	2.488	2.370	2.837	2.376	2.483
Krakowskie	2.037	2.518	2.178	2.457	2.562	2.567	2.697	2.640	2.612	2.595	2.505	2.510	2.492	2.395
Lwowskie	1.835	2.569	2.210	2.243	2.271	2.327	2.484	2.576	2.656	2.741	2.750	2.822	2.899	2.847
Stanisławowskie . .	774	916	791	795	874	902	956	1.009	1.019	1.017	998	967	807	860
Tarnopolskie . . .	491	582	669	670	676	675	406	555	583	486	471	540	635	616
P O L S K A	26.117	31.559	28.635	29.464	30.272	30.806	31.574	32.126	32.430	32.561	32.266	33.044	32.814	32.716

¹⁾ Na mocy Ustawy z dnia 18 lipca 1924 roku o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia.

TABLICA 29. ROBOTNICY ZABEZPIECZENI

WOJEWÓDZTWO	1934/5	1935/6	1 9 3 5									1 9 3 6		
	przeciętnie		IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
M. st Warszawa	82.650	92.350	89.548	89.971	90.583	92.874	95.046	95.290	94.417	94.543	93.080	90.479	90.145	92.224
Warszawskie	39.266	42.290	35.722	37.076	43.676	46.457	46.858	49.316	51.254	49.211	41.357	36.077	36.006	34.464
Łódzkie	146.190	146.159	140.545	143.921	147.436	146.852	148.003	148.576	152.433	151.886	139.075	143.703	146.510	144.966
Kieleckie	108.811	114.949	112.726	109.643	113.506	115.442	122.881	121.332	124.621	119.852	111.945	109.580	107.454	110.410
Lubelskie	16.222	21.296	16.422	18.073	20.725	21.857	22.150	22.519	25.110	24.440	23.852	22.040	21.793	16.575
Białostockie	19.231	20.638	18.342	18.188	19.659	21.915	22.943	23.012	23.883	22.536	20.229	20.379	17.651	18.911
Wileńskie	12.947	13.938	10.814	11.867	12.771	14.712	16.150	17.533	17.072	16.383	13.461	11.188	12.810	12.499
Nowogródzkie	4.802	5.169	4.892	5.129	5.511	5.630	5.579	5.599	5.351	5.071	5.126	5.144	4.281	4.719
Poleskie	7.105	8.025	7.714	8.765	8.697	8.271	9.283	9.508	8.651	7.456	6.901	6.074	7.058	7.917
Wołyńskie	14.150	19.943	13.004	16.043	19.996	20.626	21.659	22.418	22.492	22.213	21.024	19.221	20.361	20.259
Poznańskie	53.887	58.156	51.137	53.496	58.504	61.525	62.072	61.207	62.901	64.165	62.520	56.876	51.417	52.049
Pomorskie	27.637	29.977	26.928	28.598	29.499	31.887	36.016	33.540	30.109	28.921	31.711	30.252	25.157	27.103
Śląskie	124.452	130.554	123.536	127.690	132.454	133.484	137.409	136.210	134.164	133.841	128.929	127.389	126.199	125.336
Krakowskie	65.313	70.238	60.414	68.791	69.349	72.009	80.940	81.514	78.156	76.207	66.710	62.324	62.071	64.368
Lwowskie	41.777	42.135	35.286	37.381	41.669	42.905	44.573	42.929	45.713	44.321	43.786	41.713	43.968	41.371
Stanisławowskie	15.934	17.293	14.603	14.655	15.393	17.297	17.783	21.907	19.904	19.158	18.599	16.663	15.324	16.230
Tarnopolskie	4.305	4.672	4.246	3.672	4.959	5.138	5.451	5.445	5.273	4.559	4.373	4.196	4.478	4.297
P O L S K A	784.679	837.782	765.879	792.959	834.387	858.881	894.796	897.855	901.504	884.763	832.678	803.298	792.683	793.698

TABLICA 30. BEZROBOTNI POBIERAJĄCY ZASIŁKI USTAWOWE ¹⁾.

WOJEWÓDZTWO	1934/5	1935/6	1 9 3 5									1 9 3 6		
	przeciętnie		IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
M. st. Warszawa .	3.241	3.584	2.691	1.981	1.680	1.872	2.055	1.565	1.328	1.593	3.258	5.789	10.443	8.758
Warszawskie . .	3.009	4.101	3.025	1.690	1.380	1.381	1.702	1.652	1.458	2.929	4.107	8.773	11.729	9.388
Łódzkie	13.048	11.984	8.805	6.706	8.087	9.766	8.916	6.363	6.770	10.669	14.401	26.312	22.287	14.719
Kieleckie	7.677	8.465	7.094	6.234	5.879	6.576	6.108	5.640	5.296	6.285	9.139	14.273	16.366	12.695
Lubelskie . . .	1.350	1.629	1.217	883	857	1.124	1.041	840	631	807	1.868	3.368	4.137	2.776
Białostockie . .	2.429	2.493	1.948	1.456	810	868	778	1.035	1.877	2.481	2.582	4.878	6.475	4.730
Wileńskie . . .	792	789	860	517	373	450	514	452	378	445	614	1.311	1.788	1.761
Nowogródzkie .	319	318	281	230	140	148	269	172	134	221	316	582	725	594
Poleskie	377	387	440	209	126	76	89	89	80	123	616	778	1.061	952
Wołyńskie . . .	725	799	549	567	542	476	396	492	467	714	705	1.291	1.837	1.556
Poznańskie . .	3.818	4.206	3.318	2.284	2.121	2.264	2.459	2.176	2.409	2.832	4.141	9.051	9.327	8.089
Pomorskie . . .	2.893	3.005	4.104	1.870	949	1.245	1.216	770	1.224	1.938	2.922	6.037	7.533	6.248
Śląskie	8.145	10.140	11.020	9.388	9.551	9.929	7.276	8.931	8.166	6.204	8.912	12.748	15.163	14.393
Krakowskie . .	4.992	4.848	4.240	3.082	2.942	3.168	1.923	1.994	1.881	2.481	3.802	10.138	12.961	9.560
Lwowskie . . .	3.286	3.024	3.358	2.385	1.806	1.645	1.652	1.621	1.470	1.770	2.467	4.671	7.095	6.349
Stanisławowskie .	963	904	1.060	600	475	339	411	374	317	601	1.108	1.874	2.060	1.633
Tarnopolskie . .	308	283	245	140	134	120	150	169	135	133	331	587	682	574
P O L S K A	57.372	60.959	54.255	40.222	37.852	41.447	36.955	34.335	34.021	42.226	61.289	112.461	131.669	104.775

¹⁾ Na mocy Ustawy z dnia 18 lipca 1924 roku o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia. Dane zawarte w niniejszej tablicy obejmują ogół robotników korzystających z zasiłków ustawowych, a więc również i robotników sezonowych (Por. tablica 31).

TABLICA 31. BEZROBOTNI ROBOTNICY SEZONOWI POBIERAJĄCY ZASIŁKI ¹⁾

WOJEWÓDZTWO	1934/5	1935/6	1 9 3 5									1 9 3 6		
	przeciętnie		IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
M. st. Warszawa .	152	278	625	41	11	6	4	1	—	—	—	862	1.024	760
Warszawskie . . .	128	344	411	81	—	—	—	—	—	—	—	783	1.404	1.448
Łódzkie	357	413	441	205	162	149	145	4	4	3	—	1.253	1.309	1.282
Kieleckie	269	212	248	51	12	1	—	—	1	2	—	474	831	920
Lubelskie	65	114	99	11	5	1	—	—	—	3	14	321	444	467
Białostockie . . .	41	77	168	126	90	8	5	6	14	7	9	46	84	367
Wileńskie	47	82	58	21	8	6	1	1	—	—	—	131	341	415
Nowogródzkie . .	18	36	58	42	23	25	28	1	—	2	4	37	84	128
Poleskie	31	44	55	28	8	3	—	—	—	—	14	64	166	196
Wołyńskie	37	44	42	17	3	—	—	—	—	—	—	118	150	193
Poznańskie	101	84	278	84	7	—	—	—	—	—	—	38	279	324
Pomorskie	117	176	144	69	39	—	—	—	—	—	34	400	649	776
Śląskie	149	181	236	99	46	23	18	9	4	4	19	366	679	670
Krakowskie	213	386	229	67	6	—	—	—	—	—	238	1.084	1.389	1.618
Lwowskie	182	179	442	219	55	27	—	—	—	—	—	120	588	704
Stanisławowskie .	14	28	—	—	—	—	—	—	—	—	—	69	131	140
Tarnopolskie . .	14	28	18	—	—	—	—	—	—	—	20	78	103	115
POLSKA	1.935	2.706	3.552	1.161	475	249	201	22	23	21	352	6.244	9.655	10.523

¹⁾ Na mocy rozporządzeń Ministra Opieki Społecznej z dnia 13.XI.1934 roku i 7.XI.1935 roku, w ramach art. 3 Ustawy z dnia 18 lipca 1924 roku o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia.

TABLICA 32. ZABEZPIECZENIE NA WYPADEK BEZROBOCIA

Wkładki i dopłaty Skarbu Państwa oraz zasiłki ustawowe

(w tysiącach złotych)

O K R E S	Wkładki i kary należne	Dopłaty Skarbu Pań- stwa przypa- dające na dany okres ¹⁾	R a z e m	Wkładki i kary	Dopłaty Skarbu Pań- stwa ²⁾	R a z e m	Zasiłki wyplacone
				w p ł a c o n e			
1925 rok	14.210	6.895	21.105	12.633	10.822	23.455	23.169
1926 „	17.307	7.971	25.278	16.187	5.349	21.536	18.864
1927 „	28.205	12.790	40.995	25.243	—	25.243	16.055
1928 „	34.038	16.036	50.074	32.826	—	32.826	20.680
1929 „	35.335	17.028	52.363	34.187	11.253	45.440	49.794
1930 „	32.928	15.982	48.910	31.209	66.542	97.751	104.453
1931 „	29.796	14.292	44.088	27.427	87.215	114.642	101.272
1932 „	24.101	11.419	35.520	22.006	52.568	74.574	70.204
1933 „	22.901	10.881	33.782	21.473	8.799	30.272	26.360
1934 „	24.311	11.602	35.913	23.113	5.100	28.213	20.421
1935 „	26.060	12.612	38.672	25.046	6.300	31.346	25.678
1934/35	25.145	11.986	37.131	24.045	5.400	29.445	24.628
1935/36	26.420	12.824	39.244	23.862	4.322	28.184	26.458

1) Na mocy art. 8 Ustawy z dnia 18 lipca 1924 r. o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia.

2) W niektórych okresach efektywne dopłaty Skarbu Państwa są niższe od dopłat przypadających na mocy art. 8 Ustawy z dnia 18 lipca 1924 r.; sumy niedopłacone zostały zaliczone na poczet nadpłat, uskuteczniionych przez Skarb Państwa w latach niedoboru.

T R E Ś Ć

WSTĘP	Str. 2
I. ORGANY FUNDUSZU PRACY:	
1. Zakres działalności	3
2. Reorganizacja Funduszu Pracy	3
3. Statut	3
4. Kierownictwo naczelne Funduszu Pracy	4
5. Rada Funduszu Pracy	4
6. Biuro Główne	5
7. Wojewódzkie Biura	6
8. Wojewódzkie Rady Funduszu Pracy	6
9. Ekspozytury	6
10. Instytucje zastępcze	7
11. Komitety Lokalne	7
12. Aparat administracyjny	8
13. Obrona prawna interesów Funduszu Pracy	8
II. SPRAWOZDANIE FINANSOWE:	
A — Dochody:	
1. Struktura dochodów	9
2. System ściągania opłat	9
B — Wydatki	12
C — Wyjaśnienia szczegółowe do wykonania preliminarza budżetowego	12
D — Objaśnienia do bilansu	14
Wykonanie preliminarza budżetowego	16
Bilans	18
III. ROZWÓJ DZIAŁALNOŚCI FUNDUSZU PRACY:	
1. Zakres działania	20
2. Dochody	20
2. Wydatki	21
4. Rozkład działalności w ciągu roku	23
IV. POŚREDNICTWO PRACY:	
1. Rejestracja poszukujących pracy	24
2. Akcja pośrednictwa pracy	25
3. Migracje zewnętrzne i ich wpływ na rynek pracy	26

V. ROBOTY PUBLICZNE:

A — Całokształt akcji:	Str.
1. Organizacja	27
2. Wytyczne działalności w r. 1935-36	28
3. Kredyty Funduszu Pracy, ich formy oraz kredytobiorcy	28
4. Podział kredytów	30
5. Zatrudnienie	32
6. Płace	35
7. Kontrola	36
B — Poszczególne rodzaje robót :	
1. Studia i projekty techniczne	37
2. Roboty komunikacyjne	38
3. Roboty melioracyjne	39
4. Urządzenia międzymiastowe	39
5. Inwestycje miejskie	39
6. Budowle publiczne	41
7. Budownictwo mieszkaniowe	42
8. Drobne roboty	42

VI. AKCJA ZATRUDNIENIA MŁODZIEŻY:

A — Okres poprzedzający przejście przez F. P.	43
B — Akcja w ramach Funduszu Pracy (1.XII.1935 r. — 31.III.1936 r.):	
1. Organizacja i strona wychowawcza	44
2. Zatrudnienie	47
3. Strona finansowa	48

VII. POMOC DORAŻNA:

1. Rozmiary akcji i metody jej finansowania	49
2. Środki pieniężne i materiałowe	50
3. Produkty rozdzielone między bezrobotnych	50
4. Bezrobotni objęci akcją pomocy doraźnej	50
5. Odpracowanie świadczeń	52
6. Dożywianie dzieci i kolonie letnie	52
7. Akcja zlecona	52

VIII. AKCJE SPECJALNE:

1. Przeposobienie zawodowe	53
2. Akcja ogrodów działkowych	54
3. Organizacja podstaw samodzielnej egzystencji	54
4. Zatrudnienie pracowników umysłowych	55
5. Akcja kulturalno-oświatowa	55

IX. ZABEZPIECZENIE NA WYPADEK BEZROBOCIA:

1. Zakres akcji	56
2. Wypłata zasiłków	57
3. Kontrola	58

NAJWAŻNIEJSZE AKTY PRAWNE ODNOSZĄCE SIĘ DO DZIAŁALNOŚCI FUNDUSZU PRACY

TABLICE (1 — 32)	60
	62

Biblioteka Uniwersytetu
MARII CURIE-SKŁODOWSKIEJ
w Lublinie

15133 [2]

CZASOPISMA

1935/36

Drukarnia
Zakł. Wyd.
M. Arct S. A.
w Warszawie